CONTINVATIO

PARTIS TERTIAE
TOMI PRIMI

DEMONSTRATIONIS

HISTORIAE ECCLESIASTICAE

QVADRIPARTITAE.

DEMONSTRATIO HISTORIAE ECCLESIASTICAE QUADRIPARTITAE

COMPROBATAE MONUMENTIS

PERTINENTIBUS

AD FIDEM TEMPORUM ET GESTORUM.

ROMAE CIƆIƆCCLIV.

EX TYPOGRAPHIA APOLLINEA

SUPERIORUM FACULTATE.

INDICULUS

TABULAE TERTIAE SAECULI SECUNDI

SIGNATAE B. 7. B. 8. B. 9. B. 10.

1. Effigies S. Joannis Euangeliſtae, qui decimo quarto poſt Neronem anno Imperium ineunte, ac totidem poſt annis Eccleſiam perſequente Domitiano, in Pathmos Inſulam relegatus, ſub Nerva Principe Epheſum rediit, ac totas Aſiae fundavit, rexitque Eccleſias. Prodit ex antiquo Muſivo Lateranenſi, in quo S. Apoſtolus exhibetur, quando ab Epheſo Romam perductus, & ante Portam Latinam in olei ferventis dolium miſſus eſt, ſed minime laeſus. Vide Tertullianum *de Praeſcriptionibus* cap. 36, Euſebium *Hiſt. Eccl.* lib. 3. cap. 7, & Sanctum Hieronymum contra Jovinianum. Ciampinius in Opere, quod inſcripſit *de Sacris Aedificiis a Conſtantino Magno conſtructis* pag. 13. Tab. 2. hanc S. Joannis effigiem, quam exhibemus, ita deſcribit: *Figura VIII & ultima, quae itidem eſt corroſa, Apoſtoli, & Euangeliſtae Joannis alterius Eccleſiae*

Patroni cruciatus exhibet, quibus saevissimo Domitiani jussu, secunda post Neronianam procellam Persecutione, in Christifideles excitata, tortus est ante Portam Latinam, juxta quam surgit Aedicula orbicularis aeneae ollae custos, in quam oleo ferventissimo exaestuantem immissus, ac inde incolumis extractus fuit. In hac ipsa Aedicula ac interiori pariete supra portam vetus est Inscriptio, quae quidquid inibi Apostolus passus est, metrice docet ita:

Martyrii calicẽ bibit hic athleta Joannes,
Principii Verbum cernere qui meruit.
Verberat hunc fuste Proconsul, forfice tondet,
Quem fervens oleum laedere non valuit.
Conditur hic oleum, dolium, cruor, atque capilli,
Quae consecrantur libera Roma tibi.

Verum hac in figura nonnisi injuriosam capillorum tonsuram, & saevam verberationem habemus. Cetera forte cruciatuum genera in areolis, quae sequuntur, exprimebantur, quae modo antiqui decoris nihil omnino servant, sed partim lacerae, deciduaeque horrescunt, partim vero penitus lapsae, calce obductae sunt, veluti etiam plurimae in superioribus, quas exhibuimus, interjectae.

ctae. Usuardus in Martyrologio ad diem 6. Maji sic habet: *Natalis Beati Johannis Apostoli, quando ab Epheso, jussu Domitiani Romam perductus, & praesente Senatu ante Portam Latinam in olei ferventis dolium missus est, sed minime laesus: ubi festum eadem die concursum fideles populi usque hodie faciunt*. Et Ado ad eamdem diem: *Natalis S. Joannis Apostoli ante Portam Latinam Romae: qui ab Epheso jussu Domitiani fratris Titi, secunda Persecutione, quam ipse post Neronem exercuit, ad Urbem Romam perductus, praesente Senatu ante Portam Latinam in ferventis olei dolio missus est; agente hoc impio Principe, qui Christianorum infestissimus persecutor erat. Sed B. Apostolus tam liber a poena inde exiit, quam a corruptionibus carnis fuerat immunis. Tunc in Pathmum Insulam relegatur exilio, ubi Apocalypsim vidit. Ad commendandam ergo ipsius dignam memoriam, & pro fide Apostolicam constantiam, Christiani Ecclesiam, venerationem gestantem, in supradicto loco ante Portam Latinam praeclaro & miro opere construxerunt: ubi festivum concursum II. Non. Maji usque hodie faciunt*. Cl. Praesul Georgius in Notis ad eundem Adonem haec habet p. 195. „ *Joannis Apostoli* elogium, quo celebritas

illa colitur, quando Domitiani justu idem Apostolus in ferventis olei dolium Romae ante Portam Latinam missus est, petitum esse videtur Solerio ab Adone nostro ex Romano parvo, quia Hieronymiana, & alia antiquiora silent. Romani parvi verba haec sunt extremo hujus diei loco: *Et S. Joannis Apostoli, quando ante Portam Latinam in ferventis olei dolio missus est*. Adonis elogium auctius, est ex Tertulliano, ac Hieronymo acceptum, nonnullis de celebritate ipsa, quae Romae agebatur, additis. Usuardus elogium illud contraxit, ac de celebri conventu ea die in honorem *Joannis* haberi solito meminit. Haec eadem ferme habet Notkerus; ac, ad celebritatem Romanam hujus diei quod attinet, haec adnotat: *Quod in plurimis Ecclesiae Catholicae locis religiose solet actitari*. Meminit & Wandelbertus, Johannis triumphum sic celebrans:

Praecelsum pridie celebrant Romana Joannem
Templa Dei; qui pleno hausit de pectore verbum.

2.) Effigies S. Marci Euangelistae Di-
3.) scipuli & Interpretis Petri, qui in Aegyptum ad praedicandum Euangelium missus, Alexandrinam Ecclesiam Christiana fide,

fide, atque Apoſtolicis moribus primus inſtituit. Extat in antiquo Muſivo Eccleſiae Sancti Marci Papae, Romae anno Chriſti 337. conſtructae, atque picturis teſſellato opere ornatae anno 774. De hac Beatiſſimi Marci imagine Ciampinius *Veter. Monim.* Tom. 2. Tab. 37. pag. 123. haec ſcribit: *ad dexteram* (nempe Tribunae) *ſecundo loco eſt S. Marcus Euangeliſta: penes hunc ſtat Beatiſſimus Gregorius Pontifex, ſcilicet IV, Eccleſiae reſtaurator, ut ipſa imago patefacit, quae Eccleſiam manibus ſuſtentat, ac quadratam figurā poſt caput tenet, ut viventis ſignum*, de quo differit idem Ciampinius infra, ubi de Eccleſiis Sanctae Praxedis, & Sanctae Mariae in Domnica. Franciſcus Blanchinus Patruus meus *in Notis ad Anaſt. Biblioth.* Tom. 2. pag. 13. Sect. 1. loquens de expeditione Euangelica B. Marci in Aegyptum, eam revocat ad annum alterum Claudii Principatus, ex Euſebii Chronico. Legatio enim, inquit, Philonis ad Urbem ſub extrema Caji tempora, dum Herodis Agrippae adventus ei ferme ſuppar, tum apud Claudium aucta benevolentia, nationi Judaeorum aequiores reddebat Principes, facilitatem conciliabat in Urbe ipſa neceſſitudinis contrahendae inter Marcum, & Philonem, occaſione frequentandae Syna-

nagogae, ac itineris socium se adjungendi, dum Philo rediret Alexandriam, *ubi disertissimus ille Judaeorum* (ut verbis Hieronymi utar) *videns Alexandriae primam Ecclesiam adhuc Judaizantem, quasi in laudem gentis suae, librum de eorum conversatione scripsit*. Illud quidem certum est, ante Marci Euangelistae in Aegyptum adventum, qui Aegyptiis Euangelium praedicaverit, inveniri posse neminem. Atqui ante annum 46, vel 49, Marcum in Aegyptum non venisse, probabilior est Virorum Eruditorum sententia. De fundatione Sedis Alexandrinae vide infra num. 136. Auctor Chronici Paschalis, sive Alexandrini, Martyrium revocat Sancti Marci ad Trajani tempora, illudque ita describit: *Marcus Alexandriae Episcopus erat: injecto in illum laqueo, a Buccoliis ita appellatis, usque ad Angelos, locum ita dictum, tractus; ibi exustus est prima die Pharmuthi; sicque Martyrio vitam consummavit*. De ejus triumphali agone celebris locus est in Censura S. Gelasii Papae. Acta perhibent, passum esse *octavo Neronis anno*, nempe anno Christi 62. Vide *Chronicum*, S. Hieronymum *de Script. Ecclesiasticis* in Marco, & Theophilum Chronographum apud Jo. Malalam pag. 325. Bollandiani Patres *in Hist. Patriarcharum Ale-*

Alexandrinorum Tom. v. *Actorum SS.* Junii illius Martyrium referunt ad annum Christi 65.

4. Patriarchatum Romanum sese protendere ad omnes totius Occidentis Ecclesias, invictis rationibus, monumentisque demonstrant Christianus Lupus, Emmanuel Schelestratius, Henricus Valesius, Sirmondus, & Antonius Pagius, adversus eos, qui quatuor tantum Italiae Regionibus asserunt terminatum, *Tuscia Suburbicaria* videlicet, *Piceno Suburbicario*, *Latio veteri*, *&* *Latio novo*, vel ad summum decem Provinciis Urbicariis, ita dictis, quod regerentur a Vicario Urbis Romae sub Praefecto Praetorio Italiae. Vide Canonem sextum Concilii Nicaeni juxta genuinam Versionem Dionysii Exigui. Urbis itaque Romae Episcopus, quatenus est Patriarcha, habet omnes Occidentis Ecclesias; sed, ut est Romanus Pontifex, & Christi Domini in Terris Vicarius, gaudet Primatu in universa Ecclesia. Quem non solum honoris, sed & Jurisdictionis Primatum, Sacris Literis, & unanimi Patrum, Conciliorumque consensu firmatum, soli Haeretici a Christi Ecclesia extorres inficiantur. Patriarchæ tamen nomen ad quartum usque Christi Saeculum prorsus ignotum fuit, & non-

nonnisi sub Chalcedonensis Concilii tempora usurpari coeptum, ut ostendit Card. Norisius *in Dissert. Histor. de Synodo Quinta* cap. 10. Et primus, ni fallor, qui ex Scriptoribus Ecclesiasticis Patriarchalis tituli meminerit, fuit Socrates lib. v. cap. 8. Romana, Alexandrina, & Antiochena Sedes, quae ceteris omnibus & amplitudine, & jurisdictione praeibant, primum Patriarchales sunt appellatae. Deinde in Concilio Constantinopolitano sub Damaso Papa habito, iis quarta est addita, nempe Constantinopolitana; honoris praerogativa ita decorata, ut proxima a Romana haberetur: cui numero paulo post, Hierosolymitanam Ecclesiam admovendam esse, censuit Synodus Chalcedonensis, ut quintum locum inter Patriarchales Sedes obtineret.

5.) TROPAEA APOSTOLORUM,
6.) ex antiquissima lamella in Romanis Arenariis effossa. Origo Christi Domini Monogrammatis, ab Apostolorum aetate dimanans ex Coemeterialibus monumentis demonstratur contra Jacobum Basnagium a Cl. Viro Dominico Georgio in peculiari Dissertatione, quam edidit an. 1738. de hoc argumento. Visitur in nostra lamella, quam heic illustramus, clypeus, in quo scalptum est

eſt venerabileChriſti Domini Monogramma, atque hinc inde Graecae literae A, & Ω. Eſt autem Chriſti nomen in ſublime erectum,atque columnae impoſitum, pendentibus hinc inde lemniſcis.Ad illud Apoſtoli *Philip.* c.2. v. 9 ſcalptor fortaſſe reſpexit, quo docemur, Chriſto donatum *Nomen, quod eſt ſuper omne nomen;ut in ejus Nomine omne genuflectatur.* Circa imam partem adſurgit anſula, cui innexae erant catenulae, quibus ſuſpendebatur in Sac.Coemeteriorum Conventibus una cum lucerna.A dextris viſitur Petrus, tunica & pallio amictus,qui ſiniſtra Divinum Volumen gerit:in læva autem parte adeſt Joannes, qui intento digito indicat Auguſtiſſimum Chriſti Nomen, literis A, & Ω ab eodem expreſſum in Apocalypſi. Quanti ſit faciendum hoc tam eximium Veterum Chriſtianorum Monumentum, nemo eſt qui non videat. Confer *Symbolarum Literar.*Vol.3. ubi c.7. p.135.*agitur de elevatione & exaltatione glorioſi Monogrammatis Chriſti apud primitivos Chriſtianos*. Joannes Petrus Bellorius *in Obſervat. ad Veteres Lucernas Sepulcr.* Par.III. apud Gronovium Tom.XII. pag.96. Tab.27. ſcribit: „ Inter Monumenta Sacra, quae inventa ſunt in Sepulcris SS. Martyrum, inſignis admodum eſt quaedam Icuncula ex ae-

re, ad similitudinem Principis Apostolorum S. Petri, sicut illud probant aliae ejus imagines. Habitus, est Apostolicus, & palliatus: una manu benedicit, altera tenet Divinum Nomen Christi in figura oblonga, quae formam Crucis habet. Ipse Sanctus ad majestatem compositus videtur gloriari, quod ad Gentes afferat Nomen illud adorabile, cujus vi & virtute faciebat miracula,& baptizabat. Ita Sanctus Petrus ad Portam Templi in Nomine Domini sanavit hominem a nativitate claudum, ut legimus in *Actis*: *In nomine* JESU CHRISTI *Nazareni surge,& ambula.* Nomen sane venerabile apud homines, & Angelos; in quo continetur nostra salus, uti Sanctus Apostolus respondit Sacerdotibus,& Primoribus Hebraeorum, qui illud abominabantur: *Non enim aliud Nomen est sub Caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*. Haec virtus difundebatur in Sanctum Petrum, & alios Apostolos, qui in nomine Christi faciebant miracula, & baptizabant; sicut legimus in iisdem *Actis* de Sancto Philippo, *Cum vero credidissent Philippo euangelizanti de Regno Dei, in Nomine Jesu Christi baptizabantur viri & mulieres.* Eminentissimus Norisius *Cenotaph. Pisan. Dissertat. III. cap. VIII. pag.* 650. *de Arcubus post victo-*

ctoriam Ducibus erectis ſcribens, haec adnotavit, quae mirifice illuſtrant laminam, de qua loquimur: qui primi (inquit) Chriſtianae Religionis defenſionem ſtylo exequuti ſunt, in Tropaeis Crucem a Romanis adoratam dixerunt. Tertullianus cap. 16. Apologetici: *Sed & victorias*, inquit, *adoratis; cum in Tropaeis Cruces inteſtina ſint Tropaeorum*. Et Minutius ſcribit: *Tropaea veſtra victricia, non tantum ſimplicis Crucis faciem, verum & adfixi hominis imitantur*. Etenim lignum in modum Crucis formatum armis occiſi Ducis veſtiebant, ut hominis ſpeciem adhiberet. Hoc oſtendunt innumera Numiſmata, in quibus tropaea ſcalpta viſuntur. At poſtea ſpolia Gentium devictarum aeratis poſtibus ducta, vel in marmoreis arcubus inſculpta ſunt, quo perennior eorumdem memoria ad poſteros propagaretur. Ovidius lib. 5. Faſt. de Templo Martis Bis-ultoris ab Auguſto aedificato, ait:

Perſpicit in foribus diverſae tela figurae,
Armaque terrarum milite victa ſuo.

7.) Effigies *SS. Sabinae, Felicitatis*,
8.) *& Perpetuae*, ex Muſivo S. Apolli-
9.) naris Ravennae. Hae Sanctae Virgines, (inquit Ciampinius *Veter. Monim.* Tom. 2. pag. 99.) variis exornatae ſunt veſti-

ſtibus, quarum in fimbriis, Monogrammatum loco, ſigna, veluti quadrata ac gemmata lacinia, extenduntur. Singulae coronam gemmarum multiplicitate fulgentem manibus geſtant. Mos fuit apud Antiquos coronis Sponſos redimendi; quod de Gentilibus teſtatur Apulejus IV. *Metam.*: *Sponſum unguētis madidum, & coronis floridum*. Admiſerunt etiam hunc morem priſci Chriſtifideles, ut innuit Tertullianus his verbis: *Coronant & nuptiae ſponſos*. Cum itaque Virgines, in hoc Muſivo expreſſae, ad nuptias Chriſti vocatae fuerint, coronas, quas geſtant, nuptiales eſſe exiſtimo, quibus a Sponſo coronandae erant. Quod innuit Eccleſia, dum Virginum auribus illud inſonat invitamentum, *Veni Sponſa Chriſti, accipe Coronam, quam tibi Dominus praeparavit*. S. Savina in hoc Ravennatenſi Muſivo expreſſa, videtur illa eſſe Femina religioſiſſima, quae Mediolani ad Sepulcra SS. Naboris & Felicis Martyrum orans, obdormivit in Domino, ut legitur in Martyrol. Romano III. Kal. Febr. Conſule Notas Baronii, Galeſinum, & Tabulas Eccleſiae Mediolanenſis. Prius quam ſincera SS. Perpetuae & Felicitatis Acta reperta fuiſſent, nemo fere in dubium revocabat, quin eaedem ipſae fuerint, quas ſub

San-

Sanctarum Tuburbitanarum nomine varii Auctores celebrabant. Id persuadebant, praeter quorundam etiam veterum Martyrologiorum auctoritatem, Acta quae sub Perpetuae, & Felicitatis nomine vulgo circumferebantur, in quibus eas Tuburbii passas fuisse disertis verbis expressum erat: & quamvis in his Actis nonnulla Viris Eruditis vitiosa, ac depravata viderentur, nullus tamen de loco martyrii hactenus quaestionem moverat. Valesius tamen libratis rationum momentis, non Tuburbii, sed Carthagine martyrium consumasse asseveranter pronunciavit. Hanc vero sententiam probat ipse tum ex ipsis Actis, tum etiam ex antiquorum Scriptorum auctoritate. Porro certius est argumentum, quod ex auctoritate veterum, qui de Sanctis Perpetua, & Felicitate scripserunt, deducitur: nam, praeterquamquod Victor Vitensis lib. 1. *de Persecutione Vandalica* eas Carthagine in Basilica Majori sepultas fuisse affirmat, Prosper *in Chronico Labbeano*, Beda in lib. *de sex aetatibus Mundi*, immo & in Martyrologio sincero (quamvis illud, quod sub ejus nomine vulgo circumfertur, aliter habeat), Regino, Rabanus in Martyrologio, aliaque bene multa Martyrologia cum edita, tum Mss. (ut videre est apud Bollandianos ad diem

diem ſeptimam Martii) expreſſis verbis has Sanctas Martyres apud Carthaginem paſſas fuiſſe aſſerunt. Diu non immorabimur in aſſignando tempore, quo iſtae Beatae Martyres Paſſionem conſummarunt. Acta, & Martyrologia, quae eas ſub Valeriano & Gallieno paſſas fuiſſe referunt, vel ex eo convincuntur falſi, quod Tertullianus, qui in libro inſcripto *de Anima* capite 55 *Fortiſſimae Perpetuae, & Commartyrum* meminit, diu ante horum Imperatorum tempus e vivis exceſſerit. Melius itaque in Martyrologio genuino Bedae, aliiſque antiquis id Martyrium ad Severi Imperatoris tempus revocatur; quibus Acta Sincera conſentiunt: ſiquidem ibi Sanctae Martyres *die Natali Getae Caeſaris* beſtiis objectae ſunt; quod anno Chriſti 202. aut ſequenti, Idibus Martii contigiſſe exiſtimamus. Celebris ſemper fuit in Eccleſia, praeſertim Africana, Sanctarum Perpetuæ, & Felicitatis memoria, in quarum die Natali tres Tractatus ad Populum S. Auguſtinum habuiſſe teſtatur Poſſidius in Indiculo, qui in nova Editione Sermones ſunt 280. 281. 282. Pluribus aliis in locis de iiſdem Martyribus, earumque Sociis agit idem S. Doctor. Omnia Martyrologia earum Feſtum ad diem 7. Martii referunt, qua die

die hactenus apud nos celebratur. Memorantur praeterea eorum nomina in Canone Missae Romanae, in vetustissimo Sacramentario Gallicano, quod edidit Mabillonius Tom. 1. Musei Italici: item in Canone Missae Sacramentarii Gregoriani. Quod autem earum Festivitas etiam primis temporibus Romae celebrata fuerit, patet ex Missali Gelasii, & ex antiquo Martyrologio Bucheriano, ubi haec habentur, *Nonis Martii Perpetuae, & Felicitatis Africae*. Idem habent cetera Martyrologia, cum vetera, tum recentiora. Haec ex Ruinartio in Admonitione ad Passionem earundem Sanctarum pag.81.& seqq. Confer etiam Acta harum Martyrum, quae ex Codice Cassinensi eruit, edidit, & illustravit Lucas Holstenius, & post ejus obitum prodiere Romae anno *1663*, curante Petro Possino, deinde illustrata fuere a Bollandianis die 7. Martii pag.430, ac a Tillemontio Tom. III. pag. 136. & seqq.

10. *Patriarchatus Alexandrinus*. Imperium Romanum jam ab Apostolorum temporibus in Provincias distributum erat, licet Dioecesis nomen Constantini Magni tantum aetate primum auditum sit. In tribus autem majoribus Imperii Civitatibus institutae sunt totidem potissimae dignitatis Ecclesiae, &

prae-

praecipuae Sedes Patriarchales . . Nicaenum Concilium celebratum an. Chr. 325. antiquam consuetudiuem ab Apostolis ortam servari mandavit Canone VI, *Antiqua consuetudo servetur per Aegyptum, Lybiam, & Pentapolim; itaut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem: quia & Urbis Romae parilis mos est. Similiter & apud Antiochiam*. Ex Nili Doxopatriis Tractatu de Quinque Thronis Patriarchalibus, an. 1043 ad Rogerium Siciliae Regem scripto, antiquarum Metropoleon notitia quaedam hauriri potest; licet in eo non contineantur omnes Metropoles, & Dioeceses, prout praecise extitere initio Ecclesiae & institutarum Sedium Patriarchalium. Refert illum Allatius in Opere *de Consensu Ecclesiae Orientalis, & Occidentalis*; ex quo (ad rem nostram) discimus, quot Metropolitas, & Episcopos Saeculo Ecclesiae undecimo sub se haberet Patriarcha Alexandrinus: *Possidebat* (inquit) *totam Lybiam, & Aethiopiam, & Marmaricam, usque ad Tripolim Africanam, necnon universam Aegyptum, & Palaestinam ipsam, in qua est Jerosolyma. Habet itaque & ipse Provinciam primam Stamnicae, in qua prima Metropolis est Pelusium, varios sub se habens Episcopatus; & secun-*

eundam Provinciam Stamnicae, in qua est secunda Metropolis Leonto, habens diversos Episcopatus; & primam Provinciam Aegypti, in qua Alexandria, quae ceterarum caput; & secundam Provinciam Aegypti; & Provinciam Arcadiae, in qua tertia est Metropolis Oziricus, habens sub se varios Episcopatus; & secundam Provinciam Thebaidis, in qua est Metropolis Ptolemais, habens sub se Episcopatus diversos; & Provinciam Lybiae, in qua est Metropolis Darinco, habens nonnullos Episcopatus: adhuc habet & aliam Metropolim Alexandrinus, quae fuerit septima Marico, & octavam Tonesim, in septimo Nili ostio sitam. Septem enim ostiis Nilus in mare infunditur, in quibus variae Civitates jacent. Hae itaque octo Alexandrini Metropoles, quae varios sub se Episcopatus habent: quamvis sint & aliae quinque nullis Episcopatibus conspicuae, nempe Damiata, Maris Rubri, Pharas, Ares, ... omnes simul XIII. Erant Alexandrino & alii Throni diversi; sed post Severi haeresim a Severianis sublati sunt: quemadmodum & omnis ditio Jerosolymitana, ipsaque Jerosolyma, omnesque aliae Sedes, quae nunc sunt sub Jerosolymitano Patriarcha.

Indiculus Tabulae III Saeculi II.

11.) Effigies SS. Valeriae & Pelagiae, ex

 12.) Mu-

12.) Musivo Ravennatensi. Vide Ciampinium *Veter. Monim.* Tom. 2. pag. 99. & 100. In Martyrologio Adonis pag. 175 ad diem 28. Aprilis legitur: *Apud Ravennam natale Sancti Vitalis Martyris &c...... Conjux quoque ejus* VALERIA *cum reverteretur ad Urbem Mediolanensium, Silvano sacrificantes incurrit: cumque eam deponentes de sagmario hortarentur de idolothytis manducare, nec sibi omnino licitum testaretur, quia esset Christiana; nimia ab eis caede mactata est, ut vix seminecem sui homines eam ad Mediolanensem urbem perducerent. Quae infra biduum migravit ad Dominum.* Confer *Martyrologium Romanum* ad eandem diem, Card. Baronium in notis, Henschenium, & Papebrochium. De Sancta vero Pelagia, in Musivo Ravennatensi expressa, nil certi dici potest: nam plures hujus nominis in Tabulis Ecclesiasticis recensentur. Mihi tamen haec illa videtur esse S. Pelagia Virgo & Martyr, quae passa est *in Antiochia Syriae*, & cujus Acta apud Ruinartium habentur pag. 576, excerpta ex S. Joanne Chrysostomo. Legitur in Martyrologio Usuardi ad diem 19. Octobris, *in Antiochia Syriae SS. Martyrum Beronici, Pelagiae, & aliorum Quadraginta novem.* Quare Wandelbertus de Antiochenis canit,

Be-

Beronicus bis septeno, atque Pelagia fulget,
Quos pariter Quadraginta atque novem comitantur.

13. Effigies SS. Barsimaei, & sociorum, ex veteri Musivo Ravennatensi, de quo Martyrologium Romanum tertio Kal. Februarii haec habet: *Edessae in Syria S. Barsimaei Episcopi, qui cum Gentiles plurimos convertisset ad Fidem, & praemisisset ad coronam, eos secutus est sub Trajano cum palma martyrii*. Menologium Graecorum, jussu Basilii Imperatoris Graece editum, & cum Latina Versione a fel. rec. Emin. Annibale Tituli S. Clementis Presb. Card. Albano vulgatum Urbini 1727, die trigesima Januarii ita Certamen refert hujus invicti Martyris Barsimaei Episcopi, qui Sanctum Sarbelum baptizavit: *Sanctus Martyr Barsimaeus*, (sunt ejus verba) *Edessenae Ecclesiae Episcopus erat; Graecorumque Gentem docens, ab idolorum errore conversos baptizabat in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Cumque multos baptizaret, vidit Sarbelum idolorum Sacerdotem idolis sacrificantem: quem increpans, probrisque, & conviciis afficiens, quod unus universum Populum perverteret; ad poenitentiam, & compunctionem adduxit, & baptizavit. Sarbelo autem, cum Sorore Babaea, pro*

 Chri-

Christo martyrium passo, delatus Episcopus, & ad Lysiam Praesidem adductus, gravissime vapulavit. Sed, cessante, aliquandiu Persecutione, dimissus e carcere, & ad propriae Ecclesiae regimen incumbens, cum de more per omnes virtutes Deo se gratum exhibuisset, decessit, vitam recipiens aeternam. Vide Card. Baronium ad annum Chr. 107. num. 2.

14. Effigies S. Asterii Amaseae in Ponto Antistitis ex Musivo Lateranensi, cujus Opusculum elegantissime scriptum *de Martyrio S. Euphemiae Virginis* in Septima Synodo Generali lectum, & summo omnium Patrum applausu probatum, ipsius Synodi Actis integrum insertum fuit. Floruit circa Saeculi Quarti finem, tempore Arcadii Imperatoris, ut liquet ex duabus ipsius Homiliis, in quarum una, quam *in Festum Kalendarum* inscripsit, de Rufini, & Eutropii infelici exitu, tanquam de re sibi nota differit; in altera vero, quae est *adversus avaritiam*, de Christianis, qui sub Juliano Apostata a Fide defecerant, loquitur, quasi suo tempore ex eis multi adhuc in vivis superfuissent, ut scribit Ruinartius *in Actis Mart. Sinc.* in admonitione in Martyrium S. Euphemiae Virginis p. 541. Vide nostrum Chronicum ad annum Christi 307.

15. *Pa-*

15. *Patriarchatus Antiochenus.* Hic, (ut scribit Nilus Archimandrita cognomento Doxopatrius in supra memorato Tractatu *de quinque Thronis Patriarchalibus*, elucubrato anno 1043) *possidebat universam Asiam, & Orientem, Indiamque ipsam, (in quam ad haec usque tempora, Catholicum ordinans, mittit, Romogyreos vocatum), & Persiam, & Babylonem, cui nunc nomen Bagda est: eo etiam mittebat Antiochenus Catholicum in urbem Irenupolim, Irenupoleos dictum, & Armenias, & Abasgiam, & Iberiam, & Mediam, Chaldaeam, & Parthiam, & Elamitas, & Mesopotamiam. Habet itaque Metropoles* XIII: I. *Metropolim Tyri, quae sub se habet Episcopatus* XIII: II. *Tarsi, habet Episcopatus* VI: III. *Edessae, habet Episcopatus* XI: IV. *Apameae, habet Episcopatus* VII: V. *Hierapoleos, habet Episcopatus* XI: VI. *Bostri, habet Episcopatus* XX: VII. *Anazarbi, habet Episcopatus* IX: VIII. *Seleuciae, habet Episcopatus* XXIV: IX. *Damasci, habet Episcopatus* XI: X. *Amidae, habet Episcopatus* VIII: XI. *Hagiopoleos, habet Episcopatus* V: XII. *Daras, habet Episcopatus* X: XIII. *Emesae, habet Episcopatus* IV. *Habet praeterea & alias Metropoles, quae sub se nullos habent Episcopos, numero octo; quae, cum*

cum prius essent Episcopatus aliis Metropolitanis obnoxii, in dignitatem Metropolitanam provectae sunt, decretumque, ne aliis Metropolitanis subderentur, sed tantummodo Patriarchae Antiocheno: &, quemadmodum ubique Metropoles, per se caput essent, quod ante non erant. Episcopatus, nullos sub se habent Episcopos, quemadmodum Metropoles, & sunt numero octo. I. Beryti: II. Hesiupoleos, quae ex Throno Damasci abscissa est: III. Laodiceae: IV. Samosatorum: V. Martyropoleos: VI. Mopsuestiae: VII. Adunae: VIII. Pompejuleos. Adhuc etiam Antiochenus habet ingentes Archiepiscopatus octo. I. Berroeam: II. Chalcedonem: III. Agaballam: IV. Seleuciam Pieriae: V. Anasartham, quae & Theodorupolis dicitur: VI. Palton: VII. Gabulam: VIII. Balaamam. Praeter hos, habet & alios Archiepiscopatus tenues & liberos V. I. Salamiam: II. Bercum: III. Rhoson: IV. Agatem: V. Barcusorum. Et hae Ecclesiae omnes Throno Antiocheno subduntur. Vide supra num. 4. & 10. hujus Tabulae III. Saeculi Secundi.

16. Effigies S. Pinyti, inter Episcopos nobilissimi, qui in Scriptis suis, veluti in quodam speculo, viventem sui reliquit imaginem, ut scribit S. Hieronymus *de Scriptoribus*

ribus Ecclesiasticis cap. 27. Res ab eo gestae desumendae sunt ex Auctoribus a Cardinali Baronio allegatis in Notis *ad Martyrolog. Romanum* die 10. Octobris, atque ex ejus Annalibus ad annum Christi 172. num. 8. & 175. num. 15. S. Pinytus Cnossi in Creta Episcopus fuit, ut habet Eusebius Rufini lib. 4. cap. 21. Ejus extat memoria apud Adonem, & Usuardum in Martyrologio vi. Idus Octobris. De Epistola Dionysii Corinthiorum Episcopi ad Cnossios, deque Pinyti ad eumdem responso, confer citatum Eusebium Rufini lib. 4. cap. 23. Inter deperdita Opera enumerantur ea, quae nobilissimus Episcopus scripsit. Claruit Imperantibus Antoninis.

17. Effigies S. Domnionis, ex Musivo Lateranensi, de quo Martyrologium Usuardi tertio Idus Aprilis haec habet: *In Dalmatia Civitate Salona, Sancti Domnionis Episcopi cum militibus octo.* Eadem verba leguntur quoque in auctariis Adonis, & in Martyrologio Romano. Agunt de eis die xi. Aprilis bene multa, eaque veterrima Latinorum Kalendaria, & Martyrologia, ut Hieronymiana, Gellonense, Notkerus, Richenoviense, Augustanum, Labbeanum, Corbejense brevius, Martyrolog. Reginae Suecorum, & Ottobonianum. In Absida

Sa-

Sacelli Lateranensis S. Venantii, prope Baptisterium, Musivo opere elaborata, habentur imagines Beatorum Martyrum Sociorum S. Domnionis, quorum Reliquias ex Dalmatia & Istria transferendas curavit Joannes Pontifex hujus nominis IV: de qua Translatione consule Librum Pontificalem in eodem Joanne, & Baronium ad annum 641. num. 3. Ibi super capita singulorum, cujusque nomen inscriptum est. Nomina haec sunt: *S. Paulinianus*, *Telius*, *Asterius*, *Anastasius*, *S. Maurus*, *Septimius*, *Antiochianus*, *Gajanus*, *S. Venantius*, *Sanctus Domnio*. Vide Joannem Ciampinium *Veter. Monim.* Tom. II. Tab. XXX. pag. 116, & Cl. Praesulem Dominicum Georgium in Notis ad *Martyrol. Adonis* pag. 153, qui de eorundem militum numero, atque Reliquiis Romam translatis, multa erudite de more literis consignavit, post Florentinium in Notis ad Martyrol. & Henschenium, ac Papebrochium.

18. Effigies SS. Aristidis, Quadrati, & Dionysii Episcopi, ex Musivo Ravennatensi. Eusebius lib. 4. cap. 3. de S. Aristide ait: *Apud Athenas, Aristidis, qui Hadriano Principi de Religione Christiana Libros obtulit*. Vide etiam S. Hieronymum *de Script. Eccle-*

siasti-

siasticis cap. 20. & praecedenti, ubi de Quadrato ait, ipsum Discipulum Apostolorum, post Publium Martyrem, Atheniensium Episcopum fuisse ordinatum, (ut habet Dionysius Corinthiorum Episcopus, apud laudatum Eusebium lib. 4. cap. 23). Ipse Prophetiae gloria inclaruit, & sub Hadriano Imperatore causam Christianorum egit, ipsique Athenis per hiemem commoranti circa an. Christi 123 Librum pro Christiana Religione obtulit, cujus fragmentum nobis servavit Eusebius lib. 4. cap. 3. Nec Apologiam tantum obtulit Quadratus, sed Oratione quoque coram habita, Imperatorem compellavit, ut Persecutionem in Christianos aestuantem compesceret: quod ipsum obtinuisse S. Hieronymus testatur Epist. 84. ad Magnum Oratorem Romanum data. Vide Ruinartium in Praefatione *ad Acta Mart. sinc.* pag. xxxv, ubi agens de Persecutione Hadrianea, (in qua non solum eos, qui in urbe manserant, Quadratus confirmavit; sed etiam lapsos, ut resipiscerent, permovit), scribit, ad eandem compescendam plurimum Aristidis Atheniensis Philosophi studia contulisse, ut narrant Eusebius *Hist.* lib. 3. cap. 37, S. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Eccles. cap. 31, & ex recentioribus P. Cajetanus Maria

Indiculus Tabulae III Saeculi II. Travasa Clericus Regularis Theatinus in eruditissimo Opere inscripto, *Storia Critica delle Vite degli Eresiarchi del Secondo Secolo della Chiesa &c.* (qui hoc anno 1754 Venetiis prodiit sub auspiciis Illmi ac Rmi Praesulis Georgii de Lascaris Episcopi Zenopolitani, & SS. Vaticanae Basilicae Vicarii, honoris, decorisque Veronae Patriae ejus, ac meae) Part. I. pag. 281. De Dionysio Corinthiorum Episcopo, (qui eruditione, & gratia, quam habuit in verbo Dei, non solum suae Civitatis, & Provinciae Populos, sed & aliarum Provinciarum, & Urbium Episcopos suis literis erudivit, Romanosque Pontifices adeo coluit, ut eorum Epistolas publice legere in Ecclesia diebus Dominicis consueverit), vide Martyrolog. Rom. & Usuardum vi. Idus Aprilis, itemque Adonis Auctaria apud Georgium pag. 130, Patrem Lequenium Tom. 2. *Orient. Christiani* pag. 158. & seqq., & Mamachium *Originum & Antiquitatum Christianarum* Tom. I. pag. 364. ac Tom. 2. pag. 159. De eo agunt Eusebius lib. 4. cap. 21, S. Hieronymus *de Script. Ecclesiasticis* cap. 27, Liberatus in Breviar. cap. 10, Baronius *in Annalibus Ecclesiasticis* ad annum 175. num. 8. & seqq., PP. Bollandiani die 8. Aprilis pag. 742, & Tillemontius Tom. 2. pag. 448.

pag. 448. Octo ejus Epistolas recensent Eusebius, & S. Hieronymus, quarum solae superſunt Inſcriptiones, atque fragmenta quaedam apud Euſebium. Martyrium ſubiit imperante Marco Antonino.

19. Statua S. Hippolyti Martyris, qui in marmorea Cathedra ſedet. Marcellus Card. ejuſdem poſtea nominis Papa II, Cervinus, hoc Signum egregium Hippolyteum, effoſſum prope Eccleſiam S. Laurentii extra Muros in Agro Verano, dignum cenſuit, quod in Vaticanam Bibliothecam inferretur, veluti pretioſiſſima Tabula paternae haereditatis a Martyribus ad nos tranſmiſſa, quorum ſtudia teſtatur in Divini Cultus ordine diſponendo, non intermiſſa in ipſo diſcrimine Perſecutionum. Plana ſuperficies dexteri lateris hujus Sedis marmoreae exhibet Chronologiam Paſchalem per Cyclos annorum 112 Julianorum proleptice ordinatam e Sacris Literis, quam nos in ſequenti numero vigeſimo exhibemus. Ibi Epocha Cycli poſtremi ducitur ab anno primo Imperatoris Severi Alexandri, ad quem, uti Hieronymus tradit, rationes Paſchae, & Canones Temporum exegit. In inflexione Sedis, quam illuſtramus, legitur in marmore Catalogus Operum ejus, cujus Inſcriptionis partem

 ſu-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

superstitem vide dicto numero vigesimo. Argumentum inde capiant velim Haeretici fiduciae, quam debemus documentis temporum in Romana Ecclesia asservatis, & publice propositis post redditam illi pacem; cum videamus tam splendido monimento decoratos, etiam sub Severo Alexandro, in Cryptis Martyrum Agri Romani, temporum Canones S. Hippolyti scripto illustratos, & additum Indicem ceterarum ejus lucubrationum, quas recenset B. Hieronymus in lib. *de Script. Eccl.*, plane respondentes titulis Operum, hoc in marmore consignatis, prope Canonem temporum superiorum per Heccaeadecaeterides digestum. Partes illius singulas cum explicuerit Patruus meus in Dissertatione de Cyclo S. Hippolyti, edita in Libro *de Kalendario* & *Cyclo Caesaris*, & in Germania a Fabricio recusa in editione Operum ejusdem S. Episcopi & Martyris, abstineo a pluribus afferendis ad veteris hujus Monumenti illustrationem, quam, post Petavium, & Scaligerum, reperies auctam Commentariis (in eadem editione vulgatis) Clarissimorum Virorum Philippi a Turre Episcopi Hadriensis, Praesulis Joannis Vignolii tunc Vaticanae Bibliothecae officiis illustris, & Cl. P. Virginii Valsechii in Pisana Academia Interpretis Sacrarum Literarum. 20. Ta-

Indiculus Tabulae III Saeculi II.

20. Tabula I. Canonis Paschalis S. Hippolyti Episcopi & Martyris, cujus meminere Veteres Patres. Horum heic aliquot testimonia recensebimus. Anatolius *in Prologo* scribit: *E quibus Hippolytus* XVI. *annorum Circulum, quibusdam ignotis Lunae cursibus, composuit: alii* XXV: *alii* XXX: *nonnulli* LXXXIV. Eusebius libro *Historiae Ecclesiasticae* Sexto cap. 16. *Illo ipso tempore Hippolytus praeter alios plerosque Commentarios, quos componebat, Opus de Paschate conscripsit. In quo & temporum seriem explanat; & Canonem quemdam sedecim annorum de Paschate ponit, & tempora solum describit ad primum annum Imperatoris Alexandri. Cetera ejus scripta, quae ad nos venerunt, sunt haec: In sex dies Commentarii: In ea, quae sex dies sequuntur: Contra Marcionem liber: In Canticum Canticorum explanatio: In partes aliquot Ezechielis expositio: De Paschate liber: Contra omnes haereses liber: Extant praeterea nonnulla alia ejus monumenta, quae apud multos conservata invenias.* Hieronymus *de Scriptoribus Ecclesiasticis* cap. 61. *Hippolytus cujusdam Ecclesiae Episcopus (nomen quippe Urbis scire non potui) Rationem Paschae, temporumque Canones scripsit, usque ad primum annum Alexandri Imperatoris, & sedecim* anno-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

annorum Circulum, quem Graeci Ἑκκαιδεκαετηρίδα *vocant, reperit; & Eusebio, qui super eodem Pascha Canonem, decem & novem annorum Circulum, id est,* Ἐννεαδεκαετηρίδα *composuit, occasionem dedit. Scripsit nonnullos in Scripturas Commentarios, e quibus hos reperi. In* Ἑξαήμερον; *& in Exodum; & in Cantica Canticorum: in Genesim; & in Zachariam: de Psalmis; & in Isaiam: in Danielem: in Apocalypsim: in Proverbia: in Ecclesiasten: de Saul, & Pythonissa: de Antichristo: de Resurrectione: contra Marcionem: de Pascha: adversum omnes haereses. &* προσομιλίαν*: de laude Domini Salvatoris; In qua, praesente Origene, se loqui in Ecclesia significat. In hujus aemulationem Ambrosius, quem de Marcionis haeresi, ad veram fidem correctum diximus, cohortatus est Origenem, in Scripturas Commentarios scribere; praebens ei septem & eo amplius Notarios, eorumque expensas, & his Librariorum parem numerum: quodque his majus est, incredibili studio quotidie ab eo opus exigens. Unde in quadam Epistola* Ἐργοδιώκτην *eum Origenes vocat.* Eadem pene habet Honorius *de Scriptoribus Ecclesiasticis*. Isidorus lib. 6. *Originum* cap. 17. *Paschalem Cyclum Hippolytus Episcopus, temporibus Alexandri Imperatoris primus conscripsit*. Confer quae edidimus de hoc

hoc insigni Canone Hippolyteo in nostris Vindiciis Canonicarum Scripturarum pag. 262, ubi publici juris fecimus Leonis Allatii Viri Clarissimi judicium de Codice Chisiano Hexaplari, complectente inter cetera, Danielem secundum Septuaginta & *Hippolyti Episcopi Romani visionum Danielis, & Nabucodonosoris resolutiones*. Hic Hippolytus est Portuensis Episcopus, qui ab Antiquioribus Romanus dicitur, non quod Romae praesederit, sed ob vicinalem cum Romanis usum. In hoc propositoCanone, seu Cyclo Paschali, (ut animadvertit Franciscus Blanchinus amantissimus Patruus meus in lib. *de Kalendario & Cyclo Caesaris*) videre nobis licet priscorum Patrum Astronomiam, postliminio veluti restitutam, dum adhibetur ad Sacramenta Dei, & Hominis Jesu Christi quotanis rite servanda. Primus in hoc stadio Patruus meus non cucurrit. Occuparunt Viri eruditione praestantes: quorum in commentariis, ut complura scite exponuntur, ita indicantur, aut relinquuntur alia non pauca, quae ipsi a posteris colligi permiserunt. Praemittenda tamen est antiqui lapidis historia, in quo sculptus cernitur Canon ille Paschalis a B. Hippolyto Martyre ante secula quindecim concinnatus. Hanc ita collegit eximius

mo-

monumenti illustrator P. Bucherius Comment. in Victorii Canonem Paschalem pag. 291. ubi ait: *Victorius Prologi sui §. tertio duorum maxime Paschalium ante se Cyclorum, Canonumve mentionem facit:* LXXXIV. *annorum unius; qui Judaeorum primo, tum Christianorum veterum, saltem Latinorum fuit:* CXII. *alterius, quem ab Hippolyto Portuensi Episcopo conditum satis constat &c. Operae pretium visum est, heic* Paschalem Canonem *Hippolyti Portuensis Episcopi, Victorio ducentis annis & supra senioris subjungere; cujus Eusebius, Hieronymus, aliique meminere. Nam licet is Octaeteride, seu Heckaedecaeteride, non Enneadecaeteride concludatur; tamen iisdem pene Latinorum priscorum principiis innititur: quando & ab quinta Martii primi mensis caput accersit, & quartamdecimam Paschalem citimam ejusdem Martii* 18. *Dominicam itidem citimam* 20 *constituit: Pascha ante Lunam sextamdecimam nunquam indicit, & in XXII. usque diffundit. Quod si eumdem limitis finem non habet, id Octaeteridos naturae tribuendum, quae intra* 5. *Martii, & Aprilis* 21. *diem, mensem Paschalem concludit. In quo tamen Hippolytus magis, quam Victorius, cum Patribus Caesariensibus consentit. Perie-*

ANNO I. REGST XIV. PASCHAE IDIBVS APRILIBVS SABBATO CIT SEQVENTIBVS ANNIS SICVT IN TABVLA SVBS SICVT INDICATVM EST. SOLVERE AVTEM OPPO

IN PSALMOS

DE PYTHONISSA

DE EVANGELIO SECVNDVM IOANNEM ET APOCALYPSI

DE CHARISMATIBVS

APOSTOLICA TRADITIO

CHRONICON

DE DEO ET CARNIS RESVRRECTIONE

DE BONO ET VNDE MALVM

IDIBVS EM. APRIL.	D	C	B	A
IV. NON. APRIL.	A	G	F	E
XII. XI. KA. BISS. APRIL.	E	D	C	B
V. EID. EM. APRIL.	D	C	B	A
IV. KA. APRIL.	A	G	F	E
IV. KA. APRIL.	D	C	B	A
XV. KA. APRIL.	A	G	F	E
BISS. NONIS EM. APRIL.	G	F	E	D ESDI
VIII. KA. APRIL.	D	C	B	A

rierat iste Canon cum ceteris ejusdem Hippolyti monumentis, nec ejus quidquam praeter nomen supererat: cum ecce, bono Deo, & magna eruditorum omnium laetitia (ut Baronius, Scaliger, Gruterusque testantur) anno Domini 1551. *ex Agro Verano, non procul ab Aede S. Laurentii ad Urbem e memoriae Hippolyti antiquae ruderibus, effossa prodiit antiqua e marmore Statua, solio insidens, Graecis utrinque literis inscripta. Literae in binis Cathedrae laterculis Cyclos Paschales annorum* XVI. *exhibebant; quartarumdecimarum dextro, Dominicarum Paschalium sinistro, utrosque* 112. *annis universim comprehensos: qua annorum periodo ferias easdem in orbem redire credidit Hippolytus. Non erat quidem expressum Hippolyti nomen; sed facile ipsa Heckaedecaeteridos methodo, & librorum lemmate, quod dextrum laterculum continebat, proditum est, eorum enim omnium auctorem Eusebius, Hieronymus, aliique Hippolytum Episcopum faciunt. Tam illustre, tam rarum primitivae Ecclesiae monumentum Marcello Cervino tunc S.R.E. Card., postea etiam ejusdem nominis Papae II. dignissimum visum, quod Romam inde deferretur, & in Vaticana Bibliotheca conderetur. Edidit deinde Graece, ut erat, cum antiquis suis inscriptionibus*

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Gruterus pag. 140. & 141; *Scaliger etiam notis illustravit*. Fidem egregie praestitit P.Bucherius, ostendens per animadversiones doctissimas, quanta esset hujusce Canonis consensio cum priscis Latinorum rationibus; quanta etiam injuria Scaliger tot illi absurda imputaverit. Ego heic tantum ponendum ob oculos censeo exemplum Latine redditum illius autographae Inscriptionis, quae Graecis characteribus expressa visitur ad hanc diem in omnibus latere Cathedrae Hippolyteae, ut ab facilius percipi possit. *

Duobus laterculis constat Canon Paschalis S. Hippolyti, dextro quidem, exhibente Lunas quartasdecimas, designatas Cyclo Eptagrammo Feriarum hebdomadis per 7. priores alphabeti literas; sinistro autem, referente PaschalesDominicas juxta periodum, sub iisdem elementis, septem Feriarum indicibus, ABΓΔESZ; quae in hoc Indiculo totidem Latinis literis exprimuntur, videlicet ABCDEFG, ut Graecae linguae non assuetis facilior sit comparatio. In titulo illius lateris Cathedrae Sancti Hippolyti Martyris, quem exhibemus infra in hac Tab. III. n. 56, haec leguntur: ΕΤΕΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙCΑΡΟC ΤΩ Ā. ΑΡΧΗ, ΑΙ ΚΥΡΙΑΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑ-

ΠΑΣΧΑ ΚΑΤΑ ΕΤΟC. ΑΙ ΔΕ ΠΑΡΑΚΕΝ ΤΗCΕΙC ΔΗΛΟΥCΙ ΤΗΝ ΔΙC ΠΡΟ ΕΞ. Ideft, *Anno primo Alexandri Caefaris. Initium. Dominicae Pafchales fecundum annos; punctiones vero fignificant bis fextum*. Scalptor hafce punctiones, five notas ad latera, annos Biffextiles defignantes in Tabula Dominicarum Pafchalium omifit; quas tamen in altera tabella Lunarum XIV Pafchalium, licet non femper, adpofuit, ut animadvertit Doctiffimus Card. Norifius *de Epochis Syromacedonum* To. 2. p. 121. ,,Ita enim apud Gruterum p. CXL. difponuntur: *Anno primo Alexandri Imperatoris facta eft decima quarta Pafchalis Idibus Aprilis, Sabbato, cum menfis embolimaeus fuiffet. Sequentibus annis contingent, ficut in Tabula fubjectum eft &c.*

A. C.

222. ΕΜ. ΕΙΔΟΙC ΑΠΡΕΙ.
Idibus Aprilis.

223. ΠΡΟ Δ. ΝΩ. ΑΠΡΕΙ.
Ante IV. Non. Aprilis.

224. SS ΠΡΟ. ΙΒ. ΠΡΟ ΙΑ. ΚΑ. ΑΠΡΕΙ.
Ante XII. Ante XI. Kal. Aprilis.

Illae literae EM fignificant, eum menfem fuiffe embolimum five intercalarem. Binae

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

vero literae Latinae S 8 denotant, illum annum fuisse Bissextilem: siquidem litera Latina S major, apud Graecos numerum sextum exprimebat, ut ex Nummis Dissert.3.cap.8. §.1. idem Norisius ostendit. Hinc duplex SS *bis sextum* indicat. In altera autem parte lateris memorati Canonis Hippolytei, summa fide heic a nobis exhibita ex archetypo Vaticano, editaque a Grutero pag.141, recitantur Dominicae Paschales in Hippolyti Heckaedecaeteride occurrentes, videlicet:

222. ΠΡΟ ΙΑ. ΚΑ. ΜΑΪ. ΚΥ.
Ante XI. Kal. Maji, Dominica.

223. ΠΡΟ. Η. ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ.
Ante VIII. Id. Aprilis, Dominica.

224. ΠΡΟ. Ε. ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ.
Ante V. Kal. Aprilis, Dominica.

225. ΠΡΟ. ΙΕ. ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ.
Ante XV. Kal. Maij, Dominica,

Ad latus tertii versus ΠΡΟ Ε ΚΑλανδῶν ΑΠΡιλίων: ΚΥριακῇ, *Ante diem V. Kalendas Aprilis, Dominica*, scalptor omisit notas SS, quibus annus Aerae Vulgaris Christi 224 Bissextilis in autographo Hippolyti exprimebatur. Ex hoc vero praeclarissimo monumento Ecclesiastici Annales Baronii, ac Fasti Panvinii emen-

emendantur, annusque primus Imperii Probi Augusti demonstratur. Hippolytus, tum superstes, testatur, anno primo Imperii Alexandri Severi Lunam XIV Paschalem contigisse *Idibus Aprilis*, *Sabbato*. Fuit hic A. U. a Palilibus 975, Epochae Vulgaris Christi 222, quo dies Iduum Aprilis fuit Sabbatum, Cyclo Lunae XIV, Solis VII, lit. F. Anno sequenti statuit Lunam XIV ante diem IV Nonas Aprilis. Dein annum proxime sequentem notat literis SS, quibus annus Christi 224. designatur *Bissextilis*. Hae notae Bissextilis anni in laterculo Dominicarum Paschalium, uti dicebam, omissae sunt, sed ex die Dominica affixa V. Kal. Aprilis annus Bissextilis apparet. Nam anno superiori dies VIII. Idus Aprilis ponitur Dominica, uti reapse contigit anno Christi 223, Cyclo Solis VIII, lit. E: ac proinde eo anno dies V. Kal. Aprilis fuit dies Veneris, seu Feria VI. Quare, cum anno sequenti ex Hippolyto dies V. Kal. Apr. inciderit in ipsam Dominicam Resurrectionis, annus ille fuit Bissextilis, Cyclo Lunae XVI, Solis IX, lit. DC, qui fuit U. C. 977, Christi 224, Juliano II & Crispino Coss. Ammianus Marcellinus lib. 26. de Valentiniano I. recens ad Imperium evecto scribit: *Nec videri die*

die secundo, nec prodire in medium voluit, Bissextum vitans Februarii mensis tunc illucescens. Fuit hic annus Christi 364, Joviano & Varroniano Coss. Illa Ammiani verba cum Panvinius praenotasset, scribit lib. 3. Fast. ad An. U. 1116, *Hic annus, tanquam fixus maximusque clavus, & index totius meae hujus annorum digestionis, est*. Quae itidem ait Baronius in additis ad Apparatum in calce Tom. x. priorum Editionum. Verum neuter insignis Scriptor memoratum Canonem Hippolyti observavit, cum tamen Romae inventus fuerit anno Christi 1551, & a Marcello Cervino Cardinali (qui postea fuit Marcellus II. ostensus potius, quam datus Pontifex Maximus) in Vaticanam Bibliothecam translatus. Hactenus demonstratum est A.U. 977. Christi 224. fuisse Bissextilem. Quare Bissextilis ab hoc decimus tertius fuit annus Urbis 1029, Christi 276. Tredecim enim Bissextiles exacti dant annos 52. Itaque annus, quo Probus Imperium accepit, Tacito II & Aemiliano Coss., fuit Bissextilis, quo charactere in antiquis Fastis Anonymi apud Bucherium illud collegium Consulum notatur. Rursus ab anno Chr. 276. numerato Bissextiles duos ac viginti, qui dant annos 88, eris ad an. Chr. 364, teste Ammia-

miano, itidem Bissextilem. Denique ab A.U. 977. Chr. 224. Bissextili, qui ex Hippolyti Canone fuit a Martio tertius annus Imperii Alexandri Severi, Juliano II, & Crispino Coss. collige exactos Bissextiles XXXV, qui faciunt annos 140, devenies ad VI. Kal. Martias A.U. a Palilibus 1117. Chr. 364, Joviano & Varroniano Coss. quo anno Bissextili Valentinianus Imperium accepit. Panvinius in Fastis, & Chronico Ecclesiastico, annum tertium Imperii Alexandri vocat U. C. 977. Christi 225. Errat in annis Christi, quod vulgarem Epocham uno anno praevertit. Rursus annum secundum Probi ponit coeptum anno U. C. 1030, Christi 278, Probo Augusto II, & Lupo Coss., qui reapse fuit Christi 277, Probo Aug. & Paulino Coss., quos ille Consules suffectos perperam arbitratus, unius anni jacturam facit. Baronius annum secundum Imperii Probi appellat Christi 280, hisce verbis narrationem rerum eo anno gestarum auspicatus: *Christi anno ducentesimo octogesimo, quo Probus Imperii primo absoluto, annum secundum auspicatur &c.* in quibus triennii metachronismum peccat. Scaliger lib. 5. *de Emend. Temp.* pag. 463. ait: *Annus secundus Probi Imperatoris congruit anno tertio Olympiadis CCLXIV, ducentesimo septua-*

ptuagesimo nono Christi. Est biennii error. Nam congruit anno primo Olympiadis 264. ac Christi 277. Ita, in annis Imperii Probi disponendis, summi Viri a vera Chronologia exorbitarunt. Ceterum, ad exponendas Epochas ab Eusebio cum anno secundo Probi copulatas, initium Imperii ejusdem anno Christi Bissextili 276, U. C. 1029, ac tertio usque ad Solstitium Olympiadis 263. affigendum ostendit laudatus Card. Norisius, ut ea, quae de eisdem Epochis suo inferius dicit loco, facilius intelligantur, sitque secundus annus Probi index certissimus, quo initium Aerarum plurium Urbium Syriae demonstrantur. Ex his patet error etiam V. Cl. Harduini, qui annum Edessenorum 588. *ait incidere* in A. U. 1031. qui *Probi secundus*; cum annus eorumdem fuerit Epochae Seleucidarum, idemque initus ab Autumno anno Urbis 1029, Chr. 276, &ab Aprili postea sequenti cum A. U. 1030, ac secundo Imperii Probi defluxerit, ut Eusebius in Chronico scripsit.

21. *Apostoli Christi, & IIII. Euangelistae Quadriga Domini, & verum Cherubim, repleti Spiritu Veritatis, ac dono linguarum praediti, scientiam salutis ad bene beateque vivendum, a Philosophis frustra quaesitam, ubique Terrarum circumferunt, & confirmant*

mant sanctissimis moribus, verbo, signis, & sanguine dedicatam. Tales elegit Deus, prorsus rudes, & illiteratos, ut omnipotentiam suam manifestaret evidentius; & progressus Euangelii non Apostolorum industriae, sed Divinae virtuti tribueretur. Vide nostrum *Librum Historicum* cap. I. & II. & Chronicum ad annum Christi 26.

Indiculus Tabulae III Saeculi II.

I.

Petrus Princeps Apostolorum post Episcopatum Ecclesiae Antiochenae, & Praedicationem in Ponto, Cappadocia, Asia, & Bithynia, secundo Claudii anno Romam pergit, ibique XXV. annis Cathedram Sacerdotalem tenet, usque ad ultimum Neronis, a quo affixus Cruci, sepultus est in Vaticano. Vide *Chronicum* ad an. Chr. 33. 40. 45. & 65.

II.

Post XII. Apostolos Paulus electus vas electionis, ut portet Nomen Dei coram Gentibus, & Regibus, & Filiis Israel, post peragratas Provincias, sub initium Imperii Neronis vinctus Romam mittitur, & XIV. ejusdem anno ibidem capite truncatur. Sepultus est Via Ostiensi. Vide *Chronicum* ad an. Chr. 30. 43. 50. 56. & 65.

III.

Andreas, qui Scythis, Sogdianis, & Saciis Asiae,

 ac

ac in Græcia,&Epiro praedicavit Euangeliū, Cruci suffixus ab Egea, sepultus est Patris.

IV.

Jacobus frater Domini cognomento Justus, post Christi Passionem, statim ab Apostolis Jerosolymorum Episcopus ordinatus, XXX. annis eamdem rexit Ecclesiam;& pertingens ad VII Neronis annum, sub eo praeceps de Templo datus,& fullonis fuste percussus,ibidem sepultus est,& usque ad obsidionem Titi, & ultimam Hadriani, Titulum notissimum habuit. Vide *Chronicum* ad ann. Chr. 61.

V.

Joannes XIV.post Neronem anno Imperium ineunte, ac totidem post annis Ecclesiam persequente Domitiano, in Pathmos Insulam relegatus, sub Nerva Principe Ephesum rediit, ac totas Asiae fundavit rexitque Ecclesias. Vide *Chronicum* ad an. Chr. 93. 94. 97. & 99.

VI.

Thomas, cum lumen Christi intulisset Parthis, Medis, Persis, Aethiopibus, Indis, Salaminae lanceis transfigitur. Vide *Chronicum* ad an. Chr. 42.

VII.

Jacobus Zebedaei filius, Joannis frater, Apostolus, primus Martyr occubuit,& sub Herode Agrip-

Agrippa gladio occisus est. Vide *Chronicum* ad an. Chr. 42.

VIII.

Philippus Asiam superiorem, & Scythiam Euangelio excoluit; Hierapolim vero martyrio, & sepulcro illustravit. Vide *Chronicum* ad an. Chr. 29.

IX.

Bartholomaeus Armeniae majori, Albanis, & Indiae citeriori Fidem Christianam annuncians, eandem sanguine fuso testatus est.

X.

Matthaeus primus in Judaea Euangelium composuit Hebraicis literis, dum Petrus ac Paulus Romae, Christum praedicantes, Ecclesiae fundamenta jacerent: in Aethiopia vero martyrium fecit. Vide *Chronicum* ad an. Chr. 37.

XI.

Simon Zelotes in Aegyptum, ac Taddaeus, (qui & Judas) in Mesopotamiam profecti, Christum annunciant, & Persidem simul ingressi, martyrium complent.

XII.

Matthias, in locum Judae proditoris, ab Apostolis sorte electus, pro Euangelii praedicatione martyrium patitur.

XIII.

Barnabas, in communem Ecclesiae censum agri pretio conlato, Christianam paupertatem professus, & cum Paulo Gentium Apostolus ordinatus, multas Regiones pervadit: tum ab eo digressus in Cyprum, circa VII. Neronis annum martyrio coronatur. Vide *Chronicum* ad an. Chr. 36. & 37.

XIV.

Lucas Pauli comes, Euangelium, sicut audierat, Acta vero Apostolorum, sicut viderat ipse, composuit. Vide *Chronicum* ad an. Chr. 58.

XV.

Marcus Discipulus & interpres Petri Alexandrinam Ecclesiam Christiana Fide atque Apostolicis moribus primus instituit. Vide *Chronicum* ad annum Chr. 41. & 62.

22.) Effigies SS. Apollinaris, Gervasii,
23.) & Protasii, ex Musivo Ravennatensi, de quo vide Ciampinium *Vet.Monim.*To.II. pag. 82. Sanctus Apollinaris, brachiis elevatis, & capite redimito, ac veste, pallioque Pontificio albo, casula vero aurea indutus stat. Passus est sub Vespasiano. Acta ejus antiqua sunt, sed non ex puris fontibus derivata; ut innuunt Patres Bollandiani ad diem 23 Julii, utque ostendit Tillemontius To.II. p.102.

p.102.*Confessor* dicitur a S.Petro Chrysologo Serm.138., *Martyr* vero a S. Gregorio Magno *in Registr.* lib.v. Ep.32. Medio Saeculo XII. Maurus Archiepiscopus Ravennas, paucis Acta S.Apollinaris describi, insculpique laminis argenteis tribus curavit anno 1173, cum translata sacra Martyris lipsana fuissent in alium locum. SS.Gervasium & Protasium Martyres ritu solemni Mediolanenses colunt; quoniam eorum Corpora S. Ambrosius ibidem invenit anno Dom.386, ut ipse non semel narrat, scribitque ad Marcellinam Sororem. Ejusdem Inventionis meminere etiam S. Augustinus lib.9. *Confess.* cap.7, *de Civit. Dei* lib.22.cap. 8,ac Sermone *de Diversis* 39.novae Edit.Paulinus quoque *in Ambrosii Vita* num. 6.& alii. Quae in marmore leguntur carmina, consecravit,atque sub depicta effigie S. Anathalonis II.Episcopi Mediolanensis, Mirocles ejusdem Ecclesiae Praesul insculpi curavit. Confer Ughel. *Ital. Sacr.* in Episcopis Mediolanensibus Secundo, & Octavo,ubi agitur de SS.Anathalone, & Mirocle: ibi namque dictum Epigramma Memoriae Anathalonis appositum exhibetur. In vetustissimo Carthaginiensi Kalendario legitur, *XIII. Kal. Julias SS. Gervasii, & Protasii Martyrum*. De eis agunt omnia vetera

tera Martyrologia ad diem 19. Junii. Vide Baronium in notis ad Martyrologium Romanum, & in Annalibus ad an. Chr. 387. num. 37. & seqq. ubi agit de Inventione Corporum eorumdem SS. Martyrum, deque solemni Translatione. Ruinartius in Admonitione ad Martyrium SS. Vitalis & Agricolae pag. 512. scite haec adnotavit: „ Felix inter alios fuit in effodiendis thesauris Martyrum S. Ambrosius Mediolanensis Antistes, qui non solum Nazarii & Celsi Martyrum Corpora, in quodam horto extra Civitatem sepulta, levavit (quorum aliqua notio habebatur); sed & *SS. Gervasii*, & *Protasii* detexit Reliquias, qui Martyres ne nomine quidem antea cogniti erant (ut testatur Paulinus *in Ambrosii Vita* num. 6); quamvis prope Sanctos Naborem, & Felicem sepulti fuissent, quorum sepulcra maxime a Mediolanensibus frequentabantur, quosque idem Ambrosius lib. 7. in Lucae Euangelium specialiter cum Sancto Victore *nostros*, idest Mediolanenses, *Martyres* appellat „.

24. *Discipuli Domini, & Apostolorum, susceptam spiritus fidei, ac disciplinae baereditatem, transmittunt ad posteros incorruptam; sic docentes, quemadmodum ab iis acceperunt, qui ab initio ministri fuerunt sermo-*

monis : lux Mundi, praemicant; sal terrae, condiunt aeternitati. Vide *Chronicum* ad annum Christi 27. De primis Christi Discipulis, quos etiam saepius antiqui Scriptores Apostolos appellare consueverunt, consule Sacrarum Scripturarum Interpretes *Lucae* c.x. ver.1, & recentiores Historiae Ecclesiasticae Scriptores, praesertim vero Tillemontium Tom. I. *Memoriarum &c.* ubi conatus est expiscari ex Sacra Scriptura, atque ex Sanctorum Patrum traditione illorum nomina, quae hodieque supersunt. Nos heic exhibebimus Catalogum Discipulorum Domini, & Apostolorum, qui in Martyrologio Romano descripti sunt ex Tabulis Ecclesiarum.

DIE JANUARIO.

IV. *In Creta, Natalis S. Titi, qui ab Apostolo Paulo Cretensium Episcopus ordinatus, post praedicationis officium fidelissime consummatum, beatum finem adeptus, sepultus est in Ecclesia, ubi a Beato Apostolo dignus minister fuerat constitutus*. De Titi vita, & rebus ab eo gestis, nonnulla ex variis collegit Bollandus: sed accuratior sylloge ex Scriptura & Patribus concinnata fuit a Tillemontio pag. 139.

X. *In Cypro, B. Nicanoris Diaconi de septem pri-*

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

primis, qui gratia fidei, & virtute admirandus, gloriosissime coronatus est. Confer Martyrologia Adonis, & Usuardi ad diem 10. Januarii. In Martyrologio Romano parvo legitur: *in Cypro, Niçanoris de VII. Diaconibus.*

XXIII. *Philippis in Macedonia, S. Parmenae, qui fuit unus de septem primis Diaconis. Hic traditus gratiae Dei, injunctum sibi a Fratribus officium praedicationis plena fide consummans, sub Trajano martyrii gloriam est adeptus.* Consule Martyrologia Adonis, & Usuardi die 23. Januarii, Patres Bollandianos eadem die, & Tillemontium Tom. 2. pag. 69. & 70.

XXIV. *Natalis S. Timothei Discipuli Beati Pauli Apostoli, qui ab eodem Ephesi ordinatus Episcopus, post multos pro Christo agones, cum Dianae immolantes argueret, lapidibus obrutus, paulo post obdormivit in Domino.* Acta ejus a Polycrate scripta illustrantur a Bollando, ac etiam a Tillemontio Tom. 2. pag. 142. & seqq. Plura ante eos jam literis consignaverat noster Card. Baronius Annalium Tom. 1. & in Notis ad Martyrologium.

XXV. *Apud Damascum, Natalis S. Ananiae, qui Apostolum Paulum baptizavit. Hic cum*

cum Damasci, & Eleutheropoli, alibique Euangelium praedicasset, sub Licinio Judice nervis caesus, & laniatus, demum lapidibus oppressus, martyrium consummavit. De Anania, ejusque gestis nonnulla praenotavit Baronius annis 33. num. 41, 35. num. 5, & 36. num. 1, ac item in Notationibus ad Martyrologium hac die.

XXIX. *Treviris, Depositio B. Valerii Episcopi, Discipuli S. Petri Apostoli*. S. Valerius Episcopus Trevirensis successit S. Eucherio (qui obiit anno Domini 73), & migravit ad Dominum ann. 88. Vide Browerum Annal. Trevirensium lib. 2. §. 76.

DIE FEBRUARIO.

I. *Natalis S. Ignatii Episcopi & Martyris, qui tertius post B. Apostolum Petrum, Antiochenam rexit Ecclesiam, atque in persecutione Trajani damnatus ad bestias, Romam vinctus mittitur jubente Trajano; ubi circumsedente Senatu, immanissimis poenarum suppliciis primo affectus, Leonibus dehinc objicitur; quorum dentibus praefocatus, hostia Christi efficitur*. Acta ejus genuina, post Usserium, edidit Ruinartius p. 9, & eadem Graece scripta ex Codice Colbertino cum nova Interpretatione ad calcem adjecit pag. 695. Vide quoque

Tillemontium Tom.2.pag.190. Quo anno passus sit, inter Eruditos pugnatur. Acta genuina eum passum habent anno Chr. 107, sed confer Pagium in Critice ad annum 107. nu.3, Tillemontium To. 2. Not. 17. pag. 506, & Norisium in Epist. Consular. primae Editionis pag. 73.

II. *Caesareae in Palaestina, S. Cornelii Centurionis, quem B. Petrus Apostolus baptizavit, & apud praefatam Urbem Episcopali honore sublimavit*. Ejus gesta, post Baronium in Notis, illustrantur a Bollandianis die 2. Februarii, ac a Tillemontio To. 1. pag. 154.

XIII. *Antiochiae, Natalis S. Agabi Prophetae, de quo B. Lucas in Actibus Apostolicis scribit*. De hoc Novi Testamenti Propheta, ejusque vaticiniis, consule Henschenium in Actis die 13. Februarii, & Baronium ad annos Christi 44. num. 62, & 58. num. 116.

XVI. *Natalis B. Onesimi, de quo S. Paulus Apostolus ad Philemonem scribit; quem etiam, post S. Timotheum Ephesiorum Episcopum, ordinavit, praedicationisque verbum illi commisit. Hic vinctus Romam perductus, ac pro fide Christi lapidatus, primo ibidem sepultus fuit; inde ad locum, ubi*

ubi Episcopus fuerat ordinatus, corpus ejus delatum est. De Onesimo, qui & *Apostolus* dicitur, vide Henschenium in Actis die 16. Februarii pag. 855, Baronium in Adnotationibus hac die, & ad annum Christi 110. num. 10, itemque Tillemontium Tom. 1. in Vita S. Pauli pag. 289, & 576.

XXII. *Salaminae in Cypro, S. Aristionis, qui (ut S. Papias testatur) fuit unus de septuaginta duobus Christi Discipulis.* Consule Martyrologia Adonis, & Usuardi die 22. Februarii, qua die Bollandus ex Eusebio, & aliis, ejus elogium exaravit.

DIE MARTIO.

XIV. *Romae, Natalis SS. Quadragintaseptem Martyrum, qui baptizati sunt a B. Apostolo Petro, cum teneretur in custodia Mamertini cum Coapostolo suo Paulo; ubi novem menses detenti sunt: qui omnes sub devotissima Fidei confessione Neroniano gladio consumpti sunt.* Hi Romani Martyres XLVII. ex vulgatis SS. Processi, & Martiniani Actis sumpti sunt. Vide Georgium, & Sollerium in Notis ad Martyrologia Adonis, & Usuardi die 14. Martii.

XV. *Caesareae in Cappadocia, Passio S. Longini Militis, qui latus Domini lancea per-*

perforasse perhibetur. Eodem die Natalis S. Aristobuli Apostolorum Discipuli, qui, cursu praedicationis peracto, martyrium consummavit. Acta S. Longini Græca & Latina, auctore Hesychio Presbytero, edita & recusa a Bollandianis fuere ad diem 15. Martii pag. 386, & 736; sed nullius fidei sunt, ut ostendit Tillemontius Tom. 1. pag. 453, & 477. Ejusdem furfuris sunt illa, quae habentur apud Simeonem Metaphrastem, Latine edita a Lipomano ad diem 16. Octobris, & a Surio ad diem 15. Martii.

XVII. *Jerosolymis, S. Joseph ab Arimathaea nobilis Decurionis, Discipuli Domini; qui ejus Corpus de Cruce depositum in Monumento suo novo sepelivit.* Vide Baron. in Notis.

XX. *In Asia, Natalis S. Archippi Commilitonis B. Pauli Apostoli, cujus ipse in Epistola ad Philemonem, & ad Colossenses meminit.* Notkerus ei adjecit titulum Episcopi, de quo, uti & de Martyrii laurea, Antiquorum testimonia quaerit Henschenius, nec reperit.

XXII. *Narbone in Gallia, Natalis S. Pauli Episcopi, Apostolorum Discipuli, quem tradunt fuisse Sergium Paulum Proconsulem, qui a B. Apostolo Paulo baptizatus, & cum in Hispaniam pergeret, apud Nar-*

bo-

boniam relictus, ibidem Episcopali dignitate donatus est: ubi praedicationis officio non segniter expleto, clarus miraculis, migravit in Caelum. De Paulo Narbonensi mentionem faciunt Prudentius Peristephanon Hymno 4, & S. Gregorius Turonensis *Hist. Franc.* lib. 1. cap. 30. Utrum Paulus ab Apostolis in Gallias missus fuerit, & an sit *Sergius Paulus*, discrepant inter se Eruditi Galli, ut scribit Cl. Georgius in Notis ad Martyrologium Adonis xi. Kal. Aprilis pag. 130, & iv. Kal. Januarii pag. 10, ubi de S. Trophimo. Conferantur vero de S. Paulo Episcopo Narbonensi Sollerius in Usuardum die 12. Decembris, & Tillemontius Tom. 4. pag. 469. & seqq.

XXIV. *Brixiae, S. Latini Episcopi*. Vide Baronium in Notis.

XXV. *Jerosolymis, Commemoratio S. Latronis, qui in Cruce Christum confessus, ab eo meruit audire*: Hodie mecum eris in Paradiso. Vide Baronium in Notis.

DIE APRILI.

III. *Tauromenii in Sicilia, S. Pancratii Episcopi, qui Christi Euangelium, quod a S. Petro Apostolo illuc missus praedicaverat, Martyrii sanguine consignavit*. Ejus me-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

memoria extat in Tabulis Ecclesiasticis Siculorum, necnon in Martyrologiis Adonis, Usuardi, & Notkeri. Pimus fuisse Siculorum Apostolus dicitur, eo missus ab Apostolo Petro; sed ea de re vide, quae diligenter collegit hac die pag. 237 P. Henschenius, & ab apocryphis discrevit.

VIII. *Commemoratio SS. Herodionis, Asyncriti, & Phlegontis, de quibus scribit B. Paulus Apostolus in Epistola ad Romanos.* Vide Baronium ad annos Chr. 58. num. 56, et 69. num. 44.

IX. *Antiochiae, S. Prochori, qui fuit unus de septem primis Diaconis; & fide ac miraculis clarus, martyrio coronatus est. In Judaea S. Mariae Cleophae sororis Sanctissimae Dei Genitricis Mariae.* De S. Prochoro incerta omnia, praeter ejus ad Diaconatum electionem ex Actorum cap. VI. Vide Bollandianos die 9. Aprilis pag. 819. & 910. Episcopum Nicomediae fuisse, aliqui tradunt apud Baronium in Notationibus eadem die, & in Annalibus ad annum Christi 44. num. 11. Quae circumfertur Prochori Diaconi de S. Jo. Euangelista narratio, apocrypha est, & fabulis, mendacisque referta.

XI. *Per-*

XI. *Pergami in Asia, S. Antipae testis fidelis, cujus meminit S. Joannes in Apocalypsi. Is sub Domitiano Imperatore in bovem aeneum candentem conjectus, martyrium consummavit.* Vide Baronium in Annal. ad an. 93. num. 9, et 97. num. 14.

XIX. *Natalis S. Timonis Diaconi de septem primis, qui primo apud Beroeam Doctor resedit; ac deinde Verbum Domini disseminans, venit Corinthum, ibique a Judaeis & Graecis (ut traditur) flammis injectus, sed nil laesus; demum Cruci affixus, martyrium suum implevit.* Timonem primus omnium in Fastos Ecclesiasticos intulit Auctor Romani parvi: *Apud Corinthum, Timonis Diaconi de septem*, ex quo eum Ado suo Martyrologio inseruit, & inter festivitates Apostolorum eo exornavit elogio, quo Usuardus fere ad verbum in suo descripsit. Conferatur Henschenius de eo, die 19. Apr. pag. 620.

XXII. *Smyrnae, SS. Apellis, & Lucii ex primis Christi Discipulis.* Vide Baronium in Notis.

XXVI. *Romae, Natalis B. Cleti Papae, qui secundus post Apostolum Petrum rexit Ecclesiam, & in persecutione Domitiani martyrio coronatus est.* An Cletus idem sit ac Ana-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Anacletus, gravis est inter Historicos controversia. Tillemontius Tom. 2. pag. 555. expuncto Anacleto, Cletum tantum agnoscit, contra Henschenii sententiam, qui ad diem 26 Aprilis pag. 409 Cletum ab Anacleto esse distinguendum monet. Lini Successor ab Irenaeo lib. 3. cap. 3, Eusebio in Chronico, Hieronymo *de Scriptor. Eccl.*, Rufino Praef. in Libros Recognitionum, & Photio Cod. 13 Anacletus; ab Eusebio autem lib. 3. *Histor.* cap. 13. & 15, ac nonnullis Graecis Anencletus; demum ab Epiphanio Haeresi 27. num. 2, & in Canone Missae, necnon in Poemate adversus Marcionem apud Tertullianum, ac in Vetustioribus Romanorum Pontificum Catalogis Cletus nominatur; quem alium ab Anacleto extitisse, ostendimus in Chronico, & in Tab. I. Saec. I. n. 35, ac n. 29. Tab. II. Saec. II. post PP. Bollandianos ad diem 13. Julii pag. 479. Pagius quoque in Critica ad annum 101. num. 4. tutius censuit ab opinione communi non discedere.

XXIX. *Apud Paphum in Cypro, S. Tychici Discipuli B. Pauli Apostoli, quem idem Apostolus in suis Epistolis charissimum fratrem, ministrum fidelem, & conservum suum in Domino appellat*. De eo autem agunt

agunt III. Kal. Maji Ado, Usuardus, & Notkerus. Vide Commentarium Henschenii eadem die pag. 613.

DIE MAJO.

VI. *Antiochiae, S. Evodii, qui (ut B. Ignatius ad Antiochenses scribit) primus ibidem a S. Petro Apostolo ordinatus Episcopus, glorioso martyrio vitam finivit.* Decessit anno Christi 68. Successerat S. Petro in Antiochena Sede anno Domini 40, ut scribit Petrus Boschius in Antiochenis Episcopis & Patriarchis, Julii Tom. 4. Ejus elogia collegerunt Bollandiani Socii die 6. Maji pag. 98.

VII. *Tarracinae in Campania, Natalis Beatae Flaviae Domitillae Virginis & Martyris; quae cum esset Flavii Clementis Consulis sororis filia, & a S. Clemente sacro velamine consecrata, in persecutione Domitiani, ob testimonium Christi, cum aliis plurimis in Insulam Pontiam exilio deportata, longum ibi martyrium duxit: novissime vero Tarracinam deducta, cum doctrina & miraculis plurimos ad fidem Christi convertisset, jussu Judicis incenso cubiculo, in quo simul cum suis Virginibus Euphrosyna, & Theodora morabatur, cursum gloriosi martyrii consummavit.* De ea agit

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Baronius in Notationibus die 7. Maji, & in Annalibus ad annos Christi 98. num. 4, & 100. num. 12. Pater Edmundus de Vitry Societatis Jesu in aureo Opusculo de S. Tito Flavio Clemente num. 19. agit de Sancta Flavia Domitilla, Actisque SS. Nerei & Achillei. Extat in Tabulario Capitolino Dissertatio luculenta de Actis hujus celeberrimae Virginis & Martyris nondum edita, Auctore Francisco Valesio, mei, dum viveret, amicissimo, qui nunquam prae modestia persuaderi poterit, ut eam luce donaret.

IX. *Romae, S. Hermae, cujus Apostolus Paulus in Epistola ad Romanos meminit. Hic digne semetipsum sacrificans, acceptabilisque Deo hostia factus, virtutibus clarus Caelestia Regna petivit.* Citatur ab Adone locus Apostoli Rom. 16, ubi & *Hermam & Hermen* salutari praecipit. Porro nonnulla commemorat de Libro *Pastoris* ab Herma composito, quem apud Henschenium laudant Origenes, & Hieronymus: at multa plura de eo, & enucleatius exposuit Tillemontius Tom. 2. pag. 111. & seqq.

XII. *Romae Via Ardeatina, SS. Martyrum Nerei & Achillei fratrum: qui primo cum*

cum Flavia Domitilla, cujus erant Eunuchi, in Insula Pontia longum pro Christo duxerunt exilium; postmodum gravissimis verberibus attrectati sunt: deinde cum a Minutio Rufo Consulari equuleo & flammis ad immolandum compellerentur, dicerentque, se a B. Petro Apostolo baptizatos, nulla ratione posse Idolis immolare, capite caesi sunt. Extat eorum memoria in Codice Sacramentorum Gelasiano p. 151. Sepulti fuerunt, ut praeferunt Acta vulgata, in Praedio *S. Domitillae, in crypta arenaria, Via Ardeatina*, juxta sepulcrum *S. Petronillae*: ibi eorumdem Martyrum Coemeterium fuit, quod *Joannes Papa I. renovavit*, ut habet Liber Pontificalis in ejus Vita cap. 7. Vide Notitiam veterem Ecclesiarum extra Urbem, editam ab Eccardo ad calcem Tomi I Historiae Franciae Orientalis, & aliam Notitiam apud Willelmum Malmesburiensem lib. 4. de *Rebus gestis Regum Anglorum*; itemque descriptionem Regionum Urbis apud Mabillonium Analectorum Tom. 4. pag. 502, ubi de SS. Nerei, & Achillei sepulcro, seu Coemeterio Via Ardeatina, juxta S. Petronillam. Intra Urbem, secus Appiam Viam, est alia eorumdem Martyrum Ecclesia nostrae Congre-

gregationi Oratorii Romani commendata, quae *Titulus Fasciolae* dicebatur, cujus Tituli Presbyteri tres subscripserunt Concilio Romano anno Domini 499, ubi olim S. Gregorius Magnus Homiliam, ordine 28. in Euangelia, ad Populum habuit. Vide Baronium ad annum Christi 270. num. 9, & in Adnotationibus ad Martyrologium die XII. Maji.

XV. *In Hispania, SS. Torquati, Ctesiphontis, Secundi, Indaletii, Caecilii, Hesychii, & Euphrasii, qui Romae a SS. Apostolis Episcopi ordinati, & ad praedicandum Verbum Dei in Hispanias directi sunt; cumque variis Urbibus euangelizassent, & innumeras multitudines Christi fidei subjugassent, in ea Provincia diversis locis quieverunt: Torquatus Acci; Ctesiphon Vergii; Secundus Abulae; Indaletius Urci; Caecilius Illiberi; Hesychius Cartejae; & Euphrasius Illiturgi*. Horum Acta exhibentur a Bollandianis die 15. Maji pag. 444; sed vide Tillemontium Tom. 1. pag. 191, & Georgium, ac Sollerium eadem die in Notis ad Adonem, & Usuardum.

XVII. *Pisis in Tuscia, S. Torpetis Martyris, qui magnus in officio Neronis primum fuit,* unus-

unusque ex his, de quibus Paulus Apostolus ab Urbe Roma ad Philippenses scribit. Acta ejus mendosa, & incerta sunt. Vide censuram Tillemontii To.2.p.495. Ea discussa, & expensa a Papebrochio habes apud Bollandianos die 17. Maji pag. 7. & seqq.

XIX. *Romae, Sancti Pudentis Senatoris, patris S. Pudentianae Virginis, qui ab Apostolis Christo in baptismo vestitus, innocentem tunicam usque ad vitae coronam immaculate custodivit.* Vide, quae scribit Baronius ad annum Christi 57. num. 101, 112. num. 4, 162. num. 2, & 165. num. 3. In Actis Pudentiana, juxta patrem suum Pudentem, in Coemeterio Priscillae Via Salaria, deposita fuisse dicitur; sed vide Cl. Fontaninum in Historia Literaria Aquilejensi lib. 2. cap. 2, ubi de Titulo Pudentis, Tillemontium Tom. 2. pag. 615, & Patruum meum in Notis ad Anastasium Bibliothecarium Tom.2.pag. 122.& seqq.

XXIV. *Antiochiae, Natalis S. Manahen, Herodis Tetrarchae collactanei, Doctoris & Prophetae sub gratia Novi Testamenti, in eadem Urbe quiescentis.* Hujus nomen in Divinarum Scripturarum Libris celebratur. Vide *Actus Apost.* cap. 13. vers. 1, & Bollandianos die 24. Maji pag. 272, & 273.

XXXI. *Ro-*

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

XXXI. *Romae, S. Petronillae Virginis; filiae B. Petri Apostoli, quae Flacci nobilis viri conjugium spernens, acceptis triduanis ad deliberandum induciis; interim jejuniis & orationibus vacans, tertia die, mox ut Christi sacramentum accepit, emisit spiritum.* Cur S. Petri filia dicatur, vide Baronium ad annum Christi 69. num. 32, & 33, ac Henschenium die 31. Maji pag. 420. Romae habuit Coemeterium, de quo consulendi Anastasius Bibliothecarius in Gregorio III, Bosius, Severanus, Aringhius, & Boldettus. De Translatione Corporis S. Petronillae ex ejus Coemeterio in Oratorium prope Basilicam Vaticanam, a Paulo I Romano Pontifice facta, lege Anastasium Bibliothecarium in Vita ejusdem Pauli, & Baronium ad annum Christi 758. num. 1. & seqq.

DIE JUNIO.

VI. *Caesareae in Palaestina, Natalis B. Philippi, qui fuit unus de septem primis Diaconis.* De rebus gestis, ac de Episcopatu ejus Trallensi, vide Baronium in Notationibus ad Martyrologium Romanum die 6. Junii, & eadem die Georgium, & Sollerium in Notationibus ad Adonem, & Usuardum. Itemque Tillemontium To. 2. pag. 65, & 490.

VIII. *Aquis*

VIII. *Aquis in Gallia, S. Maximini primi ejusdem Civitatis Episcopi, quem Domini Discipulum fuisse tradunt.* Vide Baronium in Notis.

XIV. *Syracusis, S. Marciani Episcopi, qui a B. Petro ordinatus Episcopus, post Euangelii praedicationem, a Judaeis occisus est.* Vide Baronium in Annal. ad an. Chr. 46. num. 2.

XXIV. *Romae, Commemoratio SS. plurimorum Martyrum, qui sub Nerone Imperatore de Urbis incendio per calumniam accusati, diverso mortis genere ab eodem jussi sunt saevissime interfici: quorum alii, ferarum tergis contecti, laniatibus canum expositi sunt, alii crucibus affixi, aliique incendio traditi, ut ubi defecisset dies, in usum nocturni luminis deservirent. Erant hi omnes Apostolorum Discipuli, & Primitiae Martyrum, quas Romana Ecclesia fertilis ager Martyrum, ante Apostolorum necem, transmisit ad Dominum.* Vide Baronium in Notis.

XXV. *Apud Beroeam, Natalis S. Sosipatris Discipuli B. Pauli Apostoli.* Baronius in Notationibus hunc eum esse ait, de quo habetur mentio in Actibus Apostolorum cap. 10, & in Epistola S. Pauli ad Romanos

nos cap. 16. Hunc Origenes in eadem Epiſtola Theſſalonicenſem Epiſcopum ordinatum fuiſſe tradit, & Dorotheus in Synopſi Iconii Epiſcopum dicit. Vide etiam Hippolyti Thebani Libellum de ſeptuaginta duobus Diſcipulis, & Dionyſii Epiſtolam ad Soſipatrum (licet utraque iſthaec Opuſcula inter apocrypha enumerentur), in quibus Soſipater nominatur: qui plura velit, conferat Henſchenium in Sylloge Hiſtorico-Critica die 25. Junii pag. 4, Sollerium, & Georgium in Notationibus ad Adonem, & Uſuardum, eadem die.

XXVII. *In Galatia, S. Creſcentis Diſcipuli B. Pauli Apoſtoli, qui in Gallias tranſitum faciens, verbo praedicationis multos ad fidem Chriſti convertit: rediens vero ad gentem, cui ſpecialiter datus erat Epiſcopus, cum Galatas ipſos uſque ad finem vitae ſuae in opere Domini confirmaſſet, demum ſub Trajano martyrium conſummavit*. Vide Sollerium die 27. Junii in Notis ad Uſuardum, item Bollandianos in Actis Sanctorum ad eamdem diem. Baronius in Notis de ejus Apoſtolatu diſquirit, an ſcilicet Chriſti fidem Viennenſibus in Gallia praedicaverit, & in Germania Mogun-

guntinis. Consule Rerum Gallicarum Scriptores, & Tillemontium Tom. I. pag. 312, & 584.

XXX. *Lemovicis in Gallia, S. Martialis Episcopi cum duobus Presbyteris Alpiniano, & Austricliniano, quorum vita miraculorum signis admodum effulsit.* De Martialis Apostolatu consule Papebrochium in Actis Sanctorum die 30. Junii pag. 535, & seqq. Vide etiam ibidem pag. 538 Dissertationem Jo. Cordesii de missione in Aquitania S. Martialis, & pag. 544 Epistolam Petri de Marca de tempore praedicatae primum in Galliis fidei.

DIE JULIO.

II. *Romae Via Aurelia, Natalis SS. Martyrum Processi, & Martiniani, qui a B. Petro Apostolo in custodia Mamertini baptizati, sub Nerone oris contusionem, equuleum, nervos, fustes, flammas, scorpionesque perpessi, novissime gladio caesi, martyrio coronati sunt.* Legitur in Notitia ab Eccardo edita: *Inde haud procul in sinistra manu juxta Viam Aureliam, S. Processus, S. Martinus* (pro Martinianus). Et in Notitia veterrima Regionum Urbis apud Mabillonium, Analectorum Tom. IV. pag. 501. num. 69. *S. Processus, & S. Martinia-*

nus inter Viam Aureliam & Portuensem memorantur. De eorum Actis adeundus Baronius ad annum 68. num. 24, & in Notationibus die 2. Julii, item Bollandiani Socii eadem die in Commentario pag. 301.

VI. *Fesulis in Tuscia, S. Romuli Episcopi & Martyris, Discipuli B. Petri Apostoli; qui ab eodem missus ad praedicandum Euangelium, cum in multis Italiae locis Christum annunciasset, rediens Fesulas, sub Domitiano Principe martyrio coronatus est cum aliis sociis.* Vide Baron. in Notis.

VIII. *In Asia minori, SS. Aquilae & Priscillae uxoris ejus, de quibus in Actibus Apostolorum scribitur*. Vide Tillemontium Tom. I. pag. 246. & seqq, & Socios Bollandianos die 8. Julii, qui de eorum cultu, elogiis, ac martyrio pag. 534. & seq. multa literis consignarunt. Passi sunt circa annum Christi 65. vel 69.

XII. *In Cypro, B. Jasonis antiqui Christi Discipuli. Aquilejae, Natalis S. Hermagorae Discipuli B. Marci Euangelistae, & primi ejusdem Civitatis Episcopi: qui inter miracula sanitatum, & praedicationis instantiam, ac populorum conversionem, plurima poenarum genera expertus; tandem una*

una cum Fortunato Diacono suo, capitali supplicio perpetuam meruit triumphum. Lucae in Tuscia, B. Paulini, qui a S. Petro primus ejusdem Civitatis Episcopus ordinatus, sub Nerone ad radices Montis Pisani post multos agones martyrium suum cum aliis sociis consummavit. De Jasone, vide Acta Apostolorum cap. 21, Baronium in Notationibus ad Martyrolog. die 12 Julii, Socios Bollandianos eadem die pag. 248, & Henschenium ad diem 25 Junii p. 4. & seqq. De Paulino, consule Martyrologium Usuardi Commentariis illustratum a Sollerio in Auctariis Tom. 7. Junii Actorum Sanctorum pag. 397, & Ughellium in Italia Sacra. De Hermagora demum, vide Dominicum Bertolum in Antiquitabus Aquilejensibus pag. 363. 364. 366, & 370; & Tillemontium Tom. 2. pagina 77. 497. & 507. Ejus Acta habentur apud Bollandianos die 12. Julii pag. 251.

XIII. *In Macedonia, B. Silae, qui cum esset unus de primis fratribus, & ab Apostolis ad Ecclesias Gentium, una cum Paulo & Barnaba, destinatus; praedicationis officium, gratia Dei plenus, instanter consummavit, atque in passionibus suis Christum clarificans, postmodum requievit.* Ejus

 gesta

gesta in Actis Apostolorum habentur, atque in Epistolis SS.Petri &Pauli. Vide Baronium in Notationibus die 13.Julii, & in Annalibus ad annum Christi 51. num. 64. & seqq.; ac Tillemontium Tom. I. variis locis.

XIX. *Natalis S. Epaphrae, quem S. Paulus Apostolus concaptivum appellat. Hic ab eodem Apostolo Colossis Episcopus ordinatus, clarus virtutibus ibidem martyrii palmam pro ovibus sibi commendatis virili agone percepit: cujus corpus Romae in Basilica S. Mariae Majoris conditum est.* Utrum ab Apostolo Paulo fuerit Colossensis Episcopus ordinatus, disputat Tillemontius Tom. I. pag. 292. Vide, quae de eo habent Patres Bollandiani die 19. Julii pag. 581. & seq.

XX. *Eodem die, Natalis B. Joseph, qui cognominatus est Justus, quem Apostoli cum B. Mathia statuerunt, ut locum Apostolatus Judae proditoris impleret: sed cum sors cecidisset super Mathiam, ipse nihilominus praedicationis, & sanctitatis officio inserviens, multamque pro fide Christi a Judaeis persecutionem sustinens; in Judaea victorioso fine quievit: de quo etiam refertur, quod venenum biberit, & nihil ex hoc*

hoc triste propter Domini fidem pertulerit. De hausto veneno, vide Eusebium Rufini lib. 3. cap. 28, Baronium in Notationibus ad Martyrologium die 20. Julii, Bollandianos eadem die pag. 22. & 23, ac Tillemontium Tom. I. pag. 119.

XXII. *Apud Massiliam, Natalis S. Mariae Magdalenae, de qua Dominus ejecit septem daemonia, & quae ipsum Salvatorem a mortuis resurgentem prima videre meruit. Philippis, S. Syntyches, cujus B. Paulus Apostolus meminit*. De S. Maria Magdalena, vide Sollerium in Notis ad Usuardum die 22. Julii, & Tillemontium Tom. 2. pag. 28, ac de S. Syntyche, Adonem, Usuardum, & Bollandianos eadem die pag. 225, & 226.

XXIII. *Natalis S. Apollinaris Episcopi, qui ab Apostolo Petro Romae ordinatus, & Ravennam missus, pro fide Christi diversas & multiplices poenas perpessus est: postea in Aemilia Euangelium praedicans, plurimos ab Idolorum cultu revocavit: tandem Ravennam reversus, sub Vespasiano Caesare gloriosum martyrium consummavit*. Acta ejus, licet antiqua, non sunt ex puris fontibus derivata. Vide Tillemontium Tom. 2. pag. 102, & Bollandianos ad diem

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

diem 23. Julii pag. 343. num. 83. & 84. De ejus Martyrio, egimus supra in Indiculo hujus Tabulae num. 22. Patrum elogia de S. Apollinare, recensent Bollandiani eadem die pag. 328. & seq.

XXVI. *Philippis in Macedonia, Natalis Sancti Erasti, qui illic a B. Paulo Apostolo relictus Episcopus, ibidem martyrio coronatus est.* De Erasto agitur in Actibus Apostolorum cap. 19. vers. 22, in Epistola I. ad Romanos cap. 16. vers. 23, & ad Timotheum cap. 4. vers. 20. Vide Tillemontium Tom. 1. pag. 113, & Bollandianos die 26. Julii pag. 297. & 298.

XXVIII. *Mediolani, Natalis SS. Martyrum Nazarii, & Celsi pueri, quos Anolinus sub rabie persecutionis, quae per Neronem excitata est, diu maceratos, & afflictos in Carcere, gladio feriri jussit.* Vide Clarif. Georgium in Notis ad Martyrologium Adonis die 12. Junii, & 28. Julii, itemque Bollandianos.

XXIX. *Tarasci in Gallia Narbonensi, Sanctae Martae Virginis, hospitae Salvatoris nostri, & sororis B. Mariae Magdalenae, & S. Lazari.* Vide Baronium in Notationibus ad Martyrolog. Rom., & Tillemontium Tom. 2. pag. 31. & seqq.

DIE

DIE AUGUSTO.

III. *Neapoli in Campania, S. Aspren Episcopi, qu' a S. Petro Apost. ab infirmitate curatus, & deinde baptizatus, ejusdem Civitatis Episcopus ordinatus fuit.* Vide. Baron. in Notis.

IV. *Thessalonicae, Natalis B. Aristarchi Discipuli, & comitis individui S. Pauli Apostoli, de quo ipse ad Colossenses scribit: Salutat vos Aristarchus concaptivus meus. Is ab eodem Apostolo Thessalonicensium Episcopus ordinatus, post longos agones sub Nerone, coronatus a Christo, quievit. Romae, S. Perpetuae, quae a B. Petro Apostolo baptizata, Nazarium filium, & Africanum virum ad fidem Christi perduxit, & multa SS. Martyrum corpora sepelivit, ac tandem bonorum operum meritis cumulata, migravit ad Dominum.* De S. Aristarcho, vide ea, quae ex Actibus Apostolorum, & S. Pau'i Epistolis collegit, illustravitque Doctissimus Tillemontius To. 1, & praesertim pag. 571, ubi varia Graecorum elogia de eo expendit. Confer etiam Bollandianos in Actis Sanctorum ad diem 4. Augusti pag. 313. & seq. De S. Perpetua, vide Baronium in Notationibus, & Sollerium in Auctariis Martyrologii Usuardi die 4. Augusti.

V. *Ca-*

V. *Catalauni in Gallia, S. Memmii Civis Romani, qui a S. Petro illius Civitatis Episcopus consecratus, populum sibi commissum ad Euangelii veritatem perduxit*. De eo agit S. Gregorius Turonensis in libris *de Gloria Confess.* cap. *66*. Missum in Gallias a S.Petro vetus Auctor Sæculi VII. tradit, quod habet etiam Flodoardus. Almannus Monachus Altivilaris, qui Saeculo IX. floruit, hujusmodi missionem ad idem Saeculum novum revocat. Vide Bollandianos die v. Augusti in Actis Sanctorum.

XXI. *Veronae, S. Euprepli Episcopi & Confessoris*. Vide Ughellium in Episcopis Veronensibus, Perettum, & Bagottam, itemque Cl. Viros Scipionem March. Maffejum, & Biancolinum in Verona illustrata.

XXVII. *Capuae in Campania, Natalis S. Rufi Episcopi, & Martyris, qui cum esset Patriciae dignitatis, a B. Apollinare S. Petri Discipulo cum universa familia baptizatus est. Bergomi, S. Narni, qui a B. Barnaba baptizatus, primus ab eodem ejusdem Civitatis Episcopus est ordinatus*. An Episcopalis Dignitas, praeter Martyrii palmam, Rufo sit tribuenda, non iis argumen-

mentis probat Ughellius, ut adversantes convincat, auctore Sollerio in Notis ad Usuardum die 27. Augusti. Eum B. Apollinaris Discipulum fuisse tradunt, cujus celebris est memoria in vetustissimis libris Liturgiae Romanae, praesertim in Codice Sacramentorum Gelasiano pag. 169. Acta ejus ex S. Apollinaris gestis sumuntur a Bollandianis dicta die 27. Augusti pag. 16. & seqq. De S. Narnio Bergomensi, vide ea, quae habet Ughellius.

DIE SEPTEMBRI.

I. *Capuae Via Aquaria, S. Prisci Martyris, qui fuit unus de antiquis Christi Discipulis. Rhemis in Gallia, S. Xysti Discipuli B. Petri Apostoli, qui ab eo primus ejusdem Civitatis Episcopus consecratus, sub Nerone martyrii coronam accepit.* De Prisco agitur in Codice Vetustissimo Gelasiano pag. 170, itemque in nonnullis Sacramentariis Mss. Gregorianis. Plura leges apud Michaelem Monachum in Sanctuario Capuano. De Via Aquaria agit Florentinius in Notis ad Martyrologium die 1. Septembris. Sixtus Rhemensis, antiquioribus Martyrologiis praeteritus, ab Usuardo in Sacras Tabulas relatus est.

III. *Corinthi, Natalis S. Phoebes, cujus memi-*

minit B. Apostolus Paulus ad Romanos scribens. Aquilejae, SS. Virginum & Martyrum Euphemiae, Dorotheae, Theclae, & Erasmae, quae sub Nerone post multa supplicia gladio caesae sunt, & a S. Hermagora sepultae. S. Phoebes elogium ab Adone ex S. Pauli Epistola ad Romanos cap. 16. concinnatum est. Plura vide apud Tillemontium Tom. I. pag. 244, & 266. De Euphemia, & Sociis ejus, vide Sollerium in Auctariis Usuardi die 3. Sept.

IV. *Neapoli in Campania, Natalis S. Candidae, quae S. Petro ad eam Urbem venienti prima occurrit, atque ab eo baptizata, postea sancto fine quievit.* De ea consulendi sunt Ughellius, & Mazzocchius in Commentario *in Vetus Marmoreum Kalendarium Sanctae Neapolitanae Ecclesiae.*

VI. *In Hellesponto, S. Onesiphori Apostolorum Discipuli, cujus meminit S. Paulus ad Timotheum scribens: qui ibidem una cum S. Porphyrio jussu Hadriani Proconsulis acriter verberatus, & a ferocibus equis raptatus, spiritum Deo reddidit.* S. Onesiphori meminit B. Paulus 2. *Tim.* 1. Graeci in Menologio 29. Aprilis, & 6. Octobris, eum Colophonis Episcopum fuisse tradunt. Dorotheus vero, Coroniae Praesulem facit.

XII. *Apud*

XII. *Apud Ticinum, S. Juventii Episcopi, de quo sexto Idus Februarii. Is a B. Hermagora Discipulo S. Marci Euangelistae ad eam Urbem una cum S. Syro directus est: & ambo illic Christi Euangelium praedicantes, & magnis virtutibus ac miraculis coruscantes, etiam vicinas urbes divinis operibus illustrarunt; sicque in Pontificali honore glorioso fine quieverunt in pace.* Multa in Juventii, & Syri Actis reperiuntur, quae notam praeferunt falsitatis, praesertim circa tempora, quibus floruisse dicuntur, & circa susceptam ab Hermagora missionem. Ego Guallae, & de Gasparis (ille in Sanctuario Papiae, hic in Breviario SS. Episcoporum Ecclesiae Ticinensis) nunquam acquiescam, sed potius Tillemontio Tom. 2. pag. 561, qui omnia erudite de more expendit, & illustravit.

XIX. *Nuceriae, Natalis SS. Martyrum Felicis, & Constantiae, qui passi sunt sub Nerone.* Agunt de his Ado, Usuardus, & Notkerus die 19. Septembris. Gesta omnia incerta sunt. Vide Florentinium in Notis ad Martyrologium Hieronymianum.

XXIII. *Romae, S. Lini Papae & Martyris,*

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

qui primus post B. Petrum Apostolum Romanam Ecclesiam gubernavit, & Martyrio coronatus, sepultus est in Vaticano prope eumdem Apostolum. Iconii in Lycaonia, S. Theclae Virginis & Martyris, quae a S. Paulo Apostolo ad fidem perducta, sub Nerone Imperatore in confessione Christi ignes, ac bestias devicit, & post plurima ad doctrinam multorum superata certamina, Seleuciam veniens, ibi requievit in pace: quam SS. Patres summis laudibus celebrarunt. In Hispania, SS. mulierum Xantippae, & Polyxenae, quae fuerunt Apostolorum Discipulae. De S. Lino, videFranciscumBlanchinumPatruum meum in Notis ad Anastasium Bibliothecarium To.2.p.26.&seq., & nostrum Chronicum, & Indiculum Tab. I. Saec. I. num. 16. Clarissimam Virginem, & inter Virgines Prothomartyrem Theclam celebrant omnia Martyrologia. Ejus vitae seriem Doctissimus Tillemontius Tom.2. pag.60, & seqq. ex SS. Patrum auctoritatibus concinnavit, post Em. Baronium in Notationibus ad diem 23. Septembris, & in Annalibus ad annum Chr.47. num.2,& seqq. Hic consulatur eadem die in Notis ad Martyrologium Romanum, ubi agit de SS.Xan-

SS. Xantippa, & Polyxena.

XXV. *In Castello Emmaus, Natalis B. Cleophae Christi Discipuli, quem tradunt in eadem domo, in qua mensam Domino paraverat, pro confessione illius a Judaeis occisum, & gloriosa memoria sepultum. Eodem die, S. Anathalonis Episcopi, qui Beati Barnabae Apostoli Discipulus, in ejus locum Ecclesiae Mediolanensis Episcopus successit.* De S. Cleopha, vide Tillemontium Tom. I. pag. *366. 459. & 622*, & Calmetti Commentarium verbo *Cleopha*. Item Adonem, & Usuardum, & Notkerum die 25. Septembris, & Graecos die 13. Octobris. De S. Anathalone egimus supra in Indiculo hujus Tabulae III. numeris 22. & 23. Plura vide in Episcopis Mediolanensibus apud Ughellium.

XXVII. *Bibli in Phoenicia, S. Marci Episcopi, qui & Joannes a B. Luca nominatur. Mediolani, S. Caji Episcopi, Discipuli B. Barnabae Apostoli, qui multa in persecutione Neronis passus, in pace quievit.* Vide Baronium in Notationibus ad Martyrologium Romanum hac die, & Ughellium in Episcopis Mediolanensibus.

DIE OCTOBRI.

IV. *Corinthi, Natalis SS. Crispi & Caji, quorum*

rum meminit S. Paulus Apostolus ad Corinthios scribens. De Crispo fit mentio in Actis Apostolorum cap. 18. Tres Cajos Apostolorum Discipulos, distinguendos esse putat Sollerius in Notis ad Usuardum die 4. Octobris; primum nempe Pauli hospitem, de quo ad Romanos cap. 16; alterum Derbium, de quo *Act.* 20; & tertium, ad quem Joannes suam Epistolam tertiam destinavit.

VI. *Laodiceae, B. Sagaris Episcopi & Martyris, qui fuit unus de antiquis Pauli Apostoli Discipulis*. De Sagare, vide Baronium in Notationibus hac die, & Georgium in Notis ad Martyrologium Adonis.

XIII. *Apud Troadem, Asiae minoris urbem, Natalis S. Carpi Discipuli B. Pauli Apostoli*. Vide S. Pauli Epistolam secundam ad Timotheum cap. 4. v. 13, Baronium in Notis; & Tillemontium Tom. I. pag. 301, & 581.

XXII. *Jerosolymis, S. Mariae Salome, quae in Euangelio legitur circa Domini sepulturam sollicita*. Lege Matthaeum cap. 15. et 16, et Dictionarium Biblicum Calmetti verbo *Salome*. De ea agunt in Martyrologiis Ado, et Usuardus totidem fere verbis.

XXXI. *Eodem die, SS. Ampliati, Urbani, & Nar-*

& Narcissi, *quorum meminit S. Paulus ad Romanos scribens.* Vide Baron. in Notis.

DIE NOVEMBRI.

III. *Natalis S. Quarti Apostolorum Discipuli.* Ejus meminit S. Paulus in Epist. ad Rom. cap. 16. vers. 23. Apocrypha sunt, quae ex Dorothei Synopsi, et ex Hippolyto citantur a Baronio in Notationibus hac die, ut animadvertit Sollerius in Commentario ad Martyrologium Adonis.

IV. *Eodem die, Natalis SS. Philologi, & Patrobae, S. Pauli Apostoli Discipulorum.* Vide Baronium in Notis.

VII. *Patavii, Depositio S. Prosdocimi primi ejusdem Civitatis Episcopi, qui a B. Petro Apostolo Episcopus ordinatus, ad praedicandum Dei verbum ad praedictam Civitatem missus est: ubi multis virtutibus & prodigiis coruscans, beato fine quievit.* Vide Ughellium in Episcopis Patavinis, & Sollerium in Auctariis ad Martyrologium Adonis die 7. Novembris pag. 658.

X. *Iconii in Lycaonia, SS. Mulierum Tryphennae, & Tryphosae, quae B. Pauli praedicatione, & exemplo Theclae, in Christiana disciplina plurimum profecerunt.* Vide Baronium in Notis.

XXI. *Eodem die, Natalis B. Rufi, de quo S. Pau-*

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

S. Paulus Apostolus ad Romanos scribit. Quae de ejus Episcopatu Thebarum habentur in notha Dorothei Synopsi, & in Hispanicis pseudochronicis exploduntur a Tillemontio Tom. I. pag. 447.

XXII. *Colossis in Phrygia, SS. Philemonis, & Apphiae S. Pauli Discipulorum, qui sub Nerone Imperatore, cum Gentiles in die festo Dianae invasissent Ecclesiam, ceteris fugientibus, tenti, jussu Artoclis Praesidis verberibus caesi, & in foveam, usque ad renes, inclusi, lapidibus opprimuntur.* Vide Baronium in Notis.

XXIII. *Natalis S. Clementis Papae, qui tertius post B. Petrum Apostolum Pontificatum tenuit, & in persecutione Trajani apud Chersonesum relegatus, ibi alligata ad collum ejus anchora in Mare praecipitatus, martyrio coronatur: cujus Corpus Nicolao I Pontifice Romam translatum, in Ecclesia, quae ejus nomine antea fuerat extructa, honorifice reconditum est.* De ejus Actis, vide Baronium ad annum Christi 102. num. 2. & seqq., Sollerium in Usuardum hac die, Tillemontium Tom. 2. pag. 149. & seqq., & 549., & Franciscum Blanchinum Patruum meum in Notis ad Anastasium Bibliothecarium Tom. 2. pag. 46. & seqq.

DIE

DIE DECEMBRI.

VIII. *Treviris, S. Eucharii Discipuli B. Petri Apostoli, & primi ejusdem Civitatis Episcopi*. Vide Galliam Sacram Fratrum Samarthanorum, & Sollerium in Auctariis ad Martyrologium Usuardi hac die, pagina 729.

IX. *Papiae, S. Syri primi ejusdem Civitatis Episcopi, qui Apostolicis signis, & virtutibus claruit*. Vide Baronium in Notis, Ughellium in Episcopis Papiensibus, & Sollerium in Auctariis Adonis.

XIV. *Bergomi, S. Viatoris Episcopi & Confessoris*. Vide Baronium in Notis, & Ughellium in Episcopis Bergomensibus.

XVII. *Massiliae in Gallia, B. Lazari Episcopi, quem Dominus in Evangelio a mortuis suscitasse legitur*. Vide Sollerium hac die in Usuardum, Tillemontium Tom. 2. pag. 31. & seqq., & Castellanum in primo Bimestri pag. 342. & seqq.

XXVI. *Jerosolymis, Natalis S. Stephani Protomartyris, qui a Judaeis non longe post Ascensionem Domini lapidatus est*. Lege Acta Apostolorum, & Tillemontium sub Tomi 2. initium.

XXIX. *Arelate, Natalis S. Trophimi, cujus meminit S. Paulus ad Timotheum scribens:*

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

bens: qui ab eodem Apostolo Episcopus ordinatus, praefatae urbi primus ad Christi Euangelium praedicandum directus est: ex cujus praedicationis fonte (ut S. Zosimus Papa scribit) tota Gallia fidei rivulos accepit. Viennae in Gallia, S. Crescentis Discipuli B. Pauli Apostoli, & primi ejusdem Civitatis Episcopi. De S. Trophimo, vide Sollerium in Usuardum hac die, & Jacobum le Long in Bibliotheca Historica Gallicana lib. 2. cap. 1. pag. 34. & seqq. Confer etiam Joannem Gerardum Dubois in Hist. Eccl. Parisiensis, utrumque Pagium, & Tillemontium Tom. 4. pag. 703. S. Crescentis vero elogium in vulgatum Adonem irrepsisse tradit Sollerius; & recte praetermittitur ab Usuardo.

25.) Imagines SS. Polycarpi Smyrnensis,
26.) Irenaei, & Pothini Lugdunensium Episcoporum, Zachariae Presbyteri, & Sancti Diaconi, ex Musivo Ravennatensi, de quo consulatur Ciampinius *Veter. Monimentor.* Tom. II. pag. 94. Tab. XXVI. S. Polycarpus Joannis Apostoli Discipulus, & ab eo Smyrnae Episcopus ordinatus, usque ad Imperium M. Antonini, & L. Aurelii Commodi vitam perduxit; quibus quartam post Neronem adversus Christianos persecutionem mo-

moventibus, Smyrnae, ſedente Proconſule, & univerſo Populo in Amphiteatro adverſus eum perſonante, igni traditus eſt, ut ait S. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum in Polycarpo. Accenſa flamma ſic torreri Martyris corpus coepit, ut gratiſſimum odorem emitteret. Ethnici, qui vivere in rogo hominem, neque conſumi poſſe intuebantur, carnifici, ut propius accederet, eumque pugione configeret, praeceperunt. Id ut eſt factum, tanta vis ſanguinis e corpore Martyris manavit, ut flammam extingueret, & maximam inſpectanti Populo moveret admirationem. Inter praecipua Sacrae Antiquitatis monumenta, (inquit Ruinartius in Admonitione ad ejus Martyrium pag. 23.) quae ex primis Eccleſiae temporibus ad noſtram uſque aetatem pervenerunt, jure merito computatur illa egregia Epiſtola, quam de *B. Polycarpi* martyrio Eccleſia Smyrnenſis, cui praefuerat, conſcripſit. Hanc tanti fecit Euſebius Caeſarienſis, ut maximam ejus partem Hiſtoriae ſuae inſerere neceſſarium eſſe putaverit lib. 4. cap. 15; ut ſi ejus exemplaria, quae tunc circumferebantur, aliquando perirent, praecipua ſaltem capita Paſſionis tanti Viri ex ſuis libris haberetur...

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Cum vero in illa Epiſtola ea ſolummodo habeantur, quae ad B. Polycarpi martyrium pertinent, operae pretium viſum eſt Ruinartio aliqua etiam de ejus vita,& geſtis proferre, quæ ex certis & probatis auctoribus collegit,praecipueque ex Irenæo Lugdunenſium Antiſtite, qui priuſquam in Gallias veniret, ejus Sancti viri Diſcipulus fuerat. Quae autem refert S.Irenaeus (apud Euſebium lib.5. *Hiſt.*cap.20)de ſummo ſtudio,quo tenebatur vir ille Apoſtolicus, ut inſtitutiones, & fidei dogmata ab Apoſtolis Eccleſiae tradita retinerentur, ſcripta ſunt ad Florinum quemdam, qui ad Valentini partes tranſierat. Heic unum tantum referam S. Irenaei locum ex lib.3. adverſus Hæreſes cap.3. in quo Polycarpum non ſolum ab Apoſtolis fuiſſe edoctum, & converſatum cum multis ex iis, qui Dominum noſtrum viderunt; ſed etiam ab Apoſtolis in Aſia, in ea, quae eſt Smyrnis, Eccleſia conſtitutum Epiſcopum, ubique ſummum veritatis Catholicae aſſertorem ſe praebuiſſe: *Hic docuit ſemper; quae ab Apoſtolis didicerat: quae & Eccleſiae tradidit, & ſola ſunt vera; & teſtimonium his perhibent, quae ſunt in Aſia Eccleſiae omnes, & qui uſque adhuc ſucceſſerunt Polycarpo*. De ejus paſſionis die, & anno

no tam diverſe inter ſe ſentiunt omnes, cum veteres, tum recentiores Hiſtorici, ut vix ea de re aliquid certi ſtatui poſſit. Graeci ejus Feſtum recolunt die 23. Februarii; Latini vero die Januarii 26. Utrobique ambages; cum neutra dies cohaereat aliis Chronologicis notis, quae etiam variae a variis aſſignantur. Sane, ſi compertum nobis eſſet, quid *Majoris Sabbati* nomine intellexerint Smyrnenſis Epiſtolae Scriptores, quo die omnes Polycarpum paſſum volunt; aliqua fortaſſis lux inde nobis affulgeret: in memorata namque Epiſtola Eccleſiae Smyrnenſis legitur pag. 34. num. XVI, *Martyrium Sancti Polycarpi menſe Aprilio* VII. *Kalend. Maji, Majore Sabbato, hora octava. Captus eſt ab Herode, Pontifice Philippo Trajano* (lege *Tralliano*), *Proconſule Statii Quadrati.* At, cum de ejus nominis interpretatione Eruditi inter ſe non conveniant, ſingulaeque ſententiae ſuas patiantur difficultates, res novis ambagibus involvitur. Incertus dies, annum quoque reddit incertum. Alii annum *169.* aſſignant; alii vero (& quidem, ut mihi videtur, probabilius) *166*; Henricus Valeſius annum VII Marci Aurelii Imperatoris. Quam ſententiam probat non ſolum ex Euſebii Chronico, verum etiam ex Ariſtidis, Polycarpo coae-

coaequalis,Orationibus Sacris I.& IV,ex quibus nititur ostendere vir eruditus, Quadratum, sub quo Polycarpus passus est, eo anno Asiae Proconsulatum gessisse. Qui plura de his videre cupit, ipsum Valesium adeat in notis ad cap.15. lib.4 Eusebianae Historiae, Usserium in notis ad Smyrnensis Ecclesiae Epistolam, Halloxium in cap. XII Vitae Sancti Polycarpi, Pearsonium Dissertat. 2. de Episcopis Romanis cap. 18, Joannem Bollandum ad diem 26.Jan.,ac demumSollerium, & Georgium Praesulem eadem die in Notis ad Martyrologia Usuardi, & Adonis. Atque haec de S. Polycarpo sint satis. Nunc dicendum de S. Pothino Episcopo, qui in Epistola Eccles. Viennensis& Lugdunensis apud Ruinartium pag.52. ita commendatur: *B̃mus autem Pothinus,qui EpiscopatumLugdunensis Ecclesiae administrabat, nonagenario major, & corpore admodum infirmo, ob praesentem quidem corporis imbecillitatem aegre spiritum trahens; ceterum, prae cupiditate imminentis martyrii,mirabili alacritate animi firmatus, etiam ipse ad tribunal ferebatur, corpore quidem partim ob senectutem, partim vi morbi penitus exhausto ac soluto, animam vero adhuc retinens, ut per eam Christus triumpharet. Pertatus igitur a Militibus ad Tri-*

Tribunal, prosequentibus ipsum Magistratibus Civitatis, & universa plebe, variis eum acclamationibus impetente, tanquam ipseChristus esset, egregium edidit testimonium. Interrogatus vero à Praeside, quisnam esset Christianorum Deus, respondit: Si dignus fueris, cognosces. Post haec absque ullo humanitatis respectu raptatus, atque innumeris plagis affectus est; cum ii quidem, qui propius adstabant, calcibus, & pugnis illum contumeliose appeterent, nec ullam ejus aetati reverentiam exhiberent: qui vero longius distabant, quidquid ad manum erat, in ipsum conjicerent: omnes denique gravissimi delicti, ac piaculi reos se existimarent, nisi pro sua quisque parte ei petulanter insultare studuissent. Quippe hoc modo injuriam Deorum suorum ulturos se arbitrabantur. Exinde, vix adhuc spirans, in carcerem projectus est, tandemque post biduum animam exhalavit. Vide etiam quae ibidem habentur de SS. Zacharia Presbytero, & Sancto Diacono, quorum iconas damus. Eorum memoria celebris est apud Usuardum, & Adonem. Severus Sulpitius lib. 2. Historiae Sacrae scribit: *Sub Aurelio Antonini filio Persecutio quinta agitata: ac tum primum intra Gallias Martyria visa, serius trans Alpes Dei religione suscepta.* Persecutio itaque in Gal-

Galliis mota fuit tempore Eleutheri Papae (ut animadvertit Schelestratius in notis ad Vitam S. Hygini Tom.II. *Anast. Bibliothec.* pag. 103), cum M. Aurelius decimum septimum Imperii annum ageret : in qua persecutione passi sunt S. Pothinus Episcopus, & alii quamplurimi, de quorum martyrio ceteri Confessores carceribus inclusi ad Ecclesias Asiae, & Phrygiae retulerunt. Extat ea de re Martyrum Lugdunensium Epistola apud Eusebium lib. 5. cap. 2, in qua Pothinum prope nonagenarium diris cruciatibus enecatum fuisse perhibet : & addit Eusebius cap. 5, *Igitur* cum Pothinus (Photinum alii male legunt) *anno aetatis nonagesimo una cum Gallicanis Martyribus caesus esset, Episcopatum Lugdunensis Ecclesiae post illum suscepit Irenaeus*. Idem habet Divus Hieronymus libro de Script.Eccles. in Irenaeo; affirmat enim, quod, *Pothino prope nonagenario ob Christum martyrio coronato, in locum ejus substitutus sit*. Ex quibus omnino sequitur, Irenaeum in persecutione Marci Aurelii Antonini (quae anno Imperii ejus 17, seu Æræ Chr. 177, coepit, & cum morte ejus anno 180. finem accepit) Pothino in Sede Lugdunensi successisse; cum jam antea a Martyribus Lugdunensibus Romam missus fuis-

fuisset ad Eleutherum Papam, ut patet ex eorumdem Martyrum literis, quas refert Eusebius lib. 5. cap. 4; ubi testatur, Irenaeum nondum Episcopum fuisse, sed solum Presbyterum, cum a Martyribus Eleuthero commendatus fuit. Verba Eusebii sunt: *sed iidem Martyres Irenaeum, qui tunc temporis adhuc Presbyter Lugdunensis Ecclesiae erat, supradicto Eleuthero per literas commendarunt*. Et Presbyteri Confessores in ipsis literis, *Te per omnia, ac perpetuo optamus in Deo valere, Pater Eleuthere. Has literas ad te perferre fratrem nostrum Irenaeum, & ministerii consortem, rogavimus: teque obsecramus, ut illum, utpote studio incredibili erga testamentum Christi flagrantem, gratia & benevolentia prae ceteris complectaris. Quod si locum, & gradum Ecclesiastici ministerii, vim, & facultatem habere justitiae cuiquam impertiendae animadverteremus, hunc ut Presbyterum Ecclesiae (hoc namque munus obtinet) in primis tibi commendavissemus*. Jam diximus ex Ruinartio, Irenaeum in Beatissimi Viri Sancti Polycarpi Smyrnensis Episcopi schola educatum fuisse, idque ex ejusdem Irenaei verbis in Epistola ad Florinum, quam refert Eusebius lib. 5. *Histor.* cap. 20. constat. At, qua occasione, quove

12 H tem-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

tempore in Gallias ex Asia accesserit, incompertum plane nobis est; nisi quod anno 177, quo maxime efferbuit Lugduni adversus Christianos Persecutio, ejus urbis Ecclesiae Presbyter esset, quod discimus ex memorata Epistola ad Eleutherum. Quin & eum, aliquot ante eamdem Persecutionem annis, in illa civitate fuisse conversatum, colligi potest ex eo, quod non solum pro rebus Ecclesiae gerendis Romam missus fuerit, sed etiam, quod eum, tunc dignum omnes judicaverint, qui Pothino Episcopo, quem Persecutio sustulit, in tam impeditis Ecclesiae temporibus substitueretur. In Episcopali Cathedra constitutus, ministerii sibi a Deo commissi partes egregie adimplevit, Ecclesiam non modo verbis, & vitae sanctimonia, sed etiam multis praeclare Scriptis illustrando. Quo autem animo scriberet, ipsemet aperit in Praefatione lib. 5. adversus Haereses. Nihil in his libris omisit, ut arma Catholicis adversus haereticos administraret. Hinc Sanctus Epiphanius Haeresi 31 (quæ est Valentini) num. 33. de eo sic loquitur: *Optimus ille senex Irenaeus .... vir omnino Spiritus Sancti donis instructissimus, tanquam fortis athleta productus a Domino, & caelestibus ornamentis, ut ita dixerim, ad certamen perun-*

unctus, qui fincerae fidei, ac fcientiae praefidiis, omnia illorum proftravit evertitque mendacia. Idem opus laudat Hieronymus in Epift. ad Magnum Oratorem Romanum, cujus ope Patres adverfus quoslibet haereticos decertarunt. S.Bafilius Magnus, ipfius auctoritate, pro afferenda Spiritus Sancti Divinitate, ufus eft lib. de Spiritu S. cap.29. Eamdem Auguftinus contra Pelagianos adhibuit lib. 1. contra Julianum cap.3, ubi *Irenaeum antiquum hominem Dei* appellat. Iftis, aliifque multis laboribus perfunctum Irenæum, vitam martyrio gloriofo confummaffe, non folum recentiores Auctores tradunt, fed & ipfe Hieronymus in cap. 64. Ifaiae, ubi eum *Virum Apoftolicum*, *Epifcopum*, *&* *Martyrem* appellat. Idem afferit Auctor libri Quæftionum, & Refponfionum ad Orthodoxos, qui inter Opera Juftini Martyris vulgatus eft, Refponfione ad Quaeftionem 115. At S. Gregorius Magnus lib.9. Epift. 50. ad Aetherium Lugdunenfem Epifcopum, conqueritur, quod B.Irenæi *Gefta & Scripta*, a fe diu conquifita, reperire non potuerit. Scriptorum optimam partem habemus, libros fcilicet quinque adverfus Haerefes, & aliquot Epiftolarum ejus fragmenta apud Eufebium; fed utinam Acta etiam, integra & fana haberemus. Eo-

rum quidem fragmentum a se repertum fuisse affirmat Baronius in Notis ad Martyrolog. Romanum,& in Annal.Eccl. ad annum 205. num. 28; sed nec ipsum usquam protulit. At ibi refert,milites jussu Severi Imperatoris urbem Lugdunensem circumdedisse, statimque omnes Christianos, qui in ea inventi sunt, fuisse obtruncatos,atque inter alios Irenæum, quem,post varios cruciatus occisum,sepelivit Zacharias Presbyter. Innumeros Martyres cum Irenaeo interfectos fuisse, testatur etiam Gregor. Turonensis lib. 1. Histor. num. 29, quem in crypta S. Joannis sepultum fuisse dicit lib.1.de Gloria Martyrum cap.50;quae omnia Ado, ceterique Martyrologiorum Scriptores suis Martyrologiis inseruere ad diem 28. Junii, quo ejus Festivitas celebratur. S.Irenaei Martyrium, quantum conjici potest, anno circiter 203. contigit sub Severo Imperatore. Certe B. Epiphanius passim eum *beatum Senem* appellat, quem Eusebius in Chronico ad annum 183. tunc temporis insignem fuisse refert. Hactenus ex Ruinartio.

27. *In Hispania Boetica Torquatus Acci, Ctesiphon Vergii, Indalecius Urci, Caecilius Illiberi, Hesichius Carthesae, Euphrasius Illiturgi, Secundus Abulae, Geruntius Italicae, Man-*

Mancius Eborae, *Petrus Bracarae*, diversis Urbibus euangelizantes, quieverunt. Ado in Martyrologio sub die 15. Maji, *Natale Sanctorum Confessorum Torquati*, *Ctesiphontis*, *Secundi*, *Indalecii*, *Caecilii*, *Esitii*, *Euphrasii*; *qui Romae a Sanctis Apostolis Episcopi ordinati*, *& ad praedicandum Verbum Dei ad Hispanos*, *tunc adhuc gentili errore implicatos*, *directi sunt*. *Cumque ad Civitatem Accitanam venissent*, *& propter laborem itineris modicum quiescentes*, *causa victus emendi discipulos in urbem misissent*; *mox paganorum multitudo*, *qui tunc forte Diis suis Festa celebrabant*, *eos usque ad fluvium persecuta est*; *in quo Pons mirae magnitudinis*, *& firmitatis extructus*, *transeuntibus Sanctis*, *Dei nutu*, *cum omni persequentium multitudine funditus corruit*. *Ad quod miraculum ceteri territi*, *& cujusdam magnae Senatricis Lapariae* (*quae divinitus inspirata*, *eos benigne suscipiens*, *credidit*) *exemplum sequuti*, *relictis idolis*, *Christo Domino crediderunt*. *Post hoc diversis urbibus euangelizantes*, *& innumeras multitudines Christi fidei subjugantes*, *Torquatus Acci*; *Ctesiphon Vergii*; *Secundus Abulae*; *Indalecius Urci*; *Caecilius Illiberi*; *Hesichius Carthesae* (*alias Carcerae*); *Euphrasius Illiturgi quieve-*

verunt. Extat usque hodie illustre miraculum ad commendationem pretiosae mortis eorum. Nam, eadem solemnitate apud praefatam Accitanam urbem, ad sepulcrum S. Torquati, arbor olivae divinitus florens, maturis fructibus onustatur. In Martyrologio Romano parvo eadem die legitur: *Torquati, Ctesiphontis, Secundi, Indalecii, Caecilii, Esicii, Euphrasii, qui Romae ab Apostolis ordinati sunt*. Septem numero Hispaniae Episcopi memorantur a Wandelberto hoc versu: *Pontifices septem Hesperiam simul Idibus ornant*. Mirum est, in alia quoque Latinorum Martyrologia eorum nomina non fuisse derivata. Eorum Acta exhibentur a Bollandianis hac die pag. 444. & seq. Vide quae scribit Tillemontius Tom. 1. pag. 191. De horum Episcoporum veterrimo apud Hispanos cultu, ex Breviario Mozarabum, & aliis, Baronius in Not. hac die, & Salazarius in Martyrologio Hispanico agunt.

28.) *Opus anaglypticum Jovis Pluvii*
29.) *scalpti in Columna M. Antonini Pii*, de quo Montfauconius Tom. I. Part. 1. *Antiq. Expliq.* pag. 44. Tab. 13. haec ait: „ Juppiter Pluvius &c. senex est barba praelonga, promiscuaque, alis instructus, expansis brachiis, manu dextra paulum erecta.

Aqua

Aqua ex brachiis, exque barba urceatim erumpit: ipsam vero aquam Romani milites, qui in Marci Aurelii exercitu siti & ariditate pene consumpti erant, in clypeorum concavo avide excipiunt. Romani multiplicium Numinum errore adhuc obruti, id prodigii Jovi Pluvio adscripserunt„. Haec Jovis imago accuratissime delineata, lignoque incisa, extat etiam apud nostrum Cardinalem Baronium *Annal. Eccles.* Tom. II. ad an. 176. num. 25. ubi scribit: Ex diversis effectibus, diversis quoque nominibus a Gentilibus Juppiter appellari consuevit: unde Phornutus haec in libro de Natura Deorum: „Deinde eum Nubicogum, & Grandistrepum appellant, quod superne nubes cogat, & tonitrua, & illinc etiam fulmina & tempestates immittat:„ *& paulo inferius*: „Ob alias, *inquit*, similes ac manifestas causas Pluvius, & Fructifer, & Descensor, & Fulminator, & alio saepius modo, secundum diversam sententiam appellatur„: ac pariter secundum diversas causas, diversis quoque imaginibus solitus erat sculpi, atque depingi. Cum igitur pluviam daret, Pluvius dicebatur; & fundens undique imbres (ut Imago impressa demonstrat) effigiari pariter consuevit. Sunt Tibulli versus *lib*. 1. *Eleg*. 7. de Jove Pluvio Aegyptiis tantum ignoto:

Te

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Te propter nullos tellus tua postulat imbres,
Arida nec Pluvio supplicat herba Jovi.

Idemque apud Virgilium *Georg. lib.* 2. v. 325. appellatus est Aether; ut cum ait,

Tum Pater omnipotens foecundis imbribus aether
Conjugis in gremium laetae descendit &c.

At Arnobius lib. 5. Jovem ipsum, pluviam, dictum esse testatur: quem Tertullianus *contra Marcion. lib. 3. cap.* 5. eadem ex causa, Aquilicem nominat: a Graecis itidem ab imbre ὄμβριος Ζεὺς dictus, atque ὑέτιος, aliisque nominibus eamdem rem significantibus, ut pluribus docet Lilius Giral. *Hist. Deorum*. Porro Jovis Pluvii non erat obscurus cultus, nec privatus: nam Auctor est Strabo *lib.* 15. Indos quoque coluisse Jovem Pluvium. Quod reliquum est, de ceteris ibi sculptis ejusdem Tabulae imaginibus, illa tantum repraesentari videtur historia, cum sic fulminibus atque pluviis confectum Barbarorum Exercitum Romanus miles insequitur. Quomodo autem idem castris potitus, eos, quos invenit, in deditionem accepit, quae huic conjungitur in eadem reflexa columnae zona historia sculpta declarat. At licet Marcus Imperator publicis literis tantam divinitus impartitam gratiam, Christianorum precibus acce-

acceptam fuisse, professus fuerit; tamen, vel quod Numen Christianorum illi esset incognitum, vel quod invidiosum admodum videretur haec Christianorum religioni tribui, cui contradicebatur ab omnibus; oreque omnium Gentilium diffamabatur, a Jove, quem colerent, illud fuisse concessum; idcirco Jovis pariter imago pluviam dantis in Columna fuit expressa. Ostendimus supra fusiori calamo(n.175.Tab.II.Saec.II.)ex Patribus, atque ex Scriptoribus Ecclesiasticis, aquam illam precibus militum Christianorum a Deo fuisse impetratam. Vide Chronicum ad annos Christi 173. & 174.

30.) Martyrologium Romanum xv.Kal.
31.) Sept. *In Illyrico, SS. Martyrum*
32.) *Flori, & Lauri artis lapicidinae, qui, consumptis martyrio eorum Magistris Proculo & Maximo, sub Licione Praeside post multa tormenta in profundum puteum sunt demersi.* Vide Baronium in Notis. Idem Martyrol.III.Idus Apr., *Salone in Dalmatia, Sanctorum Martyrum Domnionis Episcopi, cum militibus octo*. Confer Henschenium, & Papebrochium ad eamdem diem, Sollerium in Comment. in Usuardum, Franciscum Mariam de Aste in Notis ad Martyrologium Romanum, & nostrum Elenchum num. 17.

12 I hujus

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Hujus Tabulae. Idem v. Idus Aprilis, *Sirmii, Passio SS. Septem Virginum & Martyrum, quae, dato simul pretio sanguinis, vitam mercatae sunt aeternam.* De eis agunt Ado, Usuardus, & alii apud Patres Bollandianos. Praesul Dominicus Georgius Vir Clarissimus in *Adnotationibus ad Martyrologiũ Adonis* die 9. Apr. pag. 150. scribit: „ De his *septem Virginibus* agunt hac die fere omnia Latinorum Martyroli depravata tamen in plerisque eorum, inscitia Amanuensium, lectione. Agunt in primis Hieronymiana, sed non omnino inter se conveniunt. Apographum Lucense habet: *In Sirmia, Natalis V. Virginum, quarum nomina Deus novit.* Mox: *Et Natalis VII. Virginum.* Epternocense: *In Sirmi, V. Virginum.* Mox: *Et VII. Virginum canonicarum.* Beda genuinus: *In Sirmio, Natale septem Virginum, quae in unum meruerunt coronari.* Romanum parvum: *Apud Sirmium, septem Virginum, quae in unum coronatae sunt.* Gellonense: *Septem Virginum,* tantum. Usuardus concordans cum Mart. Romano, declinat ab Adone, habetque: *In Sirmio, passio SS. septem Virginum, quae dato simul pretio sanguinis, vitam mercatae sunt aeternam.* Rabanus, & Notkerus: *In Sirmio, Natalis VII. Virginum, quae in unum meruerunt*

ruerunt coronari. Mart.Rom.XVII.Kal.Oct. *Marcianopoli in Tracia, S. Melitinae Martyris, quae sub Antonino Imperatore &c. capite plexa est.* Vide Baronium ad annum Chr.154.n.3,&Menolog.Graec.sequenti die. Idem Mart.Rom. XVIII. Kal.Julii, *Syracusis, S. Marciani Episcopi, qui a B. Petro ordinatus Episcopus, post Euangelii praedicationem a Judaeis occisus est.* Consule eundem Baronium ad an.46. num. 2. Demum Martyrol.Roman. Idibus Jan. *In Sardinia, S.Potiti Martyris, qui sub Antonino Imperatore &c. gladio martyrium consecutus est.*

33.) Imagines Sanctorum Cornelii, Cy-
34.) priani, & Cassiani, ex Musivo Ravennatensi, de quo Cl. Ciampinius *Veter. Monimentorum* Tom. II. pag. 94. haec literis consignavit: *Omnes hae Figurae veluti coronam in manibus gestant; & illam esse puto, quam quisque in aeterna beatitudine gaudens,pro Dei amore patiendo meruit. Unde Ven. Beda in Serm.* 18. de Sanctis *sic exclamavit:* „ Hodie, dilectissimi, omnium Sanctorum sub una solemnitatis laetitia celebramus Festivitatem; quorum societate Caelum exultat, quorum patrociniis terra laetatur, triumphis Ecclesia Sancta coronatur; quorum confessio, quanto in passione for-

fortior, tanto est clarior in honore: quia, dum crevit pugna, crevit & propugnantium gloria; & Martyrii triumphus multiplici passionum genere adornatur: perque graviora tormenta, graviora fuere praemia; dum Catholica Mater Ecclesia, quae per totum Orbem longe lateque diffusa est, in ipso capite suo Christo Jesu edocta est contumelias, cruces, & mortem non timere; magis, magisque roborata non resistendo, sed perferendo: universos, quos agmine inclito carcer poenalis inclusit, pari & simili calore virtutis ad gerendum certamen gloriam triumphalem inspiravit. O vere beata Mater Ecclesia, quam sic honor divinae dignationis illuminat, & quam vincentium gloriosus Martyrum sanguis exornat; quam inviolatae confessionis candida induit Virginitas. Floribus ejus, nec rosae, nec lilia desunt. Certent nunc, carissimi, singuli, ut ad utrosque honores amplissimam accipiant dignitatem; coronas, vel de Virginitate candidas, vel de passione purpureas „. *Has autem coronas designat B. Jacobus Apostolus in Ep. Catholica, c. 1. v. 12. ubi ait*: „ Beatus Vir, qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam repromisit Deus diligentibus se „.

Eae-

Eaedem quoque coronae adumbrari videntur in Apocalypsi c. 4. *v.*4. *ubi* legitur, „ Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor,&super thronos, vigintiquatuor seniores sedentes, circumamicti vestimentis albis, & in capitibus eorum coronae aureae „. *Quem locum Andreas Archiepiscopus Caesareae, qui Seculo quinto floruit, sic explanat*: „ Coronae tandem aureae, victoriae, adversus malignos daemones non absque magni animi fortitudine obtentae, sunt notae „: *Quae coronae, oblatae, sive oblationes dicebantur, ut innuit* S.*Gregorius Magnus lib*.4. Dialog. c.55.*sive alius sit Auctor*: „Tunc duas secum oblationum coronas detulit„. *De hisce oblationibus* fusius agit Ciampinius in aliis locis,& praecipue ubi scribit de Ecclesia SS.Cosmae & Damiani. Singula Sanctorum nomina in nostra Tab.expressa ex Musivo Ravenn. his n.*33*.& *3*4.haec sunt: S.CORNELIUS, S.CYPRIANUS P.S.CASSIANUS.Martyriũ S.Cornelii Papae, (ut scribit Patruus meus amantissimus Franc. Blanchinus in Notis ad *Anast. Bibl. de Vitis Romanorum Pontificum*, Tom. 2. pag. 200. *sect.* XXII.) referendum est ad diem 14. Septembris, ut comprobant illa documenta, quae enumerantur a Schelestratio *Antiquitat. Eccl.* Diss.2. c.*6*.num.7.

una

una cum aliis, ex Tabulariis Ecclesiae Romanae depromptis. Asserit Hieronymus in lib. *de Sriptoribus Ecclesiasticis, Cyprianum passum eodem die, quo Romae Cornelius, sed non eodem anno.* „ Ex hoc vero textu maximae auctoritatis, non tantum locum, sed etiam diem passionis Cornelii cognoscimus. Cum enim Cornelius eodem die, quo Cyprianus Martyr, occubuerit; Cyprianum autem XVIII. Kal. Octobris passum fuisse conveniat inter omnes; necesse est, Cornelium illo quoque die pro Christo obiisse. Porro de die Martyrii S. Cypriani, testatur Kalendarium antiquissimum Ecclesiae Carthaginiensis a Cl. Viro Jo. Mabillonio editum Tom. 3. Analectorum: *xviij. Kal. Octobr. Sancti Cypriani Episcopi & Martyris Carthag.* Concinunt Acta Passionis S. Cypriani. Passus est autem Beatissimus Cyprianus Martyr die octava decima Kalendarum Octobrium. Qua die in Martyrologiis non solum D. Cypriani, sed etiam Cornelii Papae memoria reperitur. Diem igitur Martyrii Sancti Cornelii cum cognoscamus perinde certam, ac diem passionis S. Cypriani 13. Septembris, de anno jam est inquirendum. Diversus a variis Scriptoribus constituitur. Card. Baronius distulit ad 255. ob Consulatus, biennio, vel trien-

triennio postpositos. Schelestratius refert ad annum 253. Pagius cum plerisque figit in 252. Huic postremae Pagii, & aliorum illi adhaerentium sententiae libenter accedo: ad quam me impellunt invicta, quae afferuntur argumenta. Considerat Schelestratius in laudata Dissert. 2. cap. 6. num. 4. duo Hieronymi testimonia. In Vita Pauli Eremitae tradit: *Sub Decio & Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romae, & Cyprianus Carthagine felici cruore damnati sunt, multas apud Aegyptum, & Thebaidam Ecclesias tempestas saeva populata est*. Libro autem *de Script. Eccl.* in Cornelio refert: *Rexit Ecclesiam annis duobus sub Gallo & Volusiano*. Priori autem loco asserere videtur Hieronymus, Cornelium sub Decio occubuisse; secundo vero diserte affirmat, sub Gallo & Volusiano martyrio coronatum fuisse: quae sibi invicem adversa erunt, nisi priori loco Decii persecutionem intelligas, quae sub Gallo & Volusiano continuata est, & proinde una eademque cum Decii persecutione censetur. S. Cyprianus Carthaginiensis Episcopus martyrium obiit sub Valeriano, ejusque filio Gallieno Romanis Imperatoribus, anno Christi 258. Ejus laudes celebrarunt Sanctus Gregorius Nazianzenus Ora-

Oratione 18; Sanctus Hieronymus in Catalogo, in Epistola *ad Paulinum*, & in illa *ad Magnum Oratorem* Romanum, in Commentariis ad cap. 51. *Isaiae*, & ad cap. 4. *Jonae*, Sanctus Augustinus in Sermonibus habitis *in Natali Sancti Cypriani*, Sanctus Paulinus in *Natali* 11, Prudentius Hymno 5, Vincentius Lirinensis in *Commonitorio* 1. cap. 11, S. Petrus Chrysologus in Sermonibus, Ennodius Ticinensis in Hymnis, Sanctus Fulgentius in Sermonibus, Cassiodorius Lib. *Divinarum Lectionum* cap. 19. & 28, Facundus lib. 19. cap. 3. & alii. Ruinartius in Admonitione ad Acta ejusdem Sanctissimi Martyris p. 193. & seqq. haec habet:,, Cum, teste Maximo Taurinensium Antistite, *Cypriani non mors solum, sed etiam vita in conspectu Domini pretiosa fuerit*, haud dubium, quin Divina providentia factum sit, ut non solum hujus Sanctissimi Praesulis Martyrii Acta, sed etiam reliquas ipsius vitae actiones, ab eo saltem tempore, quo Christi fidem amplexus est, conscriptas haberemus. Libellum de ejus Vita referre debemus acceptum Pontio ejus Diacono, qui, teste Beato Hieronymo in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum, *egregium volumen Vitae, & Passionis Cypriani reliquit*. Cujus quidem Auctoris narratio eo certior, cen-

censenda est, quod ea, quibus ut plurimum interfuerat, & quae eoram positus viderat, & audierat, ab eo referantur. Quod attinet ad ipsius Passionis Acta, haec, prout ea nunc habemus, duplicem ipsius coram Proconsule confessionem continent, fueruntque ex ipsis Actis publicis excepta, quae a S. Augustino visa, lectaque fuisse constat ex ejus Ser. 309. novae Edit., cum is fere totus ex horum Actorum verbis contextus sit. Quanti vero ejusmodi Acta a Fidelibus facta fuerint, illud argumento est, quod, Cypriano etiam superstite, jam primae ejus confessionis Acta in omnium manibus haberentur. Id, praeter Pontium, Nemesianus, aliique Martyres in metallo constituti afferunt in Epistola, quae est inter Cyprianicas novae Edit. 77, Pamel. 78; „ Quasi bonus, *inquiunt*, & verus Do-„ ctor, quid nos discipuli secuti apud Prae-„ sidem dicere debemus, prior apud Acta „ Proconsulis pronuntiasti, & tuba canens, „ Dei milites caelestibus armis instructos ad „ congressionis praelium excitasti „: Haec porro Acta, iis adjunctis, quae in extrema Confessione, & ipsa morte contigerant, in unum fasciculum a Fidelibus redacta, simul cum Pontii de Cypriani Vita libello ad nos usque pervenerunt, eaque omnia ipsius Sancti

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

cti Cypriani Operibus praefixa sunt in Edit. Oxoniensi. Utraque autem ad nonnullos Codd. Mss. rursus exacta, nobis exhibuit Cl. Ruinartius. Vitam contulit ad duos optimae notae, & antiquitatis venerandae Codd. Mss., quorum unus Sancti Petri Fossatensis annos 800. superat, alter vero ex Floriacensis Monasterii celebri olim Bibliotheca annos 600. videtur praeferre: Acta vero Proconsularia in plurimis quidem Codd. etiam antiquissimis reperit; sed in paucis pura, & omnino sincera: quorum varietates, si quae observatione dignae sunt, in notulis apposuit. Ceterum Passio Sanctorum Cornelii & Cypriani, quae passim in Codd. Mss. occurrit, in Cod. Monasterii S. Petri Resbacensis Dioecesis Meldensis, annorum circiter 500, attribuitur Hilduino his verbis: „ Incipit Historia (S. Cornelii) Papae cum passione, „ quam jubente Serenissimo Augusto Hlothario Hilduinus Archicancellarius de diversis Opusculis S. Cypriani Episc. & Martyris, aliisque Auctoribus gestorum collegit, & ordinavit. *Deinde sic incipit*: In diebus illis cum universus Orbis Terrarum Romanorum ditione &c„. Decii persecutionem (ut dictur infra num. 33. & 34.) brevi subsequuta est alia, ab Imp. Gallo excitata,

tata, de qua visionibus crebris, a Deo certior factus Cyprianus, non plebem solum sibi commissam, sed etiam alios Africanae Ecclesiae Fideles ad eam fortiter perferendam adhortatus est: qua de re extat ejus Epistola ad Plebem Thibari consistentem, quae est novae Edit. 58. veter. 56. De eadem Persecutione Cornelium Papam monet Epistola 57. alias 54. & quidem in ea martyrium finivit Cornelius; cujus gloriosam confessionem laudat Cyprianus Epist. 60. alias 57, mortem vero Epist. sequenti, qua Lucio in Cornelii locum substituto, de reditu ab exilio gratulatur. Sed cum ipse quoque Lucius paulo post Martyr occubuisset, utriusque memoriam commendavit Stephano eorum Successori Epist. 68. alias 67. his verbis: „ Servandus est enim Antecessorum nostrorum „ Beatorum Martyrum Cornelii, & Lucii „ honor gloriosus, quorum memoriam cum „ nos honoremus, multo magis tu, Frater carissime, honorificare, & servare gravitate, & auctoritate Tua debes, qui Vicarius, & successor eorum factus es „. Post tot vero Martyres, quos ad Caelos praemiserat Cyprianus, & ipse tandem glorioso martyrio coronatus est. „ Praecesserant, *inquit* „ *Augustinus Serm.* 309, Cyprianum multi

 „ Mar-

„ Martyres, quos flagrantissimis exhorta- „ tionibus suis ad vincendum diabolum ac- „ cenderat;&erat utique justum,ut quos ve- „ ridicus loquendo praemiserat, patiendo „ intrepidus sequeretur „. Id contigit anno 258, adstante omni Civitatis suae Populo, ut ipse semper exoptarat, & quidem in unitate Ecclesiae Catholicae; quod pluribus in locis asserit, & probat idem Augustinus. S.Cypriani memoria ab omnibus omnino Orbis Christiani Ecclesiis celebratur. Id quippe testatur Gregorius Nazianzenus Orat. 18. Tom. I. ubi haec habet: „ Neque enim Car- „ thaginiensi tantum Ecclesiae, nec Africae, „ ab eo, & propter eum etiam nunc clarae, „ & celebri, praeficitur, verum etiam Oc- „ ciduis omnibusRegionibus,ac prope etiam „ Orientali omni,atque Australi, & Septen- „ trionali orae, quocumque illius fama, & „ admiratio pervagata est. Sic Cyprianus „ noster efficitur „. Testatur deinde, ejusdem Martyris Festum tunc in EcclesiaOrientali celebratum fuisse; quod & in antiquis omnibus Ecclesiae Occidentalis Liturgiis occurrit. In Romanae Canone,*Cypriani* nomen inter alios Martyres semper recitatum fuit; quod sane maximum est argumentum, hunc beatum Pontificem in ejus Ecclesiae com-

communione, defunctum fuisse (contra nonnullos id inficiantes, arbitrantesque eum Cyprianum, a Stephano Papa abstentum fuisse). Quin & ipsius Festum prioribus Saeculis Romae celebratum fuisse, certum est ex Kalendario Bucheriano, ubi 18. Kal. Octobris haec habentur: *Cypriani Africae. Romae celebratur in Callisti*. Per totam vero Italiam ejusdem Sancti Martyris Festum celeberrimum fuisse testantur S. Petrus Chrysologus Sermone 129, S. Maximus Taurinensis jam laudatus, & Rex Athalaricus Epist. ad Severum, quae est ult. lib. 8 Variarum Cassiodorii. In Gallia ab ejus Festo, sequentes in Adventum Dominicae numerabantur. Vide Liturgiã Gallic. lib. 3. Non minus Hispani eum colebant, ut ex Prudentii Hymno 13 Peristephanon, qui de eo inscribitur, certum est; tum ex Hymno 11, ubi inter solemnes dies Festum *Cypriani* recen[illegible]; tum denique ex Mozarabum Missali, & Breviario. „ Nec immerito „ (*inquit* [illegible] *aximus Taurinensis Homil. 2.*) „ tanto cum honore, Cypriani nominis me- „ moria per amplissima Mundi spatia cele- „ bratur; quia per universum Orbem, ad „ firmamentum fidei nostrae, & passio ejus, „ & doctrina profecit „. Sed nunc dicenda nonnulla sunt de Passione Sancti Cassiani, expressi

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

pressi tertio loco in nostra Tabula ex Musivo Ravennatensi, quod illustramus. Laudatus Ruinartius in Admonitione ad ejus Acta pag. 314. scribit, se Sancti Cassiani Tingitani Martyris Passionem Beati Marcelli Centurionis Actis conjunxisse, non solum ob temporum viciniam, verum etiam, quod ab uno & eodem Auctore collecta, ita connexa sint, ut quae de Cassiani Martyrio narrantur, vix sine B. Marcelli Actis intelligi queant. Narrationem Actorum S. Cassiani ex Cod. Ms. Bibliothecae Colbertinae describit, & quidem cum mendis: cum nondum edita fuerit illa Passio, nec aliunde Codd. Mss., in quibus habeatur, reperire licuerit. Cassianum *gloriosum Martyrem* appellat Ado in Martyrologio ad diem 3. Decembris, quo die, sicut & in aliis vetustis & recentioribus Martyrologiis, ejusdem Martyris memoria celebratur. Ipsa quoque Passionis Acta Usuardo nota fuisse, conjici potest ex his, quae de eodem Sancto ad praedictum diem refert his verbis: „ Tingi Metropoli, Passio Sancti „ Cassiani, qui Exceptoris diu gerens offi- „ cium, tandem caelitus inspiratus, exe- „ crabile duxit Christianorum neci deser- „ vire cruentus. Unde renuntians eidem „ officio, sub Christiana confessione trium- „ phum

„ phum meruit obtinere Martyrii „. Haec eadem verba Martyrologio Romano inseruit Cardinalis Baronius, quae paulo aliter in Martyrologio Galesinii habebantur. Hunc vero Martyrem Saeculo Quarto jam notissimum fuisse, patet ex Hymno 4. Prudentii de Coronis, ubi praecipuos variarum Ecclesiarum Patronos recensens, haec de B. Cassiano habet versu 45.

Ingeret Tingis sua CASSIANUM.

Porro, cum paulo post S. Marcelli necem passus fuerit Cassianus, jam nulla difficultas superest in assignando ipsius mortis anno, quae nempe ad annum 298, Marcelli extremum, revocanda est.

35. *Martyres Dei Stephanum ducem secuti virum in lege doctissimum, plenum fide, & Spiritu Sancto, contestes Passionum Christi ante Reges & Praesides, accepta divinitus verba constanter asserunt, scribendoque Apostolico Symbolo & Ecclesiae gestis sanguinem administrant*. Vide S. Lucam in *Actibus Apostolorum* cap. 6. & 7, qui fuso calamo narrat Martyrium S. Stephani; licet pauca habeat de aliis Apostolis, praeter Petrum, & Paulum; breviterque perstringat S. Jacobi necem ab Herode peractam: quoniam Stephanus primus omnium fuit, qui pro Christi nomi-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

minis confessione sanguinem effudit. In illa *persecutione magna*, quae tunc contigit Hierosolymis, multos Sanctorum in carceribus inclusos, & occisos fuisse, S. Paulus asseverat. Vide Chronicum ad annum Chr. 29, Ruinartium in Adnotatione ad Martyrium S. Jacobi Majoris Apost. pag. I, & P. Mamachiũ *Orig. & Antiq. Christian.* To. I. lib. 2. cap. 5. p. 296. Prima Ecclesiae Persecutio a Judaeis facta sanguine Stephani fuit purpurata. Tunc Viri Cyprii, & Cyrenei, qui ob illud dispersi sunt, Christum annunciarunt etiam Graecis.

36.) SS. Matthaeus, Eugenia, Leoni-
37.) des, Plutarchus, & Socii ejus, ex
38.) Musivis Ecclesiarum Salernitanae & Ravennatensis, de quibus vide Ciampinium *Vet. Moniment.* Tom. 2. pag. 94. Sanctus Matthaeus Apostolus primus in Judaea Euangelium composuit Hebraicis literis, dum Petrus & Paulus Romae Christum praedicantes, Ecclesiae fundamenta jacerent. In Aethiopia vero martyrium fecit. Vide Eusebium *Hist.* lib. 3. cap. 1, Socratem lib. 1. cap. 15. & seqq., S. Paulinum Nolanum *Natal.* x1, S. Ambrosium in *Enar.* in Psal. 45. num. 21, Martyrologia Usuardi, & Adonis die 21. Septemb. Menologia Basilii, & Sirleti die 6. Nov. & Card. Baronium ad ann. 31. num. 71.

num. 71. ad 41. n. 14. & ad 1080. n.45. Avitus Viennensis Antistes testatur lib. 6. *de laude Virginitatis*, Eugeniam Virg. & Mart. ubique terrarum suo tempore celeberrimam fuisse: nulla tamen de ejus laudibus hodie superest Homilia apud SS. Patres. Ejus Natalis dies in Martyrologiis recensetur die 25. Decembris Acta SS. Leonidis, Plutarchi, & Sociorum extant apud Ruinartium in *Actis Mart. sinc.* p. 96. & seqq. Confer etiam Eusebium *Hist. Eccl.* lib. 6. cap. 1. & seqq. Leonidis Natalis meminit Martyrologium Romanum die 22. Aprilis; Plutarchi vero, & Sociorum, die 28. Junii: de singulis vetustiora Martyrologia eodem die agunt, quamvis eos variis diebus passos, ex ejusdem Eusebii narratione certum sit. Horum SS. martyrium ad annum circiter CCX. quo maxime efferbuit, praesertim Alexandriae, Severi Persecutio, referri posse censeo. Vide nostrum *Indiculum* num. 47. hujus Tab. III, ubi de Sancto Leonide.

39. *Episcopi, ab Apostolis instituti Doctores, & Judices, ac Successores, depositum Doctrinae, per manus traditum, in Ecclesiis servant; lectisque Sacerdotibus, ac Ministris, Praecones Verbi Dei, juxta ordinem Hierarchiae, cum spiritus, & gratiae collatione constituunt.* Vide nostrum *Librum Histo*-

 ri-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

ricum Capite secundo.

40.) Effigies SS. Thomae Apostoli, &

41.) Panthaeni Presbyteri Scholae Alexandrinae Praefecti celeberrimi, ex valvis aeneis Basilicae S. Pauli Via Ostiensi scalpro incisis Constantinopoli anno Christi 1070, atque ex antiquo Musivo. S. Panthaenus dextera manu tenet Euangelium S. Matthaei, quod ipse post Thomam Indis, aliisque Gentibus, quae in Orientis ultimis secessibus recondebantur, devotionis calore succensus annunciavit. Eusebius Caesariensis lib. v. cap. x. *Hist. Eccl.* pag. 223. edit. Cantabrig. de eo sic scribit: *Tantum animi ardorem erga verbum Dei idem vir ostendisse perhibetur, ut Orientis Nationibus Euangelii Christi praedicator extiterit, ad ipsam usque Indiam progressus. Quippe complures erant etiam tum Euangelistae sermonis Dei, qui divina quadam emulatione succensi, Apostolorum exemplo studium suum conferre ad aedificationem fidei, & ad incrementum Verbi Divini properabant. Ex quorum numero Panthaenus ad Indos usque penetrasse dicitur, ibique Euangelium Matthaei, quod adventum ipsius jam praevenerat, apud quosdam Christi notitia imbutos reperisse. Quibus scilicet Bartholomaeus unus ex duodecim Apostolis, olim, ut fama*

fama est, praedicaverat, & Euangelium Matthaei Haebraicis conscriptum literis reliquerat: quod quidem ad praedicta usque tempora servatum esse memoratur. S. Thomae quoque martyrium in dictis Valvis aeneis exhibetur, cum epigraphe, Ο ΑΓΙΟC ΘΩΜΑC ΛΟΧΙ ΥΠΟ ΗΝΔΙΑ ΤΕΛΗΟΤΕ. *S. Thomas lancea in India moritur*. Eum Parthis, Medis, Persis, Brachmanis, Indis, aliisque Nationibus finitimis Parthorum Imperio subditis Euangelium praedicasse, *Origenes apud Eusebium lib. 3. Histor. Eccles. cap. 1*, *Sophronius* Recognitionum Auctor *lib. 9. cap. 29*, *S. Gregorius Nazianzenus Orat. 25*, *S. Hieronymus Epist. 148*, *S. Ambrosius in Psal. 45*, *S. Gaudentius Homil. 17*, *Fortunatus lib. 5. cap. 1*, aliique tradunt. Tres illos item Magos, qui Christum natum adoravere, ipsum baptizasse, sibique socios in praedicatione Euangelii assumsisse, scribit Auctor Operis imperfecti in Matthaeum *Homil. 11*. Martyrio demum obiisse agnoscunt *Theodoretus Graecarum affectionum lib. 8*, *S. Gaudentius Homil. 17*, *S. Asterius Homil. 10*, *S. Nilus apud Photium Cod. 276*, & *S. Gregorius Turonensis lib. de Gloria Martyrum cap. 32*. Calaminae in India obiisse, testatur *Sophronius*. Est autem Calamina, quae nunc *Ma-*

liapur,& a Lusitanis dicitur civitas *S.Thomae*; quem ibi lancea confossum, traditio est.

42.) Memoria SS. Barsimaei, Sarbelii,
43.) Barbeae, & Romuli, qui celebritate anniversaria ab Ecclesia recoluntur IV. & III. Kal. Februarii in Martyrologio Romano, & Idibus Octobris a Graecis in Menaeis. Card. Baron. ad an. Chr. 107. num. 2. *Constat* (inquit) *Ecclesiam Edessenam Trajani Persecutione diu vexatam: praeerat tunc illi Barsimaeus Episcopus, qui, cum Gentiles plurimos convertisset ad Fidem, eosdemque ad subeundum Martyrium cohortatus, ipse demum eamdem quoque Martyrii coronam promeruit. Agitur ejus Natalis anniversaria celebritas trigesima Januarii. Illustre item inter alia fuit tunc Martyrium Sarbelii, & Barbaeae sororis ejus, qui ambo a Barsimaeo Episcopo fuerant baptizati. Ceterum Sarbelius, quod Sacerdos Idolorum fuisset, graviora tormenta coactus est experiri: quibus omnibus Dei gratia superior factus, tandem inter duo ligna ligatus, sectus est: Soror autem ejus truncato capite martyrium consummavit. Agitur de omnibus quoque commemoratio die 30. Januarii*. De Persecutione Cochebae seu Barchochebae Judaei vide Chronicum ad annum Christi 132. Ruinartius pag. 42, in admonitione

tione ad Acta S. Justini Mart. de eadem Persecutione sic scribit: *multa in iis* (S. Justinus) *de Christianorum constantia refert, qui a Judaeis & Gentilibus varie agitati, nec minis, nec suppliciis, nec ipsa morte a vera fide revocari poterant: qua occasione refert, Barchochebam Judaeorum rebellium Ducem, tempore Hadriani, Christianos variis suppliciis affecisse, quod Christum negare abnuerent: quam Persecutionem Eusebius in Chronico commemorans ad annum* 134, *asserit Christianos diris cruciatibus necatos fuisse, quod Judaeis adversus Hadrianum opem ferre noluerint: unde commendari potest antiquorum Christianorum erga Principes, quantumvis sibi adversarentur, religio & observantia.* Et in Praefatione pag. XXXIV. *Hadriani odium in Judaeos, Christianis ejus favorem minime conciliavit. Verum quidem est, Barchochebam, factionis Judaicae Ducem, plurimos e Christianis morte, & suppliciis affecisse; quod Christum negare nollent, referente Justino; quodque adversus Romanos nollent rebellare, testante Eusebio in Chronico, cui Orosius, ceterique consentiunt: sed, ut ajebat Justinus in Epistola ad Diognetum,* adversus Christianos Judaei bellum gerunt, & Graeci eos persequuntur; & osores eorum cau-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

causas inimicitiarum dicere nequeunt.

44.) Imagines *SS. Proti*, (seu *Protuae*)
45.) *Demetrii*, & *Eugeniae*, ex Musi-
46.) vo Ravennatensi, de quo vide Ciampinium *Veter. Monim.* Tom. 2. pag. 94, & 100. Martyrologium Adonis III. Idus Septembris de SS. Proto, & Eugenia sic habet: *Romae Via Salaria vetere, in Coemeterio Basillae Natale SS. Proti, & Hyacinthi, qui erant Eunuchi B. Eugeniae Virginis, cum qua ab Heleno Episcopo baptizati, aliquanto tempore Divinis solum eruditionibus vacantes, in sancto proposito persliterunt: atque in Servorum Dei Monasterio mira humilitate conversati sunt: & hoc apud Aegyptum. Inde cum Beatissima Virgine Romam reversi &c. pariter decollantur. Post haec tenetur S. Eugenia &c., quam ingenti saxo circa scapulas ejus constricto Tiberi praecipitem dederunt.* Vide etiam Patrem Sollerium To. 7. *Act. Sanctorum* Junii in Notis ad Martyrolog. Usuardi pag. 527. Agunt de SS. Proto & Hyacintho Kalendarium Bucherianum, Hieronymiana, Beda genuinus, Rabanus, Florus, Usuardus, Wandelbertus, Notkerus, & alii: quibus adde Libros Liturgicos Gregoriani Ritus vetustissimos. Locus dormitionis, seu sepulturae eorum in Coeme-

me-

meterio *Basillae Via Salaria Veteri*, insignis ob eorum cultum, ornatus etiam fuit a Sancto Damaso Papa Carmine 26., quod vide in luculenta nupera Editione Viri Eruditissimi Antonii Mariae Merendae pag. 235 : atque apud Gruterum pag. 1172, & in veterrima descriptione Regionum Urbis apud Mabillonium *Analectorum* Tomo IV. pag. 501; ubi etiam aliud epigramma habetur de Sepulcro S. Martyris Hyacinthi, cui Einsildensis Monachus haec addit: LEOPARDVS PRESBYTER ORNAVIT: & pag. 513. in Via Pinciana inter Martyrum corpora ibi quiescentia, Prothus & Hyacinthus enumerantur, prout in Notitia apud Eccardum, & Willelmum Malmesburiensem. De horum Martyrum Coemeterio consulatur Aringhius lib. 4. cap. 34. Acta eorum eadem sunt, atque Acta S. Eugeniae Virg. & Mart. de qua, die XXV Decembris. Qua fide scripta sint, Baronius in Notationibus refert. Plura vide apud Cl. Georgium in Commentariis ad Martyrologium Adonis III. Idus Septembris pag. 465.

47.) 48.) 49.) 50.) *S. Leonides* Martyr, pater Origenis, qui Alexandriae sub Severo Imp. passus est. Ejus meminit Martyrologium Romanum die 22. Apr.

Extant

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Extant Acta SS. Leonidis, Plutarchi, & aliorum Martyrum Alexandrinorum apud Eusebium lib. *6. Hist. Eccles.* cap. 1. & seq. edita a Ruinartio. De S.Demetrio agit Ado in Martyrol. ubi de Passione S.Dionysii Alexandrini Episc. haec scribit: *tunc temporis etiam Maximus Presb. & Dioscorus*, DEMETRIUS *quoque, & Lucius, necnon Faustinus, atque Aquila satis clari & insignes titulo confessionis effecti sunt*. Plura vide in Indiculo hujus Tabulae num. 46. *S. Aristion* Salaminae in Cypro passus est. Unus fuit de septuaginta duobus Christi Discipulis, atque ejus meminit Papias Hieropolitanus in Phrygia Episcopus, quem referunt Irenaeus apud Eusebium lib. III. cap. 39, & Hieron. de *Script. Ecclesiast.* cap. 18. ac in Epistola 28. *ad Lucinium*. Agunt de eo etiam Ado, & Usuardus die vigesima secunda Februarii, qua die Bollandus ex Eusebio, & aliis ejus Elogium exaravit. *Nicanor* Diaconus de Septem primis, gratia Fidei, & virtute admirandus, apud Cyprum gloriosissime coronatus est. Vide Martyrol. Adonis, & Usuardi die 10. Januarii. Nihil heic addendum putamus ad ea, quae de Nicanore expendit Sollerius ad Usuardum eadem die. *Tychicus* Apostolorum Discipulus apud Paphum obiit. De eo agunt

III. Kal.

III.Kal. Maji Martyrol. Rom. parvum, Ado, Usuardus, & Notkerus. Hujus Tychici meminisse Paulum Apostolum in Epist. *ad Ephes.* cap. VI, & in Secunda *ad Timotheum*, ejusque ipsum fuisse discipulum, laudatus Usuardus testatur. Consule perbreve Comentarium Henschenii die 29. Aprilis pag. 613. *S. Jasonis*, (al. *Nasonis*) meminit IV. Idus Julii Martyrol. Roman. parvum, Ado, Usuardus, & Notkerus. Hic autem censetur Rosvveido esse Jason (vel *Mnason*) Cyprius, de quo *Acta Apost.* loquuntur cap. 21. Ita, post Rosvveidum, & Henschenium ad diem 25. Junii pag. 4, censet etiam Sollerius in Usuardum, ubi monet *Jasonem* in Martyrologio nuncupari, de quo plura habet Baronius in Notis suis. Duos *Eupsychios* Martyres Caesareae Cappadociae fuisse constat; quorum alter, de quo agitur in Martyrol. Roman. 7. Idus Septemb., passus est temporibus Hadriani Imperatoris; alter autem, de quo ad quintum Idus April., sub Juliano Apostata martyrium consummavit. Vide Menolog. Graecorum, & Baronium in Notis.

51. Imago S. Lucae Euangelistae, ex valvis aeneis Basilicae S. Pauli Via Ostiensi, Constantinopoli scalpro incisis: Ciampin. *Veter. Monim.* Tom. I. pag. 41. col. I. num. 48

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Iconam heic expressam ita describit: *S. Lucae Euangelistae obitus designatur, cum ejus corpus sepulcro mandari cernatur, ac tres circa eum legentes, necnon Presbyter cum Thuribulo extenso, Graecorum more, cadaver fumigans. Lemma est* Ο ΑΓΙΟϹ ΛΟΥΚΑϹ ΕΝ ΙΡΗΝΙ ΤΕΛΙΟΥΤΕ. *S. Lucas in pace moritur* Spiritu Sancto plenus in Bithynia. Ejus ossa Constantinopolim sunt translata, de qua Translatione consulendi S. Hieronymus in lib. *de Script. Ecclesiast.* cap. 7, & in Epist. adversus Vigilantium, Idatius *in Fastis*, Theodorus Lector lib. 2. Collectan., Chronicon Alexandrinum, & ex recentioribus, post Baronium in Notationibus ad Martyrolog. Romanum, & in Annal. ad an. 336. num. 72, PP. Bollandiani ad diem 24. Jan. p. 564, Cangius in Constantinopoli Christiana lib. 4. p. 105, Henricus Valesius in Notis ad Theodorum Lectorem pag. 170, Pagius in Critice ad an. 356. num. 13, ac 357. num. 1, & Tillemontius To. I. p. 320. Agunt de S. Luca xv. Kal. Nov. Rabanus, Notkerus, & alii. Rabanus in Bithynia, ut diximus, eum obiisse scribit, prout Ado, Usuardus, Martyrolog. Gellonense, & Kalendarium Vaticanum 3806. Martyr appellatur dicitur in Kalendario Carthaginiensi; quem sane titulum innuit etiam

etiam S. Gregorius Nazianzenus Orat. 1. *in Julianum*, & aperte SS. Paulinus, & Gaudentius Episcopus Brixiensis in Sermone de Dedicatione Ecclesiae Quadraginta Martyrum.

52. Imago S. Asterii Amaseae Episcopi, ex Musivo Lateranensi. Vide supra in Indiculo hujus Tabulae num. 14.

53. *Clerici, & Catechistae (Apostolorum Epistolae scriptae non atramento, sed spiritu Dei vivi) Sacrorum Canonum disciplinam sub idoneis Doctoribus assecuti, lectioni, exhortationi, & orationi attendentes, atque Angelorum imitatores effecti, ea, quae audierint, non quae usurpaverint, satagunt enunciare.* Vide *Librum Historicum* capitibus II. & VII.

54. Effigies S. Polycarpi Smyrnensis Episcopi, ex Musivo Ravennatensi. Vide supra num. 25, & Eusebium lib. 5. cap. 24, Pagium in Critice ad annum 167. num. 4. ac seqq., Praesulem Georgium in Notis ad Martyrologium Adonis die VII. Kal. Febr. pag. 66, & nostrum Chronicum ad ann. Chr. 158. 159. & 164. Franciscus Blanchinus Patruus meus *in Notis ad Anast. Biblioth.* Tom. 2. Sect. XI. pag. 114. scribit (ut refert Eusebius), temporibus Aniceti Papae Romam venisse B. Polycarpum, Joannis Euangelistae auditorem;

id testantibus literis Irenaei, ob quaestionem quandam, quae de Paschatae inciderat. Auctor vero Chronici Alexandrini annum quoque indicat adventus ejus, nempe sub Consulatu Tertulli & Sacerdotis, Æræ Christianae an. 158. Quid in Urbe praestiterit, nos docet laudata Irenaei Epistola apud Eusebium lib. 4. cap. 14. *Aniceti*, inquit, *temporibus Romam veniens* (*Polycarpus*) *multos ex supradictis haereticis* (Marcionis asseclis) *ad Ecclesiam Dei revocavit*. Et paulo post: *Ipse etiam Polycarpus, cum ei Marcion aliquando occurrisset, dixissetque: Agnoscis nos? respondisse fertur: Agnosco te primogenitum Satanae. Adeo religiose cavebant Apostoli, eorumque Discipuli, ne vel sermone tenus miscerentur cum ullo eorum, qui veritatem adulterabant. Quemadmodum & Paulus dixit: Haereticum hominem post unam, aut alteram admonitionem devita; sciens, hujusmodi hominem perversum esse, & suo ipsius judicio condemnatum peccare*. Hactenus Irenaeus (inquit Eusebius). Haec testimonia probant aperte, eamdem constantiam fuisse Presbyterii Romani vacante Sede, & Aniceti Pontificis, quae fuit Polycarpi, dum submoverent ab ingressu Ecclesiae, & a societate Catholicorum Marcionem in haeresi sua

per-

pertinacem. Illustris quoque Martyr Justinus Romae agens per eadem tempora, Eusebio teste lib.4.cap.16, libros edidit contra Marcionem, ab Irenaeo commendatos (ibi c.18), & ab Hegesippo pari laude donatos apud Eusebium cap.22, ubi Marcionitarum errores a Judæorum Sectis emanantes perstringit. Contra eundem Marcionem Rhodon Asia oriundus, sed Romae institutus a Tatiano, varios conscripsit libros (ait Eusebius capit. 13), & cum reliquis adversus Marcionis haeresim decertavit. Quae vero inter se amice contulerint Anicetus, & Polycarpus de controversia ritus Paschalis, idem Eusebius commemorat lib. 5. cap. 4. ex literis Irenaei ad Victorem: *Cum Beatissimus Polycarpus* (inquit) *Aniceti temporibus Romam venisset, atque inter eos de quibusdam aliis rebus modica esset controversia, statim mutuo pacis osculo se complexi sunt, de hoc capite non magnopere inter se contendentes*. Honorifice habuit Polycarpum Anicetus, *cui consecrandi etiam munus in Ecclesia honoris causa concessit*. Ceterum non omisit cogere Synodum, cui S. Polycarpus interfuit, & alii decem Episcopi; si fidem accommodamus Libello Synodico, per Pagium producto num. 3 ad Anicetum. Illa Synodus definivit, *tremen-*

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

mendam & salutarem Domini nostri Jesu Christi Passionem in S. Parasceve mystice celebrandam; Resurrectionem autem vitae auctricem, ipsa celebri & magna Dominica esse peragendam. Verum quia Henricus Valesius in Notis ad caput 23. lib. v Eusebiani de auctore hujus libelli Synodici nonnihil dubitat, sive Synodum coegerit Anicetus, sive distulerit, expectans consensum Polycarpi, postquam in Asiam rediisset; certum est, Anicetum aperte respondisse Polycarpo, decessorum suorum morem sibi esse retinendum. Dodvellus inferre conatur, id moris institutum a Sixto, propterea quod Epistola Irenaei solum memoret Pium, Hyginum, Telesphorum, Sixtum inter decessores Aniceti, qui diem Dominicam jusserint esse Paschalem, nec suis permiserint, ut aliam hebdomadae feriam Paschati destinarent. Ab Apostolo Petro eam traditionem acceperant Romani, non secus atque Antiocheni, & Alexandrini Patriarchatus Ecclesiae, & Ponticae, ut ex literis supra indicatis constat. In illa vero Epistola Irenæi ascendere nequaquam debuit Vir Apostolicus, enumerando ultra ætatem Sixti, quando Polycrates objiciebat, permissum fuisse a Joanne Euangelista, ut Luna XIV Pascha celebraretur. Nam Sixti decessores meminisse po-

poterant Joannis Apoſtoli, qui Romae fuerat ſub Domitiano. Porro, ſi quae permiſſio fuit Joannis Apoſtoli, non alia certe, quam temporaria cenſenda erat, ex privilegio Apoſtolis conceſſo, ut differrent legalium praxim de medio tollere; etiam poſt celebrationem Concilii Antiocheni, prout ipſorum prudentiæ videretur, ut Judæos lucrifacerent: quemadmodum Paulo licuit circumcidere Timotheum eadem de cauſa. Quare cum Irenaeus videret expeditam fore exceptionem Victoris, quem ſuadere conabatur, ad tollerantiam Aſianae conſuetudinis exemplo deceſſorum, ſi eos quoque numeraſſet, qui vidiſſe poterant Joannem Apoſtolum ita permittentem, recenſuit tantummodo Sixtum, & ab eo conſecutos Pontifices: quorum exemplum retundi non poterat Apoſtolico privilegio temporaneæ permiſſionis Joannis Euangeliſtae, ante Sixti Pontificatum, jam vita functi. Contra hujuſmodi inductionem, etiam intra tempus Sixti, & ſucceſſorum validius coarctatam ab Irenaeo, Victor cum Aniceto, ſimilia reponente precibus Polycarpi, oſtendit, contrariam conſuetudinem ab iiſdem deceſſoribus ſuis conſtanter obſervatam, a ſe quoque firmiter eſſe retinendam, ejuſque obſervantiam a ceteris exigendam,

qui

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

qui Joannis privilegio Apostolis tantum concesso, non essent praediti „. Et loquens de Martyrio B̃mi Polycarpi, p.133.„ Ceterum, inquit, quocumque tandem anno, post initum a M. Aurelio Imperium cum Lucio fratre, censeatur martyrium Polycarpi, sive anno 164, ut ego sentio, sive 166. vel 167. aut 169, ut docti Viri a Ruinartio recensiti, (quos ergo supra num.25.hujus Tabulæ recitavi) judicant; certum est, in literis Ecclesiæ Smyrnensis, eo de martyrio datis ad Ecclesias Ponti, id legi, nempe sperari jam posse Beati Polycarpi martyrio, quasi signaculo quodam, impositum esse finem Persecutioni: *Scripsimus vobis fratres, tum de reliquis Martyribus, tum de B. Polycarpo, qui martyrio suo veluti signaculo quodam Persecutioni finem imposuit*.

55. *Confessores, & Anachoritae, cum omni humilitate & mansuetudine solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis, ministrant in fide virtutem, in virtute autem scientiam, abstinentiam, pietatem: Martyria sua, exempla faciunt ad innocentiam; simplices, & cum simplicitate prudentes*. Vide Chronicũ, & Indiculũ consequentium Saeculorum III. & IV. hujus *Demonstrationis Historiae Ecclesiasticae Quadripartitae*. Franciscus Blanchinus Patruus meus

meus *in Notis ad Anast.Bibl.* Tom.2. in Vita S.Telesphori PP. Sect. IX. p.96. scribit, fuisse Anachoretas aetate Telesphori: idque nemo negaverit, qui attendat ex Euangelio, ante praedicationem Christi Domini Joannem illius Praecursorem deserti accolam, zona pellicea succinctum lumbos, & locustis, ac melle silvestri famem sedantem, antra deserti subiisse teneris sub annis. Ejusdem certe exemplo Patres attribuunt, & cum his Catholici omnes, originem vitæ Monasticæ apud Christianos; quem propterea Monachorum Principem dixerunt SS. Joannes Chrysostomus, & Hieronymus, aliique simili elogio commendant, videndi apud Baronium ad annum Christi 31. num. 14. & 15. Quin etiam Divinus ipse Praeceptor noster Christus Dominus, uti virtutum omnium exemplar, & norma, ita etiam in deserto agens per dies quadraginta, videtur insinuasse vitae solitariae institutum, antequam activae praecepta daret. Quare Basilius agens de laudibus Eremi, ubi eam commendavit ab exemplis Moysis, Eliae, Elisei, & Joannis Praecursoris, aliorumque Prophetarum, altius orationem extollens, ait: *Et quid amplius memorem? Quandoquidem ipse Salvator omnium in exordio suae manifestationis inviserit, ac*

propria dignatus est se habitatione consecrare. Postquam enim Baptismatis aquam, qua lotus est, lavit, ut Euangelista testatur, statim Spiritus expulit eum in Desertum ... Debitorem se tibi Mundus agnoscat, unde praedicaturum, ac mirabilia facturum suscepisse Deum non ignorat. Merito itaque referunt Scriptores nostri, cum Hieronymo, & Cassiano, aliisque, ad Marci Euangelistae Discipulos Alexandrinos rationem illius instituti, quam in Essenis, hoc est in prima illa Ecclesia Christiana tantopere commendavit Philo, ejusdem formam describens plane Anachoreticam, neque admodum diversam a consuetudine primorum Fidelium, per Apostolos conversorum post adventum Divini Spiritus: quos iisdem Essenis in Christum credentibus per Marci praedicationem in Aegypto peræquat Hieronymus in elogio Philonis: *Ex quo apparet*, inquit, *talem primum in Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi esse visuntur; & cupiunt, ut nihil cujusquam proprium sit, nullus inter eos dives, nullus pauper, patrimonia egentibus dividantur, orationi vacetur, & psalmis, doctrinae quoque, & continentiae: quales & Lucas refert primum Hierosolymis fuisse credentes.* Viguisse quoque in Judaea eadem aeta-

aetate Apoftolica Effenorum Afcetarum copiam, luculenter oftendit Baronius ad annum 64, invictis argumentis comprobans, contra Novatorum commenta, plerofque illorum, qui a Jofepho laudantur, fuiffe Chriftianos ex Judaeorum Effenis quidem converfos: neque habendos illius antiquitatis, quam Plinius, & Solinus iifdem affingunt; fed circa aetatem Chrifti Domini, & Herodis Magni a Scriptoribus tantummodo memoratos; qui, cum ceteras Judaeorum Sectas fuperioribus aetatibus defcribere non omiferint, de his ne verbum quidem proferunt. Cum vero de Effenis fateatur Solinus, interiora Judaeae illos colere, praeditos morali difciplina, receffiffe a ritu Gentium univerfarum, Venere fe penitus abdicare, pecuniam nefcire, palmis victitare, & plurimos undique gentium ad eos properare; neque tamen ullum admitti, nifi quem caftitatis fides, & innocentiae meritum profequatur; jure Annalium parens in eis recognovit Chriftianos, ad fidem facilius perductos ex Effenorum fecta, quam ex ceteris apud Judaeos tunc vigentibus. Sive igitur Telefphorus Anachoreta Chriftianus fuerit ex prioribus illis confilia Euangelica profeffis in Judaea, aut Alexandriae, fub Apoftolis, & Marco; five Anachoreta primum inter Judaeo-

 rum

rum Essenos, ad quos undique gentium convolabatur; adeoque & ipse adveniens illuc e Graecia, perfectioris vitae studio se illis adjunxerit; mox certior factus nostrae professionis, in Schola Christi eam adinvenerit, relictis Judaeorum Essenis; potuit utroque modo dici *ex Anachoreta* ad Maximum Sacerdotium evectus in hac Romana Sede ab Auctore libri Pontificalis.

56.) Statua S. Hippolyti Martyris, ex
57.) marmore Bibliothecae Vaticanae. En alterum segmentum Sedis marmoreae S. Hippolyti, inventae an. 1551, quae est inscripta ejus Canone, ubi dies Lunae XIV Paschalis, ac solemnes etiam dies Resurrectionis Dominicae designantur. Incipit Canon a primo anno Alexandri Severi, in eoque dicitur, illo anno terminum Paschalem incidisse in diem decimum tertium Aprilis, & Pascha celebratum fuisse die vigesima prima; ac denique decimum tertium Aprilis fuisse diem Sabbathi. En titulum Latine versum: ANNO ALEXANDRI CAESARIS PRIMO INITIUM. DOMINICAE PASCHALES SECUNDUM ANNOS. ADPUNCTIONES VERO OSTENDUNT BISSEXTUM. Sequitur deinde, ut in nostra Tabula, Expansio Cycli Paschalis seu Canonis Hippolytei

ANNO A[...] SARIS

DOMIN[...] ALES

ADPUNCTIONE BISSEXTUM.

	I.		VII.
1	xI. Kal. Maji. Dominica.	x[...].	xII. Kal. Maii. Dñica.
2	vIII. Idus Apr. Dñica.	v[...]	Nonis Aprilis.
3	v. Kal. Apr. Dominica.	x[...]	vI. Kalendas Aprilis.
4	xv. Kalendas Maji.	[...]i.	xvI. Kalendas Maii.
5	Iv. Nonas Aprilis.	[...]	Kalendis Aprilis.
6	vIII. Kalendas Aprilis.	[...].	Ix. Kalendas Aprilis.
7	Idibus Aprilis.	[...]	Pridie Idus Aprilis.
8	Iv. Kalendas Aprilis.	[...]	v. Kalendas Aprilis.
9	xIv. Kalendas Maji.	[...].	xv. Kalendas Maii.
10	Iv. Idus Aprilis.	[...]	v. Idus Aprilis.
11	vIII. Kalendas Aprilis.	[...].	Ix. Kalendas Aprilis.
12	xvIII. Kalendas Maji.	[...]	Idibus Aprilis.
13	vIII. Idus Aprilis.	[...]s.	Nonis Aprilis.
12	xvII. Kalendas Maji.	[...].	
13	Pridie Kalend. Aprilis.	[...]is.	
14	x. Kalendas Aprilis.	[...]ilis.	
15	III. Idus Aprilis.	[...].	
16	vI. Kalendas Aprilis.	[...]ilis.	

* seu potiùs vI. Idus: nam in marmore vexata litera dubiam reddit lectionem.

tei

lytei annorum 112. per septem Heccaedecaeteridas, quem heic item Latio donatum damus. * *

58. CALAGURIS. Nummus Tiberii, cum epigraphe in antica, TI. CAESAR DIVI F. AVGVSTVS IMP. VIII. *Caput Tiberii laureatum*: in postica vero, quam heic exhibemus, MV. C. I. C. CELERE. C. RECTO. II. VIR. *Municipium Calaguris Julia. Cajo Celere, Cajo Recto Duumviris*. Bos, Municipiorum symbolum. Duumviri, qui Graecis Ἀνθύπατοι, instar duorum Consulum, (penes quos Romae olim summa Reipublicae constituendae, atque administrandae fuit) erant in Civitatibus, & Municipiis. Calaguris Tiberio hunc Nummum dedicavit cum titulo in antica *Imperatoris VIII*, quem ille Arminio, & Cheruscis a Germanico devictis accepit: quoniam cum diu octavum Imperatoris titulum, & alium deinceps non habuit; difficile est, quo U. C. anno cusus sit Nummus, pronunciare. *Rectus*, & *Celer* Duumvirorum sunt cognomina, quorum (inquit Vaillantius) ignorantur Familiae. L. Fulvius Rectus Sextumvir Augustalis, in inscriptione in Hispania reperta, apud Gruterum pag. 237. 1, perhibetur. *Celer* vero, cognomen plurimis Familiis vulgare. Calaguris Civitas Hispaniae

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

niae Tarraconensis in Vasconibus collocata: hinc Calaguritani, qui in ea habitant; quorum alii Sabulacenses, aut Fibularenses; alii Nascici cognominantur, ut inquit Plinius lib.3. Sect.4. *Calaguritani*, qui *Nassici cognominantur*. Ambr. Morales ex veteri Inscriptione, MVN. CALAGVRIS. IVLIA. NASSICA. Est autem ab *Huesca* in Arragonia Hispaniae Provincia, leucis IV. dissita. Calaguris vulgo dicitur *Calaborra*. Haec Municipium ne, an Colonia fuerit, ambigit *Antonius Augustinus Dialog.6. Antiq. Hisp.* Municipium tamen potius, quam Coloniam fuisse, mihi suadet hic Tiberii Nummus, aliique aerei Augusti, quos & ipse Augustinus loco citato expendit, in quibus legitur MVN. CAL. IVL., videlicet *Municipium Calaguris Julia*. Eos omnes penes Adolphum Occonem in Coloniis, & Municipiis Augusti observare licet. Vide etiam Spanhemium *ad Constitut. Antonini Imp.* Exercit.I. apud Graevium Tom. XI. pag.47. Calaguris SS.Hemiterio, & Chelidonio gloriatur, qui martyrio coronati sunt circa ann. Chr.304. *Acta eorum*, inquit Henschenius, *ab Auctoribus coaevis consignata scripto fuerunt, quae rabie, ac vi Tyranorum periisse deplorat Aurelius Prudentius Clemens, cujus diligentiae debemus omnem*

omnem horum Martyrum notitiam, in Hymno IV Peristephanon, in quo loquitur inscripto de Sanctis Martyribus Calaguritanis.

59. TURIASO. Nummus Tiberii cum epigraphe in antica, TI. CAESAR AVGVSTVS. *Caput Tiberii laureatum*: in postica vero, quam heic exhibemus, MVN. TVR. DIVVS AVGVSTVS. *Municipium Turiaso Divus Augustus*. Figura capite radiato sedens, quae dextra globum, sinistra hastam puram tenet. Municipium *Turiaso*, Urbs est Hispaniae Tarraconensis, nunc *Tarrazona*, trans Iberum, in Aragoniae confinio, de qua vide Antonium Augustinum *Antiq. Rom. & Hispan.* Dialog. VII. Turiasonenses inter Populos Romana Civitate donatos a Plinio numerantur lib. 3. Sect. 4: *ex his Civium Romanorum ... Turiasonenses*, qui Tiberio gratulantes, quod Augustus ejus Pater inter Divos esset relatus, hunc Nummum ipsi procuderunt. Statua sedens, ejusdem Augusti est, a Turiasonibus posita post ipsius Apotheosim. Coronam radiatam, hastam puram, & globum in dextra, Divinitatis symbola esse, jam saepius animadvertimus.

60. TARRACO. Nummus Tiberii, cum epigraphe in antica, DIVVS AVGVSTVS PATER: in postica vero, quam heic exhibe-

bemus, C. V. T. T. *Colonia Victrix Togata Tarraco*. De *Togatae* cognomine vide Ant. Augustinum Dialog. VII. Antiquitatum Roman. & Hispan. pag. 105. Urbs insignis, totiusque Hispaniae Tarraconensis caput, Tarraco est, in ora Catalauniae. Plinius lib. 3. sect. 4, *Colonia Tarraco, Scipionum opus*. Extant duae Inscriptiones apud Gruterum pag. 382, & 429, in quibus haec Colonia memoratur. In hoc Tiberii Nummo, quem repraesentamus, visitur Ara, ex qua palma arbor enascitur. Augustus ad bellum Cantabricum anno U. C. 728 Tarraconem se contulit, teste Dione lib. 53. pag. 514. ibique in morbum incidit. Tarraconenses, votis pro ejus salute susceptis, Aram ipsi consecrarunt; super qua, cum longe post Augusti discessum enata esset palma, id pro victoriae omine, atque aeternitatis symbolo reputantes, Romam Legatos miserunt, gratulatum de enata palma. Vide M. Fabium Quintilianum lib. 6. cap. 4. *Instit. Orat.* & laudatum Ant. Augustinum Dialogo II. *Antiq.* p. 13. Hic typus etiam in Nummis a Tarraconensibus ipsi Augusto percussis visitur. In nostro vero Tiberius exprimitur, quia & ipse in gloriae partem venit post devictam Hispaniam. Tarracone passi sunt SS. Fructuosus Epi-

Episcopus, Augurius & Eulogius Diaconi ejusdem socii, quorum Acta habentur apud Ruinartium pag. 219. De eis vide *Libellum Orationum Gothico-Hispanum* remotissimae antiquitatis, ad usum Ecclesiae Tarraconensis, quem ego primus omnium publici juris feci ex Codice millenario Tom. I. *Operum Ven. Card. Thomasii*. Passi sunt Aemiliano & Basso Consulibus, ideſt anno Christi 259 Feria sexta, 21. die mensis Januarii, qua die tum in novis, tum in veteribus Martyrologiis eorum memoria recolitur. Et quidem eadem die 21. Januarii eorum Natale apud Hipponem — Regium celebratum fuisse ex S. Augustini Sermone patet, qui num. 6. sic de iis loquitur: *Beati, quorum Passio recitata est*. Haec habet S. Augustinus Sermone 273. novae Edit. alias 101 *de diversis*, quem in eorum Sanctorum Natali habuit. Lege etiam Prudentium, qui Hymnum VI. in ipsorum Martyrum honorem ex ipsismet Actis pene totum concinnavit.

61. GRACCURIS. Nummus Tiberii, cum epigraphe in antica, TI. CAESAR. DIVI. AVG. F. AVGVSTVS. *Caput Tiberii laureatum*: in postica, quam heic exhibemus, MVNICIP. GRACCVRIS. Bos vittatus victimae ritu, ac more: qua victima

litare se Jovi pro Decennalibus Tiberii, vel ob sublatum Sejanum, Graccuritani hoc Nummo testantur. Fuit enim bos major victima Jovi, Majoribusque Diis dicata. Tertullianus in libro *de Corona* cap. 12. *Tunc* (inquit) *tibi, Juppiter, bove cornibus auro decoratis vovemus esse futurum*. Vide Harduinum *in Nummis Antiquis Populorum* pag. 186. Graccuritanorum meminit Plinius lib. 3. sect. 4. A Ti. Sempronio Gracco nomen *Graccuris* accepit, ut legitur in Livii Epitome lib. 41. Hinc *Martyres Graccuritani* in Martyrologio. Municipium erat, & quidem sine suffragio; cum inter Latinorum Veterum Populos a Plinio recenseatur. Nunc Oppidum est Hispaniae Tarraconensis, dictum *Agreda*, in Arragoniae confinio, prope Turiasonem.

62. ERGAVICA. Nummus in honorem Augusti percussus. Legitur in antica, AVGVSTVS DIVI F. *Caput Augusti laureatum*: in postica vero, quam heic exhibemus, MVN. ERGAVICA. *Municipium Ergavica*. Bos. Vaillantius *de Coloniis* Tom. I. pag. 52. „ Ergavica (*inquit*) urbs est Celtiberorum in Hispania Tarraconensi, cujus meminit Livius lib. 6. Decad. 5. *Ab hoc praelio Gracchus duxit ad depopulandum Celtiberiam Legiones,*

& cum

& cum ferret passi cuncta, atque ageret, populique alii voluntate, alii metu jugum acciperent, centum tria Oppida intra paucos dies accepit.... Ergavica inde nobilis, & potens Civitas, aliorum circa populorum cladibus territa, portas Romanis aperuit. Quae Urbs ab eo tempore circa annum U.C. 574. videtur Municipium facta, sed sine suffragio. Municipium Ergavica, inquit Patinus pagina 34, nonnulli Ergaviam vocant. Citerioris Hispaniae locus apud Vascones, quorum Regio nunc Navarra dicitur. Atque hoc Municipium vel deletum jam, vel sane ita obscurum, ut nulla ejus mentio inveniatur apud recentiores; nisi illud sit, quod Ant. Augustinus *Alcaniz* vocat, aut quod dicitur *Mondegiar*: sed *Mondegiar* longe distat Turiassone, & Cascanto, cum quibus tamen Ergavienses conjungit Plinius. In hoc Nummo bovem Coloniae symbolum esse, quod Colonia dicta sit a colendo, bobus autem arari soleat, omnibus ita notum est, ut nihil magis. Legitur apud Gruterum pag. 382. EX. CONVEN. CAESAR. ERGAVIC. hoc est, *ex Conventu Caesaraugustano, Ergavicensis*. Plinius lib. III. sect. IV. de citeriore Hispania ait, *Nunc universa Provincia dividitur in Conventus septem: Carthaginiensem, Tarraconen-*

conensem, *Caesaraugustanum &c.* Et eadem sect. num. II. *Caesaraugusta Colonia immunis, Amne Ibero affusa, recipit Populos* CLII. *Ex his ... Ergavicenses*, ...

63. CASCANTUM. Nummus in honorem Tiberii cusus. Legitur in antica, TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVGVSTVS. *Caput Augusti laureatum*: in postica vero, quam heic exhibemus, MVNICIP. CASCANTVM. Bos. Cascantum, Oppidum Navarrae trans Iberum, prope Turiasonem. Antoninus Pius *in Itiner.* a Mediolano ad Leucas VII. geminum inter Caesaraugustam, & Calagorram collocat. *Caesarea Augusta M. p. XLVI. Cascanto M. p. L. Calagorra M. p. XXIX. Cascatenses*, Plinius lib. 3. sect. 4. inter Populos Latinorum veterum recenset. Ptolemaeus lib. II. cap. 6. Κάσκαντον, in Vasconibus, hoc est Navarris. Bos in hoc quoque Nummo, non tanquam major hostia pro salute Tiberii, insculptus est, ut videtur P. Harduino, pag. 118, sed pro Municipii symbolo. Boves ad sacrificia spectantes, infula, seu mitra ornati sunt. Plura vide apud Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag. 68.

64. BILBILIS. Nummus in honorem Augusti cusus. Legitur in antica, AVGV-

STVS

STVS DIVI F. *Caput Augusti sine laurea*: in postica vero, quae haeic exhibetur, BILBILIS. Figura equestris decurrens, hasta directa. Vaillantius de Coloniis Tom. I. pag. 16. „ Bilbilis, *inquit*, Urbs est Celtiberorum in Hispania Tarraconensi ad Salonem fluvium, de qua Strabo lib. 3. pag. 162. *Celtiberorum porro Urbes sunt Segobriga, & Bilbilis, circa quas Metellus & Sertorius bellum gesserunt*. Eques decurrens, solitum Urbis est insigne; quod plurimae Hispaniae Urbes ob Equorum abundantiam sibi vindicant. De Celtiberorum equis sic loquitur Strabo loco citato pag. 163. *Idemque hoc Hispaniae tradit peculiare esse, quod cornices nigrae sint, & quod Celtiberorum Equi sint subvariegati, & versicolores &c.* Sed Martialis, cui Bilbilis patria, Nummi typum clarius illustrat lib. 1. Epigr. 49.

Videbis altam, Liciniane Bilbilim
Equis, & armis nobilem.

Harduinus tamen in *Antirrhetico* p. 37. & 38 putat, in aliqua Romana Legione, vel Cohorte equis fecisse stipendia Bilbilitanos, ideoque sculptum Equitem in hoc Nummo; non quod Regio illa Equis abundaret, vel quod gens ejus esset bellicosa. Alius extat Bilbilitanorum Nummus Augusto Principe cusus, cum epi-

epigraphe MVN. AVGVSTA. BILBILIS L. COR. CALDO. L. SEMP. RVLLO IIVIR. Et in parte altera, AVGVSTVS. DIVI. F. PATER. PATRIAE. Bilbilis ferrariis officinis clara fuit. Plinius lib. 34. sect. 41. *haec* (inquit) *alibi atque alibi utilior aqua nobilitavit loca gloria ferri, sicut Bilbilim in Hispania, & Turiasonem*. Vide Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag. 35, & Goltzium pag. 166.

65. ILERDA. Nummus Augusti, cum epigraphe in antica, IMP. AVGVST. DIVI F. *Caput Augusti sine laurea*: in postica vero, quam heic exhibemus, MVN. ILERDA. Lupa gradiens. Urbs Ilerda (nunc *Lerida*) Caesaraugustani conventus, in Hispania Tarraconensi, in colle sita est juxta Sicorim fluvium, de qua Lucanus libro IV.

Colle tumet modico, lenique excrevit in altum
Pingue solum tumulo, super hunc fundata vetusta
Surgit Ilerda, manu placidis praelabitur undis
Hesperios inter Sicoris non ultimus amnes.

Plura vide apud Caesarem. *Ilerdenses* in Caesaraugustanorum Foro disceptare, narrat Plinius lib. 3. sect. 4, eosque inter Populos Civium Roma-

manorum recenset: *Ex his Civium Romanorum Ilerdenses Surdaonum gentis, juxta quos Sicoris fluvius*. De Ilerda quoque mentionem facit Horatius,

Aut fugies Uticam, aut unctus mitteris Ilerdam.

Et Lucanus 1. Epist. 21.

. . . . *Fundata vetusta,*

Surget Ilerda manu.

Lupa autem, an Ilerdae insigne sit, ut videtur Antonio Augustino, an Romanae dominationis tessera, dubito. Ilerda, Pompeji Legatorum Petreji & Afranii bello cum Julio Caesare memorabilis fuit, de quo inquit Florus lib. 4. *Anceps, variumque & cruentum in Hispania bellum cum Legatis Cn. Pompeji Petrejo & Afranio, quos Ilerdae castra habentes, apud Sicorim amnem obsidere, & oppido intercludere aggreditur.*

66. CLUNIA. Nummus Tiberii cum epigraphe in antica, TI. CAESAR. AVG. F. AVGVSTVS IMP. *Caput Augusti nudum*: in postica vero, quam heic exhibemus, CLVNIA. CN. POMP. M. AVO. T. ANTO. M. IVL. SERAN. IIII. VIR. *Clunia Cneo Pompejo, Marco Avonio, Tito Antonio, Marco Julio Serano Quatuorviris*. Bos. Clunia, *Colonia* dicitur a Ptolemaeo lib. 2. cap. 6;

cap. 6; & in Nummo apud Goltzium *in Thesauro* pag. 239, COL. CLVNIA. Ipsa vero inter septem Provinciae conventus a Plinio numeratur. Erat ita Populo frequens, ut eam Quatuorviros pro Civium multitudine hic Nummus habuisse declaret. Celtiberiae finis erat, apud Durium fluvium, in Castella Vetere. Vaillantius *de Colon.* Tom. I. pag. 104. epigraphem Nummi, de quo loquimur, ita illustrat: Cluniae, inquit, Dio meminit, quam Metellum oppugnantem rebelles Hispanos fudisse narrat lib. 3. pag. 115. *Eumdem ipsi Cluniam oppugnantem aggressi superarunt, & ipsam coeperunt*. *Pompeja* gens, Plebeja: *Avonia* pariter. Sextus Avonius Curator Vici Fortunae Mammosae perhibetur apud Grut. pag. 251. *Antonia*, & *Julia* in Patricias, & Plebejas divisae. *Scranus*, cognomen a *sero*, pro semino seu planto, sumpsit; quod agrum cum sereret absens Dictator electus est. Vide Plin. lib. 18. cap. 3. Ejus etiam meminit Virgil. *Aeneid. 6.*

Et te sulco, Serane, serentem.

Bos Nummo insculptus, deductae index Coloniae est. Vide Goltzium *in Thesauro* pag. 239, Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag. 71, Spanhemium *ad Constitut. Antonini Imp. Exercit.* I. apud Graevium Tom. XI. pag. 56,

Har-

Harduinum *in Nummis Antiquis illuſtratis* pag. 120, & Muſeum Theupolum Tom. I. pag. *660*.

67. OSCA. Nummus Auguſti cum epigraphe in antica, AVGVSTVS DIVI F. *Caput Auguſti laureatum*:in poſtica vero, quam heic exhibemus, V.V. OSCA. *Urbs Victrix Oſca*. Eques decurrens,qui dextra haſtam gerit. Extant & alii Auguſti Nummi,cum ſequenti Inſcriptione, VRB. VIC. OSCA D. D. *Urbs Victrix Oſca*, *Decreto Decurionum*. Patinus *de Num. Imp. Rom.* pag. 37. „ Oſca, *inquit*, Urbs eſt Hiſpaniae Citerioris in Arragonia,quae nunc dicitur HUESCA. *Oſcenſes*, *Regionis Veſcitaniae* vocat Plinius lib. *3*. ſect.4. Hos, inter Hiſpaniae Populos, non ignobiles fuiſſe modo, ſed & inter principes connumeratos,docet Cæſar lib. 1.*de Bel. Civil.* Urbis antiquitas,*Oſcae* nomen fortaſſis indidit: Oſcum enim, pro antiquo uſurpabatur. Oſcenſis argenti meminit Livius lib.*3*4. c.10, cujus centum & viginti millia pondo quadringenta triginta octo in aerarium tulit Helvius, & ducenta ſeptuaginta octo millia Q. Minucius. Famam igitur Oſcae auxerunt etiam celebres argenti fodinae, quibus Hiſpaniam abundaſſe veteres Scriptores docent. Vaillantius *de Coloniis* Tom. I. pag. 55. ſcribit: Oſca,

Urbs Hispaniae Tarraconensis, inter Oppida Civium Romanorum recensetur a laudato Plinio. Urbs per excellentiam appellatur, ut putat Ant. Augustinus Dial. 7. pag. 109; quod ille confirmare nititur Plutarchi auctoritate, qui eam vocat *magnam* in Sertorio: *Nam ex parentibus sibi gentibus nobilissimam Oscam amplam Urbem contraxit, iisque doctores praefecit literarum Graecarum, & Latinarum*. Osca *Victrix* dicta est, si recte opinor, a Julio Caesare (quasi ejus deditione contra Pompeji Legatos victor extitisset), qui de Bel. Civil. lib. I. scribit: *Interim Oscenses, & Calaguritani, qui erant cum Oscensibus contributi, mittunt ad eum Legatos, sesque imperata facturos pollicentur*. Eques decurrens in hoc Augusti Nummo, non ejus ad bellum profectionem arguit, nec ad aliquam ipsius expeditionem spectat (idem enim typus & in aliis Hispaniae Urbibus passim, in Tiberii nempe, & Caligulae Nummis occurrit); sed quod regio illa Equis abundaret, quodque gens ejus prae ceteris bellatrix esset, teste Floro, qui lib. 2. Hispaniam dicit, *Bellatricem illam, Viris armisque nobilem*. Constat ergo, regionem illam equis, armisque celebrem fuisse. Quare memoratus Caesar Hispanorum Equitatum maxime commendat lib. 5. de Bello

Gal.

Gal. *Cum celeriter nostri arma coepissent, vallumque ascendissent, atque ex una parte Hispanis Equitibus emissis, Equestri praelio superiores fuissent &c.*

68. OEA. Nummus Antonini Pii cum epigraphe in antica, IMP. ANTONINVS AVG.P.P.P. *Caput Antonini Pii laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, C. A. O. A. F. *Colonia Antonina Oeensis Augusta Felix*. Caput muliebre turritum. Vaillantius *de Colon*.To.I.pag.247. ita epigraphem legit, *Colonia Aelia Oea* (vel *Oensis*), *Augusta Felix*, subditque:,,*Oea* Melae, *Oeea* Plinio, Antonino Pio, & Ammiano Marcellino, Urbs Africæ Littoralis, Colonia Romana fuit, ut tradit Itinerarium ejusdem Antonini Pii: *A Macomadibus in Alexandriam Oeca Colonia M.P.* XXVIII. Nomen Aeliae, ab Hadriano, aut Antonino Pio, quibus illius Gentis appellatio communis est, Oeam Coloniam deductam indicat. Et Holstenius Nummum affert rem penitus dirimentem in Adnot. ad Ortelium p.134, ubi asserit, cum *Aeliae* cognomine, conjunctam esse *Antoninae* appellationẽ, *ut testatur Nummus, in quo duo boves terram arantes, cum hac inscriptione*, COLONIA AELIA ANTONINA OEA AVGVSTA. Quanta lux historiae ex Nummis affulget! Oeenses beneficii memo-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

res fundatori Nummos cum capite turrito, Urbis scilicetGenio,percusserunt,,.HæcVaillantius. Sed Harduinus *in Antirrhetico* pag. 128,Nummum,de quo loquimur,non,ut censet Vaillantius, *Col. Aelia* &c. legendum putat, sed, ut nos, *Colonia Antonina* vel *Antoniana, Oeensis Augusta Felix*; tum quod A, pro AE, ut Aelii nomen indicetur, sive in Nummis, sive in marmoribus prorsus reperire non sit; tum quod ab Antonino id nomen acceperit, teste eodem Holstenio. Antonino Aelii quidem nomen fuit, sed cognomen Antonini peculiare. Quare, si alterum dumtaxat e duobus insculpi Nummo necesse sit, ob areae angustias, Antonini cognomen intelligi signarique necesse sit: ne, si Aeliae nomen ponatur, ad Hadrianum potius,quam ad Antoninum id cognomentum referatur. Vide laudatumHarduinum etiam *de Nummis Antiq.* pag. 368, & in Notis Plinianis lib. v. sectione 4.

69. VIMINACIUM. Nummus Gordiani III. cum epigraphe in antica, IMP. GORDIANVS PIVS FEL. AVG. *Caput Gordiani laureatum* :in postica vero, quam heic exhibemus, P.M.S.COL.VIM. *Provinciae Moesiae Superioris Colonia Viminacium*. In imo AN. IIII. Mulier stolata inter taurum, & leo-

leonem ſtans: dextra ſignum militare (inſcriptum VII, ideſt *Septimae* Legionis) tenet, & ſiniſtra alterum, in quo IIII. *Quartae*. Hic Nummus ad Viminacium pertinens, indicat Coloniam ibi deductam fuiſſe denuo a Gordiano III Principe. Renovatas fuiſſe interdum Colonias, ſciunt, qui vetuſtos Scriptores rerum Romanarum terunt. Vide Harduinum *in Nummis Antiq.* pag. 516, & Sertorium Urſatum *de Notis Romanorum* apud Graevium Tom. xI. pag. 635. De Gordiano III. ſcribit Capitolinus pagina 162. *Fecit iter in Moeſiam, atque in ipſo procinctu quidquid hoſtium in Thraciis fuit, delevit, fugavit, expulit, atque ſubmovit*; tuncque deducta ab eo Viminacium Colonia eſt. Cl. Vaillantius *de Coloniis* To. 2. p. 220. hunc Nummum mirifice illuſtrat, ſcribens: „ Elegans hic Nummus, per mulierem ambabus manimus vexilla gerentem, in quibus ſcripta ſunt Legionum nomina, nos edocet VII. Claudianae, & IIII. Scythicae Veteranos Viminacium Colonos a Gordiano eſſe deductos. Nummum edidit Patinus pag. 369. mutilum quidem, & ob id forſan illum non intellexit; nec alii Antiquarii ejus meminerunt. Colonia Viminacium anno Gordiani Imperii ſecundo deducta fuit, ad Provinciae contra

tra Carpos & alios Barbaros custodiam: VII. autem Legio Claudiana hiberna agebat in Moesia superiore, teste Dione lib. 55. p. 564. *Septimia in Mysia Superiori Claudiana praecipue nuncupata*. Novis itaque militibus in supplementum Legionis VII. missis, & Veteranis in primaria Provinciae Urbe collocatis, Moesia ad motus Barbarorum coercendos munita est: porro necessaria fuit in hac Provincia Imperatoris praesentia, antequam ille in Syriam contra Persas proficisceretur: ideo Capitol. ejus profectionis in Moesiam meminit. Cum autem Nummi quarto, & non alio, a deducta Colonia anno, signa haec militaria cum Legionum nominibus exhibeant; liceat nos suspicari, Veteranos IIII Scythicae in Syria morantis, teste Dione, post Syriam a Gordiano recuperatam, ob barbarorum in Moesiam iterum incursiones per Imperatoris absentiam, Viminacium ab eo missos esse: quare in ejus rei memoriam Nummi eodem anno signati sunt, quod pro conjectura tantum a nobis indicatur.

70. OLBABA. Nummus Gordiani III. cum epigraphe in antica, IMP. C. M. ANT. GORDIANVS AVG. *Caput Gordiani laureatum*: in postica vero, quam heic exhibemus, COL. OLBA.... reliquis exesis detri-

tritisque literis. Hanc epigraphem ita interpretatur Vaillantius Tom. 2. *de Coloniis* pag. 210. *Colonia Olbabenorum*: mox subdit, *Olba, urbs Pamphyliae, non Olbia*. Sed Harduinus *in Antirrhetico* p. 129. adversus eundem Vaillantium haec scribit: „memoratam *Pamphyliae Civitatem*, negas OLBIAM *recte appellari*, cum OLBAM Nummi vocent. *Atqui non* OLBAM, *sed* OLBABAM, *vocant*.„ Pamphyliae vero Oppidum, quod Vaillantius designari putat, a Strabone, quem laudat, & a Ptolemaeo lib. v. cap. v. concordissime ὀλβία, a Plinio quoque lib. v. sect. 26 *Olbia* nuncupatur. Olbia autem Plinii, Strabonis, & Ptolemaei, apposita littori est in Lyciae Pamphyliaeque confinio. Quam vero Olbam Stephanus commemorat (ubi plures refert ejus nominis Civitates), in mediterraneo Pamphyliae fuit. Pamphylia gemina saltem fuit: altera ad mare inferior, altera ad Thaurum montem. In hoc Olbabenorum Nummo, quem illustramus, Baccus stat, atque in ejus dextra poculum, in laeva thyrsus, & pro pedibus pardalis: quo typo Bacchi cultus ab Olbabenis ei praestitus indicatur; quod vites forsan in illorum agris essent foecundissimae. Quare concludit Harduinus, Vaillantium Olbiae ut Nummos duos adscriberet

ret qui sunt Olbabenorum, neque qui Olbabeni essent, se novisse; & ex duobus Oppidis unum conflasse.

71. Signum Lucii Veri Imperatoris, ex marmore Musei Capitolini in Agro Lavinio effosso. Ipse inquit Xiphilinus *in Marco Antonino* pag. 270, *robustus erat, ac vultu ad severitatem composito: & quamvis, dum in Oriente militiae nomen daret, omnibus voluptatibus perfunderetur; attamen feritatem quamdam ficte praeferebat*. Ea vero severitas mirifice in hac Protome elucet, quae etiam omnino respondet ipsius Nummis. Aliud Caput Veri forma quasi colossea a praestantissimo artifice scalptum, in Villa Pinciana Excel. Principum Burghesiorum adservatur. Capitolinus in ejus Vita cap. 10. scribit: *fuit decorus corpore, vultu geniatus, barba prope barbarice demissa, procerus, & fronte in supercilia adductiore venerabilis*. Dicitur autem tantam habuisse curam flaventium capillorum, ut caput ramentis auri respergeret, quo magis coma illuminata flavesceret. Lingua impeditior fuit, aleae cupidissimus, vitae semper luxuriosae, atque in pluribus Nero, praeter crudelitatem, & ludibria. Neque inter bonos, neque inter malos Principes ponitur, quem constat non inhorruisse vi-

vitiis; nec abundasse virtutibus. Tantae dexteritatis fuit Marcus,ut Veri vitia, teste eodem Capitolino in ejus Vita, & celaverit, & defenderit; quum ei vehementissime displicerent, mortuumque eum Divum appellaverit. Vide Patinum *de Numismat. Imp. Rom.* pag. 254.

72. Inscriptio L. Veri Imp., quae extat in Mole Hadriani, & habetur apud Gruterum pag. 253. *L. Verus* Tertium Consulatum iniit anno Chr. 161. (ut ostendit Card. Norisius *in Epist.Consul.* pag.95), Tribuniciam vero Potestatem VIIII.anno 169.exeunte mense Decembri, quo ipse apud Altinum, Venetorum Urbem, diem suum obiit in Expeditione Marcomannica Imperator V.Vide eumdem Card. Norisium etiam in Dissert. 4. *de Epochis Syro-Macedonum* cap.I.

73. *Triumphus Marci Aurelii* Imp. ex marmore Capitolino in Palatio Excel. Conservatorum. Montfauconius *Antiq. Expliq.* Tom.4.Part.I.Tab.103. p.162. scribit: *in hac* (marmorea) *Tabula M.Aurelii Triumphus visitur*. Imperator sedet in Thensa, cui juncti quatuor Equi. Victoria alata lauro illum coronat,alteraque manu palmam tenet. In exteriore thensae facie aliquot Numina repraesentantur: Juno in sella magna sedet; ad

 cujus

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

cujus alterum latus Neptunus cum tridente; ad alterum vero Minerva: erat namque illud solitum Thensarum triumphalium ornamentum. Marcus Aurelius ex Oriente Romam reversus, filio Commodo appellato Imp. Augusto die v. Kal. Decembris, una cum eo de Marcomannis, Quadis, Suevis, Sarmatis, Germanisque triumphavit, ut scribit Lampridius in Commodo cap. 2. Vide etiam Pagium in Critice ad annum Chr. 176. num. 3, nostrum Chronicum ad eundem annum, & Panvinium in Commentario *de Triumpho*, apud Graevium Tom. 9. pag. 1360.

74. *SS. Flavia Domitilla, Euphrosina, Theodora, Serapia, Balbina, Praxedes, & Pudentiana*. Brutius apud Eusebium, cum in Chronico, tum in Historia, *plurimos Christianos sub Domitiano fecisse Martyrium* scribit. Ex quibus, ait, Flaviam Domitillam, cum multis aliis, in exilium deportatam fuisse, ob sexus forte, aut conditionis rationem. Nec id conjectando dicimus, quod nempe disertis verbis legitur relatum a Dione Xiphilini: *Eodem anno*, inquit, *Domitianus, cum alios multos, tum vero Fabium Clementem Consulem (etsi patruelis ejus erat, & Flaviam Domitillam, Domitiani consanguineam, uxorem haberet) morte affe-*

affecit, illato ambobus crimine impietatis. *Cujus rei causa multi, qui in Judaeorum* (sic Ethnici Christianos Judaismi, Atheismi, aut impietatis reos appellabant) *mores transierant, damnati sunt, quorum pars occisa est, pars spoliata facultatibus: Domitilla, tantummodo in Pandatariam relegata est.* De hac S.Flavia Domitilla vide eruditum Commentarium pientissimi Viri Francisci Valesii post ejus mortem luce donatum anno 1742, ac Notas Sollerii,& Georgii in Martyrologia Adonis,& Usuardi,Nonis Maji,qua die etiam agitur de SS. Euphrosina, & Theodora collactaneis & convirginibus ejus. De S. vero Serapia Virgine consule Tillemontium Tom.2. pag.246, & 597. Acta ejus apud Surium a recentioribus respuuntur.De S. autem Balbina, ejusque cultu, agunt Bollandiani Pridie Kal. Aprilis pag. 900. Romae extat ejus Titulus apud Aventinum Montem, de quo Anastasius in Vita Leonis III. item Coemeterium, ubi sepultus est S.Marcus Papa. Vide Kalendarium Romanum in nostra Tabula Secunda Saeculi I. num.31.Celeberrimus quoque jam inde a priscis temporibus Romae fuit S. Praxedis Virginis Natalis dies, ubi extat antiquissimus ejus Titulus, in quem S. Virginis Corpus e Coemeterio Priscillae translatum est.

est. De S. Pudentianae denique cultu, ejusque veterrimo Titulo in Urbe, vide laudatum Georgium in Notis ad Martyrologium Adonis XIV. Kal. Junii.

75. Signum Plotinae Trajani Imp. uxoris, ex marmore Musei Capitolini. Adeo rara sunt hujus prudentissimae Feminae Simulacra, ut Aldrovandus, qui exquisite enumerat universa sua aetate Romae adhuc existentia, nullam protomam Plotinae Aug. recenseat. Quae a nobis heic exhibetur, quamsimillima Nummis est, qui in Thesauro Brandeburgico Tom. 2. p. 652, in Museo Aug. Reginae Suecorum *Havercamp.* Tab. XI, & apud Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. I. p. 54. conspiciuntur. Comarum ejus concinnatio, quae in memoratis Nummis apparet, vix, aut ne vix quidem differt ab ea, quae cernitur in hoc marmore. Vide *Museum Capitolinum* Tom. II. pag. 27.

76. *Sixtus Universalis Apostolicae Ecclesiae Episcopus omnibus Episcopis in Domino salutem.* Quamvis ex Isidori officina duae prodierint Sixti Papae I Epistolae, in quarum postrema Universalis Apostolicae Ecclesiae Episcopus inscribitur, (ut videre est apud Baronium in Annal. ad an. 142. n. 4, Pagium in Critice ad an. 140. n. 4, Labbeum Tom. I. *Concil.* c. 556, & Petrum Coustantium *in Epist. Rom.*

Rom. Pont. Tom.I. col. 55.) legebatur tamen in genuino Victoris Papae Decreto PONTIFEX MAXIMUS EPISCOPUS EPISCOPORUM. Quare inscriptio Sixtinae Epistolae, de qua loquimur, licet ab usitato illorum temporum scribendi more videatur aliena, miror nihilominus, cur ille titulus adeo novatores hujus aetatis offendat; perinde ac si fuerit humanum inventum, dogma illud Scripturis, & unanimi Ecclesiae traditione firmatum, ut Petrus scilicet, & qui ei in Sede succedunt, & in Petro totius Ovilis Dominici curam a Domino susceperunt, Universalis Ecclesiae Episcopi & nominentur, & sint. Porro hujusmodi titulus, ut scilicet Universalis Ecclesiæ dicatur Episcopus, idemque & Pontifex Maximus, qui in Sede Petri succedit Romanae Ecclesiae Antistes, non recens est in Ecclesiam introductus, sed antiquitus usitatus: quod ego tamen nolo, ut ex Pseudo-Epistola, quae jure ab omnibus doctis Viris nunc falsitatis arguitur, demonstretur; quandoquidem paulo infra, nempe n.78, in medium proferam insignem Tertulliani locum, in quo fit mentio de memorato Edicto Victoris Pontificis Maximi, Episcopi Episcoporum.

77. Cathedra Sancti Petri, quæ in SS. Vaticana Basilica summa veneratione servatur, & co-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

& colitur, & in qua Romae Beatiſſimus Apoſtolus ſedit. Franciſcus Maria Phoebeus luculentam ſcripſit Diſſertationem *de ejus identitate atque antiquitate*, in qua probare nititur, eam a Pudente Senatore Petro fuiſſe oblatam. De ea Ven. Card. Baronius in notis ad Martyrologium die 18. Jan. haec habet: *Quid mirum Apoſtolorum verticis Cathedram fuiſſe diligentia conſervatum? ipſa etenim, qui ſupra ſe ſederit, virtute miraculorum praedicat, in ligno arido viridem gratiam curationum conſecuta; cum per eam Deus Divinam opem implorantibus beneficia praeſtare non deſinat*. Narrant quoque Petrus Mallius, Severanus, & Turrigius *de Sacris Trophaeis* pag. 120, aliquando in flammis illaeſam permanſiſſe, conſumpta capſa, in qua condebatur, tempore Alexandri Papae II. Quibus caeleſtibus ſignis, accedit etiam ab Antiquitate depromptum il[illegible]ſtre monumentum, videlicet illam [illegible] S. Petri Corpus olim conditam, indeque erutam fuiſſe; ut Michael Lonigus Sacrarum olim Caeremoniarum Magiſter, Vir Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ peritiſſimus, in ſuis eruditis Mſs. libris teſtatum reliquit. Solebant enim antiquitus Epiſcopos cum ſuis ſimul Cathedris ſepelire: qui ſepeliendi uſus comprobatur etiam facto S. Stephani Papae,

de quo laudatus Baronius ad ann. Christi 260 num. 4. scribit: *Sepelierunt corpus ejus cum ipsa Sede sanguine ejus aspersa in eadem Crypta, in loco ubi dicitur Coemeterium Callisti.* Porro Sedes ligneae, quibus Apostoli insedissent, summa diligentia custodiebantur ab Antiquis, in memoriam Apostolicae praedicationis; ut notat idem Baronius ad annum Chr. 45. num. 11. Sedem, cui primus Jerosolymorum Episcopus Jacobus insedit, usque ad Constantini tempora integram fuisse servatam, auctor est Eusebius libro 7. cap. 17. Onuphrius Panvinius Civis meus Cathedram B. Petri, de qua loquimur, ita describit in Manuscripto Libro de Rebus memorabilibus Basilicae cap. IV.: *Ea Cathedra lignea est, emblematibus, & quibusdam eburneis sigillis ornata; antiquitatem ipsissimam adhuc redolens, quae perpetuo pro Petri Cathedra in Ecclesia illa venerata fuit, maximum supremae dignatis Basilicae argumentum.* Panvinio accedit Jacobus Grimaldus, qui in Tab. Reliquiarum Basil. Vatic. sic inquit: *Ornatur eburneis phrygiis duorum digitorum latis, ad flores, & homines, & animalium capita elegantissime sculptis: frons tota quadratum continet: pulchris operibus eburneis artificiose caelatis, & auro segmentatis pariter decora-*

tur

tur. Plura habent Franciscus Maria Turrigius in memorato libro *Sac. Troph.* pag.122, Phoebeus *de antiquitate atque identitate Cathedrae Romane* pag. 16, ac pag. 69, & Cl. Pater Philippus Bonannius Societatis Jesu in Libro inscripto, *Numismata Summorum Pontificum Templi Vaticani Fabricam indicantia*, pag. 131. & seqq. Panvinius in libro *de Septem Ecclesiis* pag. 41. *Erat*, inquit, *antiquitus in Basilica Vaticana tertium Delubrum, & Altare proxime fuit S. Hadriani Papae, in quo servabatur Cathedra S. Petri Apostoli*: & p.55. eam inter Reliquias recenset. Servabatur nempe olim haec Cathedra prope Januam, quam Sanctam vocabant: inde translata ad Altare S. Hadriano sacrum, ex quo iterum ad Altare S. Annae in Sacrario Basilicae, ubi illam extitisse sub Nicolao V. scribit Tiberius Alpharanus. Anno vero 1634. in Sacello, quod proximum est Januae Templi ad meridiem collocatae, Urbanus VIII Altare extruxit, ut ibi ad publicum Populorum cultum exhiberetur. Supererat, ut ad perficiendam Romanae hujus Cathedrae solemnitatem, quidquid de ejus celebritate deerat, Alexander VII. Pontifex Maximus instauraret: quod opus certe singulari sua pietate, & animi magnitudine feliciter

citer exegit, lignea Cathedra ſplendidiſſime exornata. Hanc ergo, ærea alia Cathedra ſuperinducto auro incluſam, & manibus quatuor Eccleſiae Doctorum ſuſtentatam, in abſide Baſilicae hodie contemplamur, ut & in numiſmate, quod an. *1663.* idem Alexander cudi juſſit Pontificatus ſui anno VIII. Val. Chimentellius apud Graevium Tom. VII. pag. 2090. de hac S. Petri Cathedra ſic ait: *Ennodius IIII Synodo Romana Sellam Apoſtolicae confeſſionis vocavit, ſed geſtatoriam facit:* „Nunc ad geſtatoriam Sellam Apoſtolicae confeſſionis, vel admittunt limina candidatos„. *Omnino autem praecipua cum reverentia, cultuque ſervatur ad hunc diem in Vaticana Baſilica. Lignea eſt, & admodum rudi opificio, cujus ibi iconem profero, ne tuo ſtudio, aut pietati deſim. Deeſſem quoque mihi, publicoque Chriſtianae gratulationis officio, niſi eandem Sedem majeſtatis ſpecie hodie refulgentem, nobili ferculo impoſitam, atque eminenti loco ſtatutam commemorarem. Macte hac egregii operis cura Pater Sanctiſſime, qui beatiſſimam Sedem, an Eccleſiae Romanae naſcentis cunas, ubi Pontificum Princeps traditam ſibi divinitus ligandi, ſolvendique poteſtatem in arce Imperii, atque Orbis primum exercuit ad cultus aeternitatem, ac cae-*

lestium beneficiorum pignus tam auguste, tam munifice instauras. (& paulo infra). *Sed consumas gloriam, & absolutae pietatis coronas officium, quod eam sedem, eam ipsam, quam Pastor caelestissimus pressit corpore, auctoritate implevit, ac consecravit, a longo situ jam vindicas, cultamque, & communitam decentissima statione ad perpetuam venerationis securitatem reponis. Jubes post hac, ne oscula, ac manus damnosa pietate contingant; sed corda atque oculi tantum sint religiosi, solusque reverentiae horror contrectet. Ærea Latinae Ecclesiae Doctorum quadriga tam sacrum pondus merito in Caelum provehit; sed tu ille auctor* ALEXANDER VII.*tuaque mens, tuumque consilium auriga extitit. Sic geruli illi Patres, ubi hac Sede Petri quamdiutissime sis defunctus; Te quoque sustollant beati itineris comites, ac sempiternae jucunditatis socium habeant in Caelis, quos tu ad tanti pignoris inclytum pondus, ac tutelam in terris conjugasti. Restitutae hujus Cathedrae, sanctique consilii numisma ex auro tibi exhibeo splendidissime, & scitissime cusum &c. Alexandrina pariter D. Marci Cathedra honorem, cultumque promeruit diligenter servata: de qua in actis Miss. S. Marci ita proditum est:* „ Adest etiam hujus rei testis, quae usque

usque in hodiernum diem, ad confirmandam hujus veritatis assertionem, in eadem Ecclesia perseverat ex ebore utique antiquo, Cathedra politis compacta tabulis, in qua quidem stetisse illum, dum Euangelicas paginas exararet, praestantium non retinuit memoria relatorum. In cujus nimirum Cathedrae sedili nullus est ausus unquam Pontificum deinceps residere, sed in magna veneratione hactenus a cunctis extat Pontificibus humiliter honorata,,. *Non peperci haec exscribere, quoniam adhuc in pluteis latentia protulit in suis notis pag.* CLXI *Henricus Valesius emunctissimi vir judicii, ac singularis diligentiae. Libentius autem feci, non ob rei, qua de agimus, notitiam, atque examen dumtaxat, sed quoniam haec Eusebii politissima Editio tam rara est nobis in Italia, quam rari pretii, ac doctrinae est editor. Nec secus inter rarissimos mihi numerandus, qui librum utendum permisit Cl. & amiciss. D. Car. Catus nostrae flos illibatus urbis, suadaeque Etruscae medulla, quam omni litterarum paratu quotidie auget, atque illustrat. Parum enim mereri putat, qui per se tam egregie meretur, nisi ad bene merendum de Repub. Literaria alios quoque omni ope, & consilio adjuvet. Nihil ut minus suum habeat, quam quod in*

 usum,

usum, & gloriam eruditionis impendi possit; pene ipsum se sibi subtrahens; ne dum temporis, aut opere parcus. Iterum vero idem Valesius in addendis *pag.* CXXXIX. *ex Actis pariter S. Petri Alexandrini, quod hic Antistes ausus fuit* nunquam in ea sedere, sed in scabello, quod ad pedes ejus erat. *Cathedram D. Marci subaudi. Prorsus quoque suam* ὁμόψηφος *eidem Valesio locum Tertulliani cap.* XXXVI. de Praescript. Haeret. *egregie explicanti adversus Rigaltium. Non enim de Cathedris loquitur Afer ille Doctor, tanquam de Ecclesiis, sed de Sedibus, quas corpore occupamus, quas premimus, quas tangimus. Aliter namque in meram* ταυτολογίαν *impingeret. Haec autem nobis suppeditata a Valesio e Bibliothecis testimonia, non est quod adnotamenti penitus expertia relinquamus. Principio colligimus materiam Cathedrae eburneam, politis compactae tabulis; scabellum quoque, aut suppedaneum illi applicitum, cui uni prae veneratione insidebat Petrus Alexandrinus: de scabello supra diximus.* Sedile *autem Cathedrae, nec ille, nec ullus successorum tangere ausus fuit.* Sedile, *hoc est, partem, aut aream illam, cui proprie incumbunt sessores, & quae una facit, ut sedeamus, si ceterae omnes deficerent. Demum animadvertimus, eam D. Marci Cathe-*

thedram creditam fuisse, in qua lucubrabat Evangelicis Actis texendis. Ex quo dubitare contingebat, eadem fuerit, an non cum Patriarchali. Forte igitur eandem sedem privatim adhibebat, quam in Templo subinde reponeret ad munia Pontificia usurpanda. Nisi malimus opinari (quod veritati non est absonum) intra Ecclesiam ipsam divino Numine veluti magis inspirante, ac praesente, sacratissimae historiae, aut plurimum, aut universum opus confecisse &c. Paulus IV Pontifex Maximus solemnem Romani Cleri supplicationem die 18. Januarii ad Cathedram Sancti Petri ligneam singulis annis faciendam instituit. Praeterea jussit, ab utroque Clero Officium & Missam sub Ritu Duplici cum Festo celebrari anno 1558., & Missam coram Pontifice, & Cardinalibus in Vaticana Basilica annuatim solemni ritu recitandam restituit. Porro Paulum IV hujus Festi restauratorem, non institutorem fuisse, a... rit etiam Petrus Galesinus, & nos heic ostendemus. Christus Dominus post Resurrectionem suam, mense Aprili ad finem vergente anni Aerae Vulgaris 28 Bissextilis, duobus Geminis Consulibus, curam universi gregis Fidelium Petro Apostolorum Principi demandans, eundem Summum Pontificem creavit.

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

vit. Hinc incipit Epocha Pontificatus B. Petri in Ecclesia, ut in Catalogo Liberiano legitur: *Imperante Tiberio Caesare, passus est Dominus Noster* JESUS CHRISTUS *duobus* GEMINIS *Consulibus VIII. Kalen. Aprilis: & post Adscensum ejus, Beatissimus Petrus Episcopatum suscepit. Ex quo tempore per successionem dispositum, quis Episcopus, & quot annis praefuit, vel quo imperante.* Circa initium vero anni 40, Cajo Caesare IV. & Saturnino Consulibus, in Urbem veniens, Romanam fundavit Ecclesiam. Igitur ex Paschali mense, quo complebatur ejusdem Summi Pontificatus annus duodecimus, aperitur initium Epochae Pontificatus Romana in Sede exercendi. Epocha Paschalis, seu anni Sacri, more Orientalium, & Judaeorum, cum incideret in mensem Aprilis, & in diem Aprilis 21 incurreret Epocha annorum U. C., Romae usurpata ex Palilibus, & Claudii aetate, ita consignata etiam in Fastis Sacerdotalibus Ethnicorum apud Gruterum fol. 300; Romani alligarunt eidem termino initium Pontificatus Maximi a Petro in Urbem cum Sede translati: unde ad Martyrium Petri 29. Junii an. 65 Aerae Chr. Communis, recte numerantur an. xxv. menses II. dies VIII. Aetate autem Constantini Ma-

Magni, qua Paschatis Christiani ratio constituta est, cum terminus Paschalis ultimus caderet in diem 25. Aprilis, ea die placuit instituti Litaniam Majorem, & publicum processum omnium ordinum ad S. Petrum. Quare ad hanc diem referentes aliqui Auctores annum Paschalem, & Pontificium, numerant ex ea die, ad diem 29 Junii anni 65, annos xxv. menses II. & dies III. Celebritatis originem Cathedrae Romanae, qua die S. Petrus primum Romae sedit, Paulus IV. Pont. Maximus dicit fuisse derivatam ab initio Romani Pontificatus: quare eam Festivitatem *celebrandam, seu potius antiquae celebritati restituendam*, sanxit xv. Kal. Feb. Id comprobat nostrum Sacramentarium, Sancti Leonis Papae I. temporibus concinnatum, editumque in Prolegomenis To. IV. Anastasii Bibliothecarii, in quo ad eandem diem pag. xvI. habetur Missa signata numero xxxIII, quae est de S. Petro, deque Romanae Sedis Primatu supra ceteras, ut animadverterunt VV. Cll. Comes Jacobus Acamius in Erudita Dissertatione de eodem Sacramentario, publici juris facta an.1748.pag. 31.& 33, & Cajetanus Cennius SS. Basilicae Vatic.Presbyter Beneficiatus in alia Dissertatione *de Romana Cathedra* eodem Tomo IV.

Ana-

Anastasii Bibliothecarii inserta, quam evulgavit in Notis Variorum ad Sisinnium Papam, sectione CLXIX pag. 150. & seqq. ibi namque pag. 152. col. 1. num. XI. haec ad rem nostram literis consignavit: „ Ex Pauli verbis (relatis a Baronio in Notis ad *Martyrol.* die 18. Jan. & a Bollando ad eandem diem in *Actis Sanctorum*) tria innotescunt: I. Suo Aevo non celebrari Romae Festum Romanae Cathedrae. II. Antiquissimos Patres testari Romanam Cathedram fuisse XV. Cal. Febr. quo die apud exteros, praesertim Gallos & Hispanos, tunc temporis celabrabatur. III. Originem Romanae Cathedrae non aliam esse, quam Epocham instituti Romani Pontificatus. Horum primum, tametsi abunde comprobavi monumentis veterum, per prima octo Ecclesiae Saecula; non tamen negare ausim, quod aliquandiu per nonum, deciмumve Saeculum Romae quoque id Festum celebraretur. Moveor enim laudatis Pauli verbis, qui, Martyrologiorum auctoritate, festivitatem Cathedrae *celebrandam*, *seu potius antiquae celebritati restituendam sanxit* XV. Cal. Februarias, quod est caput alterum. Eorum vere genealogiam, sive, ut melius dicam, aetates spectari oportere intelligo, ut dictis major fides accedat. P. Jo: Bapti-

sta

ſta Sollerius in Praefatione ad Uſuardum (*Tom. 6. Jun. a num. 12. uſque ad* 160.) tres omnium principes ponit, Euſebium, ſive Hieronymum, ſeu utrumque ſimul, Ven. Bedam, & auctorem incertum Martyrologii Ravennae reperti ab Adone. Horum veluti ſucceſſores facit Rabanum, Adonem, Notkerum, Uſuardum. Rabanum, docet eſſe aut aequalem Flori Diaconi Lugdunenſis, qui Bedae Martyrologium circa annos 830 amplificavit, aut probabilius ſuum Martyrologium confeciſſe ex inſpectis additamentis Flori. Adonem Epiſcopum Viennenſem, probat eodem tempore meditari ſuum ex eodem fonte. Notkerum, demonſtrat vidiſſe etiam Martyrolog. Rabani. Ac denique Uſuardum Monachum, qui poſt alios ſcripſit circa annum 875, facile alienos omnes labores inſpexiſſe affirmat. Quamobrem, ni ego fallor, tenemus originem Romanae Cathedrae, quando ſcilicet in Martyrologia laudatorum Patrum primo irrepſit. Quum vero eruditiſſimus Canonicus Pariſienſis Claudius Caſtellanus affirmet, quod idem Feſtum in Galliis ante CarolumMagnum peculiare erat, Romae vero, & tota Italia prorſus ignotum, Paulus autem IV. veram ejus originem dicat fuiſſe derivatam ab initio

tio Romani Pontificatus; operae pretium fecero, si ostendam, quod non recte xv. Cal. Febr. in Galliis hoc Romanae Cathedrae initium constitutum fuerit. Magnus Pontificiae Chronologiae assertor Blanchinus invictis adeo rationibus planum facit, primordia Romanae Cathedrae a die 25. Aprilis repetenda esse, ut eamdem rem iterum demonstrare in eodem opere ociosum videatur (to. 2. pag. 8.). Quid vero, si ea vidisset, quae eruditissimus fratris filius P. Joseph Blanchinus protulit e Patria praestantissima Bibliotheca Veronensi, quam ille toties excussit expilavitque? Veterem nempe Codicem Sacramentorum eruit, eumque publicae utilitati excudendum jussit in hoc 4. To. Proleg. pag. XII, in quo die 25. Aprilis, non ut in aliis Litaniae Majores, incertum valde argumentum, sed integra exhibetur Missa Divi Petri; & ne ullum remaneat dubium, quin principium Romanae Cathedrae inde sumi debeat, notatur in margine. IN DEDICATIONE. Verum fateor, quum primum hoc pretiosissimum monumentum mecum communicavit, qua est liberalitate & humanitate laudatus vir, exultavi gaudio: nam vidi, hoc esse argumentum invictum ad constituenda Romanae Cathedrae primordia

cum

cum Catalogo Felicis IV, & tertio Codice Colbertino, die 25. Aprilis, qua in omnibus Sacramentariis, & Codicibus videbam innui Litanias Majores,&Stationem ad S.Petrum : at myſterium aſſequi non poteram. „

78. *Victor Pontifex Maximus Epiſcopus Epiſcoporum*. Tertullianus in libro *de Pudicitia* cap. 1. (quem ſcripſit jam a fide Catholica refuga) in Romanam Eccleſiam inſaniens, eamque dente canino dilacerans, recitat, & impugnat memorata VictorisRomani Pontificis Edicti verba, aitque : *Audio etiam Edictum eſſe propoſitum, & quidem peremptorium* : PONTIFEX *ſcilicet* MAXIMUS EPISCOPUS EPISCOPORUM (erat haec inſcriptio Decreti) *edicit : Ego & moechiae, & fornicationis delicta poenitentia functis dimitto*. „ Verum (inquit Card.Baronius ad ann. Chr. 142. num. 4), nonniſi ſecundum veterem nomenclaturam ea poſita a Victore, vel (ſi velimus eſſe verbaTertulliani) ſecundum uſitatam verborum conſuetudinem ab ipſo dicta& inculcata,nemo in dubium poterit revocare „. Non deſunt tamen, qui hunc locum ad Zephirinum PontificemMaximum referant, vel ad Epiſcopum Carthaginienſem : ſed mihi Baronii ſententia magis arridet, qui Papam illum, de quo Tertullianus

loquitur, Victorem interpretatur. Vide eundem Baronium etiam ad annum Chr. 216. num. 4. 9. 10. 11. Porro in Romanis Pontificibus *potentiorem principalitatem*, ut cum Irenaeo loquar, ceterae semper Ecclesiae agnoverunt; & ipse Tertullianus, cum adhuc Catholicus esset, in lib. *de Praescriptionibus* cap. 36. ait: *Habes Romam, unde nobis quoque auctoritas praesto est*. Paschalis II Pontifex Summus, in Epistola ad Archiepiscopum Coloczensem, ita recitat quendam S. Cypriani Episcopi & Martyris locum ex ejus Libro *de unitate Ecclesiae*, quemadmodum & in nonnullis editis ac manuscriptis Codicibus legitur: *Exordium ab unitate proficiscitur, & Primatus Petro datur; ut una Christi Ecclesia, & Cathedra esse monstretur*. Porro *hanc Ecclesiae unitatem non tenens*, instat idem Martyr (quomodo eum in laudata Epistola allegat dictus Pelagius) *tenere se fidem credit? Qui Ecclesiae renititur, & resistit, qui Cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit?* Apertius vero & liquidius idem S. Cyprianus ad Plebem suam scribens Epist. 40. Edit. Pamelianae, ait: *Deus unus est, & Christus unus, & una Ecclesia, & Cathedra una super Petrum Domi-*

ni

ni voce fundata. Quisquis alibi collegerit, spargit. De qua doctrina ubique recepta Optatus libro 2. sic Parmenianum alloquitur: *Negare non potes, scire te, in Urbe Roma Petri primam Cathedram esse collocatam, in qua sederet omnium Apostolorum caput Petrus, unde & Cephas appellatus est: in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur; ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent: ut jam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret.* Primatus Romanae Sedis, ejusque Pontificis Maximi Episcopi Episcoporum, etiam luculenter asseritur ex illustri prae ceteris monumento in Titulo S. Sabinæ Musivo opere expresso ætate Cælestini I quod dedicandum curavit Petrus Presbyter Titularis, quodque adhuc integerrimum superest, & antiquissimum habetur ex Christianis Musivis ita praeservatis per Secula duodecim. Edidere complures, & cum figura æri incisa protulit Praesul Sacrae Antiquitatis studiosissimus Joannes Ciampinius, Tomo priore. Visitur in illo, inter cetera, expressa *Ecclesia ex Gentibus, & Ecclesia ex Circumcisione*: quarum in utraque sicut Petrus Apostolus Cathedrae suae principatum instituit, ita etiam haeres Cathedrae & auctoritatis Caelesti-

lestinus, exercere non destitit in Conciliis Generalibus ejus jura, eaque tueri. Epigraphe supra easdem figuras eminens, & parietem universum convestiens, de Caelestino Primatum hunc splendide administrante, & constanter tuente, ita loquitur:

CVLMEN APOSTOLICVM CVM CAELESTINVS HABERET
PRIMVS ET IN TOTO FVLGERET EPISCOPVS ORBE &c.

79. Nummus Neronis cum epigraphe in antica, NERO, CLAVD. CAES. AVG. GERM. P. M. TR. P. IMP. P. P. Caput Neronis laureatum. In postica vero, quae heic exhibetur, ROMA S.C. Romae victricis simulacrum spoliis insidentis, cum victoriola, & hasta. Vide Bellorium *in* XII. *prior. Caes. Numism.* pag. 37. & 41. num. 9, Angelonum pag. 61. num. 22, Vaillantium Tom. 3. *Num. Imp. Rom.* pag. 108, *Muscum Theupolum* Tom. 2. pag. 773, & nostrum Chronicum ad annum Chr. 125. Abrahamus Ortelius *de Deorum, Dearumque capitibus*, Lib. II. apud Gronovium Tom. VII. p. 288. *Romae* (inquit) *effigies in multis tam aureis, quam argenteis nummis, non modo Imperatorum, verum etiam Consulum cura, reperitur apud Hubertum Goltzium, Antonium Augu-*

stinum

stinum Virum Cl. Dialogo III. Antiquitatum, *Fulvium Ursinum, & Adolphum Occonem. Neronis quidem Claudii*, Romam *praefert armis insidentem, dextraque coronam porrigentem, civibus fortasse, aut viris fortibus. Vespasiani vero unus quidem armatam ostendit, dextra victoriam alatam cum corolla tenentem, sinistra hastam: alter vero septem insidentem collibus, manuque parazonium* (cui pugio est sine cuspide) *tenet, ad pedes Tiberis fluvius est. Romam* pro Dea cultam, auctor est Xiphilinus ex Dione, & Martialis lib. XII. Epigram. VIII.

Terrarum Dea, Gentiumque ROMA,
Cui par est nihil, & nihil secundum.

Ad quos versus Julius Frontinus lib. II. de *Aquaeductibus*, Spartianus in *Hadriano*, Tacitus XIV, & Prudentius lib. I. *in Symmachum* alludunt. Hinc & *Aeterna* dicta est. Ausonius:

Ignota Aeternae ne sint tibi tempora Romae.

Vide Symmachum lib. III. Epist. LV, & Ammianum Marcellinum l. XV. & XIX. Quare ipsa Flamines, & Sacerdotes, tanquam singularis quaedam Dea, adepta est. Roma sexcentis in nummis occurrit, per mulierem galeatam repraesentata, quae clypeum, & hastam, sicut Mi-

Minerva,tenet;ut oftenditCl.Montfauconius in *Roma Dea*, ubi imaginum ejus ingentem copiam exhibet.Omnium tamen fingularissimam typis æneis infculpendam curavitTo.I. Part. 2. *Antiq.Expliq.*p.295.Pictura quoque eft vetus in Aedibus Principum Barberinarum, quae Romam exhibet in Solio fedentem: caffidi, magna imminet crifta bifida: humeris ejus fingulis infidet Genius ales: dextra fceptrum tenet, finiftra Victoriam, quae fignum militare geftat cum infcriptione S. P. Q. R. *Senatus Populufque Romanus.* Ab utroque latere ejus eadem in fede vifitur vir nudus, cycno infidens, five anferi, forte in memoriam anferum, qui Capitolium fervaverunt: ad Romae latus clypeus eft ovatae formae.

80. *Tractus Urbicarius*, de quo fupra in hac Tabula n.4.Plura vide apudCl.Hieronymum Aleandrum Juniorem J.C. in *Refutatione conjecturae anonymi Scriptoris de Suburbicariis Regionibus*, & *Dioecefi Epifcopi Romani* edita Lutet. Parif. an. 1619, & Doctiffimum Virum D.Benedictum Bacchinium in Differtatione *de Ecclefiafticae Hierarchiae Originibus* Part. II. p.313.& feqq., ubi agens *de Italicarum Metropolum Originibus*, Tractum Urbicarium mirifice illuftrat.

81. Effi-

81. Effigies S.Asprenatis,ex antiquoVitro penes Auctorem. Legitur in Martyrologio Romano III. Non. Aug. *Neapoli in Campania, S. Aspren Episcopi, qui a S. Petro Apostolo ab infirmitate curatus, & deinde baptizatus, ejusdem Civitatis Episcopus ordinatus fuit.* Petrus Subdiaconus, sive Anonymus Saeculi Noni Scriptor, in Vita S. Athanasii Neapolitani, quam ediderunt PP. Bollandistae Tom. 4. *Julii* ad diem 15. pag. 78., *Aspren Sanctissimum* appellat. Plura de eo vide die 3. *Augusti* Tom.I. ejusdem Operis *Actor. Sanctorum* pag.199.Confer etiam Baronium ad an.Chr.46. num.2, Paul. Regium in Act. Regni Neapolitani, & Antonium Caracciolum de Sacr. Ecclesiae Neapolitanae Monumentis cap. 6. & seqq.

82. Vitrum in Romanis Arenariis effossum, cum epigraphe ZEZVS . IVLIVS . ELECTVS.VideCl.Banarrotium in libro inscripto, *Osservazioni sopra alcuni frammenti di Vasi antichi di vetro* Tab. XVII. n. 2. p.113,& nostram Tabulam III. Saec.I.n. 27., ubi fuso calamo egimus de hoc vitro.

83. Vitrum in RomanisArenariis effossum apud Auctorem, cum epigraphe .... CE PIE ZESES, idest... ce *bibe, vivas.* Vide Tab. III. Saec. I. num. 3. 5. 7. 18. 19. &

21, ubi de hac nuptiali acclamatione veterum Chriſtianorum multa congeſſimus.

84. Vitrum in Romanis Coemeteriis effoſſum cum epigraphe, A SAECVLARE BENEDICTE PIE Z..... Extat apud Bonarrotium in Opere inſcripto, *Oſſervazioni ſopra alcuni frammenti di vaſi antichi di vetro* Tab. v. num. 3. pag. 35. Cl. Ciampinius peculiarem de eo Diſſertationem texuit. Inſcriptio ita legitur a laudato Bonarrotio: *Ante Saecula Rex Benedicte Pie Zeſes*, relate ad Chriſtum, de quo David cecinit in Pſal. 73. v. 12. *Deus autem Rex noſter ante Saecula.* Eidem tamen Bonarrotio, mihique ea magis arridet interpretatio, quae habet, *Saeculare* nomen eſſe proprium Opificis ipſius vaſis Convivalis. Quare Benedictum reſpicit ejus acclamatio *Pie zeſes, bibe vivas*. Porro apud Gruterum pag. 126, & 127. duae extant Inſcriptiones, in quibus legitur, C. SOSSIVS BENEDICTVS, & L. NAEVIVS BENEDICTVS. Alia quoque apud Fabrettum pag. 623. habet: FLVIAE TROPHIME BENEDICTAE &c.

85. Vitrum antiquum penes Auctorem, in quo cernitur S. Gervaſii effigies cum epigraphe, ☧ SCS GERVASIVS. De S. Gervaſio, Mediolani prope SS. Naborem & Felicem ſepul-

ſepulto,deque ejus corpore a S.Ambroſio invento, vide quae ſcripſimus ſupra in Indiculo hujus Tab.num.23.Confer etiam Ruinartium *in Actis Martyrum ſinceris* pag. 512, & Kalendarium Carthaginienſe V Saeculi, quod ſcalptum habes in noſtra Tab.II.Saec.I. num. 33.

86. PASTORI IN PACE ex marmore Cœmeteriali.Franciſcus Blanchinus Patruus meus in Notis Chronologicis Anaſtaſianis *ad Vitam S. Sixti Papae* Tom. 2. pag. 89. ſect. VIII. col. 2. hunc lapidem vidit, atque ita illuſtravit: „ Cognomentum (inquit) *Paſtoris*; Secundo Chriſti Saeculo frequens, reperitur in aliquibus monumentis, & apud Scriptores, Familiae nomine non expreſſo. S.Pius Papa I. dicitur Anaſtaſio ſect. 11. frater *Paſtoris* ex Civitate Aquileja. Lapis e Chriſtianorum Coemeteriis paulo ante effoſſus eſt, ita inſcriptus: PASTORI IN PACE. Familiae nomina his in *Paſtoribus* ignoramus, non ſecus ac in *Paſtore*, qui Conſulatum geſſit una cum L. Papirio Aeliano anno Chriſti 163; licet Panvinius eum judicet ad Gentem Juniam pertinere,alii vero ad Aureliam ex Inſcriptióne veteri, in Epiſtola Cuperi praefixa FaſtisAlmelovenii,num.4. Vide etiam Pancirolum *in Deſcriptione Ur-*

bis Romae apud Graevium Tom.III.pag. *399*, & quae nos ſcripſimus in Indiculo Tab. I. Saec.2. num.5. 23. & 24, agentes de Titulo S.Praxedis, & de S. Pio Papa I.

87. Nummus Nervae cum epigraphe in antica, IMP. NERVA CAES. AVG. P. M. TR. P. COS. III. P. P. *Caput Nervae laureatum*: in poſtica vero, quam heic damus, legitur, CONCORDIA EXERCITVVM. Duae dextrae junctae, cum prora Navis, & ſigno militari Aquilae Legionariae. Lege quae diximus de hoc Nummo in Indiculo Tabulae III. Saeculi I. num. 196. Confer etiam num. 122. ejuſdem Tabulae, & vide Mediobarbum pag. 144, *Muſeum Arſchotanum* Tab. 33. num. 2, Pedruſium Tom.2. *Muſei Parmenſis* Tab. 26. pag. 362, & *Muſeum Muſellianum* Tom. I. Tab. 54. num. 10.

88. Nummus Trajani. Legitur in antica, quae heic exhibetur, IMP. CAES. NERVA. TRAIAN. AVG. *Caput Trajani laureatum*. Duo extant in Muſeo Capitolino Trajani Imperatoris ſimulacra inter ſe quamſimillima, quae referunt ejus vultum, qualem conſpicimus in hoc Nummo. Vide *Muſeum Capitolinum* Tom. 2. pag. 26, & noſtrum Indiculum Tabulæ II. Sæc. II. num. 63. Confer etiam Jacobum Geſnerium *Num. Antiq. Imp. Rom.* Tab. 78.

Tab. 78. num. 34, Mediobarbum pag. 149, & *Museum Musellianum* Tom. I. Tab. 58. num. 3.

89. Nummus Aelii Caesaris. Legitur in antica, quam heic exhibemus, L. AELIVS. CAESAR. *Caput Aelii nudum*. Effigies Aelii Veri scalpta in hoc Nummo, mire respondet marmori candidissimo ejusdem Caesaris, quod extat in Museo Capitolino, atque ipsamet exhibet lineamenta, quibus pingitur a Spartiano in ejus Vita cap. 1. 4. & 5. Vide Tom. 2. *Mus. Capitol.* pag. 31. Aelius vir fuit comptus, decorus, pulchritudinis regiae, oris venerandi, eloquentiae celsioris, versu facilis, in Republica non inutilis, vitae laetissimae, bonisque literis praeditus. Ab Hadriano adoptatus est: sed, cum illum minus sanum videret, saepissime dictitabat, in caducum parietem nos inclinavimus, & perdidimus quater millies H-S., quod Populo, & militibus pro adoptione Commodi dedimus. Hic autem prae valetudine nec gratias quidem in Senatu agere potuit Hadriano de adoptione. Denique accepto largius antidoto, ingravescente valetudine, per somnum periit ipsis Kalendis Januariis. Sepultus est in Mole Hadriani cum hoc epitaphio,

L. AELIO CAESARI

DI.

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

DIVI HADRIANI AVG. F. COS. II. Vide Patinum *Numism. Imp. Rom.* pag. 210, Museum Arschotanum Tab. 40. num. 18, Mediobarbum pag. 188, Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. I. pag. 70, & Museum Musellianum Tom. I. Tab. 89. num. 10.

90. Exordium Epistolae C. Plinii ad Trajanum, in qua de ordine agendi adversus Christianos in Bithynia inquisitos, delatosve Imperatorem exquirit. Tertiam Ecclesiae persecutionem (ut animadvertit Pagius in Critice) ab anno Christi CVII, Trajani Imperatoris decimo, orditur Eusebius in Chronico; quia scilicet eo anno plurimum aucta, usque ad Trajani obitum est continuata. Anno ergo CXI. cum Plinius Secundus Bithyniae Proconsul, habita quaestione de Christianis, eos falsis criminibus accusari deprehendisset, ad Trajanum scripsit hanc Epistolam XCVI Libri X, de qua loquimur; retulitque, eos nullius impietatis, aut violationis legum esse reos; seque solum animadvertisse, quod primo diluculo a somno excitati, Christo quasi Deo hymnos canerent: ceterum adulteria, homicidia, & reliqua hujusmodi crimina illos etiam aversari, cunctaque ex praescripto Legum agere. Plinius ergo in dicta Epistola 97. (vel, ut in postrema

ſtrema Ed tione, 102) ſeſe a Chriſtianis comperiſſe ſcribit, *quod eſſent ſoliti ſtato die ante lucem convenire, carmenque Chriſto* QUASI DEO *dicere ſecum invicem*. Neque auctoritati huic detrahit quidquam (inquit Couſtantius, in Cenſura Decretorum S.Damaſo I Papae adſcriptorum, pag.610 Collectionis *Romanorum Pontificum Epiſtolarum*), quod Tertullianus *Apologet.* cap. 2. illud *invicem* praetermittat, ac dicere ſatis habeat, Plinium ad Trajanum ſcripſiſſe, *nihil aliud ſe de Sacramentis eorum* (Chriſtianorum) *comperiſſe, quam coetus antelucanos ad canendum Chriſto & Deo*. Ibi enim Tertulliano, Plinii non tam verba, quam ſententiam referenti, licita fuit hujuſmodi prætermiſſio. Ex mutua autem verborum Plinii, Tertullianique collatione, prope certa videtur mihi Lomberti conjectura, qua, pro *Chriſto & Deo*, apud Tertullianum *Chriſto ut Deo* reſtituendum eſſe arbitratur. Quis enim non animadvertat, eum illud Plinii, *Chriſto quaſi Deo*, exprimere voluiſſe; adeoque *ut*, pro *quaſi*, non &, debuiſſe ſcribere? Certe in veteribus Libris &, pro *ut*, frequens legitur. Verum, ut ad id, unde digreſſi fueramus, regrediatur oratio, exploratum habemus, Plinium Secundum in Aſia quoſdam quidem damnaſſe, alios gra-

du

du depulisse, tandemque deterritum multitudine, literas dedisse ad Imperatorem, ut, quid factu esset opportunum, agnosceret. Trajanus ei rescripsit in haec verba: *conquirendi non sunt: si deferantur, & arguantur, puniendi sunt*. Vide Chronicum ad an. Christi 110. Lipenius in *Historia Strenarum*, apud Graevium Tom. XII. pag. 410, & Gruterus pag. 454. num. 3. hanc Plinii Caecilii Secundi referunt Inscriptionem:

C. PLINIVS . C. F. C. N
CAECILIVS . SECVNDVS
COS. AVGVR. LEGAT. PRO. PRAET
PROVINC. PONTI. CONSVLARI . PO
TESTATE . IN . EAM . PROVINCIAM
AB . IMP. CAESARE . NERVA
TRAIANO . AVG. GERMANICO . MISSVS
CVRAT . ALVEI . TIBERIS . ET . RIPAR
PRAEF. AERARI . SATVRNI . PRAEF
AERARI . MILIT. LEG. LEG. VI. GALLIC
X. VIR. STLIT. IVDICANDIS.

Hic Plinius, filius fuit C. Caecilii Novocomensis, & Piniae sororis C. Plinii Secundi Veronensis Scriptoris Historiae Naturalis: quae, quum ipsi C. Caecilio No-

Novocomensi nupsisset, hunc C. Caecilium genuit, qui ab avunculo C. Plinio Secundo Veronensi adoptatus, C. Plinius Caecilius Secundus appellatus est, ut animadvertit Panvinius decus Veronæ matris meæ.

91. *SS. Fides, Spes, Caritas, Felicula, & Eugenia*. Vetustissimum Kalendarium marmoreum, in vestibulo Ecclesiae S. Silvestri in Capite Romae adservatum, editum a Cl. Vignolio in Praef. ad Anast. Biblioth. (in quo Natales SS. quorum Reliquiæ ibidem requiescunt) ad diem xxx. Septembris habet: *Natalis Sanctarum Sophiae Viduae, & Pistis, Helpis, & Agape*: heic autem, ut vides, tres memoratae Sorores, nempe *Fides, Spes*, & *Charitas* Graecis nominibus exprimuntur. De eis plura habet Cl. Georgius *in Notis ad Martyrologium Adonis* pag. 370. Acta vulgata Metaphrastae adscribuntur. Graece extant apud Lambecium lib. viii. pag. 241. Latine apud Lipomanum, & apud Surium die 1. *Augusti*. De his Actis nonnulla praemonet Baronius in Notationibus die 1. Augusti. In Codice Canonicorum Forojuliensium hujusmodi Acta ita incipiunt: *Passio SS. Martyrum Christi, Sapientiae matris, & trium Filiarum ejus, Fidei, Spei, & Caritatis. Cum jam perfecti sermonis*

seminatio esset in universa, quae sub Caelo est, Terra &c. In fine : *Consummatae sunt autem Sanctae Dei Virgines Fides, Spes, & Caritas, earumque mater Sapientia, apud Romam pridie Kal. Aug., sub Hadriano Imperatore. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto.* Patres Bollandiani Commentarium Criticum de singulis ediderunt eadem die 1. Aug. pag. 16. & seq., ubi de earum cultu apud Graecos, aeque ac Latinos, variis diebus, de nominibus, genere, patria, aetate, reliquiis, & Actis disquirunt. De Sancta vero Felicula Virg.&Mart.Romæ item passa, vide Sacramentarium Gelasianum die 14. Februarii, & Martyrologia Romanum, Adonis, & Usuardi Idibus Junii. Nonnulla ex ejus Actis refert Rabanus. S. quoque Eugeniae Virginis & Martyris Natalis dies Romae olim celebris fuit. De ea Tabulae omnes Ecclesiasticae, atque inprimis Alcimus Avitus Viennensis Episcopus loquuntur : atque olim in honorem ejus Ecclesia constructa fuit extra moenia Urbis Via Latina, ubi & sepulta est.

92. Protome Sabinae Trajani neptis, Matidiae filiae, uxorisque Hadriani Imperatoris, ex marmore Musei Capitolini ab egregio artifice scalpto. Hoc caput peculiare

habet

habet ornamentum, quod mitellam dixeris, de qua consule Fabrettum *in lib. de Colum. Trajan.* cap. 2. pag. 39, & Numisma apud Havercampum *in Museo Reginae Christinae* Tab. xiv. num. 18. Spicae, quae in eadem extant mitella, Sabinam quasi pro Cybele, vel nova Cerere cultam fuisse indicant. Porro, sub Cybelis imagine, cum spicis in dextera manu, Sabina repraesentatur etiam in Nummo Hadriani maximi moduli apud Vaillantium *Select. Numis.* pag. 15. Patinus *Numis. Imp. Rom.* pag. 206. haec habet de ornatu capillorum ejus: flexi capilli, & veluti diademate cincti, aut coronati, aut sursum elati, inconstantiam morum ejus aevi in ornamentorum frequenti mutatione exhibent. Priscae rusticitatis indicium, quod posterioris, & delicatioris aevi mollitie antiquatum fuerat, Hadrianus in ornamentum vertisse videtur: primus enim barbam alere instituit. Hujus exemplum, quod ad capillitium attinet, sic aemulatae mulieres ejusdem aetatis videntur, ut longo intervallo superaverint: exemplum in Plotina, Marciana, Matidia, & *Sabina* cernitur: nam superiori aetate tam delicatus & subtilis capillorum cultus, tam contorti & compositi cincinni, etiam in ornatissimis mulieribus non occur-

 rit.

rit. Sabinam, ut asperam, & morosam, & quod cum Claro Praefecto Praetorii, & Suetonio Tranquillo Epistolarum Magistro familiarius ageret, quam reverentia Domus Aulicae postulabat, dimissurus erat, si privatus fuisset. Servilibus tamen pene injuriis affecta, ad voluntariam mortem compulsa est; nec sine fabula veneni dati ab Hadriano, expiravit. Vide Sponium *Miscel.* pag. 328., & nostrum *Chronicum* ad an. Chr. 128.

93. Nummus Hadriani, in cujus antica legitur, HADRIANVS AVGVSTVS. Caput Hadriani radiatum: in postica vero, quam heic exhibemus, COS. III. S. C. Pegasus alatus. Hadrianus Consulatum III. iniit an. Chr. 119. Notum est autem, tres tantum Consulatus ipsum gessisse, ut scribit Spartianus in ejus Vita c. 8. *Tertio Consules, cum ipse* TER *fuisset, plurimos fecit. Infinitos autem secundi Consulatus honore cumulavit. Ipsum autem* TERTIUM CONSULATUM, *& quatuor mensibus tantum egit, & in eo saepe jus dixit.* Hadrianus eodem an. 119. in Palaestinam profectus est, ut scribit Auctor Chronici Alexandrini: *His Coss. tumultuantibus Judaeis, Hadrianus venit Hierosolymam; captisque Hebraeis, Terebinthum Urbem, ubi celebritatem publicam instituit, Judaeosque sin-*

singulos ad equi pretium venales exposuit: relictos, Gazam traxit, ibique proposito foro vendidit, festumque diem instituit, qui hodieque appellatur HADRIANI. Eodem anno quoque & in Ægyptum se contulit, ut demonstrat insignis nummus apud Mediobarbum p. 175. Vide *Chronicum*, Angelonum p. 126. n. 37, Mediobarbum pag. 171, Patinum pagin. 11, Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. I. p. 64, & Museum Musellianum To. I. Tab. 73. n. 10. Corona radiata, processu temporis, ut in hoc nummo, de quo agimus, commune Imperialis fastigii, Regalisque Dignitatis ornamentum evasit. Vide quae scripsimus in Indiculo Tab. II. Saec. I. num. 37. & 175.

94. Nummus Hadriani, in quo legitur, LVSTRATIO PROVINCIARVM. Imperator togatus stans, qui dextram porrigit mulieri galeatae: pone Hadrianum, visitur Genius seminudus: hinc figura, quae insidet monticulis; illinc mulier decumbens humi, laevaque innixa urnae aquas vomenti, cui impositus est Delphin. Vide Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. 3. pag. 117, & nostrum *Chronicum* ad an. Chr. 128. Spartianus in Hadriano capite 14, postquam narravit, ipsum per Athenas, & per Asiam iter fecisse, ait: *Antiochenses inter haec ita odio habuit,*

ut.

ut Syriam a Phoenice separare voluerit, ne tot Civitatum Metropolis Antiochia diceretur. Extat apud Patinum p. 200 Hadriani nummus, tunc forte ab Antiochensibus cusus cum epigraphae ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΟϹ. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ, *Metropolis Antiochensium*. Hadrianum vero dicto anno 128. in Syria, ubi Antiochia sita, & in Ægypto fuisse, colligo ex variis nummis Graecis (qui extant apud Harduinum Virum Eruditissimum in *Nummis antiquis Populorum & Urbium* &c.) in ejusdem Hadriani honorem cusis, in quibus omnibus legitur L. IA. idest *anno undecimo*, ejus scilicet Imperii, quo usque ad decimum diem mensis Augusti ejusdem anni 128 in cursu fuit pro lustratione Provinciarum. Urbes, in quibus undecimum Hadriani annum notatum inveni, hae sunt, Canatha in Decapolitana Syriae Regione posita, Arsinoe, Diospolis, Hermopilae, Coptos, Pelusium, Tanis, & Busiris: quae Oppida omnia in Ægypto sita. Anno itaque Imperii sui undecimo Hadrianus in Syria praesertim, & in Aegypto fuit, ut scribit Pagius in Critice ad eundem ann. n. 2. & 3.

95. Nummus Hadriani. Legitur in antica, HADRIANVS AVG. COS. III. P.P. Caput Hadriani laureatum: in postica vero, quam heic exhibemus, FELICITATI AVG.

Na-

Navis in mediis fluctibus. Vota suscepta pro itu,redituque felici Hadriani, comprobat hic nummus;cum ipse an.Ch.119.(quo,teste Spartiano in ejus Vita, Consulatum III.iniit) Hierosolymã se contulit,tumultuantibus Judaeis. Quare Praetoria Navis in eo exhibetur,quae Mari iter illud factum docet.Vide S.Epiphanium in lib.*de Ponderibus & Mensuris* n.14,& Cl.Petavium in animadversionibus ad eundẽ librum. Confer etiam nostrum Indiculum hujus Tabulae num. praecedenti, Mediobarbum pag.181, Museum Arschotanum Tab. 38. numer.17, Museum Theupolum Tom. I. pag. 172, & Museum Musellianum Tom.I. Tab. 82. num. 9.

96. CAESARAUGUSTA. Nummus Augusti cum epigraphe in antica, AVGVSTVS DIVI F. Facies Augusti: in postica vero, quam heic exhibemus, C. A. *Caesaraugusta* in corona rostrata, aut laureata. An Augusto (inquit Patinus pag. 33) per generum Agrippam (quem primum rostrata corona donatum Siculo praelio Dio testatur) gratulaturus, Caesar-Augustanus conventus hunc nummum cuderit; an Augusti ipsius terra marique victorias,innexa rostris laurea,celebratura Caesar-Augusta, dubium est. Plinius lib. 3. sect. 4. *Caesaraugusta* (inquit) *Colonia*

lonia immunis, Amne Ibero affusa, ubi Oppidum:antea vocabatur Salduba, regionis Sedetaniae: recipit populos CLII. *Ex his civium Romanorum Bellitanos, Celsenses &c. Sunt enim septem Hispaniae citerioris conventus, Carthaginiensis, Tarraconensis, Caesaraugustanus, Cluniensis, Asturum; Lucensis, Braccarum.* Strabo quoque lib.3.pag.161 Caesaraugustam ad Iberum amnem collocat. *Caesaraugustae* autem nomine ab Augusto donata est, cum eam deduxit Coloniam. Vetus Inscriptio apud Goltzium habet p.238, COL.CAESAREA. AVG. SALDVBA. Vide Harduinum in *Nummis antiquis Populorum & Urbium* pag.108, & Vaillantium de *Coloniis* Tom. I. pag. 20. Sertorius Ursatus *de Notis Romanorum* apud Graevium Tom. XI. pag. 595. ait: Caesar-Augusta, nunc *Saragozza*, Hispaniae Tarracconensis, in finibus Celtiberorum, olim Urbs insignis, *Ptolemaeo* teste, *Salduba* prius dicta, modo Aragonum Regni Caput, cujus fundatorem Augustum scribit *Antonius Augustin. Dial. I. Antiq. Romae, & Hispaniar.*, faciem ipsius Imperatoris in Nummo expendens his verbis: *Non potestis non vehementer ista inspectione tam jucunda affici, vosque, & ego in primis; cum, Caesaraugustanam Civitatem, patriam nostram fun-*

fundaverit, nomenque indiderit. Verum, si Salduba, ut Ptolemaeo, & mihi videtur, Caesar-Augusta est, hanc ipse ab Augusto fundatam fuisse dicit, quia sub eo deducta Colonia est. Atque huic potissimum opinioni accedit & *Plinius Hist. Nat. lib. 3. sect.* 4. mox allegata, ubi eam dicit immunem. Immunes autem Colonias illas fuisse monet *Sigonius de Jur. Provinc. lib.* 1. *cap.* 1, quae nihil populo Romano solvebant: nam Civitates Imperio Romano parentes, vel stipendiariae, aliquid solvebant; immunes, nihil: ideo *Alex. ab Alexandro* Gen. Dier. *lib.* 4. *c.* 10. *testimonio*, inquit, *erat constitutum, ut singulae Coloniae annuam pensionem Populo Romano penderent; tametsi Livius Drusus Trib. Pl. duodecim Colonias sine onere pensionis deduxisse legatur*. Ex his ergo, Coloniae immunes erant, quae nihil solvebant; non autem quibus jus Civitatis Romanae collatum fuerat, ut memorato Augustino videtur *Dial.* 6. *Ant. Romae, & Hispaniar*. Colonias siquidem fuisse, jure Civitatis Romanae donatas, immunes tamen minime extitisse, planum esse scio; cum tantummodo immunes dicerentur, quae Juris Italici erant, ut monet *Ulpianus ff. de Cens.* l. 1. l. 8. *& per totum Titulum*. De SS. XVIII. Martyribus Caesarau-

rauguſtanis., qui ſub Daciano Praeſide passi ſunt in Perſecutione Maximiani, vide Hymnum IV Prudentii,& confer Ruinartium in *Actis Mart. ſinceris.*, pag. 516.

97. ACCIS. Nummus Auguſti cum epigraphe in poſtica, COL. GEM. ACCI. LEG. VI. *Colonia Gemella Accitana. Legionis ſextae.* Aquila Legionaria inter duo ſigna militaria. Plinius lib. 3. ſect.4. *Ex Colonia Accitana, Gemellenſes.* Extat vetuſtus lapis in Oppido *Guadix*, apud *Gruterum pag.* 271. 6. in quo legitur:

IVLIAE . MAMMEAE
AVG. MATRI
IMP. CAES. M. AVRELI
SEVERI . ALEXANDRI
PII . F. AVG
M. CASRTOR
COL. IVL. GEM. ACCITANA
DEVOTA
NVMINI
M. Q. EIVS

Haec Colonia Julia Gemella Accitana ſita in Hiſpania Tarraconenſi, hodie vocatur *Guadix*, cujus meminit Eruditiſſimus Cellarius *in Geographia*. Vide etiam P. Hardui-

duinum *de Nummis antiquis Populorum* pagin. 5, & in Antirrhetico pagin. 8, ubi Vaillantium incusat de duobus nummis ab ipso attributis huic Accitanae Coloniae, qui sunt Tuccitanae. Primus nummus, Augusto Principe cusus, quem idem Vaillantius exhibet pag. 13, sic inscribitur, C. I. G. A. cum apice Pontificali, & simpulo; eumque ita interpretatur, *Colonia Julia Gemella Accitana*. Sed nullum omnino reperire numisma est Coloniae Accitanae, quod ita priores ejus nominis syllabas non repraesentet, COL. ACCI. vel COL. GEM. ACCI. vel COL. IVL. GEM. ACCI. Quare in illo a Vaillantio prolato legere necesse est, *Colonia Julia Gemella Augusta*; deque Tuccitana Colonia debet intelligi: quod Oppidum inter Cordubam, Giennumque positum, *Martos* hodie nuncupatur: haec enim simpliciter COL. AVGVSTA GEMELLA in Claudii nummo ex Goltzio appellatur. Et Plinius lib. 3. sec. 3. *Colonia*, inquit, *immunis Tucci, quae cognominatur Augusta Gemella*. Alter quoque nummus a Vaillantio allegatus pag. 93, inscriptusque pariter C. I. G. A. cum Germanici & Drusi Caesarum nominibus, capitibusque, eodem referendus est, hoc est non ad Coloniam Juliam Gemellam Accitanam, de

 qua

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

qua loquimur, sed ad Coloniam Juliam Gemellam Augustam, sive ad Tuccitanam. Voces vero illae in nostroNummoLEG.VI.cum signis militaribus, colonos Veteranorum utriusqueLegionis sextaeAccim deductos declarant.Scilicet,cumAugustus,postProvinciarum cum Populo Romano divisionem,Legiones ad earum munimentum in iis constituere proposuisset; illarum emeritos in Colonias, seu a Julio patre, vel a se deductas,transmisit; partemque Veteranorum Legionis Sextae Ferratae, & partem Sextae Victricis Accim transtulit: unde Colonia, ex gemino Legionum nomine, *Gemella* dicta est. Vide Vaillantium *de Coloniis* Tom. I. pagin. 13. supra allegata.

98. EMERITA. Nummus Juliae uxoris Augusti cum epigraphe in antica, IVLIA AVGVST.P.M. *JuliaAugustiPont.Max.*Caput Juliae velatum:in postica vero,quam heic exhibemus, AVGVSTA EMERITA. Porta, ut videtur,Urbis, duobus fornicibus & turribus ornata.HancColoniam, inquit Patinus,p. 37,abAugusto fundatam esse in Lusitania, alii testantur Augusti Nummi. Cur vero castrum referat is, de quo loquimur, scribit Dio, qui Veteranos milites eo deductos Augusti jussu docet Libro 53. pag. 514. *Finito Hispanico*

nico bello, Augustus emeritos milites exautoravit, urbemque eos in Lusitania Augustam Emeritam nomine condere jussit: iis, qui militari etiamnum erant aetate, spectacula quaedam per Marcellum, ac Tiberium, quasi Aediles, in ipsis Castris exhibuit &c. anno scilicet ab U. C. DCCXXVIII. Vetus Inscriptio apud Gruter. p. 13. hujus COLONIAE EMERITENSIS meminit. Emeritenses ergo Augusti Conditoris beneficiorum memores, ipsi, Tiberio filio, & Liviæ quoque ejusdem Augusti uxori, cum Juliae, Augusti, ac Tiberii nominibus Nummos dedicarunt. Si typus nostri, Portam Urbis exprimit, id factum in Coloniae ab Augusto deductae memoriam. Vide Plinium l.4. sect.35. Sunt & alii apud Patinum Nummi in Familia Carisia p.65 hujus Coloniae deductae indices ac testes. Confer etiam eundem Patinum, *de Num. Imp. Rom.* p.71, Vaillantium *de Coloniis* Tom.I. p. 51. 74. & 108, Harduinum *de Nummis Antiq. Popul.* pag. 150, & Museum Theupolum To.I.p.651. De S.Eulalia Virg.& Mart. Emeritensi consule Hymnum III. Prudentii, & nostrum antiquissimum *Libellum Orationum Gothico-Hispanum* insertum To.I.Edit. Operum Ven. Card. Thomasii p. CXLIV. & p.19. Agitur ejus Festiva celebritas die x. Decemb., cui Ju-

Juliam Virginem adjungunt quædam Martyrologia tum antiqua, cum recentiora. Hujus Martyrium ad ann. 304. revocat Ruinartius, quo tempore Dacianum in Hispania, quae Maximiano Herculio parebat, saeviisse certum est. In nonnullis tamen Mss.Codicibus Acta Sanctae Eulaliae Emeritensis, eam sub Calphurniano Praeside passam referunt. At his Actis, auctoritas nostri Libelli Gothico-Hispani, Usuardi, Adonis, aliorumque etiam Actorum, quae in aliis antiquioribus Manuscriptis Codicibus habentur, est praeferenda. Porro Emerita, vulgo *Merida* ampla olim Lusitaniae Metropolis, Sede Compostellam translata, nil fere, praeter ruinas, nunc exhibet, ad Anam fluvium, in hodierna *Extremadura*.

99. NEMAUSUS. Nummus Augusti. Legitur in antica, IMP. DIVI. F. P.P. Capita Augusti, & Agrippae, cervicibus oppositis: alterum est laureatum, alterum vero corona rostrata insignitum. In postica, quam heic exhibemus, habetur, COL. NEM. *Colonia Nemausus*, aut *Nemausensis*. Crocodilus palmae alligatus. *Caput Arecomicorum*, ait Strabo Geograph. *lib*.4, *est Nemausus, longe inferior Narbone, si peregrinam, & negociantium turbam consideres; sin Rempu-*

publicam ſpectes, multo praeſtantior: nam xxjv. habet Pagos popularium, praeſtantes viris, qui ei ſubſunt, & jus quoque Latii habent; ita ut Nemauſi invenias Romanos, qui Aedilitatis, & Quaeſturae honorem ſint conſecuti &c. Fuit igitur Nemauſus Galliae Civitas clara, Romanorumque Colonia, Auguſto imperante deducta, atque ideo Auguſta Nemauſus cognominata. Inſignis etiam nunc viget haec Urbs, quæ *Nimes* vulgo appellatur. Ipſa ergo ab Auguſto Colonia conſtituta, ſicut etiam Ant. Auguſtino placet, effigiem Agrippae cum Auguſto forte ſociavit, quia illo curante, fuit deſignata. Crocodilus palmae alligatus, Coloniam eo anno, quo Aegyptus in Provinciam redacta eſt, aut paulo poſt, deductam arguit. Porro Nemauſenſes illud animal, tanquam ad Coloniae originem ſpectans ſymbolum, in Nummis perpetuo ſignarunt. Devicto autem Antonio, plurimi ex tam multis Legionibus Veterani in Colonias, partim in Italiam, partim in alias Provincias, ad eas tutandas pro ratione neceſſitatis dimiſſi ſunt. Quare Nemauſum traducti, qui bello Alexandrino forſan interfuerunt, in ejus rei memoriam Crocodilum palmae appenſum, Aegypti ſymbolum, in nummis caelarunt. Vide Bellorium *in XII.*

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

XII. prior. Caes. Num. p.10.n.43, Vaillantium *de Coloniis* Tom. I. pag. 81, & Sertorium Ursatum *de Notis Romanorum* apud Grevium Tom. XI. pag. 628, qui jure meritoque hunc nummum cusum putat, ut *Occoni* quoque in Agrippa videtur, *a Colonia Nemausensi, in honorem Augusti, post devictum Antonium, & Cleopatram, Aegyptumque inde captam, atque in Provinciae formam redactam: quod indicare videtur*, subdit idem, *Crocodilus, Aegypti peculiare animal, ad palmam (quae victoriam significat) ferrea catena religatus*. Juvennalis Satyr. xv.

Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars haec.

Plinius lib. III. sect. v. *Nemausum* (inquit) *Arecomicorum* in Narbonensi Gallia. Vide Cl. Montfauconium *Antiq. Expliq.* To. III. Part. I. p. 186, & Museum Musellianum To. I. Tab. x. n. 9. & 10. Vetus Inscriptio Nemausi reperta, eandem Urbem Coloniam Augustam appellat. Extat apud Gruter. p. 323. n. 5.

D. M
T. INDESII . TERTII
AED. COL. AVG. NEM.
DOMITIA . EORTE . SIBI

ET.

ET . VIRO . DE . SE . BENE
MERITO . V . F

Philippus Tomafinus *de Tesseris Hospitalitatis* cap. xxviii. apud Gronovium Vol. IX. pag. 276, & 277. lepidam hiftoriam narrat: Reftabat (inquit) alia hofpitum difcedentium teffera, cujus notitiam ex fuppeditante Gregorio Turonenfe Chifletius in *Anastasi Childerici Regis*, & nos in fupplendis, quae heic defiderabantur, ex Chifletio exhibemus. *In abacis*, inquit, *Antiquariorum frequens est mediae magnitudinis nummus ex aere flavo, vel nigro, qui exhibet Augusti Caesaris, & M. Agrippae aversa mutuo capita: in postica autem parte crocodilum animal, Nilo familiare, palmae arbori alligatum. Signavit illum* COLONIA *Galliae Narbonensis* NEMAUSUS, *utriusque Principis honori, post Aegyptum captam. Nummorum ejusmodi partes dimidiae dextrae, quae Augusti caput referunt, repertae sunt Romae, cum illic ageret amicus noster Clarissimus Menetrius, qui eas vocabat* Arrhas, *nulla adjecta explicatione; binisque donavit fratrem meum Philippum Chifletium Abbatem Balernensem, flava una, nigraque altera: qui & tertiam accepit (itidem nigram, sed sinistram, Agrippae* ca-

capite signatam, & in hoc Belgio repertam) *a Carolo Brooman cive Bruxellensi, rei Antiquariae apprime studioso. Nummum divisum heic exhibeo, usurpatum, mea sententia, pro arrhabone, sive tessera inter amicos absentes & longe dissitos.* Amicitiam enim, quae est Amicorum conjunctio, locus non dirimit. *Qui manebat Romae, partem dextram servabat, Augusti capite signatam: qui peregre proficiscebatur, sinistram cum Agrippae effigie deferebat: quod existimaret Gentilis vetustas,* LARES DEOS *defunctorum animas esse; qui, quae opera fecissent in vita, eadem mortui tuerentur.* Et paulo post: *Sperabat ergo amicus qui Romae manebat, Augustalis vultus, ut domestici Laris, cultu, amicum abeuntem in profectione sua felicem fore: ac se vicissim fortunatum peregrinator, quod Agrippae imaginem, ut* LAREM VIALEM, *secum gestaret ac coleret. Sic, ut nummus ille bipartitus quaedam esset amoris arrha, per quam corda absentium amicorum longe dissita mutui complexus desiderio alerentur.* Sed ad graviora redeamus. Ado in Martyrologio ad diem xx. Maji habet: *In Galliis Civitate Nemauso S. Baudelii Martyris, qui compraehensus, cum sacrificare nollet, & in fide Christi immobilis inter verbera & tormenta* per-

persisteret, *Martyrii palmam pretiosa morte percepit*. S. Gregorius Turonensis lib.primo *de Gloria Martyrum* cap. 68: *Est*, inquit, *apud Nemausensis Urbis Oppidum Baudelii Beati Martyris gloriosum sepulcrum*, *de quo saepius virtutes multae manifestantur*. *Ex quo sepulcro laurus orta*, *& per parietem egressa*, *arborem foris fecit*, *salubri coma vernantem*. *Quod saepe Loci incolae in multis infirmitatibus habere caeleste remedium sunt experti*. Vide Baronium in notis ad Martyrologium Romanum eadem die, Tillemontium Tom. IV. Monumentorum ad Historiam Ecclesiasticam pertinentium pag. 724, & Ruinartium in Praefatione *ad Acta Martyrum sincera* pag. XXI. Agunt de eo etiam Martyrologia Fuldense, & Otthobonianum hac die; itemque Martyrologium Reginae Suecorum, in quo legitur: *In Galliis Civitate Nemauso*, *Natalis S. Baudelii Martyris*. Incertum est tamen, quo tempore passus fuerit: Acta ejus ex Codicibus Mss. protulerunt jam dicta die P. Bollandiani pag. 194, sed in plerisque mendosa. Confer etiam quae scribunt in Appendice Mensis Maji pag. 419.

100. PANORMUS. Urbs Siciliæ littoralis. Nummus Juliae uxoris Augusti, in cujus antica legitur, AVGVSTA. Caput Juliae

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

velatum. In postica vero, quam heic exhibemus, PANORMITANORVM. Caput Augusti sine laurea. Strabo lib. 6. pag. 272, *Panormus etiam Coloniam habet Romanam*, quae fuit ab Augusto deducta. Panormitani ergo in Coloniæ fundatoris, & ejus uxoris memoriam hunc Nummum percusserunt, atque etiam ob jus Civium Romanorum ipsis concessum. Vide Goltzium, Vaillantium *de Coloniis* Tom. I. pag. 57, & Parutam in Panormitanorum nummis num. 103.

101. PATRAE. Nummus Augusti. Legitur in antica PATER. Caput Augusti nudum: in postica vero, quam heic exhibemus, PATRIAE. C. A. A. P. *Colonia Augusta Aroe Patrensis*. Colonus boves aratro junctos agit, Coloniae deductae symbolum. M. Varro Lib. IV. *de Ling. Lat.* auctor est, Coloniam sic inchoari solitam, juncto bove, & vacca; ut vacca tamen Coloniae, quae condebatur, propinquior esset; exterius vero bos araret: ductoque aratro, terminum designabant Coloniae, quo moenia ducerentur; aratro portato, ubi portam statui vellent. Plinius lib. 4. sect. 5. *Patrae Colonia in longissimo Promontorio Peloponnensi condita*, quæ nunc *Patrasso* vulgo nuncupatur. Ad Patras pertinens hic Nummus, cusus est vivente Au-

Augusto, a quo Patrenses libertate, & Coloniae jure donati fuerant, teste Pausania *in Achaicis* p.224, an.U.C.740. Ejus post Actiacam pugnam deductionis meminit etiam Strabo lib.*6*.p.*3*87. In nummo *Pater Patriae* Augustus dicitur, quia eo titulo an.U.C.752. a Messalla Cos. fuit salutatus. Vide Norisium *de Cenotaph. Pisanis* Differt.II. cap.VIII. Patrensis Civitas Acajæ caput erat, ut scribit Plinius lib. 4. sect. 10. Quod & memoratus Pausanias confirmat in Achaicis p.222. Alia vide apud Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag. *3*8, apud Vaillantium *de Coloniis* Tom. I. pag. 58. & 59, apud Harduinum in *Antirrhetico* pag. 131, & apud Sertorium Ursatum *de Notis Romanorum* Tom. XI. Roman. Antiq. Graevii pag. *626*. Celeberrimus apud Patras fuit Natalis S. Andreae Apostoli. Vide supra in Indiculo hujus Tabulae num. 21.

102. PHILIPPI. Nummus Claudii cum epigraphe in antica, TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. GERM. Caput Claudii: in postica vero, quam heic exhibemus, COL. AVG. IVL. PHILIP. DIVVS. AVG. Philippi urbs, inquit Patinus pag. *99*, est Colonia Macedoniae ad Mare mediterraneum Aegeum. Philippum Alexandri patrem Conditorem habuit, a quo & nomen. Roma-

manis in aeternum memoranda, propter Caesaris, & Pompeji pugnam. Paria habet Vaillantius *de Coloniis* Tom. I. pag. 160. Philippi (inquit) urbs, prius *Crenides*, deinde a Philippo Rege de nomine suo appellata est, teste Diodoro lib. 16. pag. 413. *Hinc ad Crenidas profectus urbem, habitatorum frequentia amplificatam, de nomine suo Philippos nuncupavit*. Nomen *Juliae*, Coloniam a Julio constitutam; ut *Augustae*, ab Augusto colonis iterum deductam, arguit. Dio extorres in eam Augustum transmisisse scribit lib. 51. pag. 445: *Nam eos conventus Italiae, qui Antonii rebus studuissent, extorres egerat, militibusque agros eorum donaverat: extorrium autem plerisque Dyrrachium, Philippos, & alia oppida habitanda concessit*. Nomen *Juliae* tantum, ut antiquius, in veteri lapide praefert, apud Sponium Miscel. 5. p. 173. Laudatus Patinus pag. 99. duas figuras paludatas in nostro Nummo scalpi curavit, easque Julium Caesarem, & Augustum esse ex epigraphe basi imposita existimat: *Duo illi viri* (inquit) *militari habitu non alii mihi videntur, quam Julius Caesar, & Augustus. Conjecturam firmat* DIVVS AVGVSTVS *basi inscriptus*. Sed Gronovius agens de epigraphe ejusdem Nummi in *Thesauro Graec. Antiq.* Vol.

Vol. III. fol. 111. haec fcite adnotavit: *Circumfpiciens aliquam hujus graviffimi negotii memoriam dignam notatu, defungi me opinabar in confpectu folius Bruti, in quo fumma res fuit fita; perinde ut ad reliquas pugnas commemorandas fufficiebant foli ducum vultus, in quibus facile memoriae occurrunt quaelibet gefta. Sed Brutus jam antea locum petierat, tenueratque; ut fic vel ibi fimul hanc recordationem fufcitare deberet, vel mentio tota hujus rei praeteriri. Ab hoc aeftu vel neceffitate liberavit nos praeclara vetuftatis munificentia, confervato nummo variis temporibus per Philippenfes cufo, pro ut Patinus fub Claudio eum exhibet, Vaillantius etiam fub Vefpafiano, & Hadriano: atque inde hujus typum pofui, quippe clarioribus lineis, & acriore cura fimulatum, ut annotarem, quod vel praecipuum in eo negligitur ab interpretibus, Vaillantio fic eum defcribente,* Duae figurae bafi infiftentes, altera virilis palludata, dextram elevans, laeva ad latus; altera muliebris feminuda cum pallio, dextra coronam fupra caput prioris imponens. *Quae, etfi non eadem; his tamen fimilia prorfus ad duos reliquos nectuntur. Sic & alii, ac coloniae privilegiis inhaerent, tanquam illa quadrata, quorum media eft ba-*

basis, nullam mererent attentionem. Atqui ex eis omnem causam hujus historiae pendere opinor, & servare memoriam originis, unde urbs Philippensis tanta titulorum specie ornari meruit. Sunt enim arae per loca castrorum Octavii, & Antonii erectae, vel dum illic tenderent, vel post praelium feliciter profligatum ad memoriam posteritatis. Itaque unice hic nummus illustrat verba Suetonii, & ab ipso Suetonio ipse illustratur in Tiberii capite XV: Ingresso primam expeditionem, ac per Macedoniam ducente exercitum in Syriam, accidit, ut apud Philippos sacratae olim victricium Legionum Aræ sponte subitis collucerent ignibus. *Victrices scilicet legiones fuerunt in duobus castris, quorum singuli Imperatores statuerunt illic singulas aras, ut castrorum apud Actium locus sic postea ab eodem Octavio consecratus fuit Marti, ac Neptuno, procul dubio Aris etiam exstructis. Itaque non hic Aras, sed in eis contemplari te finge ipsa utriusque ducis castra, atque adeo convenientissimam hujus temporis notitiam, quae quaerebatur.* Harduinus *de Nummis antiquis Populorum* pag. 44. ,, Plinius (inquit) lib. 4. sect. 18. *Philippi Colonia in Thracia &c.* Heic Campi Philippici, in quibus paulo post Augustus, & Antonius vicerunt

runt Brutum, & Caſſium, ut ſcribit Dio lib.47. Virgilius lib.I. *Georg. Romanas acies iterum videre Philippi*. Confer Doctiſſimum Virum Sertorium Urſatum *de Notis Romanorum* apud Graevium Tom. XI. pag. 632. Celſus libr. I. Dig. Tit. xv. de Cenſibus, *Colonia* (inquit) *Philippenſis juris Italici eſt*. Paulus Apoſtolus primus omnium Philippos Chriſtianam doctrinam intulit, ibique poſt ſuum diſceſſum miſit Epaphroditum, ut ejus Eccleſiae Chriſtianos inviſeret, quidque illi rerum gererent, videret, ut ſcribit in *Epiſt.ad Philippenſ.cap.2.* Audita Pauli captivitate, Philippenſes ſtatim eundem Epaphroditum cum pecunia Romam miſerunt, ut illius Eccleſiae nomine ejus neceſſitatibus praeſto eſſet. Ipſe vero, ut in Urbem venit, aegritudinem contraxit: quare in Macedoniam redux, memoratam ad Philippenſes Epiſtolam detulit, in qua Apoſtolus de fructu vinculorum ſuorum agit, eoſque hortatur, ut dignam filiis lucis vitam inter Ethnicos ducant, perpetuo concordiæ vinculo, ſinceraque animi demiſſione. PP. Bollandiani ad diem 23. Jan. Tom. 2. p.453. aſſerunt, Parmenam unum e ſeptem Diaconis, Philippis aliquandiu conſtitiſſe, ibique mortem obiiſſe; & ex numero LXX. Diſcipulorum

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

ad illud munus vocatū eum fuisse, D. Epiphanius autumavit. Sed neque de gestis, neque de morte ejus quidquam aliud certi memoriae proditum est. Obiisse diem suum sub ipsis Apostolorum oculis Graeci testantur; nec Martyrium illi defuisse addit Ado ad diem 23. Januarii. Erastum quoque a Paulo Philippensibus Episcopum praefectum, in eaque urbe Martyrem decessisse, putant praefati Bollandiani Tomo 6. Julii, pagina 298, & Martyrol. Rom. ad diem 26. Julii. Vide Cl. Mamachium Tom. 2. *Origin. & Antiq. Christ.* lib. 2. cap. 16. p. 167. & 168. SS. Erasti Episcopi, Lydiae Purpurariae, Parmenae, Rufi, & Zosimi Martyrum, & Synthyches (cujus B. Apostolus Paulus meminit) *Philippis* agitur Natalis dies in Martyrologio Romano.

103. CORINTHUS. Nummus Augusti. Legitur in antica CAESAR AVGVSTVS. Caputi Augusti nudum: in postica vero, quae heic exhibetur, P. VIPSANIO AGRIPPA II. VIR. COR. *Publio Vispanio Agrippa Duumviro Corinthi*. Pegasus Corinthiorum insigne, ut notat Julius Pollux. Corinthii Statuam cum Bellorophonte in areis, & templis collocabant, ut tradit Pausanias in Corinth. p. 90. *spectatu* (inquit) *dignissima sunt, ubi a Dianae Signo discesseris, Bellorophontes, &*

ex

ex ipsa Pegasi equi ungula manans aqua. Confer etiam Hyginum Fab. 57. Hic Publius Vipsanius Agrippa, M. Agrippae Augusti generi Libertus fuisse videtur doctissimo Vaillantio. Porro missos eo Colonos Libertini generis, auctor est Dio lib. 43. p. 239. Lege laudatum Pausaniam in Corinthiacis, initio ejus libri pag. 44. Extat alius hujus Coloniae nummus apud Sequinum pag. 65. cum epigraphe in postica, L. CAN. AGRIPPA II. VIR.COR. Vide Patinum *de Num.Imp.Rom.* p. 18, & Vaillantium *de Coloniis* Tom.I.p.46. Corinthus Acaiae Urbs in medio fere Isthmo Peloponnesiaco sita, Aegeum, Ioniumque maria respicit: quare eam bimarem dixerunt Ovidius Fastorum 4, & Horatius Carm. L. Ode 7. Eversam olim a Romanis L. Mummio duce, cui, ob Acajam devictam, Acaici cognomen fuit, Divus Caesar instauravit, atque in Coloniam deduxit. Strabo *Geograph.* lib. 1. *Sed Corinthus cum diu deserta jacuisset, instaurata est a Divo Caesare propter loci opportunitatem, missis eo in Coloniam libertinis plurimis*; qui, *Festo* auctore, Corinthienses ex eo dici coeperunt, ex quo Coloni Corinthum sunt deducti, quoniam antea Corinthii dicebantur. Quam consuetudinem, subdit ille, servamus etiam, cum Romanen-

 ses,

ses, & Hispanienses, & Sicilienses negotiatores dicimus, qui in alienis civitatibus negotiantur. Cl. Mamachius To. 2. *Origin. & Antiq. Christ.* 87. lib. 2. pag. 161. & seq. scribit: quae Athenis, eadem sane Corinthi Christianismi primordia fuerunt. Sunt enim a Paulo Corinthii quoque instituti: vide Epistolam primam *ad Corin. cap.* 1, & *Act. Ap. cap.* 18. Eodem munere functi etiam Apollo, & Petrus fuerunt, modo tamen (ut ego reor) Cephas idem fuerit ac Petrus, de qua re nonnulli antiqui, recentioresque Scriptores vehementer inter se dissident. Subortae interim etiam variae inter Corinthios dissensiones fuerunt; propterea quod alii se Paulo, alii contra Apollo, aut Cephae sectatores esse contenderent. Igitur gravissimis Corinthios litteris ipsemet Apostolus commonefecit, ut altercationum inter sese, dissidiorumque finem facerent (*Epist.* 1. *ad Corinth. cap.* 5); missurumque se dixit ad eos brevi Timotheum. Hunc scilicet, ut omnia diligenter, expediteque fierent, curaturum (*ibid. c.* 4. *&* *c.* 16). Saeculo II. post medium, Corinthiorum Ecclesiae praefuit Dionysius, qui, cum singulari sanctitatis, doctrinaeque laude floreret, tum operam diligentem dedit, non modo in officio continendis, recteque instituendis suis;

sed

ſed etiam monendis alienis; ne ſe abduci a cultu virtutis paterentur. Itaque eo Antiſti-te recte ſe omnia in Eccleſia Corinthi habebant. Vide Euſebium *lib.* 4. *Hiſt. Eccl. cap.* 22. Qui ſequuti deinceps ſunt Epiſcopi, ii quidem ſtudia ſunt imitati ſuperiorum. Hos recenſet Lequienius *To.*2. *Orient.Chriſt. pag.* 158.*& ſeqq.*Hujuſmodi autem Magiſtris uſi Corinthii, parati animis erant pro Religione ſanguinem, vitamque profundere. Quamobrem, cum Ethnici Imperatores bellum univerſae Eccleſiae intulere, capti non pauci Chriſtiani Corinthii fuerunt, ac multis attrocibuſque ſuppliciis excruciati, martyrii gloriam conſequuti ſunt. In his Quadratus,ſociique Martyres fuerunt. Conſule Bollandianos *Tom.* 2. *Martii pag.* 4, *& ſeq.* Horum virtute, ac ſanguine, confirmati ceteri in fide ſunt; pluresque eorum, qui hoſtes ſe noſtros eſſe profitebantur, Idolorum ſuperſtitione abjecta, noſtris inſtitutis, ac legibus paruerunt. De SS. Alexandro, Codrato, Dionyſio, Cypriano, Anecto, Paulo, Creſcente, Criſpo, Cajo, Dionyſio, Celconide, Phoebe, Soſthene, & Timone, quorum Natalis dies apud Corinthum agitur, vide antiqua Martyrologia, Baronium in Annalibus, Tillemontium, Bailetum, & Flurium. 104. PA-

104. PARIUM. Nummus M. Aurelii. Legitur in antica, IMP. M. AVR. ANTONINVS. Caput ejus laureatum: in postica vero, quae haeic exhibetur, COL. PARIA IVL. AVG. *Colonia Paria Julia Augusta*. Mulier stolata stans, cum calatho in capite, quae dextra signum militare, sinistra cornucopiam gerit. Hujus Coloniae meminit Plinius lib. 5. cap. 32. *Parium Colonia, quam Homerus Adrastiam appellavit*. A Julio Caesare deducta, *Juliae* nomen habuit, ut constat ex quadam Inscriptione edita a Sponio *Miscel.* sect. 5. p. 173. *Augusta* vero fuit appellata, utpote veteranis iterum Colonis ab Augusto frequentata: quod etiam signum militare (eorum symbolum) a muliere dextra gestatum arguere videtur, ut animadvertit Cl. Vaillantius *de Coloniis* Tom. I. pag. 273.

105. Nummus Claudii cum epigraphe in antica, TI. CLA. GERM. CAES. Caput Claudii laureatum: in postica vero, quae heic exhibetur, C. C. I. B. D. D. *Colonia Campestris Julia Babba, Decreto Decurionum*; vel *Coloniae Campestris Iuliae Babbae Decuriones*. Palma arbor, a Tyriis, Phoenicibusque Babbensium originem (ut Carthaginiensium) indicat. Vide Harduinum in *Nummis antiquis* pag. 86. Babbaei plurimos Claudio

num.

nummos percusserunt, ei gratulantes de victoria contra Mauros rebellantes relata, ut tradit Dio lib.60.p.671. Plinius lib.v.sect.1. *Augusti*, inquit, *Colonia Babba, Julia Campestris appellata*, in Mauretania Tingitana. Fallitur Patinus, qui credit pag. 100, hunc nummum ad Cibyratas Graecam Asiae Gentem pertinere. Vaillantius Tom. I. de *Coloniis* pag. 154. ad allata Plinii verba, qui Babbam Augusti Coloniam dicit, haec notat: *intelligendus est de immunitatibus ab Augusto huic Urbi concessis, aut de Coloniis in ipsam iterum deductis*: & pag. 64, inquirens, unde Juliae appellatio, qua Babba gloriatur, sit repetenda, inquit: *Constat Urbes aliqua immunitate, seu Coloniae titulo a Julio Caesare donatas, Juliae nomen pertulisse. Ab Augusto autem deductas, solo Augustae nomine insignitas: sed quae denique Juliae Augustae simul nominantur, a Julio primum constitutae sunt; deinde ab Augusto civibus frequentatae*. Sed Harduinus in *Antirrhetico* pag. 35. adversus eundem Vaillantium scribens; apud quos (inquit) id constare putas? Nam id eruditos quidem negare oportet, Dic, amabo, Julia Constantia Zilis, cujus Colonia est? Augusti sane, si Plinium audis sub initium libri v, *Colonia*

Au-

Augusta, inquit, *Julia Constantia Zilis*, *Regum ditioni exempta*. Et Juliae tamen illa solum nomen habet. Haec ipsa Babba, in qua nunc sumus, quam ibidem ille *alteram Augusti Coloniam* vocat, an Augustae nomen ullo praefert in Nummo? plane nullo, si suspectum Goltzii nummum exceperis. Ubique C. I. B. tantum inscribitur, *Campestris Julia Babba*. Non ergo ob Julii unius, sed ob Gentis Juliae memoriam id ascitum a Colonis, etiam sub Augusto, expetitumque nomen esse liquet.

106. Nummus Hadriani. Legitur in postica, quae heic exhibetur, TELLVS STABIL. *Tellus Stabilis*, seu *Tellus Stabilita*. Figura muliebris humi desidens, quae dextra globum, sinistra vitem gerit, brachio canistro innixa. Inter egregia opera Hadriani, enumerandae sunt paludes Fucini Lacus, ab eo ingenti molimine exsiccatae; cujus peracti facinoris mentionem facit Dio. Figura *Telluris* in hoc Nummo expressa, ad cujus pedes jacet anthlia, significat qua ratione purgatae fuerint, aqua stagnante, dictae paludes Fucini Lacus, Tellusque stabilita. Vide Vaillant. *Num. Imp. Rom.* Tom. I. pag. 68, ac Tom. II. pag. 149, & Raphaelem Fabrettum *de Emissario Fucini Lacus*. Henninius *in No-*

Notis ad Bergierium lib. 1. apud Graevium Tom. x. pag. 658. inquit: Cl. Du Bos notat heic Bergierio omissum opus Hadriani, scilicet penitus exsiccatum *Lacum Fucinum*. Inscriptio quædam Avellani ab Lacum Fucinum reperta est, quæ hoc opus etiam ad Trajanum refert. Extat apud *Reinesium*.III.81. habetque,

IMP. CAESARI . DIVI . NERVAE . F
NERVAE . TRAIANO . OPTIMO
AVG. GERMANICO . DACICO
PARTHICO . PONT. MAX
TRIB. POT. XXIII. COS. VI.
PATRI . PATRIAE .
SENATVS . POPVLVS . Q. ROMANVS
OB . RECIPERATOS . AGROS .
POPVLIS . Q. ALBENSIBVS . RESTITVTOS
QVOS. LACVS. FVCINI. VIOLENTIA. INVNDAVERAT

Onuphrius Panvinius *de Ludis Circensibus* lib. 2. apud Graevium Tom. IX. pag. 435. scribit: „ Julii Caesaris etiam tempore excogitata fuit emissio Fucini Lacus. Suetonius in eo cap. XLIV, *siccare Pontinas paludes: emittere Fucinum Lacum*. At ejus consilium implevit postea Hadrianus. Spartianus in eo: *Fucinum Lacum emisit*. Fucinus Lacus, Marsorum est. Ex eo Scriptores antiqui,

recentioresque, aquam Martiam profluere voluerunt; imo ex Pelignis per Fucinum illibato amne transmeare. Vibius Seq. ait: *Pitonius, qui per medium Lacum Fucinum ita discurrit, ut aquae ejus non misceantur stagno*: subterraneo siquidem cuniculo ille amnis exceptus, sua vi ad Sublacensem agrum erumpens, aquae Martiae creat fontem: nam, quod olim aquaeductus a Fucino fuerit a Romanis Romam usque perfossus, ita ut spiramenta etiam num in montibus aquarum, ex Blondo, appareant, nugae merae sunt, & nugae: *aqua enim Martia*, teste Frontino, *concipitur Via Valeria ad milliarium* XXXIII. *diverticulo euntibus ab Urbe Roma dextrorsum millium passuum trium*. Fucinus, Roma majori intervallo distat. Verum a Fucino venire dixerunt eam aquam, quia crescente eo Lacu, aqua etiam in Sublacensi fluebat uberius. Mirum enim olim illius Lacus incrementum, ac deinde defectus, ut ait Strabo. Ad montana usque igitur excrescebat: at, quia sua sponte inferius Romam petere videbatur, Deorum ope eam aquam Romae exhibitam dixit Plinius.

107. Nummus Hadriani, cum epigraphe in antica, HADRIANUS AUG. COS. P.P. *Caput Hadriani laureatum*: in postica vero, quae

quae heic exhibetur, RESTITVTORI ORBIS TERRARVM S. C. Hadrianus Terram figura muliebri, ſphaeram manu tenentem, ſublevat. Anno Chr. 122. cum res Urbanas compoſuiſſet, peregrinationem per univerſas fere Orbis Romani Provincias inſtituit: &, ut ſcribit Spartianus in ejus Vita p. 5. & 6, primo in Gallias, atque Germaniam tranſiit, inde in Britanniam tranſmiſſurus: *Poſt haec* (inquit) *profectus in Gallias, omnes fere cauſariis liberalitatibus ſublevavit. Inde in Germaniam tranſiit: paciſque magis, quam belli cupidus, militem, quaſi bellum immineret, exercuit... Germanis Regem conſtituit*. Luſtravit quoque Britanniam, ut & ceteras fere Imperii Provincias Hadrianus. Extat ejus Nummus apud Occonem pag. 231 cum epigraphe, RESTITVTORI BRITANNIAE. Britanniae in genua procumbenti Caeſar dextram porrigit. *Nec quiſquam fere Principum* (inquit laudatus Spartianus in ejus Vita pag. 7) *tantum Terrarum tam celeriter peragravit*. Itaque ſcripſit ad Hadrianum hos verſiculos Florus Poeta,

Ego nolo Caeſar eſſe,
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinas.

Ita circumiens Provincias Hadrianus, uniuſ-

cujusque prospiciebat securitati, atque utilitati. Quare cusus ei fuit hic Nummus, de quo loquimur, cum Inscriptione, RESTITVTORI ORBIS TERRARVM; & alius, cum epigraphe, LOCVPLETATORI ORBIS TERRARVM. Vide Pagium in Critice ad dictum annum 122, Angelonum pag. 127, Museum Arschotanum Tab. 39. num. 2, Begerum Vol. 2. pag. 657, Erizzum pag. 348, Harduinum pag. 761, Mediobarbum p. 177, Nummophilacium Reginae Sueciae Tab. 13. num. 22, Vaillantium pag. 62, & Museum Musellianum Tom. I. Tab. 79. num. 5.

108. Nummus Trajani. Legitur in antica, IMP. CAES. NERVAE TRAIANO. AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. VI. P. P. *Caput Trajani laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. VIA TRAIANA. S. C. Mulier humi procumbens, quæ dextra rotam tenet. Henricus Christianus Henninius in Notis ad Bergierium, apud Graevium To. x. p. 668, hic Nummus, inquit, primi moduli, rarus est; secundi, obvius: audi de eo Erizzum L. L. M. 331. *& seq.* ut ex Italico verto: „ Nummus Trajani, majoris moduli, ex „ ære flavo, elegantissima vernigine viridi „ splendidus, cum epigraphe IMP. CAES. „ NER-

„ NERVAE . TRAIANO . AVG. GER.
„ DAC. P. M.... in facie altera ostentans
„ procumbentem feminam, innitentem bra-
„ chio sinistro, quae tenet illa manu arun-
„ dinem, sive ramum; dextra propellit rotam:
„ sub qua figura legitur, VIA TRAIANA S.
„ C. Additur supra epigraphe, S. P. Q. R.
„ OPTIMO PRINCIPI. Nummus hic in ho-
„ norem Trajani percussus, ob memoriam Viæ
„ ab eo munitae, aut reparatae, cujus me-
„ minit in ejus Vita Dio: *Complura* (inquit)
„ *& valde quidem necessaria aedificari cura-*
„ *vit, ut Portus, & Aedes publicas. Vias*
„ *item munivit: in quibus faciendis, fortunas,*
„ *aut sanguinem alicujus nunquam absumsit.*
„ *Natura magnificus, & gloriae appetens*
„ *erat*. Idem Nummus excellentis artificii
„ extat in ære medii moduli eadem figura.
„ *Rota*, quam tenet, est pro instrumento,
„ quo Prisci Vias faciebant, aut reficiebant.
„ Inter Vias Romanas praecipuas celeberri-
„ ma fuit *Appia*, munita ab Appio Clau-
„ dio Censore Capuam usque. Caesar in
„ eadem munienda multus fuit: tandem ve-
„ tustate collapsam, & hinc inde ruptam, in-
„ stauravit Trajanus, & magnificis impen-
„ diis deduxit Brundusium; dictaque fuit
„ *Regina Viarum*, quod per eam fere omnes
„ du-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

„ ducerentur Triumphi„:Haec Erizzus. Sed postrema verba sunt accipienda cum grano salis, nempe, quæ habet *de Rota* : simpliciter enim & generatim denotat ipsa Cursum vehicularem per Vias Publicas. Trajanus ergo Viam Appiam Tarracinam usque refecit, eamque a Benevento Brundusium usque perduxit, ut Arcus Triumphalis a S.P.Q.R. Beneventi ipsi erectus ostendit. In alio quoque Trajani Nummo, conspicitur mulier crure innixa rotae, atque arundinem tenens, cum literis, VIA TRAIANA. De qua via Diodorus Siculus lib.2.cap.13. haec scribit: *per Pomptinas paludes Viam saxo stravit, extruxitque juxta Vias aedificia, pontesque magnificentissimos fecit.* Ne tamen brevitas Inscriptionis Nummi, quem illustramus, obscurum opus relinquat, Galeni verba lib.9. cap.8. *Method. Med.* rem totam definient:„ Veluti (*inquit*) nunc quoque videmus quasdam veterum in terris Viarum, quibus pars quaepiam est lutosa, vel lapidibus, sentibusque impedita, vel moleste ardua, vel periculose prona, vel feris obsessa, vel propter magnitudinem fluminum invia, vel longa, vel aspera: itaque, cum sic se haberent omnes in Italia Viae, eas Trajanus ille refecit. Quae quidem earum humidae, ac lutosae partes erant, lapidibus ster-

sternens, aut editis aggestionibus exaltans; quae senticosae, & asperae erant ; eas expurgans; ac flumina, quae transiri non possent, pontibus jungens ; ubi longior, quam opus erat, via videbatur, aliam breviorem exscindens : sicubi vero, propter arduum collem, difficilis erat, per mitiora loca deflectens. Jam si confessa feris, vel deserta erat, ab illa transferens, ac per habitata ducens, tum asperas complanans „. Hunc Galeni locum Eruditissimus Pratillus mirifice illustravit in Opere, quod inscripsit *della Via Appia, riconosciuta, e descritta da Roma a Brindisi* lib. 4. p.433.& p.27.30.ac 31. Apud Beneventum extat Columna Milliaria, in qua sic legitur,

V.
IMP. CAES. DIVI. NER
VAE. F. NERVA. TRA
IANVS. AVG. GERM
DACICVS. PONT. MAX
TRIB. POT. XIII. IMP
VI. COS. V. P. P
VIAM. A. BENEVENTO
BRVNDISIVM
PECVNIA. SVA. FECIT.

Alia quoque huic quamsimillima refertur a Ga-

Gaspare Paragallo *nell'Historia Naturale del Monte Vesuvio*, signata num. LXXXIV. Vide Panvinium in Descriptione Urbis Romae pag. 320, Nicolaum Bergierium *de Publicis & Militaribus Imperii Romani Viis* apud Graevium Tom. x. pag. 50. 78, & 263, Angelonum pag. 108, *Museum Arschotanum* Tab. 36. num. 5, Harduinum pag. 751, Mediobarbum pag. 160, Patinum pag. 177, Vicum Tab. 25. num. 39, Vaillantium Tom. I. pag. 53, & *Museum Musellianum* Tom. I. Tab. 66. num. 4.

109. Nummus Commodi. In antica legitur, M. COMMODVS ANTONINVS AVG. PIVS BRIT. *Caput Commodi laureatum*: in postica vero, quam heic exhibemus, P.M. TR. P. VIIII. IMP. VII. COS. IIII. P.P. ITALIA S.C. Italia, Deae habitu, atque turrito capite, globo insidet; quod Symbolum est Imperii Romani: sinistra sceptrum, dextra vero cornucopiam gerit, ob annonam a Commodo Romae distributam. Vide Chronicum ad annum Chr. 184, quo Tribunicia Potestas IX Commodi Imperatoris adhuc in cursu erat usque ad v. Kalendas Septembris. Extat Nummus apud Mediobarbum pag. 248. inscriptus, M. COMMODVS. ANTONINVS. AVG. PIVS. BRIT. in

in poftica, VOTA DECENN. SVSC. TR. P. VIII. IMP.VI. COS.IIII. P. P. S. C. Cum ergo & in hoc Nummo *Britannicus* appelletur; hinc apparet, Bellum Britannicum (quod, ut inquit Xiphilinus, *omnium longe maximum fuit*) anno praecedenti 183 inchoatum fuiffe; & tunc primum, ob victorias a Legatis, per quos illud bellum geffit, reportatas, dictum effe *Britannicum*, & *Imperatorem VI.* Vide *Mufeum Theupolum* Tom. 1. pag. 545, *Mufeum Mufellianum* Tom. 1. Tab. 137. num. 7, & Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. 3. Parte 1. pag. 185.

110. Nummus Antonini Pii, cum epigraphe in poftica, SICILIA S. C. COS. II. Figura muliebris ftans, quae dextra coronam, laevaque veftem fuftinet. Sicilia, quae in hoc Nummo legitur, nihil, ut opinor, fignificat, praeter Infulæ erga Antoninum reverentiam: ille enim tanta diligentia fubjectos fibi Populos rexit, ut omnia, & omnes, quafi fua effent, curaret. Provinciae fub eo cunctae floruerunt. Spicae, quibus Sicilia decoratur, fertilitatem ejus indicant: erat enim Italiae, & Hifpaniae nutricula. Vide Angelonum pag. 175. num. 5, Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag. 217, Harduinum *de Nummis Antiquis Populorum & Urbium* pag.

 451,

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

451, & Parutam in Panormitanorum Nummis. Antoninus Pius Consulatum II. iniit anno Chr. 139, Brutio Praesente collega. Lege Chronicum.

111. Nummus Hadriani cum epigraphe in antica, HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. *Caput Hadriani nudum*: in postica vero, quae heic exhibetur, RESTITVTORI ACHAIAE S. C. Hadrianus togatus Achajam in genua procidentem sublevat, vase in medio posito; ex quo oleae, vel oleastri ramus emicat, Achajae, hoc est Graeciae totius Ludorum symbolum. Nam, ut Plinius ait lib. 15. sect. v; *Athenae victores olea coronant, Graeci vero oleastro Olympiae*. Spartianus in Hadriano pag. 6. *post hoc per Asiam, & Insulas ad Achaiam navigavit, & Eleusina sacra, exemplo Herculis, Philippique, suscepit: multa in Athenienses contulit*. Non vidit hortos Tristanus, qui Tom. 1. pag. 471. σέλινον, hoc est, apium, heic pingi putat. Ipsi Statuas in Templo Jovis positas a Communi Achaiae, Pausanias monet in Eliac. prior. pag. 159. Lege Harduinum *de Nummis Antiquis* pag. 85, & Lipsium in *Tacito* lib. 1, qui hunc Nummum illustrat, itemque nostrum Chronicum ad annum Christi 124, quo Hadrianus per Asiam, & Insulas ad Achaiam

iam navigavit. Quare in alio Hadriani Nummo, tertio item Consulatu ejus insignito, legitur: ADVENTVI AVG. S. C. ACHAIAE. Vide Angelonum pag. 126, *Museum Arschotanum* Tab. 39. num. 17, Begerum Vol. 2. pag. 657, Erizzum pag. 345, Mediobarbum pag. 176, Patinum pag. 194, Nummophilacium Reginae Sueciae Tab. 13. num. 13, Vaillantium *de praest. Num. Imp.* pag. 60, Theupolum Tom. 1. *Musei Antiq. Numism.* pag. 475, & *Museum Musellianum* Tom. 1. Tab. 78. num. 10.

112. Nummus Hadriani cum epigraphe in antica, HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. *Caput Hadriani laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, ADVENTVI AVG. MACEDONIAE S. C. Imperator, & figura sacrificans. Vide Angelonum pag. 148, & Vaillantium Tom. 1. pag. 60. *Num. Imp. Rom.* Hadrianus anno Chr. 119 Tertium Consulatum sumpsit, *Rustico* collega: nec alium deinceps Consulatum gessit, teste Spartiano in ejus Vita cap. 8. Anno vero 123, & 124. per Asiam, & Insulas ad Achaiam navigavit, atque in Macedoniam se contulit. Hinc apud Mediobarbum quamplures extant Nummi Tertio ejus Consulatu notati, in quibus legitur, ADVENTVI

 AVG.

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

AVG. ASIAE, *vel* MACEDONIAE, *vel* BITHYNIAE, *vel* CAPPADOCIAE, *vel* CILICIAE, *vel* PHRYGIAE, *vel* PAMPHYLIAE, *vel* LYCIAE, *vel* SYRIAE, *vel* ACHAIAE, *vel* EVBOEAE. Et in aliis, Tertio item Hadriani Consulatu insignitis Nummis, habetur, RESTITVTORI BITHYNIAE, *vel* ARMENIAE, *vel* ASIAE, *vel* CAPPADOCIAE, *vel* CILICIAE, *vel* LYBIAE, *vel* NICOMEDIAE, *vel* PHRYGIAE. Lege memoratum Spartianum in *Hadriano* c.13, & Chronicum Alexandrinum. Harduinus *in Nummis Antiquis* pag. 309. alium exhibet Hadriani Nummum e Cimelio Regio, quì visitur etiam apud Patinum *in Thesauro* pag. 160, cum Consulatu III, & epigraphe, RESTITVTORI MACEDONIAE, in quo Macedonia petasum in capite, & manu flagellum gerit, aurigarum habitu.

113. Nummus Hadriani cum epigraphe in postica, quae heic exhibetur, ADVENTVI AVG. THRACIAE. Imperator, & figura sacrificans. Vide Harduinum *in Nummis Antiquis* pag. 495, & Vaillantium Tomo 1. *Num. Imp. Rom.* pag. 60. Hic quoque Nummus Tertio Hadriani Consulatu notatus est, quem, ut diximus, iniit an. Chr. 119. Notum est autem, tres tantum Consulatus eum gessis-

gessisse,atque inThraciam profectum an.123. vel sequenti. Vide Pagium in Critice ad eosdem annos, & nostrum Indiculum hujus Tabulae numero praecedenti.

114. Nummus Hadriani cum epigraphe in antica, HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. *Caput Hadriani nudum*: in postica vero, quae heic exhibetur, DACIA S.C. Dacia habitu militis rupi insidens, dextra signum militare,laevaque ramum gerit.Hoc typoHadrianus pugnae, & victoriae Dacicae particeps exprimitur. Dacia, praecipue Hadriano curæ erat,ab eoqueTurboni credita fuit;quem ille Pannoniæ, Daciaeque praefecit, ut refert Helius Spartianus in ejus Vita p.4. Sed quem Spartiani Editiones Martium Turbonem vocant, Marium dici animadvertit Harduinus in vetusta Inscriptione, quae extat apud Gruterum pag. 437. 1.

Q. MARIO. TVRBONI. FRONTONI
PVBLICIO. SEVERO. PRAEF. PRAET
IMP. CAES. TRAIANI. HADRIANI
AVG. P. P. COLON. VLPIA. TRAIAN
AVG. DACICA. SARMIZGETVSA &c.

Extat alius Hadriani Nummus cum hac epigraphe,EXERCITVS DACICVS.Hadrianus post Quaesturam (ut animadvertit Patinus

p.191.

p. 191. in nummum, quem heic illustramus) Acta Senatus curavit, atque ad bellum Dacicum Trajanũ familiarius profecutus est. In secunda expeditione Dacica Trajanus eum primae Legioni Minerviae præposuit, secumque duxit; quandoquidem multa egregia ejus facta claruerant. Horum memoriam renovat ejus figura, quae extat in Columna Trajani, itemque haec Inscriptio antiqua, facta sub ipso Hadriano, quae legitur apud Gruterum pag. 249. 4.

IMP. CAES. DIVI. NERVAE
TRAIANO. HADRIANO AVG
PONT. MAX. COS. III. P. P. CVIVS
VIRTVTE. DACIA. IMPERIO. ADDITA
FELIX. EST &c.

Huc spectant & Nummi signati DACIA FELIX. Eutropius de Hadriano: *Trajani* (inquit) *gloriæ invidens, statim Provincias tres reliquit, quas Trajanus addiderat, idest Assyriam, Mesopotamiam, & Armeniam. Revocavit exercitus, ac finem Imperii voluit esse Euphratem. Idem de Dacia facere conatum, amici deterruerunt; ne multi cives Romani Barbaris traderentur; propterea quia a Trajano victa Dacia, ex toto Orbe Romano infinitas eo copias hominum transtulerat, ad agros, & urbes*

bes condendas. ConsuleMuseumMusellianum Tom. I. Tab. 77. num. 10, Angelonum pag. 127, Museum Arschotanum Tab. *39.* n. 24, Begerum Vol. 2. pag. 654, Erizzum pag. *373*, & Mediobarbum pag. 175. P. Mamachius Tom. 2. *Orig. & Antiq. Christian.* lib. 2. p. 197. ostendit, apud Dacos, ante Tertulliani tempora, fuisse, qui Christianorum legibus institutisque parerent. Vide Tertulliani locum cap. 7. lib. *contra Judaeos*. Quarto vero exeunte Ecclesiae Saeculo, Daciam veterem, quae partem *Ungariae*, *Transilvaniam*, vicinasque aliquot Provincias complectebatur, peragravit S. Nicetas, & innocentia morum, multisque editis prodigiis non minimum incolarum numerum ad Christiana sacra perduxit. Confer Bollandianos *Tom. I. Mens. Jan. pag. 365. & seqq.*, Tillemontium *Tom. X. Monum. Hist. Eccl. p. 621. & seq.*, ac Pagium *ad an. Christi 396. num. 5. & seqq., & 397. num. 6. & seqq.* Sed de Dacia, ut divisa fuerit (utpote altera *Ripensis*, altera *Mediterranea* dicta sit), agendum hoc loco est. Igitur, quum Aurelianus vastatum Illyricum, populatamque cis Istrum amnem Moesiam videret, Provinciam Transdanubianam Daciam, quam Trajanus constituerat, & Antonini Caesares Coloniam vocatam

tam

tam privilegiis amplificaverant, ſublato in de Exercitu, in poteſtatem permiſit Barbarorum; quod retineri eam poſſe diffideret: deductoſque inde incolas in eam partem, quae Moeſiam utramque dividit, traduxit, quam ſuam Daciam vocavit. Atque haec ſane Dacia diviſa fuit in partas duas; quarum altera, littus Danubii fluminis attingens, *Ripenſis*, altera eſt *Mediterranea* appellata. Lege Lequiennium *Tom.* II. *Orient. Chriſt. pag.*301. *& ſeqq.* In utraque erant Chriſtiani ante IV.Ch.Sæculum; ſed tamen magis magiſque ab Niceta propagata Religio noſtra fuit. Epiſcopos Daciae Mediterraneae recenſet idem Lequiennius loco ſupra citato. De Niceta Remeſianae Eccleſiae in Dacia Epiſcopo, vide quae habet S.Paulinus Nolanus *Poemate* 17. *alias* 30. *Edit. Veron.*

115. Nummus Antonini Pii. Legitur in poſtica, quae heic exhibetur, SCYTHIA. Figura Provinciae ſtans, quae dextra coronam, ſiniſtra baculum tenet. Vide Occonem pag. 250, Harduinum *de Nummis Antiquis* pag. 443, & Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. I. pag. 74. Plinius lib. 4. ſect. 24. *A Danubio* (inquit) *in plenum quidem omnes Scytharum ſunt gentes &c.* Scythiam univerſam a Philippo Apoſtolo ad Chriſtiana ſacra fuiſſe per-

perductam, veteres Martyrologiorum Scriptores memoriæ prodiderunt. Vide Eusebium *l.3.Hist.cap.1.p.87.Edit.Cantabr.* Sed & fuerunt, qui eam gloriam Andreae Petri germano esse tribuendam existimarent. Confer Martyrol.Rom. *Kal.Maji.* Ecclesiae initio, sequentibusque aetatibus, multos in ea Provincia fuisse aliqui ferunt, qui pro Religione cruciati, Martyres decesserint. Vide Vitas PP. *pag.218.edit.an.1615, & Bedae Martyrol.ad diem 3.Jan.* Uno quidē diu Sacrorum Antistite usi Scythæ fuerunt, qui Tomis, quod oppidum Metropolis est Provinciae, agebat, coetusque omnes Christianorum moderabatur: Martyriis tamen, doctrinaque Sanctorum Virorum adeo propagata in Provincia Religio fuit, teste S.Johan.Chrysost.*Orat.contra Judacos Tom. 1. Opp. Edit. Paris. Novae pag. 566. & seq.*, ut jam permulti ibidem Christiani Quarto Saeculo numerarentur.

116. Nummus Marci Aurelii cum epigraphe in antica, M. ANTONINVS AVG. TR. P. XXVII. *Caput M. Aurelii laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, GERMANIA SVBACTA IMP.VI.COS.III. S. C. Tropaeum, ad cujus pedes captivus sedet. Vide Chronicum ad annum Christi 172. Hic Nummus, Marco Aurelio Principe

13 C cusus,

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

cusus, extat apud Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. 1. pag. 83. Quatuor alii visuntur Nummi Aurelio item percussi, apud Patinum pagina 234, qui victoriam ab eodem de Germanis partam exhibent. In primo, circa mulierem, quae moesta sedet, & luget, & ad cujus pedes sunt scuta, & hasta, legitur, ut in Nummo, de quo loquimur: & ita in secundo, absque tamen sigla S. C. In tertio vero intra coronam habetur, VICT. GERMAN. IMP. VI. COS. III. S. C. In quarto denique IMP. VII. COS. III. S. C. DE GERM. Julius Capitolinus in Marco Aurelio pag. 27, *Marcus* (inquit) *Germanicum se vocavit, quod sibi bello proprio pepererat*. Et pag. 29. *Contra Germanos res feliciter gessit*. Vide Angelonum pag. 160, Museum Arschotanum Tab. 46. num. 20, Harduinum pag. 784, Mediobarbum pag. 223, Vicum Tab. 47. num. 91, & Museum Musellianum Tom. 1. Tab. 119. num. 2. Patinus loco citato, *Contra Germanos* (inquit) *res feliciter gessit* Aurelius: *specialiter ipse bellum Marcomannicum* (*sed quantum nulla unquam memoria fuit*), *tum virtute, tum etiam felicitate transegit: & eo quidem tempore, quo pestilentia gravis multa millia & popularium, & militum interemerat. Pannonias ergo, Marcomannis, Sar-*

Sarmatis, Wandalis, simul etiam Quadis extinctis, servitio liberavit, & Romae triumphavit. Ferocissimos Germaniae populos; inquit Pausanias, *& plurimas Barbarorum in Europa Nationes, & in his Sauromatarum gentem armis domuit*. Lugentes captivi, tropaea, corona, Rhenus decumbens (Germaniae symbolum) in Marci Nummis Germanos subactos exhibent.

117. Nummus Hadriani cum epigraphe in postica, BRITANNIA S. C. Figura muliebris sedens, pede rupibus imposito : dextra caput sustentat, & sinistra hastam gerit, innixa cubito ingenti clypeo. Vide Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. III. Tab. 113. p. 188. Britanni, quoniam teneri sub Romana ditione non poterant, teste Dione relato in *Chronico* ad an. 118, Hadrianus *Britannicum exercitum in eo limine collocavit*, ut Numismata antiqua demonstrant. Scilicet idem Imperator ann. Christi 121, teste Spartiano in ejus Vita cap. 12, *conversis egregio more Militibus, Britanniam petiit, in qua multa correxit, murumque per LXXX. millia passuum primus duxit, qui Romanos, Barbarosque divideret*. Huic expeditioni lucem affert & alius Nummus majoris moduli apud Occonem p. 234, in quo EXERC. BRITANNICVS

per Imperatorem, & Milites designatur: tertius quoque eidem Imperatori dicatus cum epigraphe, RESTITVTORI BRITANNIAE, in cujus typo Caesar, qui dextram porrigit Britanniae in genua procumbenti. Vide Pagium in Critice ad dictum annum 121. num. 4. Harduinus *de Nummis antiquis illustratis* pagin. 100. ait: „ Lustravit Britanniam, ut & ceteras fere Imperii Provincias Hadrianus: *nec quisquam fere Principum*, inquit Spartianus in ejus Vita pag. 7, *tantum terrarum tam celeriter peragravit*. Itaque scripsit ad Hadrianum hos versiculos Florus Poeta:

Ego nolo Caesar esse,
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinas. „

Inde etiam evocavit Julium Severum, quem ad Judaeos rebelles in Palaestina subjugandos primum ducem misit, ut auctor est Dio. Praeter terrestres in Britannia copias, *Classem* quoque *Britannicam* instructam in Provincia comprobant antiquae Inscriptiones: eaque praesertim, apud Camertes constituta M. Maenio Caji Filio Tribu Cornelia, quam Reinesius retulit, & illustravit pag. 462. num. CCXXIIX. Ego eam heic exhibere censeo, cum Hadriani expeditio Britannica, & Classis Britannicae, & Provinciae ipsius constitutio

tutio per hanc uberius explicetur, quam per Historicos;&cum innotescatCohors II Flavia Brittonum Equitatus, a Vespasiano fortassis instituta, unde Flaviae nomen accepit; nec non Procuratio Provinciae, & Augusti in Provincia, & Praefectura Classis huic M. Maenio concredita:

M. MAENIO C. F. COR. AGRIPPAE ET VSIDIO CAMPESTRI HOSPITI DIVI HADRIANI PATRIS SENATORIS PRAEF. COH. II. FL. BRITTON. EQVITAT. ELECTO A DIVO HADRIANO ET MISSO IN EXPEDITIONEM BRITTANNICAM TRIB. COH. I. HISPANOR. EQVITAT. PRAE. ALAE. I. GALLOR. ET PANNONIOR. CATAPHRACTAE. PROC. AVG. PRAEF. CLASSIS. BRITANNICAE PROC PROVINCIAE BRITANNIAE EQVO PVBLICO PATRONO MVNICIPI VICANI CENSORIA CENSES CONSECVTI AB INDVLGENTIA OPTIMI MAXIMIQ. IMP. ANTONINI AVG. PII. BENEFICIO. INTERPRETATIONIS EIVS PRIVILEGIA QVIBVS IN IVRE CIVIVM AVCTI CONFIRMATIQVE SVNT. D. D. D.

Classis Britannicae Praefectum exhibet quoque Inscriptio apud Gruterum fol.ccccxcIII. num. 6. ubi num. 1. legitur, Licinius Italicus Legatus Augustorum (M. Aurelii, & L.Veri) idemque Propraetor Provinciae Britanniae, qui in expeditione Judaica militaverat sub Divo Hadriano. Franciscus Blanchinus Patruus meus *in Notis ad Anastasium Bibliothecarium* Tom. 2. pag. 142. Col. 2. in Vita S.Eleutheri PP.Sect.xiv. scribit: Quam pa-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

parata fuit occasio perferendi ad Britannos Euangelii etiam Petro Apostolo, ejusque Discipulis, cum Legiones integrae Civium Romanorum, a C. Caligula, & Claudio ex Syria in Occidentem accitae, & in Britannica expeditione pluribus annis occupatae, ibique moratae sub Vespasiano, ac Domitiano ad terminum Saeculi Primi Æræ Christianæ, nubem testium adduxerunt ex Palaestina, & Syria gestorum Christi, & Apostolorum (quibus eaedem Legiones, & Cohortes interfuerant), & complures ex iis ad fidem conversos; quibus Presbyteros aliquot, vel etiam Episcopos comites dare facile poterant Petrus, & Petro proximi Successores. Nec tamen Episcopales Sedes ita celeriter fundatas fuisse per Insulam crediderim; ut ad Primum Christi Saeculum referri possint. Lubentius credam infra Secundum Redemptionis Saeculum primos Episcopatus ibidem constitutos, quando Provinciae status pacatiora ferebat tempora. Licet enim Claudius Imperator, capto Rege Caracteaco, & Romam ducto, redactaque in potestatem Populi Romani Provincia, non modo eandem frequentaverit civibus, sed etiam Coloniam Romanam Veteranorum eo deduxerit, scilicet Camalodunum, anno Christi 50, C.

An-

Antiſtio Vetere M. Suillio Rufo Coſs., *ſubſidium adverſus rebelles, & imbuendis ſociis ad officia legum* (ut ait Tacitus Annal. xii. cap. 32); attamen decennio poſt, Paeto ac Turpiliano Coſs., Chriſti 61. circa initia Neronis, Irene Regina ultura graves injurias, a militibus Romanis ſibi, ſuiſque illatas, & commotis ad rebellionem Trinobantibus, adeo viriliter pugnavit contra Romanas acies; ut caeſa fuerint inter Camalodunum, Verulamium, & Londinum octuaginta millia civium Romanorum, ac ſociorum, uti memorant in Annalibus Tacitus, & Dio in Hiſtoria. Longa item ſeries viciſſitudinum, & varia praeliorum diſcrimina, etiam ſub Veſpaſiano Principe, legenda apud Tacitum in Vita Agricolae cap. 7, ſub Cereali, & Frontino, necnon ſub Agricola, modo cum Inſulanis citerioribus, modo cum ulterioribus, quos tum Caledonios vocabant, hodie Scotos, ibidem indicata cap. 33. ſub Domitiano. Haec igitur tempora perturbata motibus Britannorum ferme continuis, tum externis contra aggreſſores Romanos, tum etiam inteſtinis intra Inſulares (quandoquidem narrat ibidem Tacitus etiam Hiberniae Regulum, qui ſeditione domeſtica expulſus confugerat ad Agriculam, fuiſſe quidem beni-

nigne receptum, sed obtentu amicitiae ab eo retentum in belli occasionem) minus opportuna visa sunt Praesulibus Apostolicis, quam ut certis Sedibus designatis Episcopales Cathedrae ibidem erigerentur, tum in ditione Romanis obtemperante, tum in reliquis,quae parebant propriis Regibus. Constituta vero Provincia per Hadrianum, aetas opportunior illuxit ad cogitandum de certis Sedibus Episcoporum in Britannia.

118. Nummus Hadriani cum epigraphe in antica, HADRIANVS AVG. COS. III. P.P. Caput Hadriani laureatum: in postica vero, quae heic exhibetur, ADVENTVI AVG. GALLIAE S.C. Imperator, & figura sacrificans. Vide Harduinum *de Num. Ant.* pag. 180, & Vaillantium *de Num. Imp. Rom.* Tom. 1. pag. 59. Hadrianus anno Chr. 122. Galliam venit. Spartianus in Hadriano: *Compositis*, inquit, *in Britannia rebus, transgressus in Galliam, Alexandrina seditione turbatus, quae nata est ob Apim.* Et pag. 5. *Post haec profectus in Gallias, omnes fere causariis, liberalitate sublevavit.* Extat insignis Hadriani Nummus apud Harduinum pag. 180 cum epigraphe, RESTITVTORI GALLIAE. Imperator Galliam in genu procumbentem sublevat. Item alius ejusdem

dem Hadriani, in quo legitur, CONSERVATORI GALLIAE. Galliae plurari numero, leguntur in Nummo, quem illuſtramus: quas alius in Galba Caeſare agnoſcendo, Nummus declarat cum Inſcriptione, TRES GALLIAE, ut & alter ejuſdem Galbae apud Occonem pagin. 136, CONCORDIA PROVINCIARVM: Plinius lib. quarto ſectione 31. *Gallia* (inquit) *omnis Comata uno nomine appellata, in tria Populorum genera dividitur*, Belgicam, Celticam (ſeu Lugdunenſem), & Aquitanicam. Vetus Inſcriptio apud Gruterum pag. 375. n. 3. TRES PROVINCIAE GALLIARVM. Vide Pagium in Critice ad dictum annum 121. num. 4, & noſtrum Chronic. ad annum ſequentem.

119. Nummus Hadriani cum epigraphe in antica, HADRIANVS AVG. COS. III. P.P. Caput Hadriani laureatum: in poſtica vero, quae heic exhibetur, HISPANIA S.C. Sedet ipſa rupibus innixa: dextra ramum gerit, ſiniſtro cubito frugum caniſtro innixa: ad pedes habet cuniculum. Oleae ramus, ubertatem illius ſtirpis in Hiſpania ſignificat, teſte Plinio lib. 15. ſec. 3. Patinus in Hadriano pag. 193.: *Hiſpaniam*, inquit, *decumbentem, cui ſuum nomen dederat, non deſerit cuniculus: hic enim apud Hebraeos*

dicitur Saphan, *unde* Σπανία *a Graecis, & a Phoenicibus quasi cuniculosa, Hispania dicta est*. Meminit cuniculi Galenus lib. 3. *de alim. facul.* cap. 1. his verbis: *Non igitur opus erit amplius pluribus exequi animalia omnia, quae apud singulas Gentes proprie nascuntur; cujus generis est animalculum in Iberia, quod lepori simili est*, CUNICULUM *vocant*. Huc pertinet & illud *Catulli*: „ *Cuniculosae Celtiberiae fili*. Marcus Varro auctor est, *a cuniculis suffossum in Hispania Oppidum*. Hispaniae cuniculos appellat laudatus Plinius lib. 8. sect. 81. foecunditatis innumerae, famemque Balearibus singulis populatis messibus afferentes. Plura vide apud eumdem Patinum. Anno Christi 121 Hadrianus Hispanias petens, Tarracone hyemavit, ut scribit Spartianus in ejus Vita cap. 12. *Per idem tempus* (inquit) *in honorem Plotinae Basilicam apud Nemausum Opere mirabili extruxit: post haec Hispanias petiit, & Tarracone hyemavit*. Hadrianus ergo Tarracone mansit usque ad mensem circiter Aprilem anni Christi 122. Baronius, quem alii passim sequuti sunt, profectionem Hadriani Hispanicam in annum 122. confert, & in sequentem usque ejus mansionem. Extat Hadriani Nummus apud Harduinum *de Nummis Antiq.*

Po-

Populorum cum epigraphe, RESTITVTORI HISPANIAE. Vide Museum Musellianum Tom. I. Tab. 78. numero 1, Angelonum pag. 127, Museum Arschotanum Tab. 39. num. 3, Begerum Vol. 2. pag. 654, Harduinum pag. 762, Mediobarbum pag. 175, & Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. III. Part. I. pag. 186.

120. Nummus Antonini Pii cum epigraphe in postica, quae heic exhibetur, TR. POT. COS. III. TIBERIS S. C. Tiberis jacet in hoc nummo solemni Fluminum more, septem Collibus insidens, quibus est Roma imposita, cum scapha, urna, & arundine, amnis insignibus. Tantus erat Antonini erga Romam, Romanosque favor, ut Pallantienses Arcades (quia eorum Majores ad Tiberim Coloniam olim miserant) summis affecerit beneficiis, *Urbem ex Pago fecit, incolis libertatem, & a tributis immunitatem dederit*, ut scribit Pausanias in Arcadicis lib. 8. Nummum hunc Antonino dicavit S. P. Q. R. vel ob expurgatum alveum, aut ob ripam reparatam, seu potius ob pacatum Fluvii Genium ejus temporibus, *illis enim* (inquit Capitolinus in ejus Vita cap. 9.) *fuit & inundatio Tiberis*, quam an. Ch. 140. contigisse colligit Pagius ex alio, fere nostro simili, ejus-

ejusdem Antonini nummo apud Mediobarbum, in cujus aversa parte habetur, TR. P. III. COS. III. S. C. TIBERIS. Repraesentatur & in eo Tiberis sedentis Simulacrum. Haec inundatio inter adversa, quae Antonini Imperatoris temporibus evenerunt, a memorato Capitolino recensetur. Baronius eam recitat anno XV Antonini Pii, ideoque loco non suo. Accidit enim, ut diximus, anno Christi 140, quo Antoninus in nummis, & in antiqua Graeca Inscript. apud Gruterum p. 316 dicitur, TRIB. POT. III. COS. III. Vide Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag. 214, Angelonum pag. 172. n. 18, & Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. I. pagin. 79, ac Tom. III. pag. 124.

121. ADVENTVS AVGVSTI IN VRBEM, ex anaglyptico Opere Arcus Trajani, in Constantini Arcum translato. Trajanus, victo Decebalo Dacorum Rege, triumphaturus Romam ingreditur, & Dacicus appellatur. Roma in marmore Globum tenet, quod Imperium a Trajano propagatum indicat. Victoria, Annona, & Pietas comitantur Triumphum. Bellum Dacicum, ut ostendit Emin. Card. Norisius in *Epist. Consulari* pag. 64, & sequentibus, a Trajano susceptum fuit anno Chr. 102. In vetustis lapidibus Gruteria-

nis

nis pag.177. 2, Trajanus dicitur GERMANICVS. TRIB. POT.VI. Imp. II. COS. IIII. pag. vero 190. 3. TRIB. POT. VII.IMP.IV. COS.IV. DESIG. V. Tribuniciam vero Pot. vi. Trajanus inchoavit sub initium Novembris anni Chr. 102. Nummum Norisius profert ex Museo Mediceo, in cujus antica, IMP. CAES. NERVA TRAIAN. AVG. GERM. P. M. TR. P. VI. in postica vero, IMP. IIII. COS. IIII. DES. V. Alii ejusmodi Nummi apud Occonem Mediobarbi leguntur, in quibus, *ob Victoriam de Dacis*, Trajanus Imperatoris titulum multiplicavit, cum vi Tribuniciam Potestatem ann. Chr. 103. gereret: sed in his *Germanicus* tantum, non *Dacicus* nuncupatur: quod cognomentum Romae triumphaturus de Dacis a Senatu tulit. Nummus argenteus gazae Mediceae habet, IMP. CAES. NERVA . TRAIAN. AVG. GERM. in aversa parte DACICVS. COS.IIII. Sed & in eadem gaza æreus Nummus maximi moduli, in quo additur DES.V., ut in duobus aliis Bononiae, alibique extantibus, in quibus IMP. CAES.NERVA.TRAIAN. AVG. GERM. DACICVS, & in postica, TRIB. POT. VII. IMP. IIII. COS. IIII. DES. V. P. P. S. C. Ibi visitur *Victoria* cum laurea, & Tropaeo, dextro pede Globum te-

tenens. His monumentis permoti (inquit Georgius in adnotationibus ad Criticem Pagii, nosque probavimus in Chronico ad an. Chr. 103.) Norisius, & Fabrettus Vulgares Fastos emendandos esse dixerunt: & cum Victoria Dacica contigerit anno Christi 103, quo anno mense Novembri Trajanus Tribuniciam Potestatem VII. iniit, tunc in Nummis dicitur COS. IIII. DES. V. Hinc in Nummo rarissimo Mediceo signatur Trajanus cum TR. POT. VII. IMP. IIII. COS. V. ubi Imperator in Quadriga Triumphator, dextra laurum, sinistra sceptrum tenet. Demum Nummi aurei Trajani tres in Museo Theupolo eadem confirmant. Nam pag.160. in altero ex eis legitur in antica, IMP.TRAIANO. AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. & in postica DAC. CAP. COS. V. P.P. S.P. Q. R. OPTIMO PRINC. Visitur Dacia lugens, sedens super arma. Alii duo quoque Nummi, ibidem p.158 & 159. *Dacici* cognomen in antica exhibent:& in postica,COS.V. P.P.S.P.Q.R.OPTIMO PRINCIPI. Extat demum lapis apud Sponium p. 185 Trajano dedicatus ob Victoriam Dacicam. Plura vide apud doctissimum Norisium in *Epochis Syromacedonum* Differt. III. cap. 8. pag. 240. & seqq. Igitur anno Chr. 103. Trajanus, e Da-

Dacia Romam redux,de Decebalo Dacorum Rege triumphavit, ut certum faciunt numismata superius allegata, illudque imprimis Mediceum, in quo Trajanus dicitur in antica GERMANICVS DACICVS, & in postica TRIB. POT.VII. IMP. IIII. COS.V., visiturque Trajanus in curru triumphans, qui dextra laurum, sinistra sceptrum tenet. Xiphilinus ex Dione lib. 68. scribit: *Trajanus de Dacis triumphavit, & Dacicus cognominatus est*.

122. Nummus Neronis cum epigraphe in antica, NERO CLAVD.CAES.AVG.GER. P. M. TR. P. IMP. P.P. Caput Neronis sine laurea. In postica vero, quae heic ex parte exhibetur, AVGVSTI POR. OST. S. C. *Augusti Portus Ostiensis. Senatus Consulto*. Vide quae scripsimus de hoc Nummo in Indiculo Tab. II. Saec. I. num. 177, & Dissertationem Doctissimi Viri Marchionis Joannis Petri Lucatelli *del Porto d' Ostia &c.* editam Romae anno 1750. Confer etiam Nicolaum Bergierium *de Publicis, & Militaribus Romani Imperii Viis* lib. 4. apud Grævium Tom. X. pag. 542, & Jo: Baptistam Du Bos in animadversionibus ad eundem Bergierium dicto Tomo X. Thesauri Graeviani pag. 625. item Harduinum *de Nummis Anti-*

tiquis Populorum pag. 372, Angelonum pag. 53, Museum Arschotanum Tab. 20. num. 22, Bellorium pag. 38. num. 8, Erizzum pag. 216, Mediobarbum pag. 90, Patinum p. 113, Nummophilacium Reginae Sueciae Tab. 4. num. 16, Vaillantium Tom. I. *Num. Imp. Rom.* pag. 22, & Museum Musellianum To. I. Tab. 22. n. 1.

123. Nummus Antonini cum epipraphe in antica, ANTONINVS AVG. PIVS. P.P. TR. P. Caput Antonini laureatum: in postica vero, quae heic exhibetur, REX. QVADIS. DATVS. S. C. Figura togata stans, quae dextram porrigit Regi, prolixa barba, & longo pallio ornato. Anno Christi 174 Victoriam maximam ex Quadis Antoninus retulit. Vide *Chronicum*. Regnum illud, Vannianum est, de quo Plinius lib. 4. sect. 25. Gens ipsa Quadorum dicta, ut ostendit Harduinus ex Tacito in notis ad Plinii locum mox indicatum. His autem Regem & Antoninus, & Marcus dederunt: id quod Capitolinus prodit in Marci Vita pag. 28: *Quadi autem, amisso Rege suo, non prius se confirmaturos eum, qui erat creatus, dicebant, quam id nostris placuisset Imperatoribus*. Vide Occonem pag. 253, & Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. I. pag. 72, ac 78. Franciscus Blan-

Blanchinus Patruus meus in *Notis* ad *Anast. Bibl.* Tom. 2. pag. 143. in Vita S. Eleutheri Papae sect. xiv. scribit: Erat (ut ex Appiano adnotavit Panvinius *de Rom. Imper.* pag. 25) consuetudo Romanis, ut pluribus Nationibus Reges statuerent, cum nihil iis ad Imperium indigerent. Quare Augustus, & Cajus, & Claudius in Palaestina; & Nero in Armenia; & ultra Euphratem Trajanus Regna adsignarunt: & Lucius Verus, confecto bello Parthico, in Oriente Regibus Regna, Provincias vero comitibus suis regendas dedit, ut in ejus Vita narrat Capitolinus. *Rex Quadis datus ab Antonino* conspicitur in hoc nummo: & in alio apud Angelonum pag. 144, & Vaillantium *Imper. Arsac.* pag. 325 REX ARMENIS DATVS S.C. Visitur in typo Imperator paludatus stans, qui diadema Regi Armeniae imponit.

124. Portus Ostiensis. Exhibet hic iconismus interiorem ejus sinum ex ruderibus delineatum, quem etiam Serlius hexagonum repraesentat. Latera hexagonii singula 1600. palmos latitudinis habebant. Hunc Portum factum a Claudio, Nero in Nummis suum ostentat. Falluntur ii, qui Portus Ostiensis partem Claudio, partem Trajano tribuendam putant: in quam sententiam ivit tamen Orte-

 lius,

lius, aliique, quos refellit Cl. Marchio Jo. Petrus Lucatellius in erudita Differtatione *del Porto d' Ostia*. Extat quidem Trajani Nummus, qui Portum quemdam fex lateribus circumductum exhibet, inftar finus interioris Portus Oftienfis, a Claudio extructi figura hexagona: at oftendimus in Indiculo Tab. 2. Saec. I. num. 177, illum Trajani Portum fuiffe Centumcellis aedificatum, atque Nummis infcalptum cum epigraphe in antica, IMP. CAES. NERVAE. TRAIANO. AVG. GERM. DAC. P. M. TR. P. COS. VI. P.P., & in poftica, PORTVM. TRAIANI S. C. Porro utrumque Portus Oftienfis finum, interiorem nempe, ac exteriorem, a Claudio conditum fuiffe, pluribus demonftravimus in dicto Indiculo Tabulae II. loco allegato, & in Indiculo hujus Tabulae III. num. 122.

125. Protome Commodi, Marci Aurelii & Fauftinae Junioris filii, ex marmore Xyfti Vaticani. Congruens ei fuit corporis modus, praeter aetatis florem, pulchra, virilifque facies, tranquilli, atque micantes oculi, flava, & crifpa caefaries, quae, eo in fole ambulante, velut igne quodam rutilabat. Extat etiam in Mufeo Capitolino Commodi juvenile Caput elegantiffimum, & quantivis pretii, ob excellentiam operis, & fculpturam cri-

crinium. Vide *Museum Capitolinum* To. 2. Tab. 48, in quo plura habentur de Signis Commodi, & de veris lineamentis vultus ejus. Marcus Aurelius pater, spe filii, quem optime, quoad ejus fieri potuit, educari atque institui curaverat, frustratus est. Natus enim Commodus annos decem & novem, cum pater ejus mortuus est, a prima statim juventute turpis, crudelis, impius, improbus, libidinosus, scurram & gladiatorem magis, quam Imperatorem egit; & primis Imperii initiis multos Clarissimos Viros occidit. Saeviit in Senatum, & matrem Faustinam, quam etiam in exilium egit. Sororem Lucillam occidit. Tandem, post saevissimam tyrannidem, Urbem etiam, tanquam Coloniam suam, incendi jussit. Sed prohibitus a Laeto Praefecto Praetorii, facta ab eo, & Electo, in ipsum conspiratione, adjuvante Marcia concubina Commodo dilectissima, veneno inefficaci ei prius exhibito, tandem strangulatus est aetatis XXXII, Imp. XII. Cadaver, Pertinacis jussu translatum fuit in Molem Hadriani. Triduo post ejus mortem, teste Capitolino, dejectae sunt ipsius Statuae, aliaque monumenta, quae passim in Urbe Roma, magnifica sibi posuerat, ut scribit Patinus pag. 259. Quamvis autem Commo-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

dus nihilo pene fuerit Nerone deterior, multo tamen aequior M. Aurelio Patre erga Christianos fuit. Quum enim ipse solus Imperium auspicatus est, accepitque, agi in nostros a Praesidibus, Populoque, atque ad supplicium, causa Religionis, rapi crudeliter solere; id aegre tulit: & nolle se dixit, ut quisquam in posterum tempus condemnaretur, qui nullo esset scelere implicatus, quod Reipublicae afferre detrimentum posset. Non enim Religionis, quae nihil mali continet, sed flagitiorum reos extremo supplicio affici debere.

126. Inscriptio Graeca Commodi. Extat Romae in basi marmorea in Horto Pontificio Vaticano, dicto *Belvedere*, atque ita legitur, ὑπὲρ σωτηρίας καὶ διαμονῆς τοῦ Κυρίου αὐτοκράτορος Κομμόδου Σεβαστοῦ οἱ Ναυκλήροι τοῦ πορευτικοῦ Αλεξανδρείνου στόλου: quae verba ita Latine sonant: *Pro salute, & incolumitate Domini Imperatoris Commodi Augusti* (seu *venerandi*), *Naucleri expeditionis Classis Alexandrinae*. Vide Gruterum pag. 114. num. 4. Classis Alexandrina dicebatur, quae ex Aegypto frumenta Romam quotannis deferebat. Primus eam instituit Augustus, Aegypto in Provinciam redacta: cui certum frumenti numerum quotannis imperavit, egenae plebi Romanae

nae dividendum. Sertorius Ursatus Patavinus in suo Eruditissimo Commentario, quem inscripsit *de Notis Romanorum*, apud Graevium *in Thesauro Romanarum Antiquitatum* Tom. XI. pag. 612: *Isacus* (inquit) *Casaubonus* ad illa *Suetonii* verba, in Augusto cap. 98, *vectores, nautaeque de navi Alexandrina*, haec adnotavit: *Augustus, Aegypto in Provinciam redacta, certum frumenti numerum quotannis illi imperavit, egenae plebi Romanae dividendum. Haec est Classis Alexandrina, quae dicitur, cujus tot locis fit mentio; cujusque insignis fuit praerogativa*, subdit ipse, *ut sola Portum intraret cum supparo: ceterae naves cum intrabant Capreas, & Minerviae promontorium, velo jubebantur esse contentae. Supparum* vero Alexandrinum, erat (ut idem ex *Senecae Epist.* 77. notat) *veli linei genus, quod non ad usum, sed ad indicium gaudii, rebus secundis attollebant nautae.* Haec itaque Classis Alexandrina votũ nuncupat pro salute Commodi, quoniam ipse aliam Navalem Classem prudenter instituit, scilicet *Africanam*; ut ex ulteriori Africa frumentũ in Urbem Orbis Dominam veheret. Lampridius in ejus Vita cap. 17. *Classem* (inquit) *Africanam instituit, quae subsidio esset, si forte Alexandrina frumenta cessassent.*

127. *Sar-*

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

127. *Sarmaticus Equitatus a Trajano profligatus* ex Opere anaglyptico, quod extat Romae inColumna ejusdem Trajani,dedicata annoChr.114,ut conftat ex Stylobatis Infcriptione, (de qua vide quae fcripfimus in Indiculo Tab. 2. Saec. II. num. 63), Clarif. Montfauconius Tom. IV. Par. I. *Antiq. Expliq.* pag. 110. Tab. 62. *Pugna fequens* (inquit) *eft equitum Romanorum contra Sarmatas equites, qui terga dant, & fugiunt: fugiendo tamen Sarmatae, arcus vibrant, fagittafque mittunt more Parthorum. Veftis militaris Sarmatarum, admodum infolens eft: totum ftringit corpus,a collo ad plantam ufque pedum; itaut membrorum, mufculorumque motus fub vefte compareat, ac fi nudi effent: tota veftis, ceu pifcis, fquamata eft in omni prorfus corporis fuperficie: fquamae, ad manum ufque, & ad foleam pedis pertingunt: equi pari funt vefte contecti; itaut, aures, ungulaeque pedum detectae compareant; caput autem fic opertum eft, ut, ultra fraenum, etiam fquamae compareant, narefque folae fint apertae. Praeter arcum, & fagittas, Sarmatae gladium habent eadem forma, ac longitudine, qua Romani gladii. Equites Romani tamen, praeter gladios, lanceas tenebant &c. Narrat Paufanias, quo pacto Sarmatae veftem illam mili-*

lita-

litarem squamatam concinnarent. Hi Sarmatae in Dacorum subsidium venerant. Quod in eis observandum, tam studiose illi omnes equini corporis partes squamis tegebant, ut etiam ante oculos quasi asteriscum squamarum apponerent, itaut per intervalla solum radiorum asterisci respicere equi possent.

128. Nummus Marci Aurelii cum epigraphe in antica, M. ANTONINVS. AVG. TR.P. XXIX. *Caput Marci Aurelii laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, IMP. VII. COS. III. S. C. Rhenus fluvius decumbens cum scapha, & urna. Scribit Lampridius in Commodo, cap. 12 Marcum Aurelium *in Germaniam profectum die 19. Maji*, Pisone & Juliano Coss. nempe an. Chr. 175. Vide Museum Arschotanum Tab. 47. num. 8, Erizzum pag. 494, Harduinum pag. 785, Mediobarbum pag. 225, Patinum p. 234, Vicum Tab. 58. num. 123, & Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. 3. Part. I. Tab. 113. pag. 188.

129. Opus anaglypticum Trajani, quod extat in Ædibus Capitolinis. Exhibet Romam Deam, & S.P.Q.R., qui integram Orbis Terrarum potestatem ei offerunt. Plinius *in Panegyrico* cap. 59: *Secundum*, inquit, *Consulatum recepisti, quia Princeps, & Pater deferebat: at, postquam ad te Imperii summam Dii transtule-*

lerunt, tertium Consulatum recusasti. Vide Pagium ad annum Chr. 98. num. 3, & numerum 121. Indiculi hujus Tabulae III.

130. Nummus Trajani cum epigraphe in antica, IMP.TRAIANO AVG.GER.DAC. P. M. TR. P. *Caput Trajani laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINC. DANVVIVS. Danubius jacens cum arundine, qua pingi Fluvii forma solent, nempe ex urna effundentes Amnem: Maro,

Caelataque Amnem fundens pater Inachus urna.

Inter egregia Trajani Opera profecto est numerandus *Pons Danubio impositus*, ut, si Daci, Legiones & Cives Romanos ultra Danubium commorantes in Decebali Regno, quod Trajanus acquisiverat, invaderent tumultu, aut bello, prompta, & expedita cito posset mittere, & transmittere auxilia, & opem laborantibus ferre beneficio tam praeclari Pontis. Ejus meminit Dio Libro LXVIII. scribens: *Trajanus Imperator Pontem lapideum super Istrum statuit, quem ego nec digne quidem habeo admirari. Nam, etsi alia pulcherrima Principis ejus Opera exstant, tamen hoc est super omnia. Pilae igitur ejus sunt XX. e lapide secto, & quadrato, quae altitu-*

titudinem habent CL. pedum, latitudinem LX. distant inter se CLXX. pedes, fornicibus devinctae. Quomodo autem non aliquis sumptum in istas admiretur? idque in flumine magno, & verticoso, & fundo ipso infido, & limoso: nam nec avertere quidem cursum fluminis licuit ullo modo. Nec vero de magnitudine fluminis ideo dixi, tanquam ibi maximum sit (immo vero alibi duplo majus est, aut triplo, atque instar pelagi se diffundit); sed quia locus ille arctissimus ibi locorum, & aptissimus ponte jungi, est tantus. Quo autem magis in arctum illud ex lato contrahitur, & rursum in latum se effundit, tanto nimirum & rapidius fluit, & profundius exsistit. Ut hoc quoque difficultatem, atque arduum operis valde auxerit. Magnitudo igitur animi Trajani ex eo quidem constat, non tamen usum nobis nunc praebet: sed pilae dumtaxat stant, quasi in eum finem modo structae, ut documento sint, nihil esse, quod ingenio humano non possit effici. At Trajani successor Hadrianus (inquit Bergierius *de Publicis, & Militaribus Imperii Romani Viis* lib. 4. apud Graevium Tom. x. pag. 500) e contrario metuens, ne Barbari, custodibus oppressis, illo transirent in Moesiam, & praesidia ibi opprimerent Romana, *superiora Pontis*, teste

eodem Dione, jussit dirui, & arcus dejici, qui omnium fuere latissimi, quos unquam homines facere, ac perficere sunt ausi. Aut verius, Hadrianus desperans unquam a se fieri posse aeque magnificum Opus, ex invidia in Optimum Maximumque Principem Trajanum, hoc Orbis miraculum, quale nunquam restitui poterat, corrupit. Reliquiae tam magnifici, & portentosi Operis in medio adhuc visuntur Danubio, ad Ruinas Urbis Warchel in Hungaria, ubi inter pilas, & rudera Pontis duae repertæ sunt Inscriptiones, quae fidem faciunt nobilissimi hujus Operis: prior est haec, *apud Gruterum* pag. CLXIII. I.

IMP. CAESAR. DIVI. NERVAE. F.
NERVA. TRAIANVS. GERM.
PONT. MAX. TRIB. POTEST.

Altera ibidem reperta Inscriptio, elegantissima est, & alludit ad significationem propriam τῦ PONTIFEX, ut non tam significet Principem Sacris Praefectum, quam eum, qui *Pontem*, omnium ceterorum Pontium Regem, *fecerit*, & sit *vere Pontifex* non tantum nomine, ut reliqui Imperatores, qui a Julii Caesaris ævo *Pontifices Maximi* fuerunt omnes, sed re ipsa, Princeps cetera vere pius, prudens, in administratione Imperii optimus, & rebus ge-

gestis maximus, sub quo nihil, quod *Virtus Romana* non posset *domare*, aut perficere, fuerit; cum & Danubium, tantum Fluvium, imo Fluviorum in Europa quasi Regem, *sub jugum rapuerit* magnificentissimi Pontis. Hoc vult Insciptio altera, apud Gruterum pag. CCLXII. 9.

PROVIDENTIA
AVG.
VERE . PONTIFICIS
VIRTVS . ROMANA
QVID . NON . DOMET
SVB . IVGVM . ECCE
RAPITVR . ET . DA
NVIVS .

Alfonsus Ciacconius Hispanus, Vir praeclare doctus, *in Histor. utriusque Belli Dacici* ista de Ponte Trajani scribit: *Haec moles, & Pons per saecula memorandus, ab Hadriano Caesare, ex causis non recte perpensis, dirutus & demolitus postea fuit, vestigiis tanti Operis vix relictis: adeo ut hodie incompertus esset locus, nisi opera, & investigatione Johannis Cuspiniani proderetur. Hic enim in Austriae descriptione, in inferiore Pannonia, non procul a Cannisa Oppido situm assignat, ubi proximus existit fons quidam celeberrimus,*

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

qui in sanguinem verti solet, obitus vel infortunium ingens Regis Ungariae si immineat, quod multa incolarum experimenta comprobarunt. Ita ille. Paullus Jovius, florentis ingenii & stili Scriptor, dicit, etiam nunc *triginta sex pilas extare*, & conspici in confinio Valachiae, & Transilvaniae, ad Oppidum *Severinum*. Hic ergo plures XVI. numerat, quam Dio loco laudato. Utri fidem habebimus? Sane, si oculi nunc convincunt ita esse, Jovio credamus oportet. Videant modo, & dicant vicini, qui accolunt, aut qui inspectores ipsi suis oculis possunt arbitrari. Si sit ita, numerus Dionis erit corrigendus, & reformandus: at quis dicet, Dionem nescivisse, aut de opinione istum scripsisse numerum; cum Vir ille insignis peritia rerum, & honoribus, in ipsis iis locis Praeses fuerit Dalmatiae, Pannoniaeque. Itaque scire omnino potuit, & debuit, imo & numeravit, & dimensus est singula, in cura ista rerum scribendarum. Vereor, ut Jovius fuerit, quod etiam alibi, auditionum facilis, & parum diligens examinis, aut veri. Quare Dionis sequamur numeros, & dimensionem: describit ille pilas XX, quae pedes LX. latae sint, quarum fornices XXII sint pedum CLXX; sic, ut totum Opus, ne quidem adnumerando sublicas, longum

gum ſit pedes quater mille ſeptingentos quadraginta,qui proxime aequant milliare, ſive dimidiam Leucam Francicam: mirifica ſane, & prodigioſa Pontis longitudo! Danubius & in Columna Trajana viſitur, ubi in undis exhibetur prope antrum. Vide Muſeum Arſchotanum Tab. 35. num. 12, Harduinum *de Nummis Antiquis* pag. 134, Mediobarbum pag. 153, Vicum Tab. 17. num. 50, Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. 3. Part. I. Tab. 113. pag. 188, & Muſeum Muſellianum Tom. I. Tab. 60. num. 3.

131. Nummus Hadriani cum epigraphe in antica, HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. *Caput Hadriani laureatum*: in poſtica vero, quae heic exhibetur, EXERCITVS RAETICVS S. C. Sedet in equo Imperator paludatus, & adloquitur Cohortes. Vide Angelonum pag. 148. num. 28, Vaillant. *Num. Imp. Rom.* Tom. I. pag. 63, Harduinum *de Nummis Antiquis illuſtratis* pag. 480, & Muſeum Theupolum Tom. I. pag. 467. Plures ſunt Hadriani Nummi, in quibus legitur, EXERC. RAETICVS. EXERC. BRITANNICVS. EXERC. DACICVS. EXERC. MAVRETANICVS &c. Habuit enim plures in procinctu Exercitus, in iiſque Legiones plurimas. Celebre eſt Favorini dictum ſane

fane lepidum, quod Spartianus refert in Hadriano pag. 7: *Favorinus quidem, cum verbum ejus quoddam ab Hadriano reprehensum esset, atque ille cessisset; arguentibus amicis, quod male cederet Hadriano de verbo, quod idonei auctores usurpassent, risum jucundissimum movit. Ait enim: Non recte suadetis, familiares, qui non patimini, me illum doctiorem omnibus credere, qui habet triginta Legiones.*

132. Nummus Trajani cum epigraphe in antica, IMP. CAES. NERVAE TRAIANO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. V. P. P. *Caput Trajani laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI S.C. Portus Anconitanus cum navicula. Extant adhuc ex parte marmorea septa, quibus undique vestitus fuit: item suis interstitiis columnae, ad quas Naves alligabantur. Gradus quoque perampli, per quos ad aquas descenditur, atque onera, ac merces extrahi e navibus, evehique in terram solent. Habuisse spatiosas Porticus, multis columnis innixas, cognoscimus ex hoc Nummo; in quo Portus ejusdem forma effigiata visitur, qualis olim erat, cum navicula, quae tutum Portum docet. Vide Angelonum pag. 107, Museum Arschotanum

num Tab. 33. num. 24, Begerum Vol. 2. pag. 644, Erizzum pag. 310, Mediobarbum pag. 156, Patinum pag. 177, Nummophilacium Reginae Sueciae Tab. 9. num. 15, Vicum Tab. 15. num. 26, Vaillantium Tom. I. *Num. Imp. Rom.* pag. 51, Museum Musellianum Tom. I. Tab. 65. num. 1, & Cl. Montfauconium, qui *Antiq. Expliq.* Tom. 4. Par. 2. Tab. 143. pag. 295 Imaginem profert Arcus ante hunc Portum Anconitanum erecti. Ipse totus est marmoreus, atque ejus Inscriptio mendose edita a Grutero, & laudato Montfauconio, correctior heic exhibetur ex *Itinerario Italiae* Francisci Schotti pag. 83. Edit. 1600.

IMP. CAESARI . DIVI NERVAE . F. NERVAE
TRAIANO . OPTIMO . AVG. GERMANIC.
DACICO . PONT. MAX. TR. POT. XVIIII. IMP. IX.
COS. VI. P. P. PROVIDENTISSIMO . PRINCIPI
SENATVS . P. Q. R. QVOD . ACCESSVM
ITALIAE . HOC . ETIAM ADDITO . EX . PECVNIA . SVA
PORTV . TVTIOREM . NAVIGANTIBVS . REDDIDERIT .

Hic Arcus marmoreus in extrema parte molis seu

seu aggeris est ad ingressum in Portum. Adhuc vero stat integer, cum Inscriptione, quam retulimus. Inter columnas utrinque, hinc legitur PLOTINAE AVG. CONIVGI AVG. inde vero DIVAE MARCIANAE AVG. SORORI AVG. Columnae ordinis Corinthii sunt. Opus est eximium, inquit Serlius: cui concinit Nicolaus Bergierius *de Publicis, & Militaribus Imperii Romani Viis* (apud Graevium Tom. x. pag. 76): scribit enim,, Posterior Arcus Trajani Anconae, primariae Piceni Civitatis, adhuc integer extat in Portu: estque plane admirandus ratione structurae, si ullus. Quamvis enim hodie spoliatus sit præcipuis ornamentis suis, curribus triumphalibus, Statuis marmoreis, & ex ære fusis tropaeis, olim appensis; spectatorum nihilominus oculos, mentemque in stuporem rapit. Materia, & forma, plane sunt exquisitae; symmetria, & pulchritudo totius exactissima. Praecipua Arcus materia, est marmor candidissimum, & politissimum; cujus quadrae tam nitide, & arcte junguntur, ut ne quidem aciem cultri intro admittant: diceres, totum Opus ex uno marmore pario continuo esse perfectum. Quadrae, ex quibus componitur, tam magnae, & crassae sunt, ut, paucis licet ordinibus suggestibusque

collo-

Indiculus Tabulae III Saeculi II.

collocatae, Opus nihilominus valde extollant, oculisque tam a fronte, quam a lateribus exhibeant altitudinem decentissimam, & scoenographiam, juncturamque perfectissimam. Adde, quod industriam, ingenium, & audacem artem mancipis sive redemptoris arguit & commonstrat, omnes exteriores partes, ac veluti membra Arcus, Stylobatas, Bases, Columnas, Capitula, Epistylia, Zophoros, Coronides, singula cum suis anaglyphis, & projecturis, quae ad cujusque faciunt ornatum, non apponi, adjungive extus; sed facere partes continuas vastorum & ingentium illorum marmorum, ex quibus totus Arcus construitur, ex illis ipsis excisas, & exsculptas. Sic ipsi structurae continua ad nostram usque aetatem pleraque perdurarunt, una cum relata Inscriptione, quam vide etiam apud Smet.xi.3, & Gruter.247.6. Trajanus *Optimus Princeps* dicitur in nostro Nummo, quem heic illustrare conamur. Xiphilinus ex Dione lib. 68, postquam de victoriis ex Parthis a Trajano relatis locutus est, ait: *Tum vero multa decreta sunt a Senatu: sed in primis Optimus cognominatus est*: quod etiam Zonaras habet. Illud cognomen sibi a Senatu delatum anno Aerae Chr. 114, Trajanus seq. anno Christi 115.

primum admisit. Vide Card. Norisium *de Epochis Syromacedonum* Dissertat. III. cap. 8. §. 2. Tom. II. Edit. Veron. col. 301.

133. *SS. Viduae ac Matronae Romanae, Priscilla Apostolorum Discipula Mater Pudentis*, cujus habemus Coemeterium; *Theopistis cum viro Eustachio Mart.*, cujus habemus Titulum; & *Sabina*, cujus habemus Corpus, & Titulum. Lege Bosium, Severanum, & Aringhium. De S. Priscilla, quæ se, suaque Martyrum obsequio mancipavit, vide Baronium in Annalibus ad an. Ch. 166. num. 2, ac in Annotationibus ad Martyrolog. Rom. die 16. Jan., ubi etiam de ejus Coemeterio agit. De Sancta Theopiste, & Viro ejus Eustachio. Martyrologium Usuardi die 2. Novembris haec habet: *Romae, temporibus Hadriani Imperatoris, Passio Beatorum Eustachii, cognomento Placidi, & uxoris ejus Theopistis, cum filiis Agapio, & Theopiste, quorum miri actus leguntur. Horum Festivitas, cum in Kalendis habeatur, heic tamen plenius recolitur.* Dominicus Georgius Vir Cl. in Notis ad Martyrologium Adonis pag. 560. eadem die 2. Novembris adnotavit, a Graecis in *Menologiis* de S. Eustachio, & Sociis agi die xx. Septembris. Extat in Urbe vetustissima S. Eustachii Diaconia, de qua Li-

Liber Pontificalis in *Leone III*, & in *Gregorio IV*. Vulgatissima sunt *S. Eustachii* Acta Graeca, Metaphraste auctore, Latine versa apud Lipomanum, & Surium die xx. *Septembris*. Aliorum Actorum elenchus, & encomia citantur a Fabricio Bibliothecae Graecae Tom. IX. pag. 77. At de horum Actorum fide consulantur Baronius ad an. 120. numero VI, ac Tillemontius Tom. 2. pag. 226 & 585. Demum de Sancta Sabina agunt (ut animadvertit laudatus Georgius) Martyrologium Usuardi die 29. Augusti, Ado (qui elogium S. Sabinae ex Actis S. Seraphiae desumpsit, ut monet Sollerius), Rabanus, Notkerus, Wandelbertus, Rhinoviense, Richenoviense, Augustanum, Labbeanum, Corbejense brevius, Beda, Romanum parvum, Martyrologium Reginae Suecorum, Fuldense, Ottobonianum, & Kalendarium Vaticanum 3806. Plura de ea dabunt etiam Notationes Baronii, & Florentinii. Ex Baronii Annalibus ad annum 432. num. 37. disces, dicatam Sanctae Sabinae per id temporis Ecclesiam, etiam hodie celebratissimam, ad quam fit prima & solemnior Statio Fer. iv. Cinerum, ut videre licet apud Frontonē p. 33, & apud vetustos Romanos Ordines, ac Capitulari a Euangeliorum veterrima. De ejus cultu,

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

tu, & Actis aguntBollandiani hac die p.496.

134. Protome Faustinae uxoris Antonini Pii, ex marmore Capitolino, de qua lege indiculum Tab. II. Saec. II. num. 148, & 149, Patinum pag. 231, Vaillantium *de Num. Imp.* Tom. I. pag. 80, & Cl.Bottarium Tomo II. ejusdem Musei p. 32. Tab. 38, & 39. In *Museo Mediceo* servatur alia ejusdem Augustae imago ex marmore pario elegantissima.

135. Speratum, Narzalem, Cittinum, Felicem, Accyllinum, Laetantium, Januariam, Generosam, Vestinam, Donatam, & Secundam, Christianos sese confitentes, capite truncari praecepit Saturninus Procos. XVI. Kal. Aug. Severo & Vict. Cos., ut legitur in Actis Proconsularibus Martyrum Scillitanorum.

136. *Sedes Alexandrina* a S. Marco Euangelista fundata, ex antiquo Musivo in tholo Ecclesiae S. Jo: in Fonte Ravennae, apud Ciampinium *Vet. Monim.* Tom. 1. Tab. 37. num. 3, & Tab. 70. num. 1. pag. 133. ac 235. S. Marcum, Apostolorum Principis discipulum, Cathedrae Alexandrinae Fundatorem fuisse, constans Graecae, Latinaeque non minus, quam Orientalium omnium Ecclesiarum traditio est. Ea non modo a Severo, ab Eutychio, Elmacino, Auctore Chronici Orientalis,

talis, Abulfaragio, Ebnaſſalo, & Canonum Arabicis Syriaciſque Collectionibus perſcripta eſt; verum etiam a Muhamedanis, qui varios rerum Ægyptiacarum Commentarios ediderunt. Hinc vulgatiſſimus apud omnes titulus EVANGELICAE SEDIS, Alexandrinae attributus, quia ab Euangeliſta Marco inſtituta eſt, ut ſcribit Doctiſſimus Euſebius Renaudotius in Hiſtoria Patriarcharum Alexandrinorum. Petrus per ſomnium, apparente ſibi Angelo monitus, Marcum Alexandriam, praedicandi Euangelii cauſa, miſit: quod factum eſt, inquit Severus Epiſcopus Aſchmoninae, anno 35 poſt Aſcenſionem Domini, cum prius Romae ſimul praedicaſſent. De anno Miſſionis D. Marci in Ægyptum aliter ſcribunt non Graeci modo, & Latini, ſed etiam Orientales, Chronicum nempe Alexandrinum anno Chr. 40, Caji tertio, Eutychius an. 49. Orientale Chronicum Echellenſis propius ad Severi calculos accedit, dum eam Miſſionem ſtatuit 7 Neronis anno, Jeſu Chriſti 60. Aliter Elmacinus, qui Martyrium Marci aſſignat primo ejuſdem Imperatoris anno, poſt ſeptennium in Euangelii praedicatione conſumptum, atque ita profectio ejus incideret in an. J.C. 53. Verum fruſtra in Orientalibus libris Chro-

Chronologiae stabilitas ulla quaerenda est, cum ipsi sibi frequentissime etiam in eadem pagina contradicant. Eusebius, Clementem Alexandrinum narrantem, refert *Hist. Eccl.* lib. 2. cap. 5, Marcum, Romanis petentibus, Euangelium scripsisse, quem Petrus probavit: deinde cap. 6. adjungit, *ceterum hunc* Marcum *in Aegyptum profectum, Euangelium, quod ille conscripserat, primum illic praedicasse perhibent; & in ipsa urbe Alexandria Ecclesias constituisse*: quae quidem a S. Hieronymo *de Scriptoribus Ecclesiasticis* in Marco transcripta fere leguntur. At lib. 5. cap. 8. Irenaeum refert, qui lib. 3. cap. 1. narrat, Marcum μετὰ τὴν τούτων (Petri videlicet, ac Pauli) ἔξοδον, *quae a Petro praedicata fuerant, per scripta tradidisse*. Post Petri, & Pauli exitum an Marcus Alexandrinam Ecclesiam fundaverit, nonnulli recentiores exquirunt. Vide Acta SS. Tom. ult. Junii pag. 3, Tillemontium Tom. II. *Monum. Hist. Eccl.* pag. 549. edit. Paris., Bailettum in Vitis Sanctorum Tomo I. Mens. April., & Dupinium Biblioth. Tom. I. pag. 69. Dodwellus *de Success. Rom. Pont.* pag. 53, Caveus *de Script. Ecclesiast.*, & P. Mamachius *Originum, & Antiquitatum Christianarum* Tomo II. lib. 2. cap. 31, Irenaeo, & Eusebio esse assentio-

tionem adhibendam putant; ajuntque, post Petri mortem, Euangelium scripsisse Marcum, antequam in Ægyptum proficisceretur. Etenim (inquiunt) scripserat Euangelium Marcus, auctore Eusebio, antequam in Aegyptum veniret. At illud nonnisi post Petri mortem scriptum, narrat S. Irenaeus lib. 3. *contra Haereses* cap. 1. Obstat tamen (ut ego animadverto cum Bacchinio Parte I. cap. 3. num. 14. *de Originibus Ecclesiasticae Hierarchiae*) omnium Saeculorum traditio, qua docemur, Petro vivente, ac mittente, Marcum Alexandrinam Ecclesiam constituisse. Itaque scripserit Marcus Euangelium Romae, vel ipso Petro vivente, scriptumque probante, quod ait Clemens Alexandrinus apud Eusebium *Hist. Eccl.* lib. 2. cap. 5, vel post Petri exitum, quod Irenaeus narrat; nec ex Clemente, neque ex Irenaeo consequitur, quod ait Eusebius, Marcum, post conscriptum Euangelium, Alexandrinam Ecclesiam fundasse: idque is ex ea hypotesi dixit, quod Petrus anno Claudii secundo Romam venerit. Ceterum Eusebius ipse in Chronico Canone ad Claudii Tertium Consulatum hæc habet, *Marcus Euangelista Aegyptiis, & Alexandrinis euangelizare Christi verbum venit*. Epitome Chronicorum, sicut & Chronicon

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

nicon Paſchale, eodem anno primum Antiochenam, deinde Alexandrinam Eccleſiam fundatam dicit: *eodem anno Marcus Euangeliſta Aegyptiis, & Alexandrinis euangelizare Chriſti verbum venit: & Eccleſiae apud ipſam Alexandriam fundatae primus Epiſcopus ſedit annis XXII.* Quae referenda putat Bacchinius ad annum Claudii ſextum; & multo tempore Euangelii ſcriptionem praeceſſiſſe, ſi velimus annum Sedis Marci XXII. tenere: quandoquidem anno Vulgari 68, Euangeliſtam Martyrio affectum (quo dies ejuſdem morti praecedens Dominica 29 Pharmuti, ſeu 24. Aprilis fuit), ex Actis conſtare aſſerunt doctiores Chronologi. Franciſcus Blanchinus Patruus meus Tom. II. *Anaſtaſii Bibliothec.* pag. 8, & ſeqq., & p. 39, Marcum aſſerit Roma in Aegyptum miſſum a S. Petro anno Aerae Chriſti Vulg. 41, ut fundaret Sedem Alexandrinam; quae ab eodem Marco fundata, plurium Provinciarum poteſtatem habuit(quia & Romano Epiſcopo parilis mos erat); ut conſtat ex Canone VI Nicæni Concilii, ex Dionyſii Verſione indicato hoc numero 136 in noſtra Tabula, ANTIQUA CONSUETUDO SERVETUR *per Aegyptum, Lybiam, & Pentapolim, ita ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſta-*

testatem; quia & Urbis Romae Episcopo parilis mos est. Nonnihil juris Metropolitici ex veterum lectione in Aegyptiaca Dioecesi Nicaenis temporibus clare depraehenditur, ac summa plenissimaque jurisdictio Alexandrini Episcopi in omnes, singulasque Provinciarum suarum Ecclesias. Hujusmodi jus satis exprimit Sanctus Epiphanius Haeresi 78. cap. 1. *Hic enim*, inquit, *mos est Alexandrinorum Archiepiscoporum, ut per totam Aegyptum, ac Thebaidem, Mareotidem, Lybiam, Ammonitidem, ac Pentapolim, Ecclesiastica negotia administrent*. Porro Sedes Alexandrina a Marco fundata, & gubernata, Petrum ipsum habuisse rectorem, fundatoremque censebatur. Quamobrem de Alexandrina, Antiochenaque Sede, cum Romana omnium principe comparata, sic mentionem facit, ac decernit Synodus Nicaena, ut nullam aliam eis conferendam esse constituat. Hinc S. Bonifacius I. in Epist. 15. ad Episcopos Illyrici ait num. 5. „*recensete Canonum Sanctiones: reperietis, quae sit post Ecclesiam Romanam secunda Sedes quaeve sit tertia*. Sexto Nicaeno Canone ita distinguitur ordo Sedium in Cod. Colbertino, & aliis: *Ecclesia Romana semper habuit Primatum. Teneat autem Aegyptus Lybiae, & Pentapoli* (apud Que-

 snel-

snellium *Pentapolis*) *Primatum, itaut Episcopus Alexandriae harum omnium habeat potestatem: quoniam & Romano Episcopo haec est consuetudo. Similiter autem & qui in Antiochia constitutus est. Itaque & in ceteris Provinciis privilegia salva sint Ecclesiarum*. Ad eundem Canonem respexit etiam S. Leo I Epist. 95. num. 3, ubi Anatolii, qui secundum in Ecclesia locum affectabat, ambitioni intercedit hac ratione: *ad meum tendit reatum, si Paternarum regulae Sanctionum, quae in Synodo Nicaena ad totius Ecclesiae regimen, Spiritu Dei instruente, sunt conditae, me, quod absit, connivente violentur*. Et in Epistola 97. num. 3. ad eundem Anatolium inquit: *Doleo, etiam in hoc dilectionem tuam esse prolapsam, ut Sacratissimas Nicaenorum Canonum Constitutiones conareris infringere; tamquam opportune se tibi hoc tempus obtulerit, quo Secundi Honoris Privilegium Sedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena Ecclesia proprietatem Tertiae Dignitatis amiserit*. Vide *Chronicum* ad ann. Chr. 41, & *Librum Historicum* cap. 2.

137. Nummus Hadriani cum epigraphe in antica, HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. *Caput Hadriani nudum*: in postica vero, quam heic exhibemus, ALEXANDRIA S.C.

S.C.Figura muliebris humi desidens, quae sinistro cubito innixa frugum canistro, laeva manu pampinum gerit, ac dextra spicas: ante ipsius pedes assurgunt aristae, ob frumenti in ea Regione copiam. Alexandria vero, ideo spicas manu gestat in hoc Nummo indices fertilitatis; quia Aegyptus, cujus illa caput erat, & Siciliam, & Italiam, & Graeciam, totasque pene Maris Mediterranei accolas suis messibus nutriebat. Harduinus *de Nummis Antiquis illustratis* pag. 27. scribit, Pampinum significare vini Mareotici praestantiam, quod & Alexandrinum Athenaeus vocat lib. 1. Restitutam ab Hadriano Alexandriam, auctor est Eusebius in Chronico. Vide Vopiscum in Saturnino, qui pagina 245 Hadriani Epistolam recitat, incipientem, HADRIANUS AUG. SERVIANO COS. *Aegyptum, quam mihi laudabas, Serviane carissime, totam didici....... Et utinam melius esset morata Civitas* Alexandrina, *quae pro sui magnitudine totius Aegypti teneat principatum. Huic ego cuncta concessi, vetera privilegia reddidi, nova sic addidi, ut praesenti gratias agerent.* Chronicum Alexandrinum (ut animadvertit Pagius in Critice ad annum 122, quo Consules processerunt *Acilius Aviola*, & *Corellius*

Pansa) habet, *His Coss. Hadrianus in Aegyptum profectus, condidit Antinoum Thebaidis III. Kal. Novembris*, quae Urbs nunc in ruinis jacet, distatque a Nilo decem leucis in Ortum. Hadrianus igitur dicto anno 122 Athenis in Aegyptum profectus est; indeque Athenas rediit, ubi hiemem transegit. Hinc apud Mediobarbum Nummus Hadriani, HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. In postica, AEGYPTOS, vel ALEXANDRIA, vel NILVS, vel S. C. RESTITVTORI AEGYPTI. Vide Museum Arschotanum Tab. 39. num. 9, Mediobarbum pag. 174, Patinum pag. 152, Vaillantium Tom. I. *Num. Imp. Rom.* pag. 57, Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. 3. Parte I. pag. 185, & Museum Musellianum Tom. I. Tabula 77. num. 8.

138. AEGYPTUS. Apostolico Aevo, ut animadvertit Doctissimus P. Bacchinius in Dissertat. *de Originibus Ecclesiasticae Hierarchiae* Parte I. cap. 3. num. 24, licet Pentapolitana regio Africae deputaretur, & Senatus Provincia esset, Aegyptus vero ad Asiam spectaret, & Augusto cessisset; nihilominus tamen, ob frequentiam Judaeorum in Cyrenaica degentium, Cyrene ipsa, sive Pentapolis Alexandrino Episcopo parebat, & Orien-

& Orientalis habebatur. Id vero ne ipsa quidem Constantini, & Successorum ejus aetate mutatum est;cum Imperii typus veterem Ecclesiae formam sit imitatus, & Cyrenaica, quae Apostolorum aevo diversa ab Aegypti Provincia fuerat, recentiori inducta Imperii divisione,ad integram Aegypti Dioecesim accesserit. Ex illis S. Epiphanii verbis (mox relatis in Indiculo hujus Tabulae num. 136), *hic mos est Alexandrinorum, ut per totam Aegyptum, ac Thebaidem, Marcotidem, Lybiam, Ammonitidem, ac Pentapolim Ecclesiastica negotia administrarent*, satis constat, jus Ecclesiasticorum negotiorum per Aegyptiacae Dioecesis Provincias ad Alexandrinum Episcopum pertinuisse, eumque Metropolitico jure usum in universam Dioecesim. Morinus lib. I. *Exercit.* 25. in fine, ex pluribus Synesii Epistolis evincit, Episcopum eundem Cyrenes, Pentapoleos, & totius Cyrenaicae *ex speciali* Alexandrini Metropolitae *designatione, & commendatione* curam gessisse. Ex eodem Epiphanio etiam advertit, id in primis a Petro Alexandrino pro Thebaide non modo, sed & pro tota Dioecesi Meletio commissum, qui proinde inter omnes Aegypti Episcopos facile primas obtineret: *videbatur autem*, inquit S. Epiphanius,

nius, *Meletius praeeminere inter Episcopos Aegypti, ut qui secundum locum habebat post Petrum in Archiepiscopatu, velut adjuvandi ejus gratia sub ipso existens, & sub ipso Ecclesiastica curans.* Heic placet ad nostrarum Tabularum illustrationem addere Historiam juris cudendæ monetæ Aegypto collati. Notum est Urbibus, inquit laudatus Bacchinius c. 1. p. 76. quovis nomine Romano Imp. subjectis, officinas Monetariorum ex Augustorum indulgentia concessas: qua de re testes habemus plures Nummos, quorum insigniores videre est in hanc rem apud eruditissimum Spanhemium, *de Praestantia & usu Numismatum*, Dissertat. 6. Doctissimus in re Nummaria Vaillantius, post Historiam Ptolemaeorum, adjicit Appendicem, quam appellat *Aegyptum Numismaticam*, in eaque recenset XXIX Urbium Aegyptiarum Numismata, quarum fere omnes Praefecturarum fuere capita, seu Metropoles, uti ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio, aliisque probat ipse Clarissimus Scriptor. Omnium primum Numisma Alexandriae est scalptum, & literae in eo signatae L. A. indicant Othonis annum Imperii primum. Reliquarum XIX. referunt in aversa parte cum Urbis nomine literas L. IA. anno undecimo, & in altera parte nomen Ha-

Hadriani, ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑ-ΝΟϹ. Una eſt Coptitarum Trajani, cum literis L.IΓ. anno tertio decimo: quinque Antonini Pii, cum ſignis L.IH. anno decimo octavo: una demum M. Aurelii M. ΑΥ-ΡΗΛΙΟϹ. ΚΑΙϹΑΡ. abſque literis annorum indicibus. Exiſtimant viri in re nummaria verſatiſſimi (atque ego ipſis aſſentior), priorum Nummorum numerales literas Hadriani adventum in Aegyptum ſignificare, & illum per haec Numiſmata probari: quibus eſt, qui addat, Urbes illas ideo Hadriani honori Nummos ſcalpſiſſe, quod de Provincia benemeritus fuerit: quare & dicitur RESTITUTOR AFRICAE. Poſtremum hocce non inficior, inquit idem Bacchinius: at quod dicatur Hadrianus *Reſtitutor Africae*, ad rem Aegyptiacae Provinciae non facit, quae per ea tempora non Africae, ſed Aſiae deputabatur. Quod autem per hoſce Nummos Hadriani in Aegyptum adventus ſignificetur, qui anno illius Auguſti undecimo acciderit, difficultate, ipſo auctore, non caret; quamvis alias Hadrianus eo anno in Aegypto degere potuerit: quandoquidem (ſubdit) id non ſignificant literae numerales in aliis Nummis M. Antonini Pii, qui certe anno Imperii ſui decimo octavo in Aegypto non fuit:

fuit: etenim, Julio Capitolino narrante, *in suis propriis fundis vixit varie, ac pro temporibus: nec ullas Expeditiones obiit, nisi quod ad agros suos profectus est ad Campaniam, dicens, grave esse Provincialibus comitatum Principis etiam nimis parci: & tamen ingenti auctoritate apud omnes Gentes fuit, cum in Urbe propterea sederet, ut undique Nuntios medius, utpote citius acciperet*. Sed nec Trajanum anno Imperii sui tertio decimo, quo ex Syria in Parthos processit, in Aegyptum venisse ex ejus Actis verisimile Bacchinio videtur, nec ex allato Nummo probare tutum esse putat; cum regula, ex Antonini Pii relatis, fallax ipsi videatur. Unus (addit) inter Hadriani Nummos excipitur, ex quo Imperatoris in Aegyptum adventus probatur, non tamen ex literis numeralibus in eo, ut in ceteris, scalptis L. IA., sed ex Imperatoris equitantis figura ad sinistram versi; uti, adstruendae ejusdem rei, bene allegantur ejusdem Augusti Nummi, Romae signati inscriptique *Adventui Augusti Alexandria*, male vero, qui *Restitutori Africae* inscribuntur, ut supra notatum est. Cum autem numerales notae in tot Hadriani Nummis signatae, quaeque ad eundem annum spectant, minime tempus significent, quo ille in Aegyptum ve-

venit; reliquum eſt, ut ad privilegium aliquod, anno ejus Auguſti undecimo Urbibus illis impertitum, referri debeant: & eodem modo explicandus ſit Coptitarum Nummus Trajani anno tertiodecimo ſcalptus, & intelligendi quinque reliqui anno Antonini Pii decimo octavo. Quid ni Jus cudendae monetae illis Civitatibus annis ſingulorum Auguſtorum in Nummis ſignatis conceſſum intelligamus? Certe nondum earum Urbium Nummi Trajano antiquiores Antiquariis innotuere; & in M. Aurelii Menelaitarum altero nullae numerales literae ſignantur, quod id decoris habuerint antea Menelaitae. Verum ſupra omnes anteactos Auguſtos privilegia, quibus Romana quodammodo fieret Aegyptus, illi contulit Severus, ut ex Spartiano diſcimus, ad quod referri debet, quod *Coeranus, primus ex Aegyptiis hominibus cooptatus in Ordinem Senatorium, factus eſt Conſul, ut Pompejus, nullo ante geſto Magiſtratu*, uti Dio Xiphilini teſtatur. Nec omitti debet, videri poſt Severum admiſſos & Patritios, qui Praefecti Auguſtales in Provincia eſſent: & certe id factum ſub Alexandro probat Dio, qui ſe, & Conſularem, & Aegypto Praepoſitum narrat. Haec Bacchinius Vir Eruditiſſimus in Diſſertatione *de Eccleſiaſti-*

 cae

cae Hierarchiae Originibus capite I. numero XVII. pag. 76. & seqq. Vide Cardinalem Norisium *de Epochis Syromacedonum* Dissertatione V. cap. III. col. 523. Edit. Veron., & nostrum Chronicum, & Indiculum in Othone; Trajano, Hadriano, Antonino Pio, & M. Aurelio.

139. Annulus veterum Christianorum penes Auctorem, cum epigraphe IVSTE. Divinet felicior aliquis, cujas sit iste *Justus*, & quis. Plures Sancti hujus nominis in Persecutionibus Aureliani, & Diocletiani passi leguntur in Sacris Tabulis Ecclesiarum.

140. *Non. Julii* Natalis S. Panthaeni Alexandrini viri Apostolici, qui tantum studii in Scriptura Sacra, cujus amore flagrabat ardentissimo, propaganda posuit, ut præco Euangelii ad Orientales Populos ordinatus, ad Indorum usque Regiones se contulerit. Ibi S. Bartholomaeum Apostolum Ecclesiam fundasse accepit, & Hebraicum S. Matthæi Euangelium ibi reliquisse, quod ipse, Alexandriam rediens, secum detulit. Olim extabant multi Panthaeni in Sacram Scripturam Commentarii: sed ipse magis viva voce Ecclesiae profuit. Propter summam, cum in Divinis Literis, tum in saeculari Literatura eruditionem, celebri illi Scholae praefectus est, quae in Alexandrina Eccle-

Ecclesia, a S. Marci Euangelistae temporibus, ad suam usque aetatem floruit, quamque a Viris omni eruditionis genere spectatissimis frequentatam, & illustratam Eusebius testatur lib. 5. *Hist. Eccles.* cap. 10. Floruit Panthaenus sub Severo Imperatore. De illo vide Acta S. Alexandri Hierosolymitani Episcopi & Martyris apud Ruinartium pag. 117, Eusebium loco mox allegato, & alibi passim, S. Hieronymum *de Script. Ecclesiasticis* cap. 36, atque in Epistola ad *Magnum*, & antiquiora Martyrologia, a Sollerio, ac Georgio prolata in Notis ad Usuardum, & Adonem, die 7. Junii. Confer etiam nostrum Chronicum ad an. Chr. 180, & Indiculum hujus Tabulae III. num. 41.

141. Liber Sacrorum Euangeliorum, mensae suggestus seu ambonis impositus, ex antiquo Musivo in tholo Ecclesiae S. Joannis in Fonte Ravennæ. Vide Ciampinum To. I. *Vet. Monim.* Tab. 37. fig. 1, & Tab. 70. p. 133, & 235. In vetustissima S. Clementis in Urbe Ecclesia duo ad dextram Chori Ambones adhuc visuntur, alter versus Altare pro Epistola legenda; alter pro legendis Prophetiis versus Populũ; tertius vero a sinistris tantisper altior, & ornatior pro Euangelio. Ex Apostolica traditione descendit ritus legendi Euangeliũ ad Mis-

 sam;

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

ſam. Tertullianus *Apologet.* cap.2. *cogimur,* inquit, *ad Divinarum Literarum expoſitionem.* Idem *de Praeſcriptionibus* cap.36, *Legem, & Prophetas, cum Euangelicis Literis miſcet.* Vide etiam S.Juſtinum Martyrem, S.Cyprianum, Concilium Laodicenum, Optatum, S. Hieronymum, S. Auguſtinum, & Concilium Valentinum in Hiſpania, celebratum anno Domini 546 (apud alios 524), quo ſancitum fuit, ut, poſt Epiſtolam, ante Oblationem, Euangelium legeretur, idque ex Veterum Canonum praeſcriptis. A Beatiſſimo Petro Apoſtolorum Principe conſtitutum eſt, ut *S. Marci* Euangelium in Eccleſiis legatur, ſicut Euſebius *Hiſtoriae Eccleſiaſticae* lib.2.cap.15. tradit ex auctoritate Clementis Romani, & Alexandrini, & Papiae. *Quod cum Petrus* (inquit) *per revelationem Spiritus Sancti cognoviſſet, delectatus ardenti hominum ſtudio, Librum illum auctoritate ſua comprobaſſe dicitur, ut deinceps in Eccleſia legeretur. Refertur id a Clemente in VI Inſtitutionum libro. Cui teſtis etiam accedit Papias Hierapolitanus Epiſcopus &c.*

142. Effigies S.Julii Epiſcopi Cyrenenſis ex antiquo vitro, cum epigraphe, IVLIVS EP. CYREN. Ejus Natalis dies agitur in antiquis Martyrologiis die VI. Novembris. Martyrolo-

rologium Romanum xiv. Kal. Februarii habet: *in Africa S. Julii*. Plinius lib. 5. cap. 5. pro sui Aevi ratione Aegyptum in varios nomos distinctam describens, Cyrenaicam, seu Pentapolim, Africae tribuit, sicut & Lybiam Mareotim, quam Aegypto conterminam laudat. Cyrene, Urbs erat princeps Regionis Cyrenaicae.

143. Duo vasa Sanguinis in Romanis Arenariis effossa, cum palma, & epigraphe in uno, SANG. *sanguis*, in altero ☧. En geminum aliud exemplum collecti sanguinis SS. Martyrum, & positi in vitreis vasculis, palma & Christi Monogrammate decoratis ad tumulos Christianorum: quod illustrat consuetudinem illam, ab ipsis temporibus persecutionum exortam, de qua plura nos scripsimus in *Indiculo* Tab.III. Saec.I. a n.9. ad 17.

144. Inscriptio ex Lapide nigerrimo Africano, vel Ægyptio, Q. Junii Rustici. Extat apud Gruterum pag.222.n.1. De eo vide Baronium ad annum Chr.165. num. 2, ubi agit de Actis S. Justini Martyris, & Sociorum ejus, qui sub Rustico Urbis Praefecto morte affecti sunt. Ulpianus D. 49. L.1. *de Appellat.* laudat rescriptum M. Aurelii, & Lucii Veri *ad Junium Rusticum Praefectum Urbi*, qui in quibusdam aliis Lapidibus *Praetor Urbanus* etiam dicitur.

tur. Plures a Grutero Inſcriptiones recitantur pag. 221, in quibus legitur, ut in noſtro marmore, Vide Pagium ad annum Chr. 162. num. 4.

145. Nummus Marci Didii Severi *Juliani*. Viſitur in antica, quae heic exibetur, caput ejus laureatum cum epigraphe, IMP. CAES. M. DID. SEVER. IVLIAN. AVG. *Imperator Cæſar Marcus Didius Severus Julianus Auguſtus*: in poſtica vero, RECTOR ORBIS S.C. Imperator togatus ſtans, qui dextra globum ſuſtinet. Commodo interfecto, & Succeſſore Pertinace, paulo poſt quam Commodus periit, ſublato, Didius Julianus Imperium a militibus Praetorianis, magna vi pecuniae pollicita, mercatus, & Curiam cum armis ingreſſus, a Senatu, timore percito, confirmatus eſt anno Chriſti 193, Rectorque Orbis appellatus; a quo tamen Senatu poſt ſeptimeſtre Imperium capite damnatus eſt, data cuidam gregario cura, qui obtruncavit eundem in Palatio. Vide *Herod.* lib. 2, & *Spart.* in ejus Vita, cap. ult. ubi ait, imperaſſe Julianum *menſibus duobus, diebus quinque*. Vide Muſeum Muſellianum Tomo 1. Tab. 144. num. 10, Angelonum pag. 186, Muſeum Arſchotanum Tab. 52. num. 10, Geſnerum Tab. 129. num. 28, Harduinum

num Tab. 144. Mediobarbum pag. 262, Thesaurum Reginae Sueciae Tab.24. num.6, Museum Theupolum pag.561,& Vaillantium *de praest. Num.* pag. 106. Didii Juliani tempore, cum exercituum Duces tres, Severus in Pannonia, Pescennius Niger in Oriente, & Albinus in Galliis Imperium sumsissent, turbata ex dissensione civili Republica, pax Ecclesiae diuturna concessa est.Itaque,quamvis alicubi nostri ab Ethnicis aliquando premi solerent, ut constat ex Actis Martyrum Scillitanorum apud Ruinartium pag. 77; tamen illi furere ubique in Christianos non poterant, ut qui suis rebus prospicere, quam eos, qui nemini incomodo erant, insectari mallent.

146. Nummus Pescennii Nigri. Legitur in antica, quae heic exhibetur, IMP. CAES. C.PESC.NIGERIVS COS.II. *Imperator Caesar Cajus Pescennius Nigerius* (al. *Niger Justus*) *Consul Secundum*. Caput Pescenii laureatum. Patinus *de Num. Imp. Rom.* pag. 273. Pescennius, inquit, Equestris Ordinis homo, statura fuit procera, forma decorus, ore verecundo, ac semper rubido, cervice adeo nigra, ut ab ea, teste Spartiano, Nigri nomen acceperit: cetera corporis parte candidus, pinguis, capillo ad gratiam in verticem

ticem reflexo : Miles optimus, Tribunus singularis, Dux praecipuus, Legatus severissimus, Consul insignis, domi, forisque conspicuus, Imperator infelix, ita appellatus ab Exercitu Syriaco post Julianum necatum. Legitur in postica hujus Nummi, quem illustramus, FELICITAS TEMPORVM. In typo, *Canistrum floribus, & fructibus refertum*. Temporum felicitas non magis observatur, quam in rei frumentariae abundantia; cui, quum maxime providisset Pescennius, ideo canistrum spicis refertum, cum serpente, Felicitatis symbolo, in hoc, & aliis Nummis signatum est. Felix sane Imperium sub ejusmodi providentissimo Principe, ut scribit Vaillantius To.2. *Num. Imp. Rom.* pag. 202. Confer etiam Sertorium Ursatum *de Not. Roman.* apud Graevium To. XI. pag. 772.

147. Nummus Clodii Albini, cum epigraphe in antica, quam heic exhibemus, D. CLOD. SEPT. ALBIN. CAES. Decimus Clodius Septimius Albinus, ut scribit Patinus pag. 275, Nobilis Romanus fuit, Adrumeti in Africa natus, statura procera, capillo crispo, fronte lata, admirabili candore, voce muliebri, ad sonum eunuchorum. Cum Severus adversus Pescennium exercitum duceret, metuens, ne Albinus, qui tum

Exer-

Exercitui Britannico praeerat, cum Exercitu Romam veniret, eum Caesarem prius, posteaque Imperii consortem fecit. Victo Pescennio, primum insidiis est petitus: quibus detectis, manifeste contra eum exercitum duxit: multis praeliis vario marte acerrime pugnatum fuit; sed ultimo praelio Lugduni commisso fusae sunt Albini copiæ. Ipse sauciatus, & a Militibus captus, semivivus ad Severum ductus est; cujus abscissum caput pilo prius circumlatum, & Romam missum, publico patibulo affixum est. Corpus ejus ante Prætorium ad faetorem jacuit, laceratumque a canibus, in profluentem conjectum. Cur Albinus cognominatus sit, perbelle ostendit Epistola patris sui Ælio Bassiano data die Natalis ejus, quam in Clodio Albino Capitolinus refert his verbis: *Filius mihi natus est VII. Kalend. Decembris, ita candidus statim corpore, ut linteamen, quo exceptus est, vinceret. Quare susceptum eum, Albinorum Familiae, quae mihi tecum communis est, dedi, Albini nomine imposito. Fac, ut Remp., & te, & nos, ut facis, diligas.* Vide Museum Musellianum Tom.1. Tab.145. num.2, Angelonum pag.190, Harduinum pag.797, Mediobarbum pag.265, Nummophilacium Reginae Sueciae Tab.24. num.17, Museum

Theupolum pag. 561, & Vaillantium *de praest. Num.* pag. 109.

147. Inscriptio Nummi Clodii Albini, editi a Vaillantio *Num. Imp. Rom.* Tom. 2. pag. 208. Legitur in antica circa ejusdem Albini caput, IMP. CAES. CL. SEPT. ALBIN. AVG.: in postica vero, S. P. Q. R. P. P. OB. C. S. intra coronam lauream. Senatus, cum Albino plus faveret, quam Severo, ut scribit Capitolinus, (*a Senatu tantum amatus est, quantum nemo Principum, in odium speciatim Severi, quem vehementer ob crudelitatem oderant Senatores*), ipsi in Victoriae augurium hunc Nummum percussit: de quo lege Epistolam Eruditissimi Viri Josephi Bimardi praefixam Tomo I. *Novi Thes. Vet. Inscr.* Ludovici Muratorii col. 149.

148. *S. Felicitas cum VII. filiis suis. Habemus Corpus, Coemeterium, & Memoriam: & S. Symphorosa uxor Getulii, item cum VII. filiis suis. Habemus Corpus, & Memoriam.* S. Felicitas martyrium subiit una cum filiis suis circa annum Christi 150. sub Publio Urbis Praefecto, imperante Antonino Pio. Acta Passionis eorum extant apud Ruinartium *in Actis Martyrum sinceris* pag. 21 ac mentio de ipsis habetur etiam in antiquissimo Kalendario Bucheriano. Plura vide

de in nostro Indiculo Tab. III. Saec. I. n. 6. De S. vero Symphorosa uxore Getulii Martyris, Clarissimi & Doctissimi Viri, ac de eodem Getulio, & septem filiis eorum, passis sub Hadriano Imperatore circa annum Christi 120, vide Acta apud laudatum Ruinartium pag. 18. & seq., qui in praevia Admonitione haec scribit: „ B. Symphorosae, filiorumque ejus martyrii Acta, quae heic exhibemus, in Manuscriptis Codicibus Julio Africano celeberrimo Scriptori attribuuntur. Et quidem fieri potuit, ut in ejus libris de Chronographia (quos accuratissime scriptos fuisse testatur Eusebius lib. 6. *Historiae* cap. 31) inserta fuerint; cum in iis praecipuos eventus, qui ab Orbe Condito, usque ad Heliogabali Imperatoris tempora contigerant, retulerit. Verum, cum id Opus jamdudum perierit, an revera haec Acta Africano sint adscribenda, asserere non ausim: quamvis de eorum sinceritate nullus videatur dubitandi locus. Ea vero profert Ruinartius ex Mombritii, Surii, & Carduli editionibus, cum Codice Bibliothecae Colbertinae collatis. Horum Sanctorum neci occasionem præbuit vicinia celeberrimi illius Palatii, quod in Villa Tiburtina ab Hadriano aedificatum fuisse, testis est Spartianus. Cum

Indiculus Tabulae III Saeculi II.

 enim

enim Imperator hanc Regiam Domum, quam sibi ad delicias construxerat, nescio quibus piacularibus caeremoniis lustrari jussisset, hanc occasionem arripuere Sacerdotes, Symphorosam incusandi, nihil omnino Diis placiturum esse, nisi prius Symphorosa, aut iis sacrificaret, aut ipsa sacrificaretur. Quod ultimum Hadrianus, quem superstitiosiorem ex aliis ejus pluribus factis fuisse constat, exsecutus est circiter annum Christi 120, idest sub Imperii sui primordia: quo scilicet tempore, ut notat Dio Cassius, iste Imperator plurimas caedes fecit. Ceterum horum Martyrum memoria in antiquissimis quibusque Martyrologiis celebratur, quamvis diversis diebus. Romanum quippe, cum Notkero, eos recolit die 18. Julii, Rabanus die 21 ejusdem mensis, Usuardus, & Ado die 21 mensis Junii. In Via Tiburtina supersunt adhuc rudera veteris Ecclesiae, ut Aringhius notat lib. 4. *Romae Subterraneae* cap. 17, quae olim sub eorum nomine Deo consecrata fuerat, hactenusque *ad septem Fratres* vocabulum retinet. Eam autem in eo loco constructam fuisse non dubito, quem Pontifices in Actis *ad septem Biothanatos*, idest violenta morte peremptos, ut notat Baronius ad annum 138, appellarunt. Plura vide apud Do-

Doctiſſimum Joſephum Auguſtinum Orſi Sacri Apoſtolici Palatii Magiſtrum in *Hiſt. Eccleſ.* Italico idiomate ſcripta Tom.II.pag.67. & ſeq., & pag. 141. & ſeq.

149. Protome Fauſtinae junioris, Antonini Pii Imperatoris filiae, & Marci Aurelii uxoris, ex marmore Capitolino. Hujus tanta cum Nummis ſimilitudo eſt, ut, vel ipſa in vivis adhuc agente, vel ex iiſdem Nummis expreſſa videatur. Egregii Artificis Opus apparet, veſtimento opertum mirum in modum caelato. Effoſſum fuit hoc Signum in Villa Tiburtina Hadriani Imperatoris, ut ſcribit Cl. Bottarius *Muſ. Capitol.* Tom.2. pag. 34. Extat Inſcriptio apud Gruterum pag. 260. num. 6, quae habet,

FAVSTINAE
AVG.
IMP. CAES. T. AELI
HADRIANI . ANTONINI
AVG. PII . P. P. TR. POT. X.
IMP. II. COS. IIII.
FILIAE
M. AVRELI. CAESARIS
VXORI.

Antoninus Pius Auguſtus, anno Chr.147, die v. Kal. Martii, annum Tribuniciae Poteſtatis deci-

decimum, in allato marmore ſignatum, inivit, quo anno, Fauſtina ejuſdem filia ac M. Aurelii Antonini uxor, AUGUSTA eſt nuncupata. At M. Aurelius, *Caeſaris* tantum Titulo eo tempore decoratus fuiſſe dicitur; cum poſt annum XIII, qui fuit Chr. 161, demortuo ſocero Antonino Pio, Titulum Auguſti acceperit; ut ex variis Nummis oſtendit Eminentiſſimus Noriſius *de Epochis Syromacedonum* Diſſert. v. cap. 5. §. 2. Itaque Fauſtina Junior (cujus heic Protomam exhibemus) ante tria luſtra, & quod excurrit, Auguſta vocabatur, priuſquam M. Aurelius ejuſdem maritus eandem dignitatem obtineret. Quare Vaillantius *de Num. Imp. Rom.* Tom. I. p. 87. ſcite adnotavit, Fauſtinam, quae M. Aurelio Imperium tradidit, idcirco ſe Auguſti Pii filiam in Nummis inſcribere, ut Dignitatis Titulum, non tam accepiſſe a marito, quam illi per matrimonium attuliſſe oſtendat. Quod & ipſe M. Aurelius fateri coactus eſt; cum eam impudicam, & adulteram retinere coactus, exclamavit, *ſi repudiamus Uxorem, reddamus ei dotem*.

150.) Nummus Trajani cum epigraphe
151) in antica, IMP. CAES. NER. TRA-
152.) IANO OPTIMO AVG. GER. DAC. PARTHICO P. M. TR. P. COS. VI. P. P.

P. P. *Caput Trajani laureatum*: in poſtica vero, quae heic tripartite exhibetur, ARMENIA ET MESOPOTAMIA IN POTESTATEM P. R. REDACTAE S. C. Imperator paludatus (qui dextra haſtam, & laeva bacillum Imperatorium gerit) ſtat inter duos Fluvios humi jacentes (Tigrim ſcilicet, & Euphratem), intermediamque Provinciam cum thiara, quae a Trajano calcatur. Trajanus in Armeniam movens, ejecto Parthamaſire, eamdem Romanam Provinciam fecit. In Meſopotamiam ingreſſus, ſplendide exceptus ab Abgaro Rege Oſrhoenorum, Regnum eidem ratum habuit: deinde, expugnata Niſibi, & Batnis, inter Tigrim & Euphratem, Urbibus, quas Rex Parthorum, impoſito praeſidio, tenebat, ab Exercitu *Parthicus appellatus fuit*, nondum tamen a Senatu. Vide *Chronicum* ad annum Chriſti 114, & Spartianum *in Hadriano* pag. 10. Extant Nummi, in quibus Trajanus Cos. VI. obſignatur, cum epigraphe in poſtica (ut in hoc, quem impraeſentiarum ſatagimus illuſtrare), ARMENIA ET MESOPOTAMIA IN POTESTATEM P. R. REDACTAE. In aliis legitur, ARMENIA DEVICTA, vel SVBACTA. In aliis, ADIAB. S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. In aliis denique, ARABIA CA-

CAPTA, vel ADQVIS. S. C. Ex quibus Nummis, ut inquit Norisius in *Epist. Consul.* pag. 932 Edit. Veron. stabilitur Chronologia, & satis evidenter demonstratur, Armeniam, ac Mesopotamiam post annum 112, ac VI. Trajani Aug. Consulatum Romano Imperio adjectas fuisse. Nam, si anno U.C. 860. Epochae Christianae 107, ut vulgo hactenus credidere, Trajanus in Syriam venit, ac Armeniam (ejecto sine praelio, uti Dio testatur, Rege a Parthis imposito), aliasque Provincias occupavit; cur in Nummis, pleno quinquennio ejusdem Trajani Consulatu Quinto obsignatis, nulla captae Armeniae, aut Mesopotamiae, aut Adiabenis literula apparet? Scio, extare Numismata Quinto Trajani Consulatu signata, cum epigraphe, ARAB. ADQ. S. P. Q. R. &c. Sed illis indicatur Arabia Petraea, quam Cornelius Palma, nondum finito altero bello Dacico, teste Dione, devicit. Legitur (ut dixi) in nostro Nummo IMP. CAES. NER. TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC. PARTHICO P. M. TR. P. COS. VI. P. P. Doctissimus Fabrettus capite 9. eruditi syntagmatis *de Columna Trajani* pag. 294, & seqq. plurimis Nummorum, ac Lapidum Inscriptionibus demonstrat, Trajanum anno tantum Tribuniciae Po-

Poteſtatis XVIII, U. C. 868, Chriſti 115, in Nummis cognomen *Optimi*, ante Titulos *Germanici*, ac *Dacici* tuliſſe. Plinius in Panegyrico, quem Conſul deſignatus A. U. 853. recitavit, *Juſtis ne* (inquit) *de cauſis* S.P.Q.R. OPTIMI *tibi cognomen adjecit?* ubi pluribus ejuſdem cognominis Trajano delati dignitatem deſcribit. In Trajani quidem Nummis (inquit mox laudatus Noriſius *de Epochis Syromacedonum* Diſſertatione III. cap. VII. §. 2.) ante Sextum ejuſdem Conſulatum retrorſus legimus, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI: verum illud cognomen in anteriori Nummorum parte ante Titulos *Auguſti*, *Germanici*, *Dacici* in Nummorum ac Lapidum Inſcriptionibus ante ejuſdem Tribuniciam Poteſtatem XVIII neutiquam reperitur. Unum heic tantum epigramma altera vice recitabo, quod in Columna Trajani Publico Decreto ſcalptum, etiamnum Romae viſitur,

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

SENATVS . POPVLVSQVE ROMANVS
IMP. CAESARI. DIVI. NERVAE. F. NERVAE
TRAIANO. AVG. GERM. DACICO. PONTIF.
MAXIMO. TRIB. POT. XVII. COS. VI. P. P.
AD . DECLARANDVM . QVANTAE
ALTITVDINIS

MONS . ET . LOCVS . TANTIS
OPERIBVS . SIT . EGESTVS .

Anno Urbis 867 Trajanus, usque ad exitum Octobris, annum egit Tribuniciae Potestatis XVII, quo nondum Romae inscribebatur OPTIMUS AUGUSTUS. Dio, cum narrasset, captam a Trajano Armeniam, ait: *tum ei multa a Senatu decreta sunt*, *&* OPTIMUM sive *ἄριστον cognominarunt*: & statim memorat terraemotum Antiochenum, qui contigit anno Urbis 868. In quinque Lapidum Inscriptionibus apud Clarissimum Fabrettum pag.293 cum TRIB.POT.XVIII legitur Trajanus OPTIMVS AVG. GERM. Titulum vero *Parthici* Trajanum eodem A. U.868, Chr.115 jam tulisse, luculenter ostendit laudatus Norisius in Epist.Consulari, & in Differt.3. *de Epoch. Syromaced.* cap.8. Et quidem Dio, cum descripsisset memoratum terraemotum, qui magnam Antiochiae partem dejecit, ac ipsum pene Trajanum ibidem hiemantem oppressit, eos inter, qui elisi interiere, *Pedonem Consulem* memorat. Tum subdit, *ineunte Vere, Trajanus in hostilem terram ingreditur*: ac cum narrasset, Trajanum, Tigre superato, Adiabene, aliisque Regionibus in potestatem redactis, Babylonem occupasse, ac Exercitum ab Euphrate ite-

iterum ad Tigrim deduxisse, ait, *Ctesiphontem ingreditur: qua urbe capta, Imperator appellatus est, confirmato Parthici cognomine*. Nam ante scripserat, Trajanum, Parthorum praesidiis Nisibi ac Batnis in Mesopotamia pulsis, *Parthicum* a Legionibus appellatum fuisse. Id vero contigerat A. U. 867, Christi 114, ante memoratum terraemotum. Trajanus ergo delatum sibi *Parthici* cognomen tum primum admisit, cum Ctesiphontem, Regiam Parthorum sedem, occupavit, quod contigit laudato anno Urbis 868, Imperii ejus XVIII. Trajanus Romanorum Principum primus fuit, qui Armeniam in Provinciae formam redegerit: &, teste Dione apud Xiphilinum, *bellum intulit Armeniis, Parthisque; quod, ut ipse dicebat, Rex Armeniorum non abs se, sed a Rege Parthorum diadema accepisset*. Cum vero Armeniam occupasset, Parthamasirem Regem Armeniorum punivit. Eutropius lib. 8. ait: *Armeniam, quam occupaverant Parthi, recepit, Pharnace Syro occiso, qui eam tenebat*. Rufus vero in Breviario, *Armeniam*, inquit, *recepit a Parthis: sublato diademate Regi Armeniae majoris regnum ademit*. Ejus tamen successor Hadrianus, quod videbat, Armeniam sine numeroso præ-

 sidio

ſidio teneri non poſſe, *Armeniis Regem habere permiſit, cum ſub Trajano habuiſſent*, ex Spartiano cap. 21. Regem vero ab Hadriano Armeniis datum, colligitur ex verbis laudatis Appiani, qui eodem imperante Hiſtorias deſcripſit. Hujus etiam ſucceſſores Antoninum Pium, ac L. Verum Reges Armeniae creaſſe, eorumdem Nummi indicant, inſcripti, REX ARMENIS, vel ARMENIÆ DATUS. Scilicet exemplũ Auguſti ſecuti ſunt, qui id genus Nummos, potentiae oſtentandae gratia, cum ea epigraphe cudi juſſerat. Hi quidem erant Reges, quorum ditiones Romanas provincias, qua latius per Aſiam a Ponto ad Aegyptum uſque protendebantur, imperante Auguſto, cingebant. Illi pro arbitrio ſubditis tributa, ac milites imperabant; & ſi quid gravius contra eoſdem peccabant, delati ad Auguſtum, in judicium vocabantur: ſiquidem Archelaus Rex Cappadocum a ſubditis, itemque ejuſdem nominis Ethnarca Judaeorum a Primoribus Provinciae apud Auguſtum delati, Romam evocati ſunt. Bello Romanis inſtante, copias, ab Imperatore juſſi, in Romana caſtra mittebant, ac Legatorum Syriae dictis audientes erant, quoties hoſtium metus immineret. Scribit de Nerone Tacitus libro 13. *Legioneſque ipſas propius Arme-*

niam

niam collocari jubet, duosque veteres Reges Antiochum, & Agrippam expedire copias, queis Parthorum fines intrarent, idque passim in Historia Romana occurrit. Vide Panvinium *de Imperio Romano* apud Graevium Vol. I. cap. XIX. pag. 521. 522. & 523, Guidum Pancirolum *de Notita Dignitatum Imperii Orientis* apud eundem Graevium Vol. VII. pag. 1634. cap. CXV, Angelonum pag. 108, & 123. num. 41, Museum Arschotanum Tab. XXXIV. num. 9, Begerum Vol. II. pag. 648, Erizzum pag. 309, Harduinum *de Nummis Antiquis illustratis* pag. 499, & 753, Mediobarbum pag. 162, Nummophilacium Reginae Sueciae Tab. X. num. 14, Vaillantium *de praest. Nummis.* pag. 47, & *de Arsacidarum Imperio* pag. 312, Vicum Tab. XXII num. 82, Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. 3. Part. I. pag. 197, & Museum Musellianum Tom. I. Tab. LXIX. num. 2.

153. ANTIOCHIA. Nummus Vespasiani cum epigraphe in antica, IMP. CAES. VESP. AVG. P. M. TR. P. *Caput Vespasiani laureatū*: in postica vero, quæ heic exhibetur, ANTIOCHIA. Caput muliebre turritum. Urbes multae Antiochiae nomine fuere donatae, ut Geographi norunt. Quae Oronte Amne dividitur, fuit Urbium Orientis maxima, Seleu-

leucidarum Regum Sedes, ac postea sub Imperio Romanorum totius Syriæ Metropolis. Condita fertur anno I Olymp. 120, die 22 Artemisii, *Sole exoriente*, teste Joanne Malala Antiocheno. Ad hanc Syriae Metropolim Tristanus, & Patinus *Imp.Rom.Numism.* pag. 142 praesentem Nummum revocant. Antiochenses inter primos Vespasiano, a Legionibus in Imperatorem electo, adhaesere; ut eruitur ex Tacito *Histor.* lib. 2: *Ante Idus Jul. Syria omnis in eodem sacramento &c.* Ipsi ergo hunc Nummum procuderunt;etiam ob ritus contra Judæos ab eo compositos,qui totam Civitatem evertere poterant, & ob collapsam Urbem restitutam. Antiochiae, duae monetae cudendae erant officinae. Pecunia, ad bellum contra Vitellium gerendum, ibidem signata est, ex eodem Historico: *Prima belli cura, agere delectus, revocare veteranos: destinantur validae Civitates exercendis armorum officinis: apud Antiochenses,aurum,argentumque signatur*. Nil mirum ergo,si Antiochia pro solita S.C.nota, quam,ad indicandam facultatem sibi a Senatu cudendae monetae concessam,apponebat, Urbis nomen in hac moneta Vespasiani Imp. percusserit. Caput muliebre turritum, Urbium principum symbolum est, eas fortissimis

mis moenibus cinctas indicans. Vide Vaillantium *de Coloniis* Tom. I. pag. 189.

154. ÆLIA CAPITOLINA. Nummus Hadriani. Legitur in antica, IMP. CAES. HADRIAN. AVG. *Caput Hadriani laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, COL. AEL. CAP. *Colonia Aelia Capitolina. Aquila Legionaria.* Hadrianus, Hierosolymis instauratis, Æliæ Capitolinæ nomen imposuit, eoque Coloniam deduxit. Vide Chron. ad an. Chr. 130. Harduinus *de Num. Antiq. illustr.* p. 12, ad illustrandam epigraphem numismatis, de quo loquimur, scribit: Id nomen Urbi Jerosolymitanae in Nummis Hadriani, Antonini, & M. Aurelii, e Cimelio Christianissimi Regis, ab Aelio Hadriano datum. Plinius lib. v. sect. xv. *Judaea*, inquit, *dividitur in Toparchias decem .... Orinem, in qua fuere Jerosolyma, longe clarissima Urbium Orientis, non Judaeae modo*. Non dixit *sunt*, sed *fuere*: nulla enim prorsus erant, cum Plinius haec scriberet: a Tito nempe, & Vespasiano patre deleta: quae fuere postea ab Hadriano instaurata. Conferatur D. Hieronymus, qui *in Act. Apostolor.*,, *Hierusalem*, inquit, *Metropolis quondam totius Judaeae, quae nunc ab Aelio Hadriano Caesare, quod eam a Tito destructam latiore situ instauraverit, Aelia co-*

cognominata est; cujus ope factum est, ut Loca Sancta, idest Dominicae Passionis, & Resurrectionis, sed & Inventionis S. Crucis, quondam extra Urbem jacentia, nunc ejusdem Urbis muro Septentrionali circumdentur. Postquam ergo Hadrianus Judaeorum Gentem rebellantem maximis cladibus contudit, ac Syros, una cum Deorum cultu, in illorum Urbes induxit; nova passim nomina iisdem Urbibus imposita fuere, ut nulla deinceps rebellium memoria esset reliqua. Ita in proximo Hierosolymis Solo, Urbs nova condita, de nomine Aelii Hadriani, ac Romani Capitolii, *Aeliae Capitolinae* nomen retulit. Laudatus Harduinus *de Num. Antiq.* p. 562. scribit, hunc Nummum, insculptum COL. AEL. CAP, ab Holstenio *ad ignobile Syriae Coeles Oppidulum Capitoliadem revocari*; *cum ad Hierosolymam spectare palam sit*: quam Urbem ab Imperatore Tito Caesare dirutam, Hadrianus denuo excitans, de suo, ut dictum est, Romanique Capitolii nomine nuncupavit. Equidem recte Harduinus hunc Nummum, Latine inscriptum, non ad Capitoliadem Syriae Coeles, sed ad novam prope ruinas Hierosolymorum ab Hadriano extructam Urbem revocat. Dio enim apud Xiphilinum de eodem Principe scribit: *cum autem in Urbem*

bem Hierosolymam, quae eversa fuerat, quamque AELIAM CAPITOLINAM *appellavit*, *Coloniam deduxisset &c.* Quare etiam a Ptolemaeo libro 5. cap. 15. in Coele Syria, *Capitolias*; in Palaestina vero, *Hierosolyma, quae dicuntur Aelia Capitolina*, recitantur. Ita Norisius *de Epochis Syromacedonum* Dissert. 3. cap. 9. §. 4. qui addit, falli eundem Harduinum pag. 13, ubi laudat Nummum inscriptum AEL. MVN. COMM. *Aelium Municipium Commodianum*, eumque eidem Aeliae Capitolinae tribuit. Scio (inquit) quasdam Colonias in Municipia postea mutatas. Cicero in Philippica XIII. commendat *lautissimum Oppidum, nunc Municipium honestissimorum quondam Colonorum Suessam*: quam Urbem Romani, L. Papirio Cursore & C. Junio Bubulco Coss. A. U. Romae 441 Coloniam fecerant. At Aelia Capitolina post Imperium Commodi Colonia in Nummis Elagabali inscribitur: & in Synodo Hierosolymitana, anno Christi 536 celebrata, initio statim legitur, *in Colonia Aelia Metropoli, sive Hierosolymis*. Quare Aelia Capitolina ex Colonia, neutiquam in Municipium mutata est. Adde, falsam esse laudati ab Harduino Nummi epigraphem. Nam V. Cl. Vaillantius aliter ejusdem Imperatoris Commo-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

di Nummum inscriptum dicit, videlicet AEL. MVN. COEL. quam Inscriptionem, in aliis etiam Nummis Impp. Caracallae, Macrini, ac Treboniani scalptam, idem Harduinus pag. 120. interpretatur, *Aelium Municipium Coelium*. Plura vide apud eundem Norisium loco citato. Ulpianus apud Tyrum in Syria Phoeniciae natus L. 1. tit. *de Censibus* ait: *In Palaestina duae fuere Coloniae, Caesariensis, & Aelia Capitolina*.

155. CÆSAREA PALÆSTINÆ. Nummus M. Aurelii cum epigraphe in antica, IMP. M. AVR. ANTONIN. AVG. *Caput Marci laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, COL. PRIMA. FL. AVG. CAESAR. *Colonia Prima Flavia Augusta Caesarea*. Caput Serapidis, cum modio, calathove. Plin. lib. v. sect. 14. *Stratonis Turris, eadem* CAESAREA, *ab Herode Rege condita: nunc* COLONIA PRIMA FLAVIA, *a Vespasiano Imperatore deducta*. Harduinus *de Nummis Antiquis illustratis* pag. 111. scribit: *Prima* vocatur, vel *Primana*; quod Primae Legionis milites Colonos haberet, ut in Arelatensium Nummo praemonuimus: Flavia, a Vespasiani nomine. Ulpianus lib. 1. Digest. tit. xv. *de Censibus*, ait: *Divus Vespasianus Caesarienses Colonos fecit &c.* Hieronymus in Chron. anno iv. Olymp.

cxci

CXCI scribit: *Herodes Caesaream in nomine Caesaris condidit, quae prius Turris Stratonis vocabatur*. In vetustis Inscriptionibus mihi nondum occurrit, *Legio Prima Flavia*. At LEG.III. LEG.IV. LEG.X. & LEG.XVI, cum FLAVIÆ appellatione, passim. Vaillantius contra de *Coloniis* Tom. I. pag. 198. animadvertit, quod, cum Legio Prima in Germania inferiori ab Augusto constituta, in Italiam bello civili Vitelliano contra Othonem venisset, eadem deinde a Vespasiano devicta, per Illyricum dispersa est; proindeque credibile non est, veteranos illius a Vespasiano in Coloniam fuisse deductos; sed potius emeritos Legionum, quae in bello Judaico cum eo militaverunt. *Prima* ergo Caesarea dicta videtur, quod illa Metropolis seu Caput Palaestinae esset, ut innuit Tacitus Histor. lib. 2. *Haud dubia destinatione discessere, Mucianus Antiochiam, Vespasianus Caesaream: illa Syriae, haec Judaeae Caput est*. Paulus quoque lib. 50. Digest. Lege 2. *de Censib.* adversatur Cl. Harduino, scribens: *Divus Vespasianus Caesarienses Colonos fecit, non adjecto, ut & juris Italici essent; sed tributum his remisit capitis. Sed Divus Titus etiam Solum immune factum interpretatus est*. Non ergo milites Legionis Primae illuc Coloni deducti

 sunt,

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

sunt; siquidem Vespasianus Colonis *tributum remisit capitis*. At milites Legionarii nullo tributo capitis obligabantur: erant enim Cives Romani, ex quibus solis tunc Legiones veteri instituto conscribebantur. Syri masculi ab anno aetatis XII. ad LXV, teste Ulpiano Patria Tyrio in lib. 50. Digest. L. 2. num. 3, *tributo capitis* obligabantur; ac insuper, ut ait Appianus in Syriacis, *centesimas* solvebant. Syri ergo Caesarienses Coloni facti, remissionem tributi capitis acceperunt a Vespasiano: sed, cum de immunitate Soli Imperator nihil statuisset, videbantur adhuc obligari centesimis. Quare Titus etiam Soli immunitatem iisdem concessit, ut scite scribit Doctissimus Norisius in Paraenesi ad Harduinum, in qua, cur Cęsarea, *Prima, Flavia, Augusta* nuncupata fuerit, diligentissime inquirit. Serapidem Sinope Alexandriam advectum, Tacitus, & Plutarchus literis consignarunt. De illius autem calatho loquitur Macrobius *Saturnal.* cap. 20, ubi Serapin non alium esse, quam Solem tradit: *cujus*, inquit, *vertex insignitus* calatho, *& altitudinem syderis monstrat, & potentiam capacitatis ostentat: quia in eum omnia terrena redeunt, dum immisso calore recipiuntur*. Narrat Capitolinus, a Marco Aurelio Serapidem summope-

re

re cultum fuisse : additque, Imperatorem *juvenum nobilium sacra Serapidis a vulgaritate Pelusia submovisse* . Cl. P. Mamachius Tom. II. *Orig. & Antiq.* lib. 2. cap. 1. pag. 12, & seq. haec *de Caesarea* Christiana (quam Tacitus loco citato *Judaeae caput* appellat, Hierosolymis jam excisis) erudite de more adnotavit: ,, Aberat ea (nempe Caesarea Palaestinae) Hierosolymis millia passuum 73, incolasque Apostolorum tempore habebat, qui Christiana instituta consectarentur, ut *Act. Apost.* testantur *cap.* x. *ver.* 1. Sed quis ejus Ecclesiae primus Episcopus fuerit, non satis constat &c. Ecclesia, quae ab Apostolis constituta in ea Urbe fuit, aucta magis, magisque est Sanctorum Virorum opera, quorum a Deo signis, atque prodigiis confirmata oratio esset. Igitur Caesarienses Christianos Episcopis usque ad Commodi tempora caruisse nunquam concedam . Secundo autem Saeculo fere exeunte, quae invecta in Caesariensium Civitatem est, ea multis partibus crevit Ecclesia, atque Theophili potissimum, ejusque ministrorum opera stabilita est : Theophilo successit Theochtistus, qui pari cum laude in ea Ecclesia regenda versatus est, ut refert Euseb. *lib.* 5. *cap.* 23. *Hist. Eccl. pag.* 42. *Edit. Cantabr.* Huic medio fere Saeculo III. vita fun-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

functo, suffectus est Domnus (teste eodem Euseb. *lib.6. cap.19. Hist. pag.222*), qui aliquos strenue pro fide in Ecclesia sua certasse vidit, ut ipse narrat ejusdem *Hist. Eccl. lib.7. cap.14. pag.263*. Domnum Theoctenus Origenis auditor excepit, qui an. Christi 264 interfuit Synodo Antiochenae, quae errores Pauli Samosateni damnavit: quo fere tempore Martyribus etiam claruit Caesariensis Ecclesia; de quibus Euseb. *lib.7. cap.15. pag.263*. Inde Agapius Episcopatu potitus est. Vide Guidum Pancirolum *de Notitia Dignitatum Imperii Orientis* apud Graevium Vol. VII. cap. 107. pag. 1626 (ubi plura ad rem nostram congessit), Spanhemium *ad Constit. Imp. Antonini* Exercit. I. apud eundem Graevium Vol. XI. pag. 57, & Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag. 220.

156. BERYTUS. Nummus Trajani cum epigraphe in antica, IMP. CÆS. TRAIANO AVG. COS. VI. *Caput Trajani laureatum*; in postica vero, quae heic exhibetur, COL. BER. *Colonia Berytus*. Duae Aquilae Legionariae in laurea, quae typum Coloniae exhibent. Berytenses Trajano de Armenia capta gratulantes, hunc Nummum ei dedicarunt. Patinus V. Cl. scribit in Notis ad cap. 22 Suetonii in Julio, nosque in Elencho item scri-

scripsimus, Typographi currente rota, Berytum Phoeniciae Urbem, unam fuisse Coloniarum transmarinarum, in quas Julius Caesar Colonos misit; quia Nummus iste cum epigraphe COL. IVL. &c. scalptus est. Verum hanc Urbem non Julii, sed Augusti Coloniam fuisse, docet Ulpianus *de Censibus*, sic de Beryto scribens: *Augusti beneficiis gratiosa, &, ut Divus Hadrianus in quadam Oratione ait*, AUGUSTANA COLONIA, *quae jus Italicum habet.* Eusebius in Chronico ad annum tertium Olymp. 191. U.C. 740. ait, *Coloniae Berytum, & Patras deductae.* In Ancyrano Lapide dicuntur militares *Coloniae ab Augusto conditae, M. Crasso, & Cn. Cornelio Lentulo Coss.* qui A. U. 740 Magistratum gesserunt. Strabo lib. 16. pag. 520. scribit: *Berytus a Tryphone diruta, nunc vero a Romanis instaurata, duabus Legionibus ibi ab Agrippa collatis.* Et sane eo A.U. 740. Agrippa Asiae, ac Syriae praeerat, quo etiam anno Colonos Augusti jussu Berytum misit. Denique in Cimeliis Mediceis servantur duo rara Numismata Elagabali, & Gordiani Imperatorum, cum epigraphe in postica, COL. IVL. AVG. FEL. BER. *Colonia Julia Augusta Felix Berytus.* Plinius lib. 5. cap. 2. ait; *Berytus Colonia, quae Felix Julia*

appel-

appellatur. Ezechiel Spanhemius Differt. ix. pag. 878. scribit, ex Actis Synodi Chalcedonensis notas esse *Tyri cum Beryto contentiones, quibus factum est, ut non solum Tyrus Metropolis* Phoeniciae Primae, *Berytus autem* Phoeniciae Secundae *dicerentur*; *sed etiam, ut a Theodosii Junioris temporibus, juxta Notitiam Imperii, Tyrus* Metropolis maritima, *altera vero* Libani *diceretur*. Non possum tamen ad eruditissimi Viri sententiam accedere: nusquam enim legitur, Berytum fuisse Metropolim Phoeniciae Secundae, seu Libani. Theodosius Junior surreptitiis precibus Eustathii Episcopi Beryti deceptus, hocce Decretum emisit: *Propter multas, justasque causas, Metropolitano nomine, & dignitate Civitatem Berytum decernimus exornandam, jam suis virtutibus coronatam. Igitur haec quoque Metropolitanam habeat dignitatem: Tyro nihil de suo jure derogetur. Sit illa Mater Provinciae Majorum nostrorum beneficio; haec nostro*. Extat haec Sanctio in lib. xi. Cod. Just. tit. 21. Ex hoc Principis decreto Eustathius Beryti Episcopus jus Metropoliticum sibi vindicans, Tyri Metropolitae Dioecesim invadens, sibi subdidit *Byblum, Botrym, Tripolim, Orthosiada, Arcas, & Antaradum*, uti eidem objecit

in

in magna Synodo Chalcedonensi Photius Tyri Metropolita. At memoratae Urbes, erant omnes intra Phoeniciam maritimam, in qua & Berytus Urbs, Byblum inter & Sidonem, censebatur. Itaque Eustathius Episcopus Berytensis in parte Phoeniciae maritimae, non autem in Phoenicia Libani, jus Metropoliticum sibi usurpavit. Theodosius Augustus nudum Metropoleos Titulum Urbi Beryto concesserat; cum diserte pronuntiaverit, *Tyro nihil de suo jure derogetur*. At, cum plurimum eidem Eustathii ambitio derogaret, in Synodo laudata Act. IV. integrum jus Tyrio Archiepiscopo assertum est, Episcopo Berytensi in ordinem redacto. Hinc Epistolam Synodalem Phoeniciae maritimae ad Leonem Augustum subscribunt hoc ordine Episcopi: *Dorotheus* (proximus Photii successor) *Episcopus Tyri*; *Eustathius Episcopus Beryti*; *Megas Episcopus Sidonis &c.* Ita Eustathius, præsumpta Metropolitani potestate privatus, inter Suffraganeos Episcopos Phoeniciae maritimae semet subscripsit. Idem tamen Eustathius, qui Actione IV. ejus Synodi Chalcedonensis jure Metropolitico privatus fuerat die XV. Octobris anni Christi 451, in Act. VI habita die 25. ejusdem Mensis dicitur Episcopus τῆς Βηρυτίων μητροπό-

λεως, *Berytiorum Metropoleos*, nempe solo nomine talis. Haec ex Norisio *de Cenotaphiis Pisanis* Differt. I. cap. 2. pag. 36, & *de Epochis Syromacedonum* Differtat. IV. cap. 3. pag. 419.

157. DEULTON. Nummus Trajani cum epigraphe in antica, IMP.CAE. NER.TRA. AVG.GER. P.M.TR.P.COS.III.P.P. *Caput Trajani laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, C. F. P. D. *Colonia Flavia Pacensis Deulton*. Caput Bovis insculptum. Vide Harduinum *de Num. Antiq.* pag. 137, & Vaillantium *de Colon.* Tom.I.pag.214. Sertorius Ursatus *de Not. Romanor.* apud Graevium Vol.XI. p.630, & Patinus *de Num.Imp. Rom.* siglam hujus Nummi ita legunt, *Colonia Flavia Pacifica Deulton*. Hæc urbs est Thraciae Mediterranea, teste Ptolemaeo, de qua consulendus Tristanus *in Com.Hist.Impp.Rom.* Tom.2.p.455. Trajani Consulatum III pluribus laudat Plinius *in Panegyri*, de quo etiam vide Card. Norisium *in Epistola Consulari* To.2.Edit.Veron.p.922. Deultum Coloniam, utpote a Vespasiano deductam, Flaviam dictam esse, verisimile est, ex nomine Gentis suę; & Pacensem, ob ejusdem Imperatoris summum erga Deam Pacem cultum, cui Romae Templum ingens Foro proximum condidit.

Vail-

Vaillantius *de Colon.*Tom.I.p.214.animadvertit, ab eodem Imp. Veteranos Deulton deductos,Plinio innuente,fuisse,qui lib.4.c.11.scribit:*Deulton, cum stagno, quod nunc Deultum, Veteranorum &c.*Huic vero nomen *Pacensis*, non*Paciferae*,nec*Pacificae*,ut supra relati Auctores arbitrantur, esse monuit P.Harduinus p.137.ait,Caput Bovis,sacrificium,aut votum pro Trajano factum indicare(in Templis enim Boum capita appendere solebant), forsan pro ejus in Dacos expeditione,quam Tertio Consulatui Comes Mediobarbus assignat pag.140.

158.CARTHAGO.Nummus Septimii Severi cum epigraphe in antica,SEVERVS PIVS AVG.*Caput Severi laureatum*: in postica vero, quam heic exhibemus, INDVLGENTIA.AVGG.IN CARTH.*Indulgentia Augustorum in Carthaginem*.Figura muliebris,quæ leone vehitur; dextra fulmen, sinistra hastam tenens. Huic Nummo ille similis ejusdem Severi est, inscriptus INDVLGENTIA AVG. IN ITALIAM. Indulgentia apud Antiquos, remissio erat tributorum ex annonis, quam Severus Carthaginiensibus fecit.S.Ambrosius relatus a Patino pag.280. scribit: *Nihil gloriosius exitus tanti Principis habuit* (de Theodosio loquitur), *qui, cum omnia jam filiis tradidisset, Regnum, Pote-*

testatem, nomen Augusti; nihil, inquam, speciosius ei in mortem servatum est, quam quod immane quantis promissa Annonarum exigendarum relaxatio, dum moratur, facta est successio ejus INDULGENTIARUM *haereditas.* Porro *Carthaginiensibus plurima indulsit Severus*, teste Spartiano: inter quae numerandum est illud, quod legitur in Digestis *de Censib.* lib. 1. Tit. 16, *In Africa Carthago a Divis Severo, & Antonino Juris Italici facta est.* Mulier vecta a leone decurrente, est Dea Astarte; quae in quodam etiam Antonini Caracallae Nummo visitur, cum eadem epigraphe, INDVLGENTIA AVGG. IN CARTH. S. C., cumque eadem Figura muliebri leone vecta, quae dextra ramum, seu hastam, sinistra tympanum gerit. Mediobarbus eam Cybelem interpretatur, ut refert Pagius ad annum Chr. 203. num. 2. Ego vero, Deam esse Venerem Caelestem, seu Astartem, ajo, cultam praecipuo ritu a Carthaginiensibus, Sidoniisque; ut ostendit Doctissimus Card. Norisius Tom. II. col. 437, & seq. *de Epochis Syromacedonum* Differt. IV. cap. V. §. 1. ubi inter cetera haec scribit: „ in Cimeliis Regis Christianissimi visitur Numisma Neronis, retrorsus inscriptum, ΘΕΑϹ ΣΙΔΩΝΟϹ. L. ΕΟΡ *Dea Sidonis. Anno* CLXXV, ubi visitur Europa tauro vecta, uti in Trajani

jani quoque Nummo apud Patinum, in quo eadem epigraphe recitatur, cum Epocha Sidonis ZK.... obtrita postrema nota numerali, quae in gemino Nummo ejusdem Regii Cimeliarchii legitur, videlicet ZKZ., anno CCXXVII. Poetae enim finxerunt, Europam ex agro Sidoniorum, a Jove, tauri imaginem simulante, raptam: unde Ovidius 2. *Metam.* v. 835. ait, Europam Regis filiam ex ea Regione raptam, quam

.... *Indigenae Sidonida dicunt*.

Lucianus sub initium Opusculi *de Dea Syria* ait: *Est autem & aliud Templum in Phoenice magnum, quod Sidonii celebrant Astartes*: quo nomine ejusdem Sacerdotes Europam Cadmi sororem intelligere testatur, & statim: *Numisma quoque, quo Sidonii utuntur, Europam habet insidentem tauro, Jovi videlicet.* Eusebius in Chronico num. 690. scribit: *Europa a Cretensibus rapta est navi; cujus Insigne, taurus*: unde Jovis in Creta regnantis, in taurum versi, fabula der ..vit. Europa, quae Dea Sidonis in Numm..s dicitur, eadem & Astarte dicebatur. Tyrii Sidoniorum Coloni, cum Carthaginem postea in Africa condiderunt, Astartes, sive Europae cultum illuc invexerunt. Hanc tamen Carthaginienses *Caelestem* vulgo appellabant; quam etiam non

non Tauro, sed Leone, uti Cybelem alii vectam in Nummis scalpebant, quorum ectypa magnis Ecclesiae Annalibus Card. Baronius inseruit Tom. 2. ad annum Christi 210, qui Tomo v. ad annum Christi 399. plura erudite congerit *de Caelesti Dea* Carthaginiensium. Apud Eusebium lib. 1. laudati Operis capite 7. legimus: *imposuit autem Astarte capiti suo Regale insigne Tauri caput*, quo eadem cum Europa esse indicatur. Vide Harduinum *de Nummis Antiquis illustratis* pag. 117. *Carthago* (inquit Mela, scite, ut solet, lib. 1. cap. 7) *nunc Populi Romani Colonia, olim Imperii ejus pertinax aemula: jam quidem iterum opulenta: etiam nunc tamen priorum excidio rerum, quam ope praesentium, clarior*. Ex Urbis ruderibus Tunetum nunc juxta conditum, *Tunis*. Carolus Sigonius de Antiquo jure Provinciarum, apud Graevium Vol. II. lib. 1. pag. 525. cap. 11. scribit: Primum, qui in Provinciis Colonias collocarit, invenio C. Gracchum, qui Carthaginem deduxit in Africa: unde scribit Vellejus: *in Legibus Gracchi, inter perniciosissima numeraverim, quod extra Italiam Colonias posuit. Id Majores diligenter vitaverant; adeo ut Cives Romanos ad censendum ex Provinciis in Italiam revocaverint: prima autem*

autem extra Italiam Colonia Carthago condita est. Haec autem, ut scribit Sertorius Ursatus *de Notis Romanorum* apud Graevium Vol. XI. p. 595, quae dudum fuit aemula Romae, tandem ejus Triumphorum numeros auxit: proinde, *Plinio* teste *Hist. Nat. lib. 5. cap. 4*, Romanorum Colonia in rudera magnae Carthaginis, Julio Caesare curante, deducta fuit: nam, *postquam diu Carthago deserta permansit, eodem fere tempore, quo & Corinthus, rursum a Divo Caesare sub idem fere tempus instaurata est; missis eo Coloniis Romanis, quibus liberet, & militum nonnullis*, ut scribit *Strabo de situ Orbis lib. 17*. Unde & *Dio Hist. 43*. de Caesare loquens sic adnotavit: *Addidit hoc etiam suis praeclaris factis, quod Carthaginem, Corinthumque instauravit*. Atque mox: *Corinthum vero, Carthaginemque, Urbes antiquas, splendidas, illustres, quae jam perierant, Colonias Romanorum deduxit*. Augustus vero, eodem Auctore teste *lib. 42*, *Carthaginem quoque denuo Coloniam deduxit; quia Lepidus, quum partem ejus habitatoribus orbasset, jus Coloniae dissolvisse videbatur*: quod contigit, juxta *Dionis* Chronologiam, anno U. C. DCCXXV, decimo quinto scilicet anno a C. Julii Caesaris deductione. Deduxerat enim illam Caesar, ut

Dioni

Dioni videtur, anno U.C. DCCX. Doctissimus Spanhemius *ad Constitut. Antonini Imperatoris* Exercit. II. apud Graevium Vol. XI. pag. 141. „ Ut continuo, *inquit*, recedam ab explicatione omnium Interpretum Novellarum Justinianearum, illud facit, primo, quod nova haec, eaque Gracchi primum, dein felicioribus J. Caesaris auspiciis condita, vel instaurata fuerit in Africa, Carthago, Colonia nempe e Romanis Civibus (quod ex Strabone lib. XVIII. pag. 833, Vellejo lib. II. cap. 15, Plutarcho in Caesare pag. 734, ac Dione Cassio lib. XLIII. pag. 249, & Nummis praeterea antiquis constat), in eam tum deducta. Unde a Plinio lib. VII. cap. 3, dicitur, *Colonia Carthago magnae in vestigiis Carthaginis* : & in Gestis purgationis Caeciliani cap. 4, *splendidae Coloniae Carthaginiensium* : apud Apulejum (*Florid.*) autem, *splendidissimae Carthaginiensium Curiae*, *ac splendidissimi ordinis* fit mentio. Nota haud plane est in Romana antiquitate tyronibus (ut liquet ex iis, quae ea de re jam sumus commentati) diversa *Coloniarum*, *&* *liberarum Urbium* in Orbe Romano conditio; quum illae, Romanorum utpote Civium, civilibus Quiritium legibus subjacerent; non vero liberae Urbes, quae vulgo sua-

ſuarum legum libertate,& avita Reipublicae forma fruebantur. Unde etiam inter Urbes, quae *ſub* Romanorum *legibus agunt*, *&* *ſolemnes*(quibus novi Conſules Magiſtratum inibant) *dies celebrant*,juxta Conſtantinopolim, Antiochiam, Alexandriam, *Carthago* ab Auſonio in gratiarum actione pro Conſulatu recenſetur. Adde, quod exin perpetua ſedes Proconſulis Africae, qui ibi jus diceret,evaſit; dictaque inde *Proconſularis Carthago*, teſte Leg. 1. §. 2. C. Juſt. *de Off. Praef. Praet. Afr.* & acceptae ibi ab Imperatoribus ad eoſdem Proconſules, aut ad Vicarios Africae (quod, vel ex utroque Codice obvium) leges. Quomodo etiam conſtituto a Juſtiniano Africae Praefecto Praetorio additur ibidem §. 1. *cujus ſedem jubemus eſſe Carthaginem*: ac praeterea ibidem §. 2, *ut Carthago*, *&* *Byzacium*, *ac Tripolis Rectores habeant Conſulares*; *reliquae vero Numidia*, *Mauritania*, *&* *Sardinia a Praeſidibus gubernentur*. Secundo, quod quaecumque illius novae Carthaginis amplitudo, dein ac felicitas ſub Romanis Caeſaribus fuerit, ſeu eorundem Caeſarum in eam Urbem Indulgentia, quam praedicant illius Urbis ſub Severo, & Antonino Caracalla Nummi, INDVLGENTIA AVGG. IN CARTH. *Indulgentia Au-*

gustorum in Carthaginienses, aut alii sub sequutis Imperatoribus FELIX CARTHAGO, & ad quam respicit ab initio libri *de Pallio* ipse Carthaginiensis Tertullianus, *Principes semper Africae Viri Carthaginienses, vetustate nobiles, novitate* FELICES, aut quod ab Apulejo *Florid.*, Herodiano lib. VII. cap. *6*, Ausonio de claris Urbibus, aliisque, inter primas, non Africae solum, sed Orbis Romani Civitates adnumerari meruerit; nusquam tamen inter *liberas*, vel *αὐτονόμους* Urbes relata legitur. Neque vero, quod haec Urbs ab iisdem Principibus Severo, & Antonino, juxta Uticam, & magnam Leptim, *juris Italici* (ut id de iis tradit Paulus J. C. Leg. VIII. §. II. D. de Censil.) *facta* itidem fuerit; ideo, dictis liberis in Orbe Romano Urbibus adscripta inde Carthago: quae & *sub* Romanorum *legibus*, ut de ea dicentem vidimus Ausonium, agebat; & in qua perpetua viguit Romani Proconsulis, aut Vicarii Africae, vel Praefecti Praetorii Africae jurisdictio. Unde de eadem Carthagine, & quam *in Africano Orbe quasi Romam* vocat, Salvianus (*de Gubern. Dei* lib. VII. cap. *16*.) addit: *Illic honor Proconsularis, illic quotidianus Judex, & Rector, quantum ad nomen quidem Proconsul, sed quantum ad potentiam Con-*

Consul. Vide Museum Musellianum Tom.II. Tab. 150. num. 9, Museum Arschotanum Tab. 53. num. 18, Begerum Vol. 2. pag. 691, Gesnerum Tab. 131. num. 46, Mediobarbum pag. 276, Museum Theupoli pag. 212, Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag. 280, Vaillantium *de Num. Imp. Rom.* Tom. 2. pag. 118, & Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. I. Parte I. pag. 7.

159. CŒLLU. Nummus Antonini Pii cum epigraphe in antica, IMP. CAES. T. AEL. ANTONINVS. *Caput Antonini Pii nudum*: in postica vero, quae heic exhibetur, AEL. MVNICIP. COEL. *Aelium Municipium Coellu*. Prora navis, & desuper cornucopia. Coellu, seu Coillu, quae dicitur *Cullu* Plinio, *Chulli Municipium* Antonino Pio, Κούλλου Ptolemaeo, Urbs est Numidiae Litoralis ad Ampsacum fluvium, ad quam hic Nummus pertinere videtur. Ipsa vero *Municipii* epigraphen gerit; & ab Antonino Pio in Itinerario suo, eodem titulo donata est, cum praenomine *Aelii*; quia vel ab Aelio Hadriano patre Pii adoptivo, vel a filio ipso Pio in decus Hadriani Patris, Ælia dicta est. In Collatione Carthaginiensi c. 125. *Victor Episcopus Cullitensis* nominatur. Fuit Cullum, seu Colops magnus, celebre Numidiae Oppidum, Plinio,

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Ptolemaeo, Antonino, aliisque memoratum, cujus situm in litorario illius Provinciae itinere exhibent Tabulae Peutingerianae. Solinus cap. 27. de Numidia agens, *Urbes*, inquit, *in ea quamplurimae, nobilesque: sed Cirta eminet, dein Cullu, purpureo fuco Tyriis velleribus comparata*. Vaillantius *de Coloniis* Tom. 2. pag. 43. typum Nummi, de quo loquimur, ita illustrat: „ Prora navis, *inquit*, situm Urbis ad mare indicat: cornu copiae, illius agrum frugibus, & fructibus abundare arguit: hoc autem idem fuisse existimatur, quod Hercules cum Archelao, in speciem Tauri mutato, congressus, ei detraxit: id Najades acceptum, & omnium fructuum primitiis refertum, Copiae consecrarunt: hujus meminit Ovidius:

Najades hoc pomis, & odoro flore repletum
Sacrarunt, divesque meo bona COPIA CORNU *est*.

Tabellam aeream apud Gruterum p. 362. (in qua legitur, MVNICIPII. CIVVLITANI.) ad hanc Urbem spectantem, P. Harduinus in Not. ad Plin. lib. 4. pag. 496. ad Cibilitanos Populos Lusitaniae revocat. Vide Fabrettum *Inscrip*. p. 364, Card. Norisium *de Epochis Syromacedonum* Differt. III. Tom. II. col. 339, & Tom. III. *Censur. in Not. Garnerii* col. 1150.

169. TRO-

160.TROAS.Nummus Hadriani cum epigraphe in antica, IMP.CAES.HADRIANO AVG. *Caput Hadriani laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, COL.AVG.TROAD.*Colonia Augusta Troadensis*.Caput muliebre turritum (Urbis Genius),pone quod vexillum, seu labarum, veteranae alicujus Legionis eo deductae symbolum. Troas, Urbs Phrygiae minoris, non longe a Trojae antiquae ruderibus, Augusto Principe, Colonia facta est; ut nomen AUGUSTAE in pluribus ejus Nummis arguit. In illis Gallieni,dicitur *Julia Augusta Felix Troas*.Troadenses hunc Nummum Hadriano percusserunt forte ob balnea,& aquaeductus,quibus eorum Urbem ornavit,ut tradit Philostratus in Vita Herodis Sophistae. Plinius Troadem Coloniam Romanam nuncupat lib.v. *Hist. Natur.* cap. 30.Ipsa vero Italici juris fuit,ut notat Paulus ad Titulum L. VII. *Dig. de Censibus*, & ad Legem VIII. ejusdem Tituli. Vide Vaillantium *de Coloniis* Tom.I. pag. 233, Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag. 221, & Ursatum *de Notis Romanorum* apud Graevium Vol. XI. pag. 626, & 631.

161.SINOPE.Nummus Hadriani cum epigraphe in antica, IMP.CAES.HADRIANVS AVG. *Caput Hadriani laureatum*: in postica vero,

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

vero, quæ heic exhibetur, C.I.F.S.AN...*Colonia Julia Felix Sinopensis anno*...Caput modic insignitum, forte est Jovis Sinopitis, (quem Deum eundem esse cum Serapide, produnt Auctores varii), sub ea appellatione ibi maxime culti. Annus deductae Coloniae, qui in hoc Hadriani Imperatoris Nummo est injuria temporum erasus, legitur in alio egregie conspicuus, de quo Doctissimus P. Harduinus *in Num. Antiq. Populor.* haec scribit p.456, ut Aeram ejusdem Coloniæ Sinopensis illustret: C.R.I.F.S.AN.CCCVIII.*Colonia Romana Julia Felix Sinope. An.*CCCVIII, non, ut Tristanus conjiciebat parum feliciter, G.R.I.F.S., *Gordianus Romanorum Imperator filius Serapidis*. Est Gordiani Junioris Nummus apud eundem Tristanum pag. 508. Sic in Amisenorum Nummis, qui Sinopensibus finitimi sunt, anni concessae libertatis signantur. Itaque coepit Aera Sinopensium anno Urbis Romae 684, Cn. Pompejo Magno, & M. Licinio Crasso Coss., quo anno, Mithridate pulso, Ponticae Urbes Lucullo cesserunt: ab eo enim anno *trecentesimus & octavus annus* occurret ille, quo primum Gordianus solus Imperium iniit, Balbino & Pupieno interemptis, qui Urbis Romae fuit 991. Expugnata inter ceteras a Lucullo Sinope,

nope, ut Strabo scribit lib. XII. pag. 546, aliquanto post (nempe, ut ex Nummo colligimus, sub Julio Caesare), Colonia Romana facta est: *nunc Romanorum recepit Coloniam, quae in partem Urbis, agrique venit*. Ulpianus *ad* Tit. Dig. *de Censibus*, scribit; *est in Ponto Colonia Sinopensis*, nempe in Ponto Asiatico. Ovidius lib. I.

Urbs antiqua fuit Ponti celebrata Sinope.

Clarissimus Vaillantius *de Coloniis* Tom. I. pag. 232, discrepantes, *inquit*, Auctorum sententias de ipsius conditoribus legas apud Eustathium ad Periegetae ver. 775. &c. Appianus *de Bello Mithr.* a Lucullo deductam dicit, & a Julio postea, devicto Pharnace Mithridatis filio, Colonis iterum frequentatam. Hic paternum Regnum recuperare, fugato Domitio, tentaverat. De quo Hirtius de Bello Alex. *Pharnaces*, inquit, *rebus secundis elatus, multa Oppida expugnavit: bona Civium Romanorum, Ponticorumque diripuit*. Tunc Julius Caesar, relicta Aegypto, ad eum pervenit, eoque victo, & fugato, inquit Dio lib. 42. pag. 207, *receptis omnibus, quae vel Romanis, vel eorum sociis Pharnaces ademerat, singula iis, qui amiserant, restituit*. Quo tempore Sinope, *Juliae* nomen accepit. Ipsa Aeram signat etiam in M. Aurelij, & Caracallae Nummis: sed

in

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

in hoc noſtro Hadriani typo illa, pro dolor! temporis injuria detrita eſt. Caput modio ornatum, Jovis eſt, ſeu Ditis, quem Aegyptii Serapidem vocarunt, poſtquam ejus Statua ex Urbe Sinope Alexandriam aſportata eſt: Ptolemaeus enim Soter Aegyptii Imperii Fundator, cum hanc Urbem Templis exornaſſet, & ea dedicare vellet, ſomnio admonitus eſt, ut ex Ponto Ditis Statuam afferri curaret, quod officium Timotheo commiſit, teſte Tacito lib. Hiſt.4. *Timotheus, quaeſitis, qui in Pontum meaſſent, cognoſcit Urbem illic Sinopem, nec procul Templum vetere inter accolas fama Jovis Ditis.* Cujus Statuam cum a Scydrothemide Rege accepiſſet, ut inquit Plutarchus *de Iſide, & Oſiride* p. 361, *allata Alexandriam, Serapidis nomen, quo Aegyptii Plutonem afficiunt, invenit.* In hanc Sinopenſium Urbem Matthias primum, tum Andreas Apoſtoli Euangelium praedicarunt, ut ſcribit Auctor *Act. S. Andreae*, quae Mſs. viderunt Combefiſius, & Lequienius *Tom. I. Orient. Chriſt. pag.* 536. ibique Philologus Sinopenſium Epiſcopus ab Andrea dictus, Martyr occubuit, ut ferunt eadem Acta. Fit autem Philologi mentio in Graecorum Menologiis *ad diem* 4. *Nov.* De Phoca quoque Sinopenſium altero Epiſcopo & Martyre ſub

Tra-

Trajano, adeundi sunt Bollandiani Tom.3. Julii pag.629, & seqq., & P. Mamachius Tom.2. *Origin. & Antiq. Christ.* lib. 2. cap. x. pag. 117.

162. CARRHAE. Nummus Lucii Veri cum epigraphe in antica, ΑΥΤ. Κ. Λ. ΑΥΡ. ΟΥΗΡΟC. *Caput Lucii Veri laureatum*: in postica vero, quae heic exhibetur, ΚΟΛ. ΑΥΡ. ΚΑΡΡΗΝ[illegible]Ν. *Colonia Aurelia Carrhenorum.* Astrum Solis super Lunæ crescentis effigie; quo symbolo Dei Luni cultus, in eo tractu religiosissimus, indicatur. Spartianus in Caracalla pag.88 scribit, *quoniam Dei Luni fecimus mentionem, sciendum, doctissimis quibusque id memoriae traditum, atque ita nunc quoque a Carrhenis praecipue haberi; ut qui Lunam femineo nomine, ac sexu putaverit nuncupandam, is addictus mulieribus semper inserviat: at vero, qui marem Deum esse crediderit, is dominetur uxori &c.* & pag. [illegible]. *cum inde Edessa Carrhas Dei Luni gratia venisset.* Urbs Carrhensium, ab Augustis M. Aurelio, & Lucio Vero fratribus in Aureliam Antonini Pii Gentem adoptatis, fuit Colonia constituta. Quare ejus Cives in grati animi monumentum utrique Imperatori Nummos percusserunt. Vide Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag.308.n.9, & Vaillantium *de Coloniis* To. I. pag.284.

pag.284. Carrhis jus Coloniae, ejusque dignitas vindicatur quoque dupliciNummo,altero Elagabali, in quo legitur, KA.KOΛ.MH. ΠΟΛ. Δ., & Alexandri Severi altero, cujus epigraphe est, KAPPA.KOΛ.MH.MEC.Δ. Delta, quartam Metropolim indicat; vel, quod eodem recidit, (cum distributa in quatuor Regiones esset ille tractus Mesopotamiae, qui Romanae ditioni suberat), quartæ Mesopotamię Carrhenam Civitatem Metropolim esse demõstrat: sic enim legendum Κάῤῥα κολωνία μητρόπολις Μεσοποταμίας τετάρτης. Quatuor Mesopotamiae Metropoles (suorum quaeque conventuum, jurisdictionumque capita), hae sunt: Amida, quae principatum tenuit, & Metropolis Mesopotamiae Primae appellatur in Nummis: Edessa, & Nisibis deinde consecutae: quartum locum in censu Metropoleon obtinuisse Carrhas, memoratus Nummus docet, jam inde ab Alexandri Severi Principatu, ut animadvertit Harduinus in Antirrhetico pag. 70, & 71. adversus Vaillantium, qui pag. 113, & 167 Tomi II, Carrhenorum Civitati Secundae Metropoleos prærogativam dormitando asseruit ex memoratis Elagabali, & Alexandri Severi Nummis, male numerans Delta Graecum.

163. Fluvius Ister, pars inferior Danubii,

bii, ex Nummo M. Aurelii, de quo vide Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. 3, Parte I. pag. 188. Tab. 113. num. 4. Caput ejus emergit aquis; qua ſcalpi Fluminum forma quandoque ſolet.

164. Nummus Marci Aurelii cum epigraphe in antica, M. ANTONINVS AVG. GERM. SARM. TR. P. XXXI. *Caput M. Aurelii laureatum*: in poſtica vero, quae heic exhibetur, IMP. VIII. COS. III. DE SARMATIS S. C. Tropaeum cum duobus captivis, revinctis ad tergum manibus, viro ſcilicet, ac femina, in ſignum Victoriae de Sarmatis relatae. Marcus Aurelius Romam reverſus, filio Commodo appellato Imp. Auguſto die v. Kal. Decembris an. Chr. 176, una cum eodem de Marcomannis, Quadis, Svevis, Sarmatis, Germaniſque triumphavit. Lege Chronicum ad eundem annum, & Pauſaniam in *Arcadicis*, qui de Marco Aurelio ſcribit: ἔθνος τὸ Σαυροματῶν πολέμου καὶ ἀδικίας ἄρξαντας τιμωρούμενος ἐπεξῆλθε : Capitolinus *in Marco* pagina 29. ait: *Pannonias, Marcomannis, Sarmatis, Vandalis, ſimul etiam Quadis extinctis, ſervitio liberavit.* Vide Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. I. pag. 83, & Tom. II. pag. 171, ac 184: item Muſeum Arſchotanum Tab. 47. n. 12,

Occonem pag.293, Mediobarbum pag.226, Vicum Tab. 39. num. 68, Patinum in Thesauro pag. 169, Harduinum *de Nummis Antiquis illustratis* pag. 442, & Museum Musellianum Tom.I.Tab.122. num.1. Lampridius in Commodo M. Aurelii filio cap.2. inquit: „ *profectus est commendatus militibus cum patre in Syriam, & Aegyptum, & cum eo Romam rediit. Post haec, venia Legis Annariae impetrata, Consul est factus: & cum patre Imperator est appellatus quinto Kalendarum Decembrium die, Pollione & Apro Consulibus* (nempe anno Chr. 176.) ET TRIUMPHAVIT CUM PATRE. „ Et cap. 12. ait: *triumphavit decimo Kalendas Amazonias iisdem Consulibus*, scilicet Pollione II. & Apro, ideoque decimo Kalend. Januarias dicti anni 176, quo, ut scribit Pagius in Critice, post Sarmatas, Germanosque devictos, pax in Imperio sancita est.

165. Nummus M. Aurelii cum epigraphe in postica, TRAIECTVS AVG. In typo visitur Pons super Danubium fabricatus a Trajano, quem transit M. Aurelius Imperator paludatus cum militibus, praeeunte Victoria. Huic simillimum Nummum recitat Vaillantius in Gordiano PioTo. I. *Num. Imp. Rom.* p.162, itemque alium cum eadem epigra-

graphe Tom. III. pag. 182, in quo visitur triremis cum tribus remorum ordinibus, & Imperator paludatus sedens in puppi, cui adstant quatuor Praetoriani. Confer, si lubet, nostrum Indiculum hujus Tabulae, num. 130. Marcus Aurelius, Roma relicta, adversus Germanos movit anno Chr. 170, iisque devictis, & Commodo filio in Germaniam evocato an. 175 post intellectam rebellionem Cassii, ipse Marcus in Italiam reversus est. Probe notis, id genus Nummos solitos scalpi, cum Impp. Augusti, lustraturi Provincias, vel bellum indicturi, proficiscerentur, fluviosque trajicerent.

166. Nummus Antonini Pii cum epigraphe in postica, SYRIA COS. II. Cybeles sedentis effigies, cum cornucopia. Extat alius ejusdem Imperatoris Nummus cum epigraphe, SYRIA, in Thesauro Goltzii pag. 233, & apud Mediobarbum pag. 193, de quo vide Harduinum *in Num. Antiq. illustr.* pag. 481. Antotoninus Pius Consul *iterum* fuit anno Chr. 139, quo, ut animadvertit Baronius, Judaeos rebellantes compressit. Pagius in Critice ad eundem annum num. 4, Judaeorum rebellionem longe post contigisse insinuat. Sed Antoninus Pius insequenti an. 140 Consulatum III. gerebat. Confer alium Antonini Nummum apud

apud Theupolum pag. 485 cum epigraphe in postica, CAPPADOCIA COS. II. In eo Figura Provinciae stans, quae dextra coronam, sinistra vexillum tenet: ad pedes mons Argaeus. Syria cis Euphratem, inquit Norisius in Differt. III. *de Epochis Syromacedonum*, a Geographis quatuor in partes divisa est. Nam superior, quae Ciliciae, ac Cappadociae adhaerebat, Commagene dicta fuit: altera ejusdem Syriae Regio, eo ipso speciali Syriae nomine nuncupata, a Septentrione Cilicia claudebatur; ad meridiem Phoenicia; supra quam etiam a tergo excurrens, Arabia Petrea, ac Palaestina terminabatur. Syria, quae in Romanorum potestatem venit, ab Septentrione Ciliciam, & Cappadociam habebat: ab Occidente, Mediterraneo Mari praetendebatur: ab Ortu vero, eandem Euphrates terminabat; & a Meridie Aegyptus, & partim etiam Arabia Petrea. Galenus lib. I. *de Antidotis* cap. 2. ait: *Apportantur namque mihi quaedam ex magna Syria, quaedam e Palaestina*. Extat apud Gruterum vetus Inscriptio pag. 1091. 5. posita post Imperium Alexandri Severi, ex qua colligitur, id temporis Syriam Superiorem uni Legato Propraetori paruisse; cum alii ab eodem distincti Legati Phoeniciam, ac Palaestinam administrarent. 167. Num.

167. Nummus Antonini Pii. Legitur in postica, PHOENICE. Figura Provinciae ſtans, quae dextra coronam, ſiniſtra baculum gerit: pone figuram palma arbor. Vide Harduinum *in Num. Antiq. illuſtr.* pag. 531, & 609, Angelonum pag. 171. num. 7, & Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. I. pag. 74. De Phoenice Syriae parte, legendus Plinius lib. v. ſect. 17. Phoenicum Inſigne, φοῖνιξ palma eſt; idcirco huic inſculpta Nummo. De rebus geſtis in Phoenice per Legatos ab Antonino Pio, vide Julium Capitolinum in ejus Vita cap. 5, Baronium ad an. Chr. 141. num. 1, & Pagium in Critice ad an. 139. num. 4. Hadrianus, qui Antoninum Pium adoptavit, Phoenicem a Syria diviſit, ut probat idem Pagius ad an. Chr. 128.

168. Nummus Hadriani cum epigraphe in poſtica, IVDAEA. Imperator togatus ſtans, dextram porrigit Judaeae genuflexae, quam circumſtant tres pueruli. Vide Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. 3. pag. 118. Spartianus in Hadriano pag. 3, *Judaeis compreſſis, &c.* & pag. 7, *Moverunt ea tempeſtate & Judaei Bellum, quod vetabantur mutilare genitalia.* Itaque compreſſi ab Hadriano Judaei, imo & Hieroſolymae aditu prohibiti. Extant alii *Hadriani* Nummi apud Occo-

Occonem, Patinum, & Vaillantium, cum epigraphe, IVDAICA EXPEDITIO, vel EXERCITVS IVDAICVS. S. C. Hadrianus anno Aerae Chr. Vulg. 119, abdicato Tertio Consulatu (quem, ut idem Spartianus scribit in ejus Vita cap. VIII, *quatuor mensibus tantum egit*) Roma discessit, & in Palaestinam venit. Auctor Chronici Alexandrini sub Consulibus *Hadriano Aug. III. & Rustico* sic scribit: *His Coss. tumultuantibus Judaeis, Hadrianus venit Hierosolyma, captisque Hebraeis, Terebinthum Urbem, ubi celebritatem publicam instituit, Judaeosque singulos ad equi pretium venales exposuit, relictos Gazam traxit, ibique proposito foro vendidit, festumque diem instituit, qui hodieque appellatur* HADRIANI. *Everso porro Hierosolymorum Templo, condidit duplex Forum, Theatrum item, & Tristegum, seu Trizonium, atque Tetranymphum, & Dodecapylum (aedificium duodecim portarum), quod antea gradus appellabant, & denique Codram. Divisit hinc Urbem in septem Vicos, creavitque septem Vicomagistros, singulisque singulos assignavit Vicos, a quibus hodieque nomina retinent. Urbem, quod ille Aelius Hadrianus diceretur,* AELIAM *nuncupavit.* Sed falsum est, ut animadvertit Pagius in Critice

ce ad eundem annum, Judaeorum Templum Hadrianum evertisse; cum id Vespasiano imperante contigerit. Verosimile tantum est, quod ait Petavius in Animadversionibus Epiphanianis ad librum *de Mensuris, & Ponderibus*, paulatim accidisse, *ut partim Judaei, partim Christiani, sive in superstite illa Urbis parte, sive in propinquo aliquo loco, domicilia collocarint. Quae omnia, una cum veteribus Hierosolymorum reliquiis Hadrianus demolitus est, ac novam a fundamentis Urbem extruxit: non tamen iisdem in vestigiis, quibus prior constiterat; sed, ut in Urbium instauratione saepius usu venit, haud procul a veteri sede*. Huc referendum, quod ait idem Epiphanius in memorato libro *de Ponderibus, & Mensuris* num. 14: *Itaque in Aegyptum profectus, cum Roma discedens, Urbes illas, quae in itinere positae sunt, obire, ac perlustrare vellet, inter ceteras Antiochiam, & Coelem Syriam, Phoenicem, & Palaestinam, quae* JUDAEA *dicitur, anno, quam eversa fuerat, septimo & quadragesimo peragrans, Hierosolymam celeberrimam Urbem, ac nobilissimam contendit, quam Titus Vespasiani filius secundo sui Imperii anno subverterat. Hanc ille solo aequatam, Templum ipsum destructum, ac proculcatum reperit, paucis aedibus exce-*

ptis, ac parva quadam Christianorum Ecclesia. Hadrianus bis in Syria fuit. Primum, anno 119, quo novam Urbem Hierosolymitanam aedificavit: Secundum, anno Christi centesimo vigesimo octavo, quo Syriam a Phoenice separare voluit. Tunc itaque Judaei tumultuari coeperunt, ut diximus paullo supra cum Spartiano. Vide Chronicum ad eosdem annos 119, & 128, ac Indiculum Tab. I. Saec. I. n. 48, & Tab. 3. Saec. I. n. 144, 156, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 172, 173, & 174.

169. Nummus Hadriani. In postica legitur, ASIA. Figura muliebris tunicata stans, pede dextro prorae navis imposito; quae dextra acrostolium, sinistra temonem inversum tenet. Heic, *Asia* non pro Orientali parte Romani Imperii accipitur, sed pro Provincia Consulari ejusdem Imperii, scilicet pro Asia proprie dicta, quae Proconsuli parebat. Auctor Chronici Alexandrini ad annum Chr. 123, inquit, *Hadrianus Nicomediae, & Nicaeae Fora condidit, & quatuor Regiones, ac moenia, quae Bithyniam spectant. Cyrici praeterea Fanum excitavit, & pavimentum marmore stravit. Nec in paucis aliis illustribus Oppidis Delubra haud pauca a fundamentis extruxit. Alia instauravit, Statuasque multas, ac diversas posuit.* Dicto itaque anno

noHadrianus in Asia fuit. Hinc apud Mediobarbum extant Hadriani Nummi Tertio ejus Consulatu notati, cum epigraphe, ADVENTVI AVG. ASIAE, vel BITHYNIAE, vel CAPPADOCIAE, vel CILICIAE, vel PHRYGIAE, vel PAMPHYLIAE, vel LYCIAE, vel SYRIAE. In aliis RESTITVTORI ASIAE, vel BITHYNIAE, vel ARMENIAE, vel CAPPADOCIAE, vel CYLICIAE, vel LYBIAE, vel NICOMEDIAE, vel PHRYGIAE. Asia Provincia Populi Romani, Regionem continebat cis Halym, ac montem Taurum, Galatis exceptis, & Gentibus, quae Amyntae paruerant, Bithynia item, ac Propontide, teste Strabone. Intra Asiaticam Regionem erat Ionia, major quoque ac minor Phrygia, Lydia, Mysia, Caria, ac Pergamus. Hanc sibi ab Attalo testamento legatam, Romani obtinuerant; qui, cum eas tantum in Asia Provincias primo possiderent, easdem Asiae nomine nuncuparunt: cum alias Asia, alteram Orbis Terrarum partem, ab Europa atque Africa distinctam, significaret. Initio erat Provincia Praetoria, quam Senatores Romae Praetura functi sortiebantur. Extant apud Ciceronem plures Epistolae ad Asiae Praetores datae. At, postquam Augusti Decreto Asia Populo restituta

13 Q 2 fuit,

fuit, Viri Consulares ad eandem regendam mitti coepere, atque Asia, ex Praetoria, evasit Provincia Proconsularis. Lege Dionem lib. 53. Symbola ornamentorum prorae navis, & temonis in nostro Hadriani Nummo, denotant trajectum maris, sine quo in Asiam ire nullus potest. Vide Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. II. pag. 138, Harduinum *de Num. Antiq. Populorum* pag. 75, Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. 3. Part. I. p. 184, & Card. Norisium *de Cenotaphiis Pisanis* Differt. 2. cap. XI.

170. Nummus Hadriani. Legitur in antica, HADRIANVS AVG. COS. P. P. *Caput Hadriani laureatum*: in postica vero, quam heic exhibemus, RESTITVTORI. BITHYNIAE. Hadrianus togatus Bithyniam turritam in genua procidentem sublevat, quae humeris temonem inversum gerit. Eusebius ad an. Chr. 129. in Chronico, Αὐτὸς Νικομήδειαν σεισμῷ καταπτωθεῖσαν καὶ Νίκαιαν πόλεις Βιθυνίας χρήμασιν ἀνεστήσατο. *Ipse*, inquit, *Nicomediam terrae motu collapsam, & Nicaeam, Bithyniae Civitates, sumptu suo instauravit*. Vide supra numero 169. hujus Tabulae, & Pagium ad ann. Chr. 123. n. 2, item Vaillantium *Num. Imp. Rom.* To. I. p. 60, ac 476, & Harduinum *de Num. Antiq. Populor.* p. 94.

p. 94. Extat alter ejusdem Hadriani Nummus cum epigraphe, ΑΥΤ. ΚΑΙC. ΤΡΑ. ΑΔΡΙΑΝΟC. ΒΕΙΘΥΝΙΑC. Tertius quoque in insigni Gaza Medicea, in quo legitur, ADVENTVI AVG.BITHYNIAE. Augustus, cum post mortem M. Antonii totius Romani Orbis Imperium occupasset, plerasque Provincias Senatui Populoque Romano regendas dimisit. In Asia sibi retinuit Syriam, Phoenicem, Ciliciam, ac, mortuo Amynta Rege, Galatiam, Lycaoniam, atque Pisidiam, insuper Pamphyliam, ac Cyprum; quam tamen Insulam postea Populo concessit. At Provinciae Senatus ac Populi Romani in Oriente, erant Asia, Bithynia cum Propontide, & quibusdam Ponti partibus, ac Paphlagonia post Philadelphi Regis excessum. De ASIA Provincia vide supra n.169. hujus Tabulę. Altera Populi Romani Provincia in Asia, erat Bithynia cum Paphlagonia, ac quibusdam Ponti partibus. Strabo in fine lib.17. Bithyniam inter decem Populi Romani Provincias Praetorias numerat. Rector Bithyniae Decreto Augusti Proconsul dicebatur. At quod ii, qui in Bithynia mittebantur, Praetura, non autem Consulatu defuncti fuerant, Bithynia Provincia Praetoria dicebatur. Verum sub Hadriano Bithynia, ac Pon-

tus,

tus, non amplius Populi, sed Imperatoris Provinciae erant, ut ostendit Emin. Norisius *de Cenotaphiis Pisanis* Dissert. 2. cap. xi. Extat vetus Inscriptio *C. Plinii C. F. C. N. Caecilii Secundi* apud Gruterum pag. 454, in qua, (quamvis Legatus Propraetor Trajani Augusti)*Consulari* tantum *Potestate*, non Imperio praeditus inscribitur; quia sine Exercitu, sive Legionibus Bithyniam regebat. Imperium, absolutam belli gerendi, seu rei militaris administrandae potestatem designabat; potestas vero civilis, jurisdictionis exercendae liberam facultatem. Proconsules, stante Rep. semper cum Imperio in Provincias mittebantur: sub Augustis vero, quia pacatis Provinciis praeficiebantur, cum Consulari potestate, sed sine Imperio ac Exercitu in Provinciis sibi a S. P. Q. R. decretis civilem tantum jurisdictionem habebant. Rectori Bithyniae suberat magna pars Ponti, nempe ab Heraclea, quae prior Urbs Ponti erat versus Bithyniam, usque Amisum. Ad jus Proconsulis Bithyniae spectabat etiam Paphlagonia, ex Plinio Epist. 36. lib. 10. quod, antea jussisse Augustum, colligitur ex M. Agrippa, qui apud seniorem Plinium lib. 5. cap. 27 extra Dioecesim Asiaticam Paphlagoniam collocat, quae ad occasum, Bithyniae,

niae ; a Septentrione, Ponto erat finitima, ut ſcribit laudatus Noriſius loco ſupra allegato.

171. Nummus Hadriani. Viſitur in antica caput ejus laureatum cum epigraphe, HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. In poſtica vero, quae heic exhibetur, RESTITVTORI PHRYGIAE. S. C. Hadrianus togatus Phrygiam pileatam, ac Phrygio more veſtitam, & ramum laeva tenentem ſupplicis ritu, dextra ſublevat. Vide Angelonum pag. 126, Erizzum pag. 384, Harduinum pag. 761, Mediobarbum pag. 177, Nummophilacium Reginae Sueciae Tab. 13. num. 23., Vaillantium *de praeſt. Num.* p. 61, & Muſeum Muſellianum Tom. I. Tab. 79. n. 6. Ad annum autem Chr. 123. referendus eſt Hadriani itus in Phrygiam, ut conſtat ex Chronico Alexandrino: *Horum* (nempe Q. Arrii Poetini, & Ventidii Aproniani) *Conſulatu Apollonius Thianeus naturae ſatisfecit. Hadrianus Nicomediae, & Nicaeae Fora condidit, & quatuor Regiones, ac moenia, qua Bithyniam ſpectant. Cyzici praeterea Fanum excitavit, & pavimentum marmore ſtravit. Nec in paucis aliis illuſtribus Oppidis Delubra haud pauca a fundamentis extruxit, alia inſtauravit, Statuaſque multas, ac diverſas poſuit.* Hoc itaque anno Hadrianus in minori Aſia fuit, quae Bithyniae

niae ab Aquilone, Galatiae ab Ortu, Pamphyliae, & Lyciae ab Auſtro, Lydiae, & Myſiæ ab Occaſu, confinis erat. Vide Indiculum hujus Tabulae num. 169, & 170.

172. Nummus Hadriani cum epigraphe in poſtica, CAPPADOCIA S. C. Genius Provinciae ſtans, qui dextra montem (Argaeum ſcilicet, cui Caeſarea Cappadociae primaria Civitas impoſita eſt, & quo tota fere Provincia attollitur), laevaque labarum geſtat. Harduinus *de Nummis Antiquis* pag. 114 „ nihil, inquit, ad praeſens negotium attinet, quod Maximus Tyrius Diſſert. 38. narrat, Montem Cappadocibus eſſe Deum, & jusjurandum, & Statuam. Niſi Montem ipſum Argaeum Jovis nomine coluere, ut Caſium Seleucienſes. Unde in Nummis, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ, ΖΕΥΣΚΑΣΙΟΣ. Vide ſupra numeris 169, 170, & 171. Spartianus in Hadriano pag. 7. *A Cappadocibus ſervitia caſtris profutura ſuſcepit*. Hoc, labarum in Nummo inſculptum ſignificat. Exercitus enim Cappadocici vexillum, olim labarum fuit, hoc eſt ſignum militare, penſile, ex panno ſericove confectum, ima ſui parte fimbriatum, ex ſuprema conti parte, tranſverſo in morem antennae ligno, pendens: cujuſmodi ſunt vexilla noſtra Eccleſiaſtica,

vul-

vulgo *Stendardi*. Tiberius Cappadociam Romanis Provinciis adjunxit. Vide Panciro- lum *de Notitia Dignitatum Imperii Orientis* apud Graevium Vol.VII. cap.CXXX. pag.1661, & seqq. Vellejus magnus ejusdem Imperatoris assentator lib. 2. de ipso scribit: *Auctoritate Cappadociam Populo Romano fecit stipendiariam*. At verius Archelaus Tacito dicitur *exceptus immiti a Principe*, ut non auctoritate, sed plane crudelitate usus, Cappadociae Regnum, Provinciam fecerit. Hinc patet, inquit Card. Norisius in Differt. II. *de Cenot. Pis.* cap.12, errasse Appianum in Mithridaticis pag.244, ubi ait, Regnum Cappadociae, imperante Caesare Augusto, in Provinciae formam redactum. Valens Imperator, quo S. Basilii Caesareae in Ponto Metropolitae jurisdictionem Ecclesiasticam imminueret, Cappadociam in duas Provincias divisit, uti tradunt S. Gregorius Nazianzenus Orat.20. de laudibus S. Basilii Magni, ac Gregorius Presbyter in Vita ejusdem Nazianzeni: & tunc primum nomina *Cappadociae Primae*, ac *Cappadociae Secundae* audita sunt: quae vocabula *Primae*, ac *Secundae*, Hadriani Saeculum ignoravit, & primum sub Valente innotuerunt. Hic Secundae Cappadociae Thyana Metropolim fecit; atque Anthimus

Episcopus Thyanorum Metropoliticam sibi statim potestatem arrogavit, uti patet ex Epistolis 33,35, aliisque S.Gregorii Nazianzeni. De Nummo, quem heic illustramus, vide Angelonum pag.127, Museum Arschotanum Tab.39. num.11, Mediobarbum pag. 175, Patinum pag. 191, & Museum Musellianum Tom.I.Tab.77. num.9. Confer etiam nostrum Indiculum hujus Tabulae num.169.

173. Nummus Lucii Veri. Legitur in postica, PARTHIA. Figura Provinciae stans. RESTITVTORI PARTHIAE habet epigraphe posticae alterius Numismatis ejusdem Veri apud Occonem pag. 306. In aliis vero duobus item ejusdem Imperatoris, relatis ab Harduino *de Nummis Antiquis* p.382, legitur, PARTHIA. CAPTA. & VIC. PAR. *Victoria Parthica*. Hanc Victoriam Cassius reportavit auspiciis Imperatorum M.Aurelii, & Lucii Veri: *Profligato autem bello*, inquit Capitolinus, *uterque Parthicus appellatus est*. Huc spectat ille ejusdem Veri Nummus cum epigraphe in postica, ΥΠΕΡ ΝΙΚΗϹ ΚΥΡΙΩΝ ϹΕ. *Pro Victoria Dominorum Augustorum*. Vide Chronicum ad annum Chr.162, 163, & 165. Laudatus Capitolinus, quem Patinus refert pag.255, *Ad Parthicum* (inquit) *bellum Verus a Marco missus est*;

ne,

ne, vel in Urbe ante omnium oculos peccaret, vel, ut parsimoniam peregrinatione addisceret, vel ut timore bellico emendatior rediret, vel ut se Imperatorem esse cognosceret &c. Per se tamen, ut diximus, nihil penitus, sed per Legatos Parthicum bellum confecit: *Etenim* scribit idem Capitolinus, *Statii Prisci opera, & Avidii Cassii post quadriennium devicta est ipsa Babylon, & tota Media, & tota Armenia: quae & Vero, & Marco tunc Romae degenti, Armeniaci, Parthici, Medici nomina pepererunt &c.* Itaque post partas per Legatos victorias, Armeniaci, Parthici, Medici nomen *Vero* delatum est, quod innuit etiam tropaeum triplex in quodam ejusdem Nummo cum Inscriptione, TR.P.VII.IMP.II.COS.II.S.C.

174. Nummus L. Veri cum epigraphe in postica, TR.P.IIII. IMP.II. COS. II. ARMENIA S. C. Figuram Armeniae captivae, & sedentis iste Nummus exhibet. Extat alter ejusdem Veri, inscriptus in parte aversa, ARMEN.CAP. in quo Armenia pileata, ac lugens. Capitolinus in Marco p.25. *ad Parthicum bellum ... Verus missus est... Gestae sunt res in Armenia prospere per Statium Priscum, Artaxatis captis: delatumque Armeniacum nomen utrique Principum,* M. Aurelio, & L. Vero. Huc spectat & tertius ejusdem Nummus, in

quo pariter Armenia pileata sedet, cum epigraphe, VICT. AVG. *Victoria Augusti.* Anno Chr. *163*, Armenia capta, Verus ARMENIACUS dictus est; & anno insequenti legitur in ejus Nummis REX ARMEN. DATVS, vel REX ARMENIIS DATVS, exemplo Augusti qui id genus Nummos potentiae ostentandae gratia cum eadem epigraphe cudi jussit. Capitolinus in Vero p. *38*. *Confecto* (inquit) *sane bello Parthico, Regna Regibus, Provincias vero Comitibus suis regendas dedit*. Photius, & Jamblicus in Babylonicis tradunt, Regem Armenis datum, Soaemum fuisse, Achaemenis filium, Arsacis nepotem, qui, cum a Vologeso spoliatus fuisset, Romam advectus, Senator, ac inde Consul creatus, demum, post Veri victoriam, Armeniae Rex est denunciatus. Vide Chronicum. Armenia, omnia (Parthico excepto) in Oriente Regna, quæ Romanis cognita erant, magnitudine superabat. Vide Angelonum pag. *166*, Erizzum pag. *518*, Mediobarbum pag. *235*, Patinum pag. *204*, & *257*, Nummophilacium Reginae Sueciae Tab. *60*. num. *37*, Vicum Tab. *64*, & Museum Musellianum Tom. I. Tab. *129*. num. *6*.

175. Nummus Trajani cum epigraphe in antica, IMP. CAES. NERVAE TRAIANO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. VI. P. P.

P. P. *Caput Trajani laureatum*: in postica vero,quae heic exhibetur, ARAB. ADQVIS. S.C. *Arabia adquisita.Senatus Consulto.* Arabia stolata stans;quae dextra ramum thuris,& laeva calamum odoratum tenet:ad pedes ejus Camelus. Eutropius de Trajano, *Arabiam* (inquit) *postea in Provinciae formam redegit.*Vide quoque Sextum Rufum,& ex recentioribus Angelonum p.108, Museum Arschotanum Tab.35. num. 11, Erizzum pag. 313, Harduinum pag.750, Mediobarbum pag.153, Patinum pag. 175, Nummophilacium Reginae Sueciae Tab. 10. num.9, Vicum Tab.17. num. 55, Sertorium Ursatum *de Notis Romanorum* apud Graevium Tom.XI.pag.556, Musellium Tom. I. Tab. 61. num. 7, & nostrum Chronicum ad annum Chr. 113,& 114. Trajanus anno Christi 113, Antiochia profectus, Samosatas cum Commagene, bello tantum ostentato, occupavit. Inde in Armeniam movens, ejecto Parthamasire, eandem Romanam Provinciam fecit. In Mesopotamiam ingressus, splendide ab Abgaro exceptus,Regnum eidem ratum habuit.Haec intra biennium a Trajano in Oriente gesta. Extant Nummi prolati a Norisio *in Epistola Consulari* (Tom.II. Operum ejus col. 933. Edit.Veron.), in quibus Trajanus COS.VI. obsi-

obſignatur, cum epigraphe in poſtica, ARABIA CAPTA, vel ADQVIS. S.C. ex quibus evincitur, Arabiam poſt annum Chriſti 112, ac VI Trajani Auguſti Conſulatum Romano Imperio adjectam. Scripſi num. 150, 151, & 152. hujus Tabulae, me non latere, Nummos etiam extare *Quinto* Trajani *Conſulatu* ſignatos, cum epigraphe ARAB. ADQ. S. P. Q. R. ſed illis indicatur Arabia Petraea, quam Cornelius Palma, nondum finito altero bello Dacico, teſte Dione, devicit. Vide Chronicum ad an. Chr. 107, & Patinum *de Num. Imp. Rom.*, qui p. 175 ſcribit, quod nunquam aut Perſae, aut Macedones praeſtiterant, ſub Trajano factum fuiſſe, ut aſſerit hic Nummus, in quo legitur, ARAB*ia* ADQ*uiſita*, *Arabia adquiſita*. *Palmas Syriae Praefectus eam Arabiae partem, quae ad Petram vergit*, *edomuit* (inquit Xiphilinus lib. 14. c. 27), *redegitque in ditionem Populi Romani. Arabiam, Provinciae impoſito nomine, rectoreque attributo, obtemperare legibus noſtris Trajanus compulit Imperator, Incolarum tumore ſaepe contuſo, cum glorioſo marte Mediam urgeret, & Parthos*. Nummus alter ARABIAM AUGUSTI PROVINCIAM, ut Daciam alter, celebrat; quod Trajanum Auguſtum primum ſuum Imperatorem haec Provincia receperit, ut Bithy-

nia

nia Hadriannm : *leges Barbarorum inde abrogatae,ritus Romanorum recepti*,inquit Bardesanes Syrius apud Eusebium lib.6.c.10. Camelus in Nummo positus, quem illustramus, Arabiam denotat, ut Equus Mauritaniam, Crocodilus Nilum, Noctua Athenas. Idem Eusebius *in Praeparat. Euang.* ait: *Arabiam equis carere, quorum Cameli implent officium.* Livius lib.16. Romanorum pugnam adversus Antiochum describens,sic narrat: *Ante hunc equitatum falcatae quadrigae, & Cameli, quos Dromades vocant : his insidebant Arabes sagittarii, gladios tenues, longosque quaterna cubita gerentes, ut ex tanta altitudine contingere hostem possent.* Aristoteles *Hist. Animal.* lib. 9. cap. ult. velociores Camelos Arabes esse asserit equis Nyseanis. Arabiam quoque in nostro Nummo denotant ea, quae in manibus figurae stantis cernuntur. Ramus arboris thus ferentis in dextra est, de quo sic Theophrastus Hist. plantarum lib. 12. c.14. *Gignitur ergo thus, & myrrha, & cassia, & cinnamomum regione Arabum media circa Saba &c.* Arborem thuris non magnam, sed quinis fere cubitis attolli, permultosque ramos gerere ferunt. Folium pyri, nisi quod multo minus,& colore plane herbidum modo rutae: corticem levem omni ex parte,

lauri.

lauri modo, quae omnia Nummus exponit. Rem conficit Plinius Hiſtor. Nat. lib. 12. cap. 14 his verbis, *Thura praeter Arabiam nullis, ac ne Arabiae quidem univerſae &c. Thus collectum Sabotam Camelis convehitur: porta ad id una patente, digredi via capitale leges fecere: ibi decimas Deo, quem vocant Sabin, menſura non pondere Sacerdotes accipiunt, nec ante mercari licet &c.* In ſiniſtra Arabiae ſtantis calamus eſt odoratus, quem, *praeſtantiſſimum in Arabia trans Libanum naſci*, narrat Plinius lib. 9. cap. 7; in qua *propter eum aſpirationem agri odoratiſſimam eſſe inter omnes conſtare* ſcribit Theophraſtus lib. de Antidotis. Ad id fortaſſis refertur, quod narrat Galenus, *cinnamomi virgulas abſque ramis, & foliis in ſcriniis Imperatorum Trajani, & Hadriani aſſervari, quas & ob uſum, & ob elegantiam, & ob opus maximi faciebant*. Huc uſque Doctiſſimus Patinus. Quod attinet ad res Chriſtianas Arabum priorum quatuor Saeculorum, paucis adnotavit P. Mamachius Tom. 2. *Origin. & Antiquit. Chriſtianarum* lib. 2. pag. 85. ſcribens: Arabiae Provinciae Eccleſiaſticae Boſtra Metropolis fuit. Sunt, qui Timonem illum, qui unus ex ſeptem Diaconibus, quos Apoſtoli ordinarunt, fuit, primum omnium

eo

eo se contulisse,Euangelium praedicatum,ferant. Sed ea res confirmari vetere aliquo monumento non potest. Negandum tamen nullo pacto est, jam usque a primis Ecclesiae Saeculis nostrûm aliquos id sibi onus sumpsisse, ut in eam Arabiae partem contenderent,incolisque, quid creditu esset opus,nunciarent. Nam si, susceptis longissimis itineribus, in eas Regiones penetraverunt, quae a Palaestina longe aberant, atque ab iis gentibus incolebantur, quae ab Syriorum lingua, institutis, moribus, rebus denique omnibus discrepabant; cur tandem Arabas sibi finitimos praetermittendos esse existimassent? Ac tertio sane Saeculo Beryllus, quem Origenes, ut ab haeresi, in quam inciderat, revocaret, convenit, Episcopatum Bostrenorum nunquam obtinuisset, si ante Bostrae, qui Christianam Religionem profiterentur, nulli fuissent. Vide Eusebium *Histor. Eccles.* lib. 6. capitibus 20, 33, & 37. Beryllo successit Maximus, qui studio tuendae Religionis illustris fuit, ut narrat idem Eusebius lib. 7. cap. 28. Sequuti deinde sunt Nichomachus, qui adfuit Synodo Nicaenae, & Titus, cujus extant adversus Manichaeos eruditissimi plenique gravitatis libri. Is floruit sub Juliano Apostata, ac multis vexatus

fuit incommodis. Nam, cum Imperator ad cives scripsisset, ut praeconis voce Urbe Titum ejicerent, Titus ad eum literas misit, quibus significabat, *Christianos plebem Gentilium numero exaequare*. Confer Sozomenum lib. v. cap. 15. pag. 201. Edit. Cantabrig. Palaestinae vero tertiae Metropolis *Petra* erat, a qua Arabiae pars nomen accepit, quae *Petraea* est a majoribus appellata .... In ea, quae primis tribus Saeculis ratio Christianae Religionis fuerit, incertum est. Nam, etsi in illa Arabiae parte Apostolos Euangelium promulgasse, nostrorumque hominum aliquos vixisse accepimus: quibus tamen ad eam rem perficiendam modis usi sint, quos instituerint, cujusmodi Episcopos Ecclesiis praefecerint, statui nullo modo potest; propterea quod, aut perierint, aut nulla a Patribus scripta fuerint monumenta, in quibus de primordiis Christianae Religionis in Urbe Petra mentio fieret.

176. Nummus Hadriani cum epigraphe in antica, HADRIANVS AVG. COS. II. P. P. *Caput Hadriani laureatum*: in postica vero, quæ heic exhibetur, AEGYPTOS S.C. Aegyptus humi sedens, dextra sistrum tenet, & laeva calatho innititur: ante pedes, Ibis. Sistrum, est musicum instrumentum Aegyptiis pe-

peculiare, quo in Isidis Sacris utebantur. Aegypti figura canistro frugum incumbit, quo soli ubertas indicatur. Adstat Ibis, sacra Aegypto avis, ob serpentum in ea Provincia abundantiam, quos illa avis enecat: de qua lege Plinium lib. x. sect. 40. Hadrianus anno Chr. 130. in Aegyptum trajecit. Vide Chronicum. Porro anno U. C. 882. (Chr. 129.) die 3. Martii, Hadrianum adhuc fuisse Romae, luculenter ostendit Card. Norisius *de Epoc. Syromac.* Disser. v. cap. 3, ex lib. v. Digest. Tit. 3. L. 20. *de Haeredit. petit.* n. 6. in quo legitur, Hadrianum in Senatu de quibusdam ad rem haereditariam pertinentibus Patrum Conscriptorum sententiam rogasse. Imperator vero paulo post in Asiam profectus est: siquidem (ut animadversum ab eodem Norisio est) Eusebius, qui libros Chronologicos Phlegontis Liberti Hadriani legit, scribit, Antinoum in Nilo semet submersisse, morante in Aegypto Hadriano, anno primo Olympiadis 227, Imperii autem Hadriani XIII, qui fuit Urbis Romae 883. Dio vero scribit, eundem Imperatorem *ex Judaea in Aegyptum venisse*. Gaza in itinere ex Judaea in Aegyptum distabat Rhinocoruris prima Aegypti Urbe M. P. XLIV. Hadrianus vero labente anno Gazensium 190 (qui exiit cum

Octobri A. U. Romae 883) Gazam advenit, ut idem Norisius ostendit ex Nummis loco citato. Egregie ergo fallitur Pagius, qui ad annum Chr. 122. scribit: *Hadrianus praesenti anno Athenis in Aegyptum profectus est, indeque Athenas redit, ubi hyemem transegit*. Hinc apud Mediobarbum Nummus *Hadriani*, HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. In postica AEGYPTOS, *vel Alexandria &c.* Quamvis enim Hadrianus Consulatum III. inierit an. Chr. 119; adhuc tamen Consul III dicebatur an. Chr. 130. Vide Nummum, quem illustro, apud Angelonum pag. 127, Museum Arschotanum Tab. 39. n. 10, Erizzum p. 368, Harduinum pag. 761, Mediobarbum pag. 174, Patinum pag. 191, Nummophilacium Reginae Sueciae Tab. 12. num. 1, Vaillantium Tom. 2. pag. 137, & Museum Musellianum Tom. I. Tab. 77. num. 6. P. Mamachius Tom. 2. *Origin. & Antiquit. Christian.* lib. 2. cap. 31. pag. 465, & seqq. Ante Marcum Euangelistam in Provincia Aegypti, neminem praedicasse Euangelium Aegyptiis, ostendit ex Eusebio *Hist. Eccl. lib. 2. cap. 16. pag. 65. Edit. Cantabr.*, quem sequutus est S. Hieronymus *in Catal. Scrip. Eccl. Tom. 4. Opp. p. 105. Edit. Martianaei*. Sed (ut animadvertunt Lequienius *Tom. 3. Orient. Christ. pag. 331, & seqq.*

seqq. & Bollandiani *Tom.ult.Junii pag.3,& seqq.*),Marci primum, dein Successorum ejus opera, atque laboribus sic auctae opes Christianae ibidem, atque in Lybia fuerunt, ut nostrorum jam plurimi extremo priore Sæculo, multoque magis Secundo, ac Tertio in eis Provinciis numerarentur, teste Eusebio *Hist.Eccl.* lib.3.cap.14. pag.107. & cap. 21. pag.111, lib.4.cap.1. pag.141, cap.4. pag. 143, cap.19. pag.181, lib.5. cap.9. pag.223, lib.6. cap.1. pag.257, demum lib.7. & lib.8. variis in locis. Nam cum Ethnici saeviebant, tum maxime florebat Ecclesia, sanguineque Martyrum ita amplificabatur, ut non plebeji modo, sed etiam Nobiles permulti, testantibus S. Epiphanio *Haeresi 64. pag.526. Edit. an.* 1622, & Eusebio *Hist. Eccl. lib.6. cap.* 41. *pag.* 305, *& seq.*, cooptarentur in ordinem Christianorum. Atque crudelitas Ethnicorum in causa fuit, cur primum in Aegypto oriretur Anachoretarum Institutum; atque ita deinceps propagaretur, ut lapsu temporum deserta loca plena hominum eorum essent, qui hujusmodi vitae genus profiterentur. Itaque Alexandrina Ecclesia a Marco fundata, & Episcopis deinceps in Lybia constitutis, curatum a Majoribus est, ut Scholae etiam in ipsa Metropoli Aegypti ape-

aperirentur, in quibus a Viris Doctissimis erudirentur, ut doctrinam Christi argumentis confirmare, defendereque a calumniis Sophistarum possent. Quarum scilicet Scholarum praesidio, Athenagoraeque imprimis, Pantaeni, Clementis, Heraclae, Origenis, aliorumque studiis, qui easdam sunt aliquandiu moderati, incredibile dictu est, quae commoda, quaeque utilitates in Ecclesiam universam manaverint. Hinc enim Alexander, & Athanasius, multique Aegyptii Episcopi, qui Arianam Haeresim oppugnarunt; Cyrillus, qui Nestorianam Sectam disjecit, aliique orthodoxae Religionis illustres propugnatores prodierunt. Quibus sane Athanasii, & Cyrilli temporibus innumerabilia propemodum erant in iisdem Provinciis Coenobia Monachorum.

177. Orontes ex Hadriani nummo; quem refert Cl. Vaillantius *de Num. Imp. Rom.* Tom. 2. pag. 127. Legitur in antica, ΑΥΤΟΚΡ. ΚΑΙΣ. ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝΟΣ. ΣΕΒ. ΓΕΡ. ΔΑΚ. *Caput Trajani laureatum*: in postica vero, quam heic exhibemus, ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞ. ΥΠΑΤ. Ε. *Figura turrita, insidens rupibus, quae dextra spicas gerit, pede super fluvium posito*. Genius est Antiochiae in Num-

Nummis frequens, qui montibus insidet, (ad indicandum Urbis situm), & fluvium Orontem proculcat, quia ille eam alluit: dextra spicas gerit, ad frumenti copiam in agris suis arguendam. Antiochenses, ob adventum Trajani in urbem suam, huncNummum ei dedicarunt. Auctor est Dio, Trajanũ, *cum esset Antiochiae*, Legatos, ac munera ab Abgaro Rege Osrhoenorum accepisse. Ignatium quoque Martyrem Antiochiae ab eodem Imperatore auditum, ac damnatum, Acta ejusdem Passionis testantur; qui cum Romae Kal. Februarii passus dicatur, ejusdem damnatio contigit exeunte Autumno anni Aerae Chr. Vulgaris 112. Recte igitur in Fastis Idacii, *Trajano VI. & Africano. His Coss. persecutio Christianorum*. Trajanus anno Chr. 113. Antiochia profectus est, & insequenti anno, cum hyems bellicam expeditionem clausisset, se iterum Antiochiam ad hiberna recepit.

178. Via Trajana (qua Appiam Benevento Brundusium usque Trajanus perduxit) insculpta marmori elegantissimo Arcus Beneventani a S. P. Q. R. Optimo Principi erecti. Hujus Viae & in Numismatibus extat memoria, in quorum aversa parte mulier humi jacens, rotam sustinet, quae viam, quam terit, insinuat. Vide supra in Indiculo hujus

Tab

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Tab. numerum 108, & lege Cl. Pratillum in Opere inscripto *della Via Appia &c.* pag. 27, 28, 30, 31, & 433, qui & hanc edidit Inscriptionem, Beneventi prope Portam *Rettore* inventam,

V.

IMP. CAESAR
DIVI NERVAE F
NERVA TRAIANVS
AVG. GERM. DACICVS
PONT. MAX. TRIB. POT.
XIII. IMP. VI. COS. V.
P. P.
VIAM A BENEVENTO
BRVNDISIVM PECVNIA
SVA FECIT.

Extat & alius insignis Lapis apud Reinesium 2. 80, quem heic libentissime exhibemus:

LAPIS MILLIAR
III. TER
APPIAE VIAE STRAT
REST. CVR. EX S. C.
AVCTORIT.

IMP.

I MP. CAES. DIVI NERVAE
FIL.NERVAE TRAIANO
AVG. GERM. DACIC. PARTH.
PCNTIF. MAX.
TRIB. POT. XVIIII. IMP. VIIII.
COS. VI. P. P.
OPTIMO PRINCIPI
CVRANTE T. IVLIO
EI . . . .

179. JORDANES fluvius,ex antiquoMusivo Ravennatensi in Ecclesia S. Joannis in Fonte. Hujus Iconismi descriptionem vide apud Ciampinium *Vet. Monim.* Tom.I.p.235. Hic Fluvius totiusTerrae Promissionis maximus, sub Libano Monte apud Caesaream Philippi, gemino fonte oriens, atque in Austrum per aquas Merom, & lacum Genezareth defluens, tres Tribus,nempe Manasse, Gad,& Ruben,quas ad laevam,sive adOrientem, habet, ab aliis Tribubus separat. Alterum ei fonti nomen *Dan* fuit: eidem amni fons alter, *Jor*: unde nomen *Jordani*. Sanctus Hieronymus in Libro *de locis Hebraicis* scribit, quarto a Paneade milliario versus Tyrum ad radices Libani in viculo Dan,fontem *Dan* pariter appellatum fuisse,qui versus Paneadem decurrens, ante Urbis portam

cum altero rivo, qui *Jor*, communi apud Hebraeos nomine, dicebatur, commixtus *Jordanis* nomen accipiebat. Josephus quoque lib. 3. *de Bello* cap. 18. ait: *Naturalis quidem pulchritudo Panii Regis opibus, & Agrippae divitiis magnificentius accurata est. Manifeste autem flumen Jordanis ex hoc antro incipiens &c.* quibus postremis verbis rivum *Jor* Hebraice dictum laudat, quem Plinius fontem Paneadem appellat lib. 5. sect. 15: *Jordanes amnis oritur e fonte Paneade, qui cognomen dedit Caesareae*. Laudatus vero Josephus loco mox allegato haec habet de Panio: *id spelunca est in monte amoenissima, eique subjecta in immensum hians terrae devexitas, plena aquis stagnantibus. Ei mons valde magnus imminet: sub spelunca autem scatent fontes Jordanis fluminis. Hunc locum, alioquin etiam celebrem, ornavit Templo extructo in honorem Caesaris*. Panium ergo erat spelunca amoenissima, ubi Panis simulacrum vetusta religione colebatur; quod Numen erat tutelare loci, cui & nomen primitus dedit, ut non solum testimonio Philostorgii, sed plurium etiam ejusdem Urbis Numismatum, Panis imagine obsignatorum, evincit Emin. Norisius *de Epochis Syromacedonum* Differt. IV. cap. V. §. IV. *de Epocha Paneados*.

180. Num-

180. Nummus Trajani. Legitur in antica, IMP. CAES. NER. TRAIANO OPTIMO AVG. DAC. PARTHICO P.M. TR.P. COS. VI. P. P. *Caput Trajani laureatum* : in postica vero, quam heic exhibemus, REGNA ADSIGNATA S. C. Imperator sedens in sella Castrensi, duabus figuris militaribus adsistentibus, diademata largitur tribus Regibus infra stantibus. Trajanus in Oriente longe lateque Imperii fines propagavit; plurimos Reges vicit; alios in fidem Romanae ditionis accepit; quibusdam Regna ademit; aliis adsignavit. REX PARTHIS DATVS habet primus Trajani Nummus Musei Harduiniani, quem ipse refert *in Num. Antiq. Popu-lor.* pag. 182: & REX PARTHVS habet alter ejusdem Trajani, in Cimelio Regis Francorum. Hunc Parthorum Regem Psamatosirim vocat Spartianus in Hadriano pag. 3, de quo etiam intelligendus est tertius Nummus apud Occonem p. 207, cum epigraphe REX PARTHICVS RESTITVTVS. Vide Harduinum *in Nummis Antiq.* pag. 71, Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. I. pag. 49, ac Tom. II. pag. 121, & Theupolum *Mus. Antiq. Numis.* Tom. I. pag. 449. Eutropius in Hadriano scribit: *Trajanus gloriae invidens, statim Provincias tres reliquit, quas Traja-*

nus addiderat , idest Assyriam, Mesopotamiam , & Armeniam . De Assyria , extat Trajani Nummus apud Occonem pagina 214. cum epigraphe , IMP. TRAIANO. AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. VI. P. P. ASSYRIA . IN . POTESTATEM . P. R. RED. item alius ejusdem Augusti pag. 215, in quo legitur , ASSYRIA . ET . PALAESTINA . IN. POTEST. P. R. RED. S. C. Laudatus Spartianus in Hadriano scribit p. 10: *Armeniis Regem habere permisit, cum sub Trajano Legatum habuissent. A Mesopotamiis non exegit tributum, quod Trajanus imposuit.* Hinc legitur in quodam Trajani Nummo apud Occonem pag. 215, ARMENIA.ET.MESOPOTAMIA.IN.POTESTATEM.REDACTÆ. itemque in alio ejusdem Augusti, ARMENIA DEVICTA ; ut & in tertio , ARMENIA SVBACTA . Trajanus anno Æræ Christi 112. expeditionem in Parthos suscepit , de qua extat Nummus apud Occonem pag. 214. cum epigraphe , EXPEDITIO AVG. PARTH. Julianus Imperator in Libello de Caesaribus fingit , Trajanum Jove coram , aliisque Diis haec dixisse : *Parthos autem , priusquam ab his injuria affectus essem , armis violandos non existimavi , ut vero injuriam intulerunt, non me aetas ingravescens , etiam tum legibus*

bus mihi militiae vacationem concedentibus: ab iis invadendis revocavit. Itaque Trajanus (ut animadvertit Doctissimus Norisius in Epistola Consulari) non statim post debellatam Daciam in Parthos movit, sed ubi primum pacem violarunt. Injuriam autem, quam Trajanus sibi a Parthis illatam praetexebat, exponit Dio lib. 68: *Post hoc bellum intulit Armeniis, Parthisque; propterea quod, ut ipse dicebat, Rex Armeniorum non abs se, sed a Rege Parthorum diadema accepisset*. Extant alii Trajani Nummi sexto ejus Consulatu obsignati cum epigraphe in postica, PROFECTIO AVG. S. C., ex quibus liquet, ipsum ante annum 112. in Orientem non transmisisse. Interea cum Athenas adpulisset, Legati Parthorum Regis eundem illic cum muneribus convenerunt, rogantes, ut delatum Parthamasiri Armeniae Regnum ratum haberet. Trajanus, repudiatis muneribus, respondit, se, cum primum in Syriam advenisset, facturum omnia, quae fieri par esset. Athenienses, quo praesentis Imperatoris gratiam magis emererentur, Hadrianum ejusdem consobrinum Archontem crearunt, ex Phlegonte cap. 25. *de Mirabilibus*. Hinc Trajanus in Asiam transmisit, ejusque Provinciis lustratis, in Syriam descendit. Inde

in

in Armeniam movens, ejecto Parthamasire, eandem Romanam Provinciam fecit. In Mesopotamiam ingressus, splendide ab Abgaro exceptus, Regnum eidem ratum habuit. Dein, expugnatis Nisibi, ac Bathnis, ab exercitu Parthicus appellatus fuit. Extat quidam Trajani Nummus apud Harduinum *de Nummis Antiquis Populorum* pag. 383. cum epigraphe, TRIVMPHVS PARTHICVS.

181. Opus anaglypticum Imp. Trajani, quod extat in Arcu Beneventano eidem Imp. erecto a S.P.Q.R. anno Chr. 115. Exhibet signum Herculis Defensoris, positum a Trajano ob Viam Benevento Brundusium usque stratam: cujus Viae iconismum vide supra in hac Tabula num. 108. & 178. Dionysius Alicarnasseus lib. I. *Antiq.* cap. 41 de Hercule scribit: *ut iter Viatoribus aperiret, & cetera molitus est, ut omnis terra, & mare communis omnibus esset, omniumque usibus inserviret*: Item eodem libro: *in multis Italiae locis Templa Herculi sunt sacrata, & in Urbibus, ac in* IPSIS VIIS ARAE SUNT ERECTAE. Festus quoque, *profecturi viam, Herculi sacrificabant*. Extat apud Gruterum antiquus lapis pag. 45. n. 12. in quo legitur,

HER-

HERCVLI . DEFENSORI
PRO . ITV . ET . REDITV
D . CLODI . SEPTIMI
ALBINI . CAESARIS
D. CLODIVS . D. L.
FELIX
ACTOR. CAESARIS . N. D. D.

Item alius in eodem Thesauro Gruteriano pag. 95. num. 5. in lamina ærea nuper in Latio reperta prope Lugnanum, editaque a Vignolio *in Inscriptionibus selectis* pag. 337.

CN. FLACCVS Q. FVL. F. DE
CVMAM PARTEM HERCV
LI ET PRO REDITV FELI
CISSIMO EX AFRICA VI
BI FRATRIS ET PRO SAL
PETINAE MATRIS SIGNA
AVREA FORTVNAE PRAEN
ET FERONIAE SANCTIS
SIMAE D. D. T. VINIO COS.

Martialis lib. IX. 104. 1.

Appia, quam simili venerandus in Hercule Caesar
Consecrat Ausoniae maxima Fana Viae.

Et 65. 1.

Her-

Herculis in magni vultus descendere Caesar
Dignatus Latiae dat nova Templa Viae:
Qua Triviae nemorosa petit dum regna viator,
Octavum domina marmor ab Urbe legit.

Porro nonnullae Arae in Viae Appiae ruderibus repertae sunt HERCULI DEFENSORI *sacrae*, de quibus consulendus Pratillus lib. 2. cap. 7. & 9. *della Via Appia*. Immo non longe ab eodem Arcu Beneventano in ipsa Via Trajana, de qua loquimur, effossus est lapis, in quo legitur,

HERCVLI . SERVATORI . SAC. PRO
SALVT. IMP.
M. AVREL. COMMODI . PII . AVG.
COLON. BENEVENTAN.

Nicolaus Bergierius *de Publicis, & militaribus Imp. Rom. Viis* apud Graevium Tomo x. pagin. 76. numero 5, loquitur de hoc Arcu : de quo agunt etiam Serlius *de Architectura* lib. 3. pag. 104, Joannes de Nicastro Sanctae Beneventanae Ecclesiae Archidiaconus in Dissertatione peculiari edita an. Dom. 1723, Diarium Literatorum Italiae Tom. xxii. fol. 193, & Eruditissimus Franciscus Maria Pratillus in Opere,

re,quod an.Dom.1745,publici juris fecit,inscripsitque *della Via Appia riconosciuta e descritta da Roma a Brindisi*, lib. IV. cap. 3. pag. 449, & seqq.

182. Protome Septimii Severi ex marmore Capitolino. Septimius Severus vir fuit decorus, promissa barba, cano capite & crispo, vultu venerando, canorus voce, bellicosus, liberalis, literatus, ac insignis Mathematicus. Vide Museum Capitolinum Tom. 2. Tab. 55, & Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag. 277. Imperatore Commodo Kal. Januariis U.C. 945. usque ad Palilia, vulgaris Epochae 193. occiso, ac brevi quinque mensium spatio Pertinace, dein Didio Juliano violenta morte sublatis, Septimius Severus natione Afer ante Kal.Apr. S.C. Tribunitiam Potestatem cum Augusti titulo accepit, quem ante paucos dies Pannonici exercitus Imperatorem salutaverant. Arabiam, & Adiabenem Severus Imperator in Provincias redegit: unde *Cassiodorius in Chronico* scripsit: ,, Severus Parthos, & Adiabenos ,, superavit, Arabasque interiores cecidit; ,, ut Regionem eorum Romanam Provin- ,, ciam faceret: ob quam Parthicus, Arabi- ,, cus, Adiabenicus cognominatus est ,,. Quae insignia elogia Romae in superiori

 par-

parte Panthei hodieque leguntur . IMP. CAES. L. SEPTIMIVS . SEVERVS . PIVS . PERTINAX . ARABICVS . ADIABENICVS. PARTHICVS . MAXIMVS . PONTIF. MAX. TRIB. POT. XI. COS. III. P. P. PROCOS. ET . IMP. CAES. M. AVRELIVS . ANTONINVS . PIVS . FELIX . AVG. TRIB. POT. V. COS. PROCOS. PANTHEVM . VETVSTATE. COLLAPSVM. CVM. OMNI. CVLTV. RESTITVERVNT . Severus anno Chr. 203. ante Kal. Apr. Tribuniciam Poteſtatem undecimam iniit, quae notatur etiam in celebri ejus Arcu, de quo infra. Tunc vero Decennalia egit ſplendidiſſima pompa (teſte Herodiano), ut Nummus oſtendit apud Occonem pag. 355, in quo legitur, L. SEPTIMIVS SEVERVS PERT. AVG. & in poſtica, VOT. SVSC. DEC. P. M. TR. P. XI. COS. III. P. P. Auctor eſt Euſebius lib. 6. Hiſtor. Eccleſ. cap. 2: *Severo annum Imperii decimum agente, ardentiſſimum perſecutionis incendium flagraſſe, atque innumerabiles Martyrio coronatos*. Interpres Dionis ex Xyphilini Excerptis ſcribit: *interim Severus circa decennium ſui Principatus, Congiario Populo, Praetorianiſque militibus dato, eis tot aureos,* quot

quot annos Imperaverat, dedit. Ruinartius in Praefatione *in Acta Martyrum sincera* pag. xlvi, de hac Septimii Severi Persecutione ait: „ Eam ad biennium restringit Dodvvelsus; quam nempe asserit occasione Ludorum Saecularium fuisse sedatam, *ne tanta*, inquit, *solemnitas cruore macularetur*. Alias tamen Dodvvellus passim, Ludos publicos, quasi Persecutionum occasiones, proponit. Et quidem id Tertullianus disertis verbis asserit Apologetici cap. 35. *Propterea publici hostes Christiani, quia Imperatoribus neque vanos, neque temerarios honores dicant ... O nos merito damnandos! cur enim vota & gaudia Caesarum casti, & sobrii, & probi expungimus? cur die laeto non laureis postes obumbramus, nec lucernis diem infringimus? Honesta res est, solemnitate publica exigente, induere domui tuae habitum alicujus novi lupanaris &c.* Sic cum tristes, & modesti in solemnitatibus publicis apparerent Christiani, quasi publicae prosperitatis, & Caesarum fortunae adversarii, & inimici essent, accusabantur. Porro, biennio diuturniorem in Africa Persecutionem fuisse, ex eodem Tertulliano patet, qui, ea instante, sex Africae Praesides, praeter Minucium Timinianum; in Actis SS. Perpetuae & Feli-

citatis memoratum, recenset in libro ad Scapulam. Eam tamen aliquando minus, aliquando magis saeviisse pro Praesidum genio, non diffitemur. Nec brevior in Aegypto fuit, ut ex Eusebii narratione colligitur: nam dicto anno x Severi, quo Leonides martyrio affectus fuit, Origenes 17. aetatis suae annum agebat, ex lib. 6. cap. 1. Anno sequenti Catechumenis instruendis praefectus est, cap. 2. Deinde cum plures discipulos haberet, dimissa Grammaticae professione, totum se literis Sacris dedit, & venditis voluminibus, quatuor obolis, qui ei ab emptore per singulos dies pendebantur, contentus fuit. *Hujusmodi disciplina*, inquit Eusebius, *& plane philosophica ratione vivendi, pluribus deinceps annis uti perseveravit &c. Multos per annos nudis vestigiis ambulasse dicitur... vino &c. diutissime abstinuit.* Tum, aliis ejus virtutibus laudatis, haec subdit: *Hujusmodi vitae exempla omnibus spectanda praebens, plures ex discipulis ad sui imitationem provocavit, ita ut multi Gentiles... ejus se magisterio submitterent. Qui cum fidem Christi sincere, atque intimo mentis affectu accepissent, Persecutionis illius tempore inclaruerunt, usque adeo, ut quidam ex ipsis comprehensi martyrio perfuncti sint. Horum*

rum primus fuit Plutarchus &c. quorum martyrium ideo Ruinartius in sua Collectione anno circiter 210 consignat, quod *multorum annorum* verbis, quibus utitur Eusebius, non minus, quam septem, aut octo anni, exprimi queant. His consentit Sulpicius Severus, triginta & octo annos inter Severianam,& Decianam Persecutionem interponens. Cum enim Decius ante annum 249. non imperaverit, necesse est, ut Severi Persecutio usque ad annum 211, qui ipsi fuit extremus, prorogetur,, .

183. Inscriptio Septimii Severi. Extat Romae in fronte Panthei, seu S. Mariae Rotundae. Severus Augustus anno U. C. 956, Christi Domini 203, (ut diximus num. praecedenti) Kal. Apr. agebat Tribuniciam Potestatem XI; cum qua cum copuletur Tribunicia Potestas V Antonini Caracallæ, consequitur,ut idem Antoninus anno Aerae Chr. 198, item paulo ante Kal.Apr.(ut ex dicendis n.186 constabit) primam Tribuniciam Potestatem auspicatus fuerit. Rursus in Porticu Templi S. Angeli in Foro Piscario visitur epigramma, in quo Tribunicia Potestas VI Antonini, cum XI Severi jungitur. Habetur apud Gruterum pag. 172. In celebri Arcu Septimii in Foro Romano Severus inscribitur,

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

bitur, TRIBVNIT. POTEST. XI. Antoninus vero, TRIBVNIT. POTEST. VI. At in altera item Romana Inscriptione Gruteri pag. 191 Severus dicitur TRIB. POT. XI. Antoninus TRIB. POT. V. Si cum Tribunicia Potestate XI Severi, concurrit Quinta, & Sexta Antonini; minus recte ex Panvinio, & aliis asserui inElencho,Kal.Jun.dieNatali Imperii Severi, Antoninum Tribuniciam Potestatem accepisse. Sane Panvinius priorem illam Inscriptionem referens A. U. 956, pro XI, scripsit X. Sed ex altero elogio rejicitur; neque tam facile est lapides, ac membranas corrigere. Laudantur aliae Inscriptiones antiquae, in quibus Tribunicia Potestas I Antonini,cum VI Severi conjungitur apud Gruterum pag. 1020: rursus cum VII. ejusdem Severi pag. 264. Ex tot elogiis luculenter probatur, Antoninum quoque anno Chr.198 ante Kal. Apr.designatum fuisse Augustum,delata eidem I Tribunicia Potestate,quæ excurrebat fere usque ad exitum Martii anni insequentis 199.Quare an.217. vi.IdusApr. occisus,agebat annumTrib.Pot.XIX.Vide Norisium in Differt.Chronolog.*deVotis Decennal.* cap.IV. Pantheum vetustate collapsum, & incendio deformatum, cum omni cultu Severus, & Antoninus instaurandum curarunt.

184.*Ar-*

184. *Arcus Beneventanus* Trajano erectus cum Inscriptione, IMP. CAESARI. DIVI. NERVAE. FILIO. NERVAE. TRAIANO. OPTIMO. AVG. GERMANICO. DACICO. PONTIF. MAX. TRIB. POTEST. XVIII. IMP. VII. COS. VI. P. P. FORTISSIMO. PRINCIPI. SENATVS P. Q. R. Vide Indiculum hujus Tabulae num. 178, item Nicolaum Bergierium *de Publicis, & Militaribus Imp. Rom. Viis* apud Graevium Tom. x. pag. 76. num. 5, & Cll. Viros Ficoronium, & Joannem de Vita *in Thesauro Antiquitatum Beneventanarum*, qui in Tabulis ex aere incisis integrum hunc Trajani Arcum publica luce donarunt, post Sebastianum Serlium Bononiensem *de Architectura* lib. 3. pag. CXIIII. De eo perpauca scripserunt Illustrissimus Joannes de Nicastro Archidiaconus Beneventanus in sua Italica *Dissertazione dell' Arco Trajano di detta Città*, & Eruditissimus Franciscus Maria Pratillus in egregio Opere DELLA VIA APPIA &c. lib. I. cap. V. pag. 28, & lib. IV. cap. 3. pag. 449, & seqq. Erectus hic Arcus fuit Trajano Augusto ob Viam Appiam Benevento Brundusium usque perductam anno Tribuniciae Potestatis ejus XVIII, Christi vero 115, quo, capta Ctesiphonte, & Baby-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

bylone, dictus est Imp. VII, & facta ei potestas a S. P. Q. R. Romam redeundi, agendique Triumphum. In mox relata Arcus Inscriptione (quam mendosam edidit Gruterus pag. 247. num. 5), dicitur *Optimus*, *Augustus*, *Germanicus*, *Dacicus*, *Pontifex Maximus*, *Tr.P.XVIII.Imp.VII. Cos.VI. P.P.* In Museo Mediceo extat ejusdem Augusti Nummus argenteus majoris moduli, relatus a Norisio *de Epochis Syromacedonum* Dissert. 3. cap. 8. §. 2, cujus Inscriptio anterior ita Latine sonat, *Imperator Caesar Nerva Trajanus Augustus*, *Germanicus*, *Dacicus*: posterior vero, *Tribuniciae Potestatis XVII. Consul VI.* Rursus in eadem Gaza Medicea visitur alius Graecus Nummus æreus primae magnitudinis, inscriptus in antica, *Imperator Trajanus Augustus*, & in postica *anno XVII* (L. IZ). In neutro autem Numismate, anno XVII Imperii Trajani percusso, idem APICTOC CEB. *Optimus Augustus* inscribitur. At in alio ejusdem Thesauri item edito a laudato Sapientissimo Cardinali loco citato To.II.col.300.Edit.Veron., cognomen *Optimi* in antica parte legitur, addito retrorsus (ut in Arcu Beneventano, quem illustramus) anno Imperii Trajani XVIII. Est, inquit, Numisma argenteum majoris moduli a Ty-

a Tyriis ſcalptum, cujus antica epigraphe ita Latine redditur, *Imperator Caeſar Nerva Trajanus, Optimus Auguſtus, Germanicus, Dacicus*: poſtica vero, *Tribuniciae Poteſtatis XVIII. Conſul VI.* Quia vero in epigrammate, quod recitant Alexander Donatus lib. 3. *de Urbe Roma* cap. 13, Reineſius Claſſe I. num. cv, ac Fabrettus pag. 293, *Trajanus Optimus Auguſtus, Germanicus, Dacicus* appellatur, eaque Inſcriptio ſignatur dicata Idibus Januariis, Meſſala & Pedone Conſulibus; ſatis probabiliter conjicere poſſumus, anno Aerae Chr. 114, U. C. 867, inter ſolemnia Natalis genuini Trajani, xiv. Kal. Octobris a Senatu decretum fuiſſe, ut cognomen *Optimi* ante titulum Auguſti eidem Principi deferretur. Ceterum, Trajanum A.U. 868, Chr. 115, L. Vipſtano Meſſala & M. Vergiliano Pedone Coſs. titulum *Parthici* jam tuliſſe, ex inſigni Laodicenſium Nummo laudatus Noriſius ibidem oſtendit.

185. Nummus Trajani, & Hadriani, cum epigraphe in poſtica, NILVS. In typo Trajani Nummi Nilus ſedens, qui arundinem dextra, & laeva cornucopiam gerit: ad pedes Crocodilus, cum Hippopotamo, de quibus Philoſtratus lib. 1. *Iconum* in Nilo. Pagius in Critice ad annum 101. n. 1.

13 X ſcri-

scribit: „ Occasione Quinquennalium, renovata memoria beneficii in Aegyptios a Trajano collati, dum praecedentibus annis Nilus Aegyptum non foecundaret. Plinius enim in Panegyrico, anno praecedenti Trajano dicto, cap. 31. ait: *Refudimus Nilo suas copias, recepit frumenta, quae miserat, deportatasque messes revexit*. Hinc cusus anno 101 Trajani Nummus, qui extat apud Mediobarbum pag. 150, in cujus postica habetur P. M. TR. P. IIII. IMP. II. COS. IIII. NILVS. Repraesentatur in ea Nili Simulacrum „. Consulatum quartum Trajanus dicto anno 101 iniit. Sed annis praecedentibus Trajanus frumentum in Aegyptum misit. Vide Museum Arschotanum Tab. 39. numero 7, Begerum Vol. 2. pag. 654, Erizzum pag. 363, Harduinum pag. 762, Patinum pag. 152, Spanhemium Vol. 1. pag. 174, Nummophilacium Reginae Sueciae Tab. 12. numero 10, Vaillantium *de Praest. Num.* pag. 58, Museum Musellianum Tom. 1. Tab. 78. num. 4, & Tom. 3. pag. 129. num. 4. Hadriani vero Nummus habet item Nili typum, cum Crocodilo, & Hippopotamo; quia ipse in Nilo fluvio navigans, amisit Antinoum, teste Spartiano: *Antinoum suum, dum per Nilum navigat, perdidit*. Eusebius vero

vero, qui libros Chronologicos Phlegontis liberti Hadriani legit, scribit, Antinoum in Nilo se met submersisse, morante in Aegypto Hadriano, anno primo Olympiadis CCXXVII, Imperii autem Hadriani XIII, qui fuit Urbis Romae 883, quo Dio scribit, *ex Judaea in Aegyptum venisse*, ut ostendit Emin. Norisius *de Epochis Syromacedonum* Differt. v. cap. 3, ex Nummo signato anno Epochae Gazensium CXC, qui exiit cum Octobri A. U. Romae 883. Cornucopia in Nummo, quem illustramus, symbolum Nili est, & denotat ubertatem, qua foecundat Aegyptum. Nilum, qualem demonstrat laudatus Philostratus, hic Nummus exhibet. Vide Occonem pag. 231, & laudatum Harduinum pag. 361.

186. Arcus Triumphalis L. Septimio Severo, & M. Aurelio Antonino Caracallae filio ejus erectus. Vir Cl. Justus Fontaninus *de Antiquitatibus Hortae* lib. 1. c. 3. p. 45. scribit: „ Famianus Nardinus in sua *Roma Veteri* lib. 5. cap. 6. memorat grande hoc Romanae magnificentiae post tot saecula adhuc superstes monumentum ad radices Clivi Capitolini, qua itur ad Forum: ejus Dedicatio patet ex bipedalibus literis ibidem in marmore primum incisis, & excavatis, & deinde aere Corinthiaco repletis: quod contigit anno Vulgari

 203, ut

203, ut Viri Docti observarunt. Quia autem in quarta linea (nobis septima) amplae illius Inscriptionis, quae utramque Arcus faciem quaqueversum occupat, adhuc apparent vestigia characterum, quibus antiquitus deletis, alii superpositi fuerunt; putavit Nardinus, *L. Septimii Getae* nomen prius ibi lectum fuisse: quod posteaquam frater ejus Caracalla in illum truculentas manus injecisset, ex cunctis monumentis, jussu ejus obliteratum, unus idem Nardinus existimavit; in ejus rei testem adducens Spartianum: in quo tamen id extricare mihi non licuit, neque ulli sane unquam licebit; quia Caracalla, ut suum in fratrem Getam commissum parricidium celaret, illum inter Divos referri curavit; quod testatur Spartianus *in Geta* cap. 2. unde ajebat de eodem, *sit Divus, dum non sit vivus*. Tantum abest, ut Getae nomini, quem palam se amore prosequi simulabat, adeo solemnem infamiae notam inurere voluerit, ut illud e publicis, & omnium conspectui expositis Arcubus, & Inscriptionibus obliterari mandaverit. Ut autem antiquae ejusmodi erasionis locus mente facilius comprehendatur, eam Arcus Inscriptionem, quam non veluti emissarius cum oculis emissitiis, sed oculis optimo lumine

mine adjutis centies lustravi, totam, uti adhuc est, expressam recitabo:

IMP. CAES. LVCIO. SEPTIMIO. M. FIL. SEVERO. PIO PERTINACI. AVG. PATRI. PATRIAE. PARTHICO. ARABICO ET. PARTHICO. ADIABENICO. PONTIFIC. MAXIMO TRIBVNIC. POTEST. XI. IMP. XI. COS. III. PROCOS. ET IMP. CAES. M. AVRELIO. L. FIL. ANTONINO. AVG. PIO FELICI. TRIBVNIC. POTEST. VI. COS. PROCOS. P. P.
OPTIMIS. FORTISSIMISQVE. PRINCIPIBVS.
OB. REM. PVBLICAM. RESTITVTAM. IMPERIVMQVE. POPVLI. ROMANI PROPAGATVM. INSIGNIBVS. VIRTVTIBVS EORVM. DOMI. FORISQVE. S. P. Q. R.

Quartae (heic septimae) lineae verba, quae totidem abrasis olim superposita fuerunt, jam referuntur ad Severum, & Antoninum ejus filium, in superioribus lineis memoratos. Duae postremae lineae causam erectionis ejusdem Arcus explanant. Eas literas, quarum spatium postea occuparunt verba illa OPTIMIS. FORTISSIMISQVE PRINCIPIBVS, in illa eadem linea detritas olim fuisse, inde liquet, quod marmor ibi est depressius, quam alibi; quodque in eadem linea, extra locum a reliquis literis postea occupatum, supersunt foramina, ubi æs fuerat infixum: ex quibus signa priorum characterum, qui olim obliterati fuerunt, omnium oculis exhibentur: quippe illud, OPTIMIS. FORTISSIMISQVE. PRIN-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

PRINCIPIBVS, clauditur ſpacio unius, & alterius literæ, veſtigia adhuc retinente: quae etiam manifeſto arguunt, ejuſdē lineae charaćteres olim fuiſſe nonnihil grandiores, quam nunc ſunt, nimirum ceteris aequales. Quae cum ita ſint, ego in quarto (mihi ſeptimo) verſu elogii ejuſdem Arcus, ubi veſtigia aeneorum charaćterum ſuperſunt, *Septimii Getae* nomen expreſſum fuiſſe neutiquam puto: licet praeeunte Nardino id opinati fuerint Viri Eruditi apud Suareſium: quibus nuper acceſſit nobile par Scriptorum in Nummaria antiquitate celebrium, nimirum Joannes Vaillantius in *Num. Impp.* Tom. II. Edit. 3. Amſtelodamenſis pag. 253, & Andreas Morellius *in Specimine rei Nummariae* Edit. 2. Lipſienſis pag. 184; qui de compaćto affirmant, juſſu Caracallae haec verba in eodem Arcu detrita fuiſſe,

P·BLIO . SEPTIMIO . GETAE . CAESÅRI . PONTIF.

quibus deinde alias, ſed eodem numero, literas ſuperpoſitas fuiſſe opinantur. Ego vero a tantis Viris diſſentio, atque ibi nomina, & titulos non *Getae*, ſed *L. Fulvii Plautiani* olim expreſſa fuiſſe, non dubito; literarum, quae deſunt, numero religioſe ſervato hoc paćto,

ET L. FVLVIO . PLAVTIANO . PR. PR. COMITI . AVGG.

Si-

Siquidem Plautiani gloriam, & salutem pari precio habitam fuisse, ac ipsorum Septimii Severi Imperatoris, & Antonini Caesaris, eruitur ex Epigrammate Gruter.pag.39.n.3. duabus lineis abraso, quod ego ejusdem L. FVLVII. PLAVTIANI. ET FVLVIAE. PLAVTILLAE AVGVSTAE nominibus ita restituo. Similiter suppleo erasionem lapidis Colotiani apud Gruterum pag. 270. 6, quam vidit etiam doctissimus Cardinalis Norisius, & ex eo Pagius *in Critica Baroniana* anno 199. num. 4. Demum ita supplendam existimo septimam lineam detritam in voto dicato anno Dionysiano 197.apud eundem Gruterum pag.45.n.9.Porro restitutionem *L.Fulvii Plautiani*,& non *Getae* in quarta linea memorati Arcus Triumphalis alia quoque certiora monumenta amplius confirmant. Etenim Nummi Caracallae medii moduli,& raritatis eximiae,in aversa parte exhibent Arcum eumdem,cum tribus fornicibus, ea plane majestate, qua illum erigi jussit Senatus. Supra Arcum duo viri, *Severus* nempe, & *Antoninus*, currui, quem sex equi trahunt, insidentes; utrinque vero duo equites, uno & altero pedite sequente conspiciuntur. Circum vero, legitur ARCVS AVGG. in area S. C. in antica parte est effigies

gies Caracallae, cum epigraphe, ANTONINVS. PIVS. AVG. PONT. TR. P. VII. Ex hoc nummo, olim Christinae Reginae, quem laudat etiam Franciscus Mediobarbus in suo Occone aucto pag. 287, Suaresius integrum Arcum, Barbarorum & temporum injuria deformatum, restituit. Alium ejusmodi nummum æreum ex gaza Regis Christianissimi vulgavit Morellius in Specimine rei Nummariae pag. 182 Tabula 18. In antica parte legitur ANTONINVS. PIVS. AVG. PONT. TR. P. COS. in postica idem Arcus, & epighraphe, ut supra. In hoc nummo non animadvertit Morellius, post verba illa TR. P. detritum esse numerum Tribuniciae Potestatis VI., qui integer superest in alio nummo Musei Carthusiae Romanae: etenim Caracalla primam Tribuniciam Potestatem inierat anno 197, & 198, ut heic probat Pagius num. IX. Quare iidem nummi percussi sunt eodem anno, quo Severo & Antonino triumphantibus erectus est Arcus. Vaillantius in Nummis Imperatorum Tomo secundo pag. 253. alium nummum argenteum Caracallae, eumque rarissimum, adducit, cum eodem Arcu & epigraphe ARCVS. AVGG. Duplex litera GG, duos tantum *Augustos*, Severum & Antoninum, denotat, quibus Ar-

cus

cus erectus est; quique soli in curru triumphali conspiciuntur, licet in Arcus inscriptione honoris causa etiam Plautianus memoretur. Lapis ergo Colotianus a nobis suppletus inscribebatur Fulviae Plautillae, cujus nomen in prima linea, ut pridem observaverat clarissimus Perizonius, & in quarta, ejus parentis FVLVII.PLAVTIANI detritum est: qui ibidem PONTIFEX. NOBILISSIMVS. PR. PR. NECESSARIVS. AVGG. ET COMES.PER. OMNES. EXPEDITIONES. EORVM appellatur. Haec pluribus verbis habet Cl. Fontaninius *loco citato*. Herodianus lib. 3. cap. 10. de Severo Imp. ait: *ipse interea, rebus ad Orientem sic gestis, Romam revertebatur, filios jam puberes secum adducens: Urbem dein triumphans invectus est*. Ex nummis autem Severi & Caracallae inter se diligenter collatis, liquet, Severum an. Ch. 203 Romam advenisse. Cl. Georgius in notis ad Criticam Pagii To. II. Edit. Lucensis p. 354, magna (inquit) jam diu est controversia de anno, & mense, quo Septimius Severus, & Antoninus Caracalla Tribuniciam Potestatem iniere. Panvinius Caracallae Tribuniciam Potestatem, cum Imperatoris titulo, A. D. 198. Kal. Juniis delatam fuisse putat. Baronius vero ad

A. D. 210 scribit, Antoninum Caracallam iniisse Tribuniciam Potestatem, simulque in consortium Imperii cum Augusti titulo a Patre vocatum A. D. 200, quo Caracallae Decennalia refert. At ab utrisque dissidet Norisius, qui in Dissertatione *De Votis Decennalibus* cap. 4. pag. 90. tradit, Severum A. D. 193. Kalend. Juniis Senatus Consulto Tribuniciam Potestatem cum Augusti titulo accepisse; quod eum Pannonici exercitus ante paucos dies Imperatorem salutassent. Alii vero contendunt, Severum die XIII. Aprilis A. D. 193. apud Carnutum ab Illyricianis & Pannonicis Legionibus Imperatorem fuisse appellatum, atque adeo ex ea die Tribuniciam ejus Potest. esse sumendam. At Norisius mox scribit, se, cum ex nummorum, & lapidum inscriptionibus annum communicatae Antonino Caracallae Tribuniciae Potestatis indagaret, in cimeriis plane tenebris versari sensisse, spemque omnem abjecisse, ac satius duxisse, rei difficultatem aliis praemonstrare. Ex nummo Gazae Mediceae, cum epigraphe Antonini, & retrorsum P. M. TR. POT. XX. COS. IIII. colligit, initium Tribuniciae Potest. Antonini ab A. D. 198. esse deducendum. Ex Gruteriano lapide pag. 269. n. 2, die IV. Apr. A. D. 200. dedicato, ubi Antonini Tribunicia

Po-

Poteſtas memoratur, affirmat, per id tempus Tribuniciam Poteſtatem tertiam iniiſſe. At his Noriſius objicit inſignia elogia, quae Romae viſuntur, nempe Inſcriptiones Severi in fronte Panthei, in Foro Piſcium, & in hoc Arcu Severi de quo loquimur, in quibus Tribunicia Poteſtas XI Severi, cum Tribunicia Poteſtate VI Antonini occurrunt; & aliam apud Gruterum pag. 191, in qua Severus dicitur Trib. Pot. XI, & Antoninus V. Ex his infert Noriſius, Antoninum fuiſſe deſignatum Auguſtum poſt Kal. Junias A. D. 198., & ad ejuſdem Trib. Pot. XX in nummis quod attinet, amandat ad lapides e tenebris educendos, ex quibus difficultates omnes infringi poſſe ſperat. Ita Vir Eminentiſſimus; quod ejus animo inſederat, Septimium Severum Kal. Juniis primam Tribuniciam Poteſtatem accepiſſe, itidemque Antoninum poſt ipſas Kalendas. Quamquam paullo poſt pag. 93 affirmat, Antoninum Caeſarem, Imperatorem deſtinatum, & Tribuniciam Poteſtatem ei delatam a Severo poſt victum Albinum, A.D. 198, die 19 Februarii. Et in Epochis Syromacedonum Diſſert. V. cap. 3, agens de nummo Antonini cum epigraphe, COS. DES. TRIB. POT. IIII, cenſet, Antoninum A. D. 198. ante menſem Apri-

lem Tribuniciam Potestatem a Patre accepisse. Bono tandem fato accidit, ut anno 1731 (ut diximus in Chron. ad ann. Ch. 200) Ara quaedam votiva ad Lateranum erueretur, quæ vota Norisii solveret, & scrupulos omnes eximeret. Dedicata namque dicitur KAL. APRIL. SEVERO & VICTORINO COSS. nempe anno Chr. 200: in ea vero Kal. Aprilis Anno Chr. 200 Severus cum Trib. Potestate VIII, & Antoninus Caracalla cum Trib. Poteste III. recensentur. Itaque uterque Primam Tribuniciam Potestatem ante Kalendas Apriles inierat. Fallitur ergo Pagius, qui ad annum Chr. 193. num. 5. scribit, Tribuniciam Potestatem Severi die 13. Aprilis incoepisse: & ad an. 198. num. 9, Caracallae Tribuniciam Potestatem, post diem 13. Aprilis ejusdem anni 198 esse desumendam.

187. Maeander fluvius, ex Nummo Alexandri Severi, quem *Antiochiae* Pisidiae arbitror cusum fuisse. Visitur in postica senilis figura ejusdem Fluvii decumbentis, qui dextra arundinem, sinistro brachio urnae aquas vomenti innixo, tenet. Cl. quoque Vaillantius *de Colon.* Tom. II. p. 161, Antiochiam Caesaream Pisidiae asserit denotare, ad fluvium Maeandrum sitam; de qua vide Strabonem lib. 12. p. 577. Hæc Antiochia ad Maean-

dri

dri ortum versus Montes in Tabulis Geographicis ponitur: quod mire quadrat cum hoc Nummo, qui eam sitam ad fluvium indicat. Nummus autem de quo loquimur, interpretari etiam potest de Antiochia Cariae, item ad fluvium Maeandrum sitam: de qua Plinius lib. v. sect. 29. in Caria, *Antiochia (inquit)... nunc eam circumfluunt Maeander, & Orsinus*. In Notitia antiqua inter Episcopos Cariae Provinciae legitur pag. 17, Ὁ Ἀντιοχείας τῆς Μαιάνδρου: p. vero 49. τῆς Μαιάνδρου, quemadmodum & Leunclavius habet pag. 94. Vide Ptolemæum lib. v. cap. 2, Strabonem lib. 12. pag. 630, & Phlegontem *in Mirab.* cap. 6. Idem Maeander fluvius apparet etiam in Nummis *Apamiae Phrygiae, quae & ad Maeandrum dicta*, ut videre licet apud Harduinum *de Nummis Antiquis Populorum* pag. 58. & seq. Plinius lib. v. sect. 31. *Amnis Maeander.... Apamenam prius pervagatur Regionem &c.* Vide eundem etiam sect. 25. ejusdem libri, & Dionem Prusaeum Orat. 35 ad Apamenses pag. 433. In Nummo Apamaeensium Gordiani Junioris in Cimelio Regis Francorum habentur syllabae MAI. & MAP. quibus Maeander Marsyasque signantur. De utroque Claudianus cecinit lib. 2. in Eutrop.

Icarium pelagus, Mycaleaque litora juncti

Mar-

Marsya, Maeanderque petunt: sed Marsya velox,
Dum suus est, flexuque carens: jam flumine mixtus
Mollitur, Maeandre tuo: contraria passus,
Quam Rhodano stimulatus Arar.

188. Numnus Hadriani. Legitur in postica, quam heic exhibemus, EXERC.MAVRETANICVS. Imperator sedet equo, & adloquitur milites. Spartianus de Hadriano pag. 3. *Lusium Quietum*, inquit, *sublatis gentibus Mauris, quos regebat, quia suspectus imperio fuerat, exarmavit. Martio Turbone, Judaeis compressis, ad deprimendum tumultum Mauretaniae destinato &c.* & pag. 6. *motus Maurorum compressit, & a Senatu supplicationes emeruit*: & paulo infra, nempe cap. 13: *Post in Siciliam navigavit &c. Inde Romam venit, atque ex ea in Africam transiit, ac multum beneficiorum Provinciis Africanis attribuit.* Visuntur in Cimeliis quamplures Hadriani nummi cum epigraphe, MAVRETANIA, vel EXERCITVS MAVRETANICVS: & alii, in quibus legitur, EXERC. DACICVS, vel EXERC. RAETICVS, vel EXERCITVS BRITANNICVS. Habuit enim Hadrianus plures in procinctu exercitus, in iisque Legiones plurimas. Lege

ge Favorini dictum sane lepidum, relatum in Indiculo hujus Tabulae num. 131; & vide Harduinum *de Nummis antiquis Populorum* pag.480, ac Vaillantium *Num.Imp.Rom.* Tom.I.pag.62. Extant quoque apud Mediobarbum, aliosque, non pauca Hadriani Numismata, tertio ejus Consulatu notata, in quorum postica legitur, ADVENTVI. AVG. AFRICAE, vel ADVENTVI. AVG. MAVRETANIAE, vel RESTITVTORI. AFRICAE, vel RESTITVTORI. MAVRETANIAE. S.C. ex quibus Pagius putat, Hadrianum in Africam transiisse anno Chr. 126. Duae erant Mauretaniae nempe Tingitana, ac Caesariensis. Plinius lib. 5, cap. 1. *Principio*, inquit, *terrarum Mauretaniae appellantur usque ad Cajum Caesarem Regna, saevitia ejus in duas divisa Provincias*.

189. Opus anaglypticum Trajani, quod extat in Arcu Beneventano, vulgo dicto *Porta Aurea*. Vide Indiculum hujus Tabulae III, Saeculi II, numeris 178, 181, & 184, nec non Serlium, Ficoronium, & Joannem de Vita, qui eundem Arcum in tabulis ex ære incisis Rei Antiquariae Cultoribus exhibuerunt. De eo nonnulla erudite scripsit Franciscus Maria Pratillus in luculento Opere *della Via Appia* lib.4.c.3.p.448, & seqq. post Joannem

nem de Nicastro BeneventanæEccl. Archidiaconum, qui & ipse peculiarem de eo edidit Differt. an. 1723, inscriptam *dell' Arco Trajano di Benevento*. Hoc anaglypticum opus mirifice illustrat insignis illa aenea tabella reperta atque eruta anno 1747 in Agro Placentino, ab urbe milliariis 18, a Macinessi Colonis, quae docet, Trajanum erogasse *sestertiorum decies quadraginta quatuor millia* (hoc est 1044000), ut obligarentur Praedia, atque ex iis *Pueri Puellaeque alimenta acciperent: legitimi numero* 245, *in singulos sestertios* 16 *nummos*: *fiunt sextertii* 47040 *nummi*. Trajanum extra Romam pecuniam in alimoniam puerorum largiter erogasse, ænea haec tabula docet. Dio lib. 68. pag. 771, de ipso ait: *Italiae quoque Civitatibus ad liberos alendos multa elargitus est, in illas etiam beneficus*. Extant Trajani numismata in Museo Arschotano Tab. 35. n. 14, & apud Erizzum pag. 338, Mediobarbum pag. 157, Angelonum pag. 108, Begerum Vol. 2. pag. 650, in Thesauro Reginae Sueciae Tab. 9. num. 20, & in Museo Muselliano Tom. I. Tab. 65. num. 4, & Tab. 67. num. 3, & 4, in quibus legitur ALIM. ITAL. *Alimenta Italiae*. Romae quoque idem Trajanus, teste Plinio in Panegyri numero 18, *Infantium tur-*

turbam ferme quinque millia ingenuorum, ut pasceret, conquisivit, & invenit. Vide memoratam Tabulam æneam Placentinam apud Cll. Viros March. Scipionem Maffejum, Antonium Franciscum Gorium, & Ludovicum Muratorium, quos omnes honoris & amicitiae causa heic nomino.

190. SS. MULIERES CHRISTIANAE. *Romae, Lucina Apostolorum Discipula, die* XXX. *Junii. Tuburbi in Africa, Perpetua & Felicitas, die* VII. *Martii. Amisi in Paphlagonia, Alexandra, Claudia, Euphrasia, Matrona, Julitta, Euphemia, & Theodosia, die* XX *ejusdem Mensis.* Vide Martyrol. Rom. ad dies, de quibus supra, & Ruinartium in *Act. Mart. sinc.* pag. 81, & seqq. (ubi habentur Acta Passionis SS. Perpetuae & Felicitatis, cum Sociis earum), & p. 353, & seqq. ubi extat Passio S. Theodoti Ancyrani, & septem Virginum Techusae, Alexandrae, Phainae, Claudiae, Euphrasiae, Matronae, & Julittae, scripta a Nilo teste oculato. De SS. Perpetua, & Felicitate jam egimus in Indiculo hujus Tabulae num. 7. 8. & 148. De SS. vero Theodoto, & septem Virginibus, adeatur To. 4. Actor. Sanctorum Maji, ad diem scilicet 18 ejusdem Mensis. Miror tamen, cur nec Theodoti, nec septem Virginum, quae paulo

ante ipsum passæ sunt, ulla habeatur memoria in antiquis Latinorum Martyrologiis, ut scribit Ruinartius pag. 353. Solum in hodierno Martyrologio Romano, & Usuardi Auctariis eorum dies Festus die 18. Mensis Maji recolitur. At celebres semper apud Graecos fuere, qui, ut plurimum, SS. septem Virginum die 18 Mensis Maji; Sancti vero Theodoti die 7 Junii seorsim Festum recolunt. Et quidem Theodotum aliquot diebus post has Virgines passum esse, nemo inficiari potest; quamvis in nonnullis Kalendariis, & in Typo Laurae S. Sabae prope Jerosolymam omnes simul die 18 Mensis Maji celebrentur. Jam vero quaerendum est, quonam tempore hoc Martyrium contigerit. Certe, quamvis id auctor diserte non expresserit, ex ejus tamen verbis colligi potest, ipsum ad magnae Persecutionis Diocletiani initia, idest ad annum 303 referri debere. Describit enim saevissimam Persecutionem, qua primo Ecclesiae destructae sunt, postea fugati Sacerdotes, ac tandem in omnes saevitum fuit: quae quidem omnia optime iis conveniunt, quae de Diocletiani & Maximiani acerbissima Persecutione Lactantius & Eusebius narrant. Ad extrema autem ejus Persecutionis decennalis tempora, quando solus Maximi-

nus

nus in Oriente saeviebat, referri non potest: siquidem Praeses Theodoto amicitiam Imperatorum pollicetur, ac ad ipsos scribendi facultatem; immo & ipsummet ab Imperatoribus epistolas recepturum ait: quae tempore Maximini vix dici potuissent.

191. Protome Crispinae Brutii Praesentis bis Consulis filiae, Commodi Imperatoris uxoris, ex Marmore Capitolino ab egregio Artifice scalpto, de quo vide Cl. Bottarium Tom.2.*Musei Capitolini* Tab.49.Haec, ob adulterium, mariti jussu in Insulam Capream relegata, ibidem morte mulctata est. Vide Dionem lib. 72. pag. 818, Tillemontium in Commodo Tom. II. *Histor. Imper.* pag. 828, & nostrum Chronicum ad annum Chr. 183.

192. Fragmentum Epistolae Polycratis Ephesiorum Episcopi ad Victorem Papam, in qua traditio exponitur, de Paschate eo die, quo Judaeis praescriptum erat, celebrando, in Asia ad sua usque tempora propagata. Extat apud Eusebium lib. v. cap. 24. Incipit Latina versio (in egregia *Epistolarum Romanorum Pontificum* Editione Coustantii Tom.I pag. 95.),*Nos igitur verum, ac genuinum agimus diem, nec addentes quidquam, nec detrahentes*. Totum hoc

fragmentum non Rufinus modo, sed & S. Hieronymus in lib.*de Scrip.Eccl.*cap.55.Latine convertit. Is porro Epistolam, ex qua decerptum est, *Synodicam* vocat; licet solus in ea Polycrates loquatur; qui, ut accepit Victoris litteras de Festi Paschalis in die Dominico celebrandi more, Apostolorum Petri & Pauli traditione accepto, Synodum convocavit, &, ut inquit Eusebius, *ad Victorem, & Romanae Urbis Ecclesiam scripsit, traditionem ad sua usque tempora exponens*. Disputatio de die, quo Pascha celebrandum esset, Anicetum inter & Polycarpum inita, nec sub ejus Successoribus Sotere, & Zephyrino plane sopita, demum sub Victore vehementius exarsit. Haec in Eusebii Chronico ad quartum Severi Imperatoris, hoc est Christi 196,annum refertur. Ea de causa diversae in Palaestina, in Ponto, in Gallia, in Provincia Osrhoena, nec non Corinthi celebratae sunt Synodi, in quibus, sicut in Romana, cui Victor praeerat, definitum est, *ne ullo alio, quam Dominico die, mysterium Resurrectionis Domini unquam celebretur*. An vero Victoris PP. rogatu congregatæ fuerint illae Synodi, disquirit laudatus Coustantius.

193. SEDES ANTIOCHENA, ubi primum Discipuli cognominati sunt Christiani,

ex

ex antiquo Musivo in tholo S.Joannis inFonte Ravennatensi,apud Ciampinum To. I *Veter. Monument.* Tab. 37, & 70. pag. 133, & 234. Petrus Apostolus cum Antiochiam venit (Principem Syriae urbem), in Ecclesia ibidem collecta ex Judaeis (nondum admissis Gentibus) Sedem fundavit, eamque septennio tenuit, antequam Romanam constitueret. Doctissimus Bacchinius *De Originibus Hierarchiae Ecclesiasticae* pag. 196, & seqq. haec fuso calamo scribit: „Fundatam a Petro Apostolorum Principe Antiochenam Ecclesiam, ubi septem annis Episcopus sederit, communis Ecclesiae sensus est, ac tum Veterum, tum Recentiorum assertio : at quo anno primum fundata sit, incertum plane, ac controversum.In eo tamen consentire visi sunt omnes (si Panvinium excipias,de cujus sententia consulendus Baronius ad an.39),ut Cathedrae Antiochenae initia ante primum Claudii imperantis annum constituerint. Etenim, cum creditum sit, Petrum RomanamCathedram vigintiquinque annis tenuisse, vel post Romanae initia fundatam Antiochenam asserendum(quodunus Panvinius dixit), vel ab anno secundo Claudii, quo primum Petrum Romam venisse Eusebius tradiderat, retrogrediendum erat, ut septem

ptem Antiochenæ Sedis anni invenirentur. At angustiae undique in hoc Chronologiae systemate. Etenim cum Petrum, & Paulum Romae passos anno Neronis duodecimo, Vulgari videlicet 65, probent, quae allegantur ex Epiphanio *Haeres.* 26. cap. 6, Tacito lib. 16. *Annal.*, Suetonioque in Nerone 29. collatis cum Pauli Orosii lib. 7. cap. 5, aliisque, Heschenio ante Tom. I Aprilis, Papebrochio in *Conatu*, & *in Respons. ad Exhib. Err. ad art.* 2. §. 1, Schelestrat. *Antiq. illustr.* pag. 30, Pagio in Criticis ad annum Vulg. 67; retrogrediendo per annos 25, invenitur, non annus secundus Claudii, qui 42. Vulg., sed 40 postremus Caji (ut ostendit in Notis ad Anast. Bibliothecarium, & in Chronologia Franciscus Blanchinus Patruus meus). At, prosequitur Bacchinius, nonnisi prima Februarii anni 41. Claudius imperare coepit, atque ideo si fundatam, ut vetus fert traditio, Romanam Cathedram velimus Januario Mense, anno saltem quadragesimo currente Romam Petrus venerit necesse est, ac ideo septem Antiochenæ Sedis anni ipso anno Vulgari 33 incipiunt. Rursus cum Valesio ad Euseb. *Histor.* lib. 2. cap. 6, & Pagio supralaudato, sicuti & Panvinio observatum sit ex Actuum Apostolorum Historia, Petrum mi-

minime Syria excessisse ante Agrippae mortem, postquam scilicet ille Petrum in Vincula conjecisset; efficitur, nonnisi post annum eundem, Petrum Roma proficisci potuisse. Decessit autem Herodes, nemine contradicente, anno Claudii imperantis quarto, Vulgari 44: quare ex eo, quod Petrus paulo ante hujus mortem e carcere liberatus *in alium locum abierit*, argui videretur, Petrum nonnisi anno 43, vel 44, Antiochenam Cathedram fundasse. At Agabi prophetia, de futura fame in universo Orbe Terrarum a S. Luca relata, rem attentius considerandam esse monet. Pene toto imperantis Claudii tempore fames OrbemRomanum afflixit, ut ex Veterum lectione, & numismatibus Cl. Vir Pagius notavit ad annum Christi 42 &c. Statuendum itaque, eodem fere tempore, & quod ait Lucas, ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, Agabum praedixisse, famem paucos post menses futuram, & Coetum Antiochenorum credentium, Petro in primis, ac Paulo, Barnabaque laborantibus, Christiano nomine vocari coepisse, constitutis Ecclesiae Typo, Presbyterio videlicet, & Petri Cathedra. Quo facto Hierosolymam Petrus abiens, ab Agrippa Judaeis morem gerente, qui Jacobum Joannis fratrem gladio occiderat, in

Car-

Carcerem detrusus est, statim ab Angelo liberandus; quae quidem anno sequenti Claudii tertio evenerint. Ita Februario ad finem vergente, coepto jam Claudii imperantis, ab ipsius Februarii Kalendis, anno secundo, annoque a CHRISTI Passione duodecimo cadente, Cathedra Antiochena, Petro sedente, constituta est; &, quod inciperent credentes in CHRISTUM suo veluti systemate in Judaica politia regi, novum nomen assumpsere, *Christianique* vocati sunt. Quare eodem tempore, & Antiochenam Cathedram a Petro fundatam, & Christianum nomen exortum, & Conventum Apostolorum celeberrimum, Ecclesiam videlicet, tanto consensu Patres cognovere; ut de Antiochenæ Sedis privilegiis nunquam loquantur, quin haec ipsa in eorum argumentum allegent. Sane ita mihi intelligitur celebris ille Innocentii locus ex Ep. 18. cap. 1. ad Alexandrum Antiochenum, quem, cum non itelligerent Doctissimi alias Viri, ita traduxere, ut vel Synodum Apostolorum, quae nunquam habita est, laudarent, vel Innocentium lapsum dicerent, qui, quod Hierosolymis factum fuerat, Antiochiae adscripsisset. Clara, & vera omnia, si rite intelligantur: *Advertimus*, inquit Pontifex, *non tam pro Civitatis magnificen-*

centia hoc eidem attributum (Primatus videlicet supra Orientalem Diœcesim), *quam quod prima Apostoli Sedes esse monstretur, ubi & nomen accepit Religio Christiana, & quae Conventum Apostolorum apud se fieri celeberrimum meruit*. Passim autem ex Petri Sede, ac ex nominis Christiani Natali, adstruunt Antiochenae Ecclesiae praerogativam, quod utriusque eodem tempore initium fuerit, antiqui Patres. Ita Gelasius in Concilio Romano: *est ergo prima Petri Apostoli Sedes .... Tertia vero Sedes apud Antiochiam ejusdem B. Apostoli Petri habetur honorabilis, eo quod illic, priusquam Romam venisset, habitavit, & illic primum nomen Christianorum novellae Genti exortum est*. Chrysostomus Antiochenus ipse To.1. Homil.42, Petrum ob id Antiochiae sedisse tradit, quod ibi Christianum nomen exortum sit: *haec est una*, inquit, *nostrae Civitatis praerogativa dignitatis, quod Principem Apostolorum ab initio Doctorem acceperit. Aequum enim erat, ut ea, quae nomine Christianorum ante universum Orbem Terrarum ornata fuerat, primum Apostolorum Pastorem acciperet*. Idem Homil. 7. in Matth.: *Vos autem, siquidem aliquod de honore certamen oriatur, omni ambitione contenditis, ut vel universo prae-*

fideatis Orbi, illo scilicet vobis privilegio blandientes, quod haec prima Civitas Fidelibus Christianorum nomen imposuit: & Homil. 3 ad Populum Antiochenum, *Sicut Petrus* (ait) *inter Apostolos primus Christum praedicavit, sic inter Civitates haec prima tanquam coronam quamdam admirabilem Christianorum tulit appellationem*. At nil clarius, disertiusque afferri potest, quam ipsum Ignatii Martyris testimonium, qui & Antiochenae Ecclesiae Episcopus, & Apostolis synchronus, rei testis est omni exceptione major, ac in Epist. ad Magnesianos haec habet: *Simus itaque digni cognomento, quod accepimus: qui enim alio nomine appellatur, praeter hoc, hic non est Dei, nec accepit Prophetiam loquentem de nobis*; & vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominavit, & erit Populus Sanctus: *Antiochiae enim primum Discipuli appellati suntChristiani, cum Petrus & Paulus Ecclesiam fundarent*. Quibus, licet superfluũ sit alia addere, juvat tamen observare quemdam locum in Chronico Paschali, vel ab Auctore vetera inepte consarcinante confusum, vel ab alio quopiam interpolatum, ex quo tamen satis constare potest, quam recentiora traditis ab Eusebio, Antiocheni existimarent & sequioribus Saeculis suae Ecclesiae initia.

Con-

Conftat enim interEruditos,Chronicon illud Antiochenum potius, quam Alexandrinum vocari debere. Itaque fub Collegio illo Confulum, quo Claudius primo Conful proceffit, quodque uno anno antevertit verum Claudii Confulatum, quem Imperator renuntiatus iniit anno Vulgari quadragefimo, haec habentur: *Petrus Apoftolus bis Cofs. primus Ecclefiae Antiochenae fundamenta jecit*. At Leliano & Plautio Cofs., anno videlicet Vulgari 36, haec fcripta: *Quarto poft Domini in Caelos Affumptionem anno Petrus Apoftolus Hierofolymis Antiochiam magnam profectus, Verbum Dei docuit, & Epifcopatus ordinatione fufcepta, a Judaeis, qui Chriftiani effecti erant, perfuafus, illic, femet in Thronum immifit, neque quemquam ex Gentilibus, qui Fidem receperant, aut excepit, aut amplexus eft; fed illis ita dimiffis, inde exivit.* Verum qui fimul vera effe poffunt, ut Petrus Antiochiae, Leliano & Plautio Cofs., *Epifcopatus ordinatione fufcepta femet in Thronum immiferit*, & deinde Claudio primum Cos. *Ecclefiae Antiochenae fundamenta jecerit*? Dicam, quod eft: affuta funt, quae primo loco de Petri Epifcopatu Antiocheno fcribuntur. Extat in Thefauro Temporum Scaligeriano poft Eufebii Chronicon, Epitome Chronicorum ab

Adam ad Heraclii tempora, quae ipsum Chronicon Paſchale eſt, ſine adſcititiis aſſumentis. Ibi Leliano & Plautio Coſs. haec tantum habentur: τετάρτῳ ἔτει τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, Πέτρος Ἀπόστολος ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐδίδασκεν. Cetera non leguntur, nec legi poſſunt, cum ad Claudii Conſulatum transferantur Antiochenae Sedis initia. Haec ex Cl. Bacchinio. Ego vero ad Antiochenae Sedis dignitatem ſtylum nunc convertens, de anno fundationis ejus amplius non exquiram. S. Innocentius I Pontifex Summus in Epiſt. 23 ad Bonifacium presbyterum ſcribit: *Eccleſia Antiochena, quam prius, quam ad Urbem perveniret Romam, B. Apoſtolus Petrus ſua praeſentia illuſtravit, velut germana Eccleſiae Romanae, diu, ſe ab eadem alienam eſſe, non paſſa eſt.* Eam ergo dignitatis tantae participem Nicaena Synodus conſtituit Can. VI (ſicut laudatus Innocentius refert in citata Ep. 24 ad Alexandrum Epiſc. Antiochenum), ut nempe non Provinciæ uni, ſed toti Orientali Dioeceſi, quæ quindecim Provinciis conſtabat, praeeſſe deberet: *Revolventes itaque*, ait Sanctiſs. Pontifex num. 1, *auctoritatem Nicaenae Synodi, quae una omnium per Orbem Terrarum*

rarum mentem explicat Sacerdotum, quae censuit de Antiochena Ecclesia cunctis fidelibus, ne dixerim Sacerdotibus, esse necessarium custodire, qua super Dioecesim suam praedictam Ecclesiam, non super aliquam Provinciam recognoscimus constitutam. Unde advertimus, non tam pro Civitatis magnificentia hoc eidem attributum, quam quod prima primi Apostoli Sedes esse monstretur, ubi & nomen accepit Religio Christiana, & quae Conventum Apostolorum apud se fieri celeberrimum meruit, quaeque Urbis Romae Sedi non cederet, nisi quod illa in transitu meruit, ista susceptum apud se consummatumque gauderet. Illud vero Antiochenae Sedis in Orientem jus a Nicaena Synodo assertum, S. Hieronymus Epist. 61 ad Pammachium adversus Joannem Hierosolymitanum vindicat, & explicat his verbis: *tu, qui regulas quaeris Ecclesiasticas, & Nicaeni Concilii Canonibus uteris, responde mihi, ad Alexandrinum Episcopum in Palaestina quid pertines? Ni fallor, hoc ibi decernitur, ut Palaestinae Metropolis Caesarea sit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Caesariensem Episcopum referre debueras; aut, si procul judicium repetendum erat, Antiochiam potius dirigendae literae.* Ubi respicit Hieronymus ad Nicaenos Can. VI, & VII. Porro Nicaena Synodus

nodus Antiochiam non tam constituit, quam constitutam recognoscit super Diœcesim suã, eique hanc praerogativam illaesam servari vult. In obsequium scilicet Petri, aliorumque Apostolorum, ea fuit Ecclesiae observantia, ut quas vel rexerunt, vel fundaverunt Ecclesias, illae amplissimis honoribus, ac titulo *Apostolicarum Sedium* a Patribus decoratae sint. Neque alia de causa eodem titulo insignita est Alexandrina, quam quod a Marco Petri discipulo cum fundata sit, & gubernata, Petrum ipsum habuisse rectorem, fundatoremque censeatur. Quamobrem de Alexandrina, Antiochenaque Sede, post Romanam, sic mentionem facit, ac decernit Synodus Nicæna, ut nullam aliam eis conferendam esse constituat. Hinc Bonifacius I Ep. 15. n. 5 ad Episcopos Illyrici ait: *recensete Canonum Sanctiones: reperietis, quae sit post Ecclesiam Romanam secunda Sedes, quaeve sit tertia*. Hinc (ut animadvertit Doctissimus Coustantius) & Leo Anatolio auctor est, ut Regiae Urbis Episcopatu contentus, suae se dignitatis finibus concludat, non ambiat altiorem gradum, *nec dedignetur Regiam Civitatem, quam Apostolicam non potest facere Sedem: quae utique*, inquit in eodem sensu S. Gelasius Epist. VII num. *6*, *per Canones inter Sedes*

des nullum nomen accepit. Ubi notandum, Apostolicas illas Sedes, veluti per antonomasiam, *Sedes* simpliciter nuncupari. Quo spectat illud Leonis Epist. 110. num. 3, *etsi enim diversa nonnunquam sint merita Praesulum, tamen jura permanent Sedium*: hoc est, jura illa cum sint ipsis Sedibus, non sedentium meritis concessa; pro sedentium diversitate non mutantur, sed immobilia peraeque manent atque ipsae Sedes. Illud autem Romanam inter, & alias Sedes duas, discriminis est; quod hae, Privilegia sua *per Canones*, & Ecclesiastico tantum jure dicantur obtinuisse; illa vero, quae Petri morte consecrata est, totum id retinuerit juris, quod Apostolorum Princeps fuerat a Domino consequutus. Inde etiam brevi obtinuit usus, ut illi uni proprium maneret *Apostolicae Sedis* nomen.

194. Nummus ab Antiochenis cusus sub Varo Syriae Praeside. Legitur in postica ΕΠΙ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. *sub Varo Antiochensium*. Figura muliebris turrita, Antiochiae Imago, cum palma Syriae symbolo, collibus insidens, ad cujus pedes Orontes fluvius, quo Urbs alluitur, ex undis partim emergens. Vide n. 23, 24, & 25 Tab. I. Saec. I. Iste nummus heic exhibetur ad repraesentandam Imaginem totius Syriae Metropolis. De Antiochiae praerogativis, locus Josephi *Antiquit.*

quit. lib. 17. cap. 7. observari meretur: *Verus* (inquit) *sequenti die Antiochiam profectus est, ubi plurimum solebat degere, quod illic esset Syrorum Regia*. Haec Urbs, diuturniori Propraetorum mora, veterem, quam sub Regibus habuit, praerogativam servavit diutius: verum, si rem penitus inspiciamus, id erat antiquæ gloriæ, & magni nominis umbra, cum ob id nihil juris in alias SyriaeCivitates haberet, cum nec Legatus Antiochiae residere ex lege teneretur. Hadriani aevo in eam dignitatem evecta fuerat, ut Civitatum plurimarum a Comagene, usque ad Judaeae fines Caput diceretur, & fortassis supra Judaeae etiam Urbes eminuerat, antequam Trajano imperante per Cornelium Palmam Arabia in Provinciae formam redacta, Judaeaeque ipsi addita, unum ex utraque conflatum fuisset a Syriae Provincia distinctum: quare Hadrianus ipse ex Spartiano *Antiochenses inter haec ita odio habuit, ut Syriam a Phoenice separare voluerit, ne tot Civitatum Metropolis Antiochia diceretur*. Hadrianus ergo Phoeniciam a Syria Antiochena separavit, & minuit, Phoeniciaeque fines ad Euphratem esse voluit, ac Provinciam Syrophoenicis nomine vocatam Legato suo regendam demandavit. Id & apud subsecutos Im-

Imperatores obtinuiſse probat Inſcriptio ex Sponii *Miſcell.* ſect. 8. ab Eminentiſſimo Noriſio laudata,

IMPERATORES . CAESARES
L. SEPTIMIVS. SEVERVS. PIVS. PERTINAX
AVG. ARABICVS. ADIABENICVS
PARTHICVS . MAXIMVS
TRIBVNICIA . POTEST. VI. IMP. XI.
COS. II. PROCOS. P. P.
ET . M. AVREL. ANTONINVS . AVG.
FILIVS . EIVS
VIAS . ET . MILIARIA . PER . Q. VENIDIVM
RVFFVM
LEG. AVG. PR. PR. PRAESIDEM
PROVINCIAE . SYRIAE
PHOENIC. RENOVAVERVNT .

Sed & idem obſervat in Dionis excerptis apud Leunclavium pag.988, Imperatorem Macrinum dignitatem Senatoriam Mario Secundo detuliſſe, qui etiam eidem dicitur *Phoeniciae Praeſes*. Idipſum de Palaeſtinae Provincia ejuſdem doctiſſimi Cardin. beneficio agnoſcendi facultatem habemus, ex his, quae ille colligit Diſſert. V. *de Epochis Syromacedonum*, nonnullos ejus Provinciae Praeſides numerans, qui ſub Trajano, & Hadriano

jus dixere; sed & recentius admodum vidit ex Eusebii libro *de Martyribus* sex annorum spatio, tres Palaestinae Rectores praesedisse, Flavianum videlicet, Urbanum, ac Firmilianum. Descripserat autem Dissert.3. cap.1. ex Gruteriano Thesauro pag. 1091. 5. infrascriptam Inscriptionem,

Q. ATRIO CLONIO LEG. AVG. PR. PR.
PROVINCIARVM.
TRACIAE. CAPPADOCIAE. SYRIAE.
MAIORIS. HISPANIAE.
CITERIORIS. CLAVDIVS. IVSTVS
LEG. VII. GEMIN. P. F.
SEVERIANAE. ALEXANDRINAE.
PRAESIDI. ABSTINENTISSIMO.

cui illustrandae in rem nostram haec addit; *hoc Epigramma positum est post Imperium Alexandri Severi, a quo Legio Septima Severianae Alexandrinae cognomina tulit. Hinc autem colligimus, id temporis Syriam Superiorem uni Legato Propraetori paruisse, cum alii ab eodem distincti Legati Phoeniciam, ac Palaestinam administrarent*. Placuit ex tanti nominis Scriptore proficere, ut liquido constaret, per tria fere priora Christianorum Saecula ex Praesidis Syriae jurisdictione, non

po-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

potuisse Antiochiam censeri Caput, nisi Regionis non admodum magnae, licet minime liqueat, an Antiochia adeo sola circumpositarum Urbium Metropolis dicta sit, ut ex ceteris nulla eodem encomio sit ornata; quandoquidem in Syro-phoeniciae Provincia, praeter Tyrum, Damascus etiam Metropolis fuerit. Certe Laodicea ad Mare Antiochiae vicina, nec plusquam LXV. milliaribus distans, postquam semel Severo imperante Metropolis nomen obtinuit, quod contra Pescennium steterit, illud retinuit, ut constat ex Nummis Getae apud Vaillantium cum adjuncto Septimiae, SEPT. COL. LAOD. METRO., & in Elagabalo COL. LAODICEA. METROPOLEOS., & apud Occonem, ac Mediobarbum, Philippi Senioris aevo, in quorum tribus, literis Graecis Imperatoris epigraphe scripta, ΑΥΤΟΚ. Κ. Μ. ΙΟΥΛ. ΦΙΛΙΠΠΟϹ. CEB., in adversa parte latinae usurpantur, COL. LAOD. METROPOLEOS. Δ. E.: at in Phoenicia non modo Tyrum, & Damascum, sed & Sidonem, ac Emisam Metropoles laudatas videre est, hanc quidem in Elagabali Nummis apud Vaillantium, uno cum epigrahe, ΜΗΤΡΟ. Κ. ΕΜΙϹΩΝ, altero cum elogio, ΜΗΤΡΟ. ΚΟΛ. ΕΜΙϹΩΝ.; [illegible]m autem apud eundem similiter in Elagabalo,

balo, COL. AVR. PIA. METRO. SIDON. cùm aliis subsequentibus. Antiquior autem, quam forte crediderint clarissimi Viri, Syriae divisio in quatuor Provincias, Syriam videlicet Comagenem; Syriam Antiochenam, sive Superiorem, vel Majorem; Syriam Phoenicem; ac Syriam Palaestinam; quarum Comagenes omnium antiquissime suo Rectori paruit. Licet enim probabile cuipiam videri possit, non statim Rectorem proprium missum, sed vivente Romae Antiocho cum filiis, Propraetori Syriae interim paruisse, dum ille aliquandiu spe lactaretur, se in Regnum amissum restitutum iri; nunquam tamen Metropolis dignitatem amisit Samosata. Hinc Plinio lib.5, cap. 24. *Comagenes Caput Samosata*, & Flaviae nomen, cum praerogativis autonomiae, & Asyli, & Sacrae, habitum a Vespasiano, tam certum est, quam quod certissimum. Attributa autem hujusmodi apparent ex Nummis ab Holstenio relatis in Notis ad Stephanum ex Gazis Mediceis, quos & illustrat praelaudatus celeberrimus Card. Norisius Differt.2, quosque apud eosdem videre est. Haec Cl. Bacchinius in Differt. *De Eccles. Hierarch. Origin.* Parte 1. cap. 1. pag. 53. & seqq.

195. HIERVSALEM. Ecclesia haec ex He-

Hebraeis prima omnium, Jacobo Episcopo Justi cognomento celebri radiat in Actibus Apostolorum. Ejus Ordinatio facta est a Petro, duobus Colleghis assumptis, nempe Jacobo, & Joanne, ut testatur Clemens Alexandrinus apud Eusebium *Histor.* lib. 2. cap. 1. *Petrum autem*, inquit, *ajunt*, *& Jacobum*, *& Joannem post Ascensionem Servatoris, quamvis a Domino praelatos*, *non ideo de primo honore contendisse* : *sed Jacobum cognomine Justum Hierosolymorum Episcopum constituisse*. Ex quo Clementis loco sua accepit Auctor Epistolae, Anacleto suppositae. Ab Apostolis vero, ad subsecuta tempora propagatum est, ut a tribus Episcopis Episcopus consecraretur : qua de re extat Canon inter illos, qui Apostolici nuncupantur. Ecclesia ergo Hiesolymitana, quoniam *prima in Christum credens*, *ex Judaeis fuerat congregata* (ut scribit S. Hieronymus in Epistola ad Galatas cap. 1.), dicitur in Epistola Constantinopolitani Concilii, ad Papam Damasum & Occidentales Episcopos data anno Chr. 382, *mater omnium Ecclesiarum*. Et Eusebius *Historiae* lib. 4. c. 5, ejus Episcopos priores quindecim, origine Hebræos fuisse dicit, *quippe tunc temporis universa Hierosolymorum Ecclesia conflata erat ex Hebraeis fidelibus*, *qui jam*

inde

inde ab Apostolorum aetate, ad illam usque obsidionem permanserant, qua Judaei iterum a Romanis deficientes, maximis praeliis domiti atque expugnati sunt. Porro libro praecedenti cap. 11, *post Martyrium*, inquit, *Jacobi ..... fama est, Apostolos, ceterosque Domini Discipulos, qui adhuc superstites agebant, ex variis locis in unum convenisse, & .... in commune consuluisse, quis in Jacobi locum succedere mereretur. Omnes itaque uno consensu Simeonem filium Cleopae .... Episcopali Sede dignum judicaverunt.* Ipso vero, Saducaeorum, atque Pharisaeorum scelere, sublato, Judas cognomento Justus Ecclesiam Hierosolymitanam administravit. Secuti deinde sunt Zachaeus, Tobias, Beniaminus, Joannes, Matthias, Philippus, Seneca, Justus, Levi, Ephraemus, Josephus, & Judas, qui ad aetatem Hadriani Imperatoris vitam produxit. Plura vide apud eundem Eusebium loco citato. Nilus Doxopatrius in Tractatu de quinque Thronis Patriarchalibus, anno 1043. ad Rogerium Siciliæ Regem scripto, de Hierosolymitanae Ecclesiae statu Saeculo XI. haec scribit: *Thronus Jerosolymitanus ex Dioecesi ac potestate Alexandrini* (verius dixisset Antiocheni) *avulsus, in dignitatem elatus, per se Caput aliarum Ec-*

Ecclesiarum extitit, & tribus aliis Thronis facultate par. Sancitum nihilominus est, post Antiochenum honore frui, & referri in Diptychis, & Sedem occupare. Nomenque sibi Patriarchae Jerosolymitanus habuit, licet antea Episcopus esset sub Caesareensi Palaestinae, cum illius Metropolis Caesarea esset, & Caesareae Jerosolyma, tanquam quae Caesareae Episcopatus erant, subderentur. Habuit vero & alias Metropoles, quae varios Episcopatus sub se habebant, nempe secundam Scythopolim sive Basan, tertiam Petram, quartam Bostram sive Arabiam. Habet praeterea & Archiepiscopatus nemini obnoxios XXV, nullis Episcopatibus nobiles, & qui subjacent Throno Jerosolymitano: I. Diospolim sive Georgiupolim: II. Ascalonem: III. Joppem: IV. Gazam: V. Anthedonem: VI. Diocletianupolim: VII. Eleutheropolim: VIII. Neapolim: IX. Sebasten: X. Jordanem: XI. Tiberiadem: XII. Diocaesaream: XIII. Maximianupolim: XIV. Capetoliadem: XV. Myrum: XVI. Gadarum: XVII. Nazaret: XVIII. Thaborium montem: XIX. Cyriacupolim: XX. Adriam: XXI. Gabalam: XXII. Aeliam: XXIII. Pharas: XXIV. Helenupolim: XXV. Montem Sina.

196. Effigies S. Symeonis Jerosolymorum.

rum Episcopi, ex vitro in Romanis Arenariis effosso, quod extat apud Auctorem. Hic annos centum & viginti natus, cum *constantissime Christi fidem professus esset, tandem sententia Judicis cruci suffixus est*. Ejus Martyrium ex Hegesippo describit Eusebius lib. 3. *Hist. Eccl.* cap. 32, de quo Ruinartius *in Actis Mart. sinceris* pag.7. in Admonitione haec scribit: *Sibi non constat Eusebius in assignando tempore, quo ad Jerosolymitanam Sedem Symeon evectus est: siquidem lib. 3. cap. 11. ejus beati Viri electionem ait, factam fuisse post Urbis Jerosolymitanae expugnationem, quam tamen in Chronico, eodem anno, quo Jacobus interfectus est, contigisse scribit. Ut ut sit, certum est, Symeonem tum a Judaeis, tum a Romanis multa pertulisse, non solum ob impeditissima Reipublicae tempora, quod sane ob Judaeorum rebellionem adversus Romanos omnibus commune erat; sed quod Christi Domini cognatus, & Discipulus esset, & ex Familia Regia Davidis oriundus. Ob primam causam Judaeis invisus erat, qui Christi nomen abhorrebant: ob alteram vero Romanis, veritis, ne Davidis posteri aliquando bella Judaica renovarent. Unde utrisque in unum concurrentibus, Symeon, qui jam Vespasiani & Domitiani manus evaserat, tandem*

dem annos centum & viginti natus, gloriosum Martyrium pertulit, anno decimo Trajani Imperatoris (ut testatur Eusebius in Chronico), Christi 108. Alii ejus mortem ad annum circiter 104 referunt; cujus Festum Graeci die 27. Aprilis, Latini vero die 18. Februarii celebrant.

197. Effigies SS. Marci, & Narcissi, Hierosolymitanorum Episcoporum, ex vitro in Romanis Arenariis effosso penes Auctorem. S. Marcus, Pompejano Luperco & L. Junio Attico Aciliano Coss. Hierosolymorum Episcopus primus ex Gentibus constitutus est anno Chr. 135, cessantibus post eos, qui ex Circumcisione fuerant; & sedit usque ad Consulatum Silvani & Augurini, idest usque ad an. Chr. 156. Hic sub Antonino Imp. obiisse dicitur apud Eusebium, Usuardum, Adonem, secutis reliquis cum hodierno Romano, ornaturque a jam dictis Martyrologis titulo *Clarissimi & Doctissimi Viri*, ad diem ejus Natalem, qui ponitur XXII. Octob. Vide *Chronologiam Episcoporum Hierosolymitanorum* in Actis SS. Maji To. 3. p. XI. De S. quoque Narcisso item Episcopo Hierosolymorum, qui post diuturnam absentiam redux, eam Ecclesiam, quantum ejus aetas provectior ferre poterat (erat enim annos circiter centum natus) administravit,

consule laudatamChronologiam p.xiii,Eusebius lib.vi.*Hist.Eccl.*cap.11.(apud Ruinart. *in Act.Mart.sinc.* p.114.) loquens de rebus a S.Narcisso gestis inEpiscopatu,& de secessione,ac reditu,deque abdicatione ejus ob grandævam ætatem,*Verum*, inquit,*cum* Narcissus *propter extremam senectutem ministerium suum obire amplius non posset, Alexandrum,alterius Ecclesiæ Episcopum,divina dispensatio per revelationem quamdam, quæ illi in somnis apparuerat,ad participandum cum Narcisso Sacerdotis officium evocavit. Hac igitur visione, tanquam Divino admonitus Oraculo, Alexander,cum ex Cappadocia,in qua primum Episcopus fuerat ordinatus,Jerosolyma profectus fuisset,tum orandi, tum locorum visendorū gratia, fratres illius Ecclesiae humanissime eum excipientes, reverti post haec in Patriam non siverunt. Alia quippe revelatio etiam ipsis per somnum visa fuerat; & vox quaedam evidentissima ab iis, qui sanctitate inter ipsos eminebant, audita. Significabat enim ipsis, ut extra portas Civitatis egressi, destinatum sibi a Deo Episcopum susciperent. Quod cum illi, consentientibus vicinarum Ecclesiarum Episcopis, fecissent, manere deinceps eum apud se coegerunt.* Quas heic (inquit laudatus Ruinartius loco citato) non satis perspicue

reve-

revelationes refert Eusebius, optime exponit Rufinus *Hist.* lib. 6. cap. 8, ubi, relato Alexandri Jerosolymam adventu, haec subjungit: *Ostendebatur enim evidenter a Domino, non solum ipsi Beato Viro Narcisso, sed & aliis plurimis per revelationes in plebe, ut ipsum in Loco Sancto Episcopum detinerent. Praeter ea, quod supra cetera omnia magis terrificum fuit, eo die, quo ingressurus Urbem Alexander nunciatus est, & multitudo fratrum plurima extra portas in occursum ejus egressa est; vox caelitus manifestissime omnibus audientibus facta est, dicens: suscipite Episcopum, qui vobis a Deo destinatus est. Cumque ex his omnibus evidenter apud eos fuisset Dei dispensatio declarata, Episcopi Urbium vicinarum, compertis omnibus, quibus de eo res geri Dei judicio docebatur, residere inibi eum necessario compulerunt.* Eamdem historiam referunt Hieronymus *in Catalogo*, Nicephorus lib. 5. *Hist. Eccl.* cap. 10, aliique passim Scriptores Ecclesiastici; quam ad initium Imperii Antonini Caracallae consignant. Eam Papebrochius, in Historia Chronologica Episcoporum Jerosolymitanorum, Tom. 3. Maji, refert ad annum secundum ejusdem Imperatoris, Christi vero 212.

198. Lamina plumbea Nono circiter Sæ-

Indiculus Tabulae III Saeculi II.

culo insculpta, quae extat in pavimento Presbyterii Diaconiae S. Mariae in Domnica, (quo etiam loco, aetate nostra B. Balbinae ossa complura reperta sunt) cum Inscriptione, CORPVS S. BALBINAE VIRG., inclusa marmoreo loculamento, sub Ara Maxima constituto, & quidem in publicis Tabulis actu relato, demandante Clemente XI. Pont. Max. Vide Tom. 2. *Anast. Bibl.* pag. 82, ac nostrum Indiculum Tab. II. Saeculi II. num. 41, & Tab. III. ejusdem Saeculi num. 74. Franciscus Blanchinus Patruus meus in Notis ad eundem *Anast. Bibl.* To. 3. p. 34. in Vita S. Damasi PP. scribit: *Ante annos viginti, cum jussu Clementis XI. recluderetur Capsula Reliquiarum, eperta in Altaris loculamento sub Ara Maxima Diaconiae S. Mariae in Domnica, ubi reperta fuit magna pars ossium S. Balbinae cum plumbea lamella orbiculari inscripta literis*, CORPVS S. BALBINAE VIRG. *in operculo capsulae, custodientis alias reliquias, a Virginis ossibus diversas, observabantur expressae imagines SS. Apostolorum Petri & Pauli.*

199. *Vincula B. Petri* Apostolorum Principis, de quibus consule S. Joannem Chrysostomum in Epist. *ad Ephes.* Homil. 8. pag. 923, & S. Augustinum serm. 203. in Append.

§. 5.

§.5. p. 338. Lege quoque de hoc argumento Eruditam Differtationem R.P. Abbatis Monfecrati Ord. Canonicor. Regular., & Praesulem Dominicum Georgium in Notis ad Martyrol. Adonis die 1. Menfis Aug. p. 368, poft Baronium in Notis ad Martyrol. Rom., & in Annalibus ad an. Chr. 69. num. 30, 132. num. 1, & 439. num. 7, ubi differit de Bafilica S. Petri ad Vincula: item ad an. 544. num. 2, quo loci agit de libris Aratoris S. R. Eccl. Subdiaconi, in eadem Ecclefia coram Vigilio Papa recitatis. Confer etiam Gruterum pag. 1174. num. 6, Florentinium pag. 693, 711, ac 713, Sollerium in Notis ad Ufuardum die 1. Augufti, & Biblioth. SS. Patrum Tom. 8. pag. 690. In defcriptione Regionum Urbis apud Mabillonium *Analect.* Tomo IV. pag. 507. legitur, *Thermae Trajani ad Vincula*: & pag. 511, *Ecclefia S. Petri ad Vincula*. Ubi Ecclefia S. Martini nunc eft, ibi fuere *Thermae Trajani*, ut difcimus ex antiqua Infcriptione ibidem eruta, & a Cl. Montfauconio evulgata in *Diario Italico* pag. 127. In Notitia quoque apud Eccardum legitur, *Bafilica, quae appellatur* Vincula Petri, *ubi habetur Catena, qua Petrus ligatus*. Notkerus de alia Catena habet: *Romae, Statio ad S. Petrum ad Vincula: quam Ecclefiam ipfe* pri-

primus in Europa primam construxit, & consecravit: in qua postmodum Catenae, quibus apud Hierosolymam vinctus, & a quibus Angelica visitatione solutus est, Fidelium cura positae, expetuntur, & coluntur Orbis quadripartiti veneratione, sicut etiam distichon antiquissimum de illis testatur. Et Martyrologium antiquum Gellonense, *Romae* (inquit) *ad Vincula, Catenas S. Petri osculandas*. Ven. Card. Thomasius in Notis ad *Capitulare Euangeliorum* pag. 188. profert sequentes versus, qui olim in Ecclesia Sancti Petri ad Vincula extabant, editos etiam a Floravante Martinello *in Roma Ethnico - Sacra* pag. 284,

HOC DOMINI TEMPLUM PETRO FUIT ANTE DICATUM
TERTIUS ANTISTES SIXTUS SACRAVERAT OLIM.
CIVILI BELLO DESTRUCTUM POST FUIT IPSUM:
EUDOXIA QUIDEM TOTUM RENOVAVIT IBIDEM.
PELAGIUS RURSUS SACRAVIT PAPA BEATUS;
CORPORA SANCTORUM CONDENS IBI MACHABÆORUM.
APPOSUIT PETRI PRETIOSA LIGAMINA FERRI
ILLUSTRIS MULIER QUAE DETULIT AB HIERUSALEM,
ET QUIBUS EST PETRUS NERONIS TEMPORE VINCTUS.
AUGUSTI MENSIS CELEBRANTUR FESTA CALENDIS
HUIC ACCEDENTI PURGANTUR CRIMINA CUNCTA.

200. Vetus inscriptio *SS. Balbinae* Virginis, sepultae in Coemeterio Praetextati juxta Patrem Quirinum, & *Theodorae* religiossis-

fiſſimae feminae, ſororis S. Hermetis Præfecti & Martyris, de quibus agitur in Martyrologiis Romano, Adonis, & Uſuardi die 31. Martii, & prima Aprilis. Vide Baronium, Georgium, & Sollerium in Notis ad eadem Martyrologia, ac noſtrum Indiculum hujus Tabulae num. 198.

201. Inſcriptio C. Aufidii Victorini, Romae reperta in plumbeo tubo veteris ductus. Hic Conſul proceſſit una cum Ti. Claudio Severo III. anno Chr. 200. Vide Gruterum pag. 269. 2, & eruditum Commentarium Viri Clariſſimi Rudolphini Venuti *de Ara votiva*, eruta ad Lateranum anno 1731, & dedicata KAL. APRIL. SEVERO ET VICTORINO COS. Confer etiam noſtrum Indiculum Tab. I. Saec. II. num. 42, ubi plura diximus de hac Inſcriptione.

201[b]. Inſcriptio Septimii Severi Auguſti III. & M. Aurelii Antonini Caracallae, qui Conſules proceſſerunt an. Chr. 202. Extat in tubo plumbeo juxta Aedem S. Crucis in Hieruſalem reperto, eamque vidit Ficoronius, & edidit Vignolius inter ſelectas Inſcrip. pag. 315. cum nonnullis variantibus lectionibus, ita,

IMP CÆS L SEP SEVERO PIO PERTIN
AVG N III ET IMP M AVRELIO
ANTONINO AVG FIL COS

Ac-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Accessit tandem hic lapis Francisco Blanchino Patruo meo: quare eam ex archetypo in hacce Tabula ex ęre incisa fidelius nunc exhibetur. Vide Georgium *in Adnot.* ad Criticam Pagii ad eumdem annum, Muratorium *in Thesauro Veterum Inscriptionum* Tomo I. pag. 244. num. 4, & 348. num. 7, atque nostrum Indiculum hujus Tab. num. 183.

202. Aquila Legionaria alis expansis, scipioni eburneo imposita. Scipio, seu hasta cuspidem habebat inferius, quo apta erat terrae infigi in Castris, aut pugna ipsa, cum ea in loco staret. Plinius lib. x. cap. 4, *Paucis ante annis* (inquit) *sola in aciem portari coepta erat: reliqua in Castris relinquebantur*. Roma antiquitus Aquilam pro Insigni accepit, cujus rationem reddit Josephus Lib. 3. *de Bello Jud.* cap. 8: *Quod & universarum avium regnum habeat, & sit validissima. Itaque illam & Principatus Insigne putant, & omen victoriae, quoscumque bello petierint &c.* Ut enim Aquila avium Regina perhibetur; ita Romae Orbis Reginae ipsa convenire videbatur. Causeus de la Chausse *de Signis Militaribus*, apud Graevium Vol. x. p. 1528. scribit: „ Antiquitus signa Legionum apud Romanos erant Aquilae, Lupi, Minotauri, Equi, & Apri, quorum simulacra singulos ordi-

ordines anteibant. Sola deinde Aquila in acie portabatur, ceteris in castris relictis. Sed Marius, Secundo suo Consulatu, reliquis in totum abdicatis, Aquilam Romanis Legionibus proprie dicavit. *Aquilifer* vero dicebatur, qui *in Legionibus portabat Aquilam*; *quod praecipuum Signum in Romano erat semper Exercitu, & totius Legionis Insigne*, teste Vegetio *de re Milit.* lib. 2. cap. 6, & 7. Et *Centurio erat dignior in Legione, qui Aquilae praeerat*, ut idem scribit cap. 8.

203. Nummus Annii Veri. Legitur in antica, quae heic exhibetur, ANNIVS VERVS. CAES. ANTONINI. AVG. FIL. *Caput Annii Veri sine laurea*: in postica vero, COMMODVS. CAES. ANTONINI. AVG. FIL. Bellorius in peculiari Dissertatione de hoc eodem Nummo, duos Caesares Commodum, & Annium Verum, cum duobus Antonini Pii filiis confundit; cum tamen Antonini Pii filii nunquam dignitate Caesarea exornati fuerint, & diversa praenomina gesserint. Quare Marcus Galerius Antonini filius, idem non est cum Annio Vero Caesare; quod tamen Bellorius colligi posse putat ex Annii nomine, quod legitur in Graeco Nummo apud Patinum *Num. Imp. Rom.* pag. 232, qui in antica exhibet senioris Faustinae

caput velatum; in postica vero Annii vultum, cum praenomine Marci, & nominibus Annii Galerii Antonini : nam Annius Verus Caesar, appellatus Annius fuit, quia Avus ejus paternus erat Annius Verus : quo etiam nomine proavus ejus vocabatur, ut videre est apud Capitolinum *in Marco* cap. 1, & Pagium ad an. Chr. 180. n. 3. Scilicet Marcus Aurelius, postquam imperavit, tres filios genuit, nempe Commodum, & Antoninum gemellos, ut tradit Lampridius *in Commodo* cap. 1 (qui dicit, eos natos Patre, Patruoque Coss., anno nempe 161): tertius Marci filius, fuit *Verus*. Mediobarbus pag. 241 varios Nummos refert, in quibus legitur, vel VERVS CAESAR, vel ANNIVS VERVS CAES.; adeo ut tertius Marci Aurelii filius dictus fuerit *Sex. Annius Verus*, & praeterea, in vulgari usu loquendi, *Verissimus*. Extat in Museo Capitolino insignis Protome, quae, ut scribit Doctissimus Praesul Jo. Bottarius To. II. ejusdem Musei pag. 34, est inter rariores, & profecto admiranda, ob Operis excellentiam. Ipsa vero hujus Annii Veri effigiem refert; quę, cum ipse septennis mortuus sit, ideo puerili ætate apparet in marmore; atque Imagini ejus, quæ in Nummis inspicitur, respondet examussim. Veri morbum, atque interitum

tum ejus describens Capitolinus in M. Aurel. c. 21 ait: *In secessu Praenestino agens*, FILIUM *nomine* VERUM *Caesarem, exsecto sub aure tubere, septennem amisit, quem non plus quinque diebus luxit*. Quamvis autem brevi vitam expleverit, minime mirandum est, adhuc superesse ejus capita marmorea ad vivum expressa: nam Pater imperaverat Statuas illi poni, atque ejus auream Imaginem in Circensibus circumferri: *jussitque*(ait laudatus Capitolinus ibidem) *ut* STATUAE *tantummodo de filio mortuo decernerentur, &* IMAGO AUREA *Circensibus per Pompam ferenda*.

204'. Nummus Pertinacis, apud Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. I. pag. 104. Legitur in antica, IMP. CAES. P. HELV. PERTINAX. AVG. *Caput ejus laureatum*. Sponius (*Recherch.* Diss. 24) adfirmat, adeo felicem oris speciem hunc Imperatorem sortitum fuisse, ut nemini liceret feliciorem sibi desiderare; nempe pulchrum caput, frontem spatiosam, barbam longam, & venerabilem, vultum majestatis plenum, staturam eminentiorem; pinguem magis, quam macrum, & robustum corporis habitum: quae omnia, una cum grandiore aetate conjuncta, verendum illum reddebant. Eques Patinus *Num. Imp. Rom.* pag. 269. ait: *Erat*

vir bonus, statura Imperatoria, eloquentia mediocri, optimo ingenio, & robusto corpore praeditus. Quae descriptio optime quadrat cum hujus Imperatoris Protomis, & cum ejus, qui paucissimi sunt, nummis, necnon cum verbis Dionis (lib. 73. p. 830), qui Pertinace familiariter utebatur. Verba Dionis haec sunt: *Erat optimo animo, & corpore robusto*. Teste autem Herodiano lib. 2. erat serius, & clemens simul, necnon indolem praeseferebat comem, & mitem. Vide Cl. Bottarium Tomo II. *Musei Capitolini* pag. 38, Sertorium Ursatum *de Notis Romanorum* apud Graevium Tom. XI. pag. 776, Begerum Vol. 2. pag. 685, Harduinum pag. 796, Mediobarbum pag. 260, Museum Theupolum pag. 208, Vaillantium *de Praestantia Numis.* Tom. I. pag. 194, & Museum Musellianum Tom. I. Tab. 144. num. 4. Hic P. Helvius Pertinax Urbis Praefectus fuit; &, Commodo sublato, ipsi successit septuagenario major, ex Senatus Consulto: qui cum Rempublicam optimis institutis regere, ac militum cupiditati obviam ire vellet, intra 88. diem Juliani scelere occisus est. Noverat Princeps rerum publicarum peritus; *multa simul tuto corrigi non posse: sed si quid aliud in rebus humanis; tum imprimis civilem sta-*

flatum tempore egere, & consilio, ut inquit Xiphilinus. Insigne moderationis exemplum praebuit Pertinax. Obsecrante enim Senatu, ut uxorem suam Augustam, & filium Caesarem appellaret, id honoris recusavit; sufficere contestatus, quod ipse invitus regnaret, teste Eusebio in Chronico. Sublato Pertinace, Didius Julianus emptum a militibus Imperium cum duobus mensibus tenuisset, ad Milvium Pontem a Severo, qui ipsum hostem potius, quam Imperii consortem habere maluerat, interfectus est: quo facinore sibi ad Imperium viam Severus aperuit. Lege Natalem Alex. *Hist. Eccl.* Saec. II. cap. v. pag. 348.

204. Nummus Lucillae Lucii Veri Imp. uxoris, cum epigraphe in antica, LVCILLAE AVG. ANTONINI AVG. F. *Caput Lucillae.* Huic Numo omnino respondet insignis quædam Effigies in Museo Capitol. adservata, quæ Smyrna advecta, ibidem effossa fuerat una cum Protoma L. Veri. Vide Museum Capitol. Tom. 2. Tab. 46. & 47. pag. 36, Museum Arschotanum Tab. 50. num. 20, Harduinum p. 778, Mediobarbum pag. 239, Museum Musellianum To. I. Tab. 121. num. 1, & Patinum *Num. Imp. Rom.* pag. 258. Lucilla, Marci Aurelii, & Faustinae filia, uxor vero L. Veri, matre nihilo melior, & fratre Commo-

modo nihilo continentior fuit. A Marco patre missa est ad Verum maritum in Syriam; ad quam suscipiendam Ephesum venit Verus, ne Marcus cum ea in Syriam veniret, & flagitia sua cognosceret. Vero mortuo, M. Aurelius eam in uxorem dedit Claudio Pompejano. Tandem a fratre Commodo, qui ei insidias per Quadratum adulterum struxerat, occisa est, itemque filius ejus Laetus Pompejanus necatus a Caracalla.

205. Epistola Ecclesiarum Viennensis, & Lugdunensis, quæ nobis exhibet Acta Martyrii SS. Pothini Episcopi, Vettii Epagathi, Sancti Diaconi, Maturi Neophyti, Attali, Blandinae, Bibliadis, Alexandri, Medici, & Pontici adolescentis. Extat apud Ruinartium *in Actis Martyrum sinceris* pag. 48, qui in praevia Admonitione haec literis consignavit: *Cum Acta Martyrum Lugdunensium ab iis ipsis conscripta sint, qui rebus gestis praesentes adfuerunt; his nihil certius, aut luculentius haberi potest. Tam pretiosum Antiquitatis Ecclesiasticae monumentum Eusebio Caesariensi acceptum referre debemus; qui, ut aliquod specimen gravissimae Persecutionis, qua sub Marco Aurelio Imperatore agitata est Ecclesia, posteris relinqueret, Epistolam Ecclesiarum Viennensis, & Lugdunensis,*

sis, in qua haec Acta continentur, Historiae suae Ecclesiasticae lib. 5. cap. 1. & seqq. inseruit; asserens in ejusdem libri Prooemio, „ innumerabiles prope Martyres tunc per „ universum Orbem enituisse „ , cum non minus in aliis Provinciis, quam in Gallia, Persecutio fureret. Id anno decimoseptimo Marci Aurelii Imperatoris contigisse, tradit Eusebius disertis verbis in Proemio jam laudato, ubi eodem anno Eleutherum Romanum Pontificem in Soteris mortui locum electum fuisse affirmat. Is est annus Christi 177, quem idem Eusebius in Chronico cum M. Aurelii anno decimosexto conjungit. Hunc numerandi modum amplexus est Chronici Alexandrini auctor, qui ad eumdem sextumdecimum Marci annum, Pothini, ceterorumque Martyrum Lugdunensium Passionem refert. Aliam tamen viam iniit Henricus Dodvellus, tum in Dissertatione XI Cyprianica, tum in Dissertatione singulari de Romanorum Pontificum successione cap. 14, ubi hanc Persecutionem ad septimum M. Aurelii annum, Christi 167, refert; ne, si eam cum aliis veteribus, & recentioribus Scriptoribus ad annum ejus Imperatoris XVI, aut sequentem prorogaret, fateri cogeretur, Persecutionem, quae sub M. Aurelii Principatu saeviit, vel diuturnio-

niorem, vel saltem post aliquod tempus renovatam fuisse: cum inficiari non auderet, Persecutionem sub ejus Imperatoris initiis, in Orientalibus saltem Provinciis, fuisse commotam. Nec objiciendum est, quod Eusebius in Chronico Martyrum Gallicanorum necem ad M. Aurelii annum septimum videatur referre: certum est enim, Eusebium in Chronico saepius temporum seriem accurate non observasse, praesertim cum de Martyribus egit, quos potius ad aliquam e Persecutionibus, quas decem enumerat, quam ad annum, quo passi fuerunt, referre curavit. Unde sub tertiae Persecutionis titulo, Simeonem Cleopae filium, simul cum S. Ignatio, & iis, qui a Plinio Secundo interfecti sunt, conjungit. Ceterum, favet nobis Eusebius etiam in Chronico, qui Eleutheri Papae initium ad annum 177 *refert, sub cujus Pontificatus initio Martyres Lugdunenses passos fuisse certum est, non ex Eusebii solum verbis, sed ex ipsorummet Martyrum Lugdunensium Epistola, quam per S. Irenaeum ad eum Pontificem direxerunt:* „ *Te* „ *per omnia*, inquiunt, *ac perpetuo, optamus in Deo valere, Pater Eleuthere* „. *Horum omnium Martyrum nomina in eadem Epistola recensita erant. Sed excidit pretiosum illud Antiquitatis monumentum, praeter*

unum

unum breve fragmentum, quod Eusebius lib. 5. *cap.* 4. Hist. *refert, cum ille haec subjungit: „ Quid opus est, expressum in supradicta Epistola Catalogum Martyrum heic „ recensere; quorum alii securi percussi, alii „ feris objecti, alii in carcere exanimati „ sunt „. Hos Martyres in totidem classes distribuunt Gregorius Turonensis lib.* 1. de Gloria Mart. *cap.* 49, *Ado, & Notkerus in Martyrologiis ad diem* 2. *Junii: quos quadraginta & octo fuisse ajunt, eorumque nomina recensent &c. Eorumdem Martyrum, sed absque nominum recensione, meminerunt etiam alia Martyrologia Bedae sinceri, Usuardi, Rabani, cum duplici Romano (Florentinii scilicet, & Baronii) ad eumdem diem: quamvis diversis diebus (idque potissimum circa finem Julii, & initium Augusti, ut ex Actis patet), passi sint*. De S. Perpetua, quae Romae multa SS. Martyrum corpora sepelivit, vide nostrum Indiculum hujus Tabulae Tertiae Saeculi Secundi num. 9. Agitur de ea in Martyrologio Romano Pridie Nonas Augusti; in quo etiam IV. Kal. Maji Natalis dies comemoratur S. Valeriae Martyris, Conjugis S. Vitalis, de qua consule Indiculum hujus Tabulae num. 11.

206. Protome Juliae Domnae, Natione

Syrae, Imp. Septimii Severi uxoris, & Antonini Caracallae ac Septimii Getae matris, ex Marmore Capitolino. Fuit femina pulcherrima, sed impudicissima; quae sese etiam incestu cum Caracalla foedavit. Eam tamen Severus non dimisit. Vide Patinum pag. 287. & seq. Audita Caracallae caede, mortem sibi Antiochiae conscivit. Quamvis autem adulteriis celebris fuerit, nihilominus a Senatu inter Divas relata est. Octavius Falconerius in Notis *ad Inscriptiones Athleticas*, apud Gronovium Tom. 8. pag. 2353 hanc Inscriptionem Juliae Domnae refert:

IVLIAE. DOMNAE. AVG.
MATRI. CASTRORVM
MATRI. AVGVST....
IMP. CAES. L. SEPTIMII. SEVERI. PII.
PERTINACIS. AVG. CONIVGI
Q. SILICIVS. VICTOR. ET. C. STADIVS
FORTVNATVS. OB. HONOREM. FLAM.
SVI. PERPETVI. STATVAM. CVM
BASE. EX. HS. BINIS. MILIBVS. N. LEGI
TIMIS. ADIECTIS. TERTIS. EX. DE
CRETO. PAGANOR. PAGI. MERCVRIA
LIS. VETERANORVM. MEDILITANOR.
S. P. F. IDEMQVE. DEDICAVERVNT.

207. PTOLEMAIS. Nummus Hadriani cum epigraphe in antica, IMP. TRA. HA-

DRIA-

DRIANVS AVG. P. P. *Caput Hadriani laureatum* : in postica vero, quam heic exhibemus, COL. PTOL. *Colonia Ptolemais*. Fortuna stolata stans, quae dextra temonem, laevaque cornucopiam tenet. Frequentes sunt Ptolemaidis Coloniæ Nummi Hadriano percussi, ob peculiaria beneficia eidem Coloniæ ab ipso Imperatore collata: munificentissimus enim erat is Princeps, de quo Sex Aur.Victor scribit, *Cum oppida universa restitueret, augeret ordinibus &c.* Suidas quoque Excerpt.Cæs.Vit. *Quin multis rebus publicis, tum privatis hominibus multa est largitus*. Id etiam confirmat rarissimus & elegantissimus numus, ipsi ex Senatusconsulto percussus, cum hac epigraphe, LOCVPLETATORI ORBIS TERRARVM. Nomen *Patris Patriae*, quod sero Hadrianus accepit, Nummum ipsi a Ptolemaidensibus, cum in Phoeniciam venit, percussum denotat. Fortunam Ptolemaide cultam, praecipuo honore venerabatur Hadrianus. Scribit Athenaeus lib.8.pag. 361, Romae ei Templum condidisse. Vide Vaillantium *de Coloniis* Tom. I. pag. 231, & nostrum Indiculum Tab.2. Saec.1. num.130. Ptolemais, vetustissima in ora Phoeniciae Urbs, *Accho* antiquitus nuncupata, in libro *Judicum* cap.1.v. 31 memoratur: „ Aser

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

quoque, *inquit Sacer textus*, non delevit habitatores Accho, & Sidonis. „ S. Hieronymus in libro *de Locis Hebraicis* scribit: *Accho, quae nunc Ptolemais appellatur, fortis Aser, de qua habitatores pristinos nequivit expellere.* Jonathas Judaeorum Princeps ac Pontifex, ut legitur *Machabaeorum* lib. 1. cap. 10, *abiit cum gloria Ptolemaidam, & occurrit ibi duobus Regibus*. Pompejus, victo Tigrane, Ptolemaidem cum universa Phoenice in Populi Romani potestatem redegit. Hanc postea Urbem Imperator Claudius Coloniam fecit, ut scribit Plinius lib. 5. cap. 19: *juxta est Colonia Claudii Ptolemais, quae quondam Ace*. Ulpianus apud Tyrum, Ptolemaide M. P. XXXII distantem Urbem, natus, lib. 50. *Digest*. Lege 1. *de Censibus* num. 3. ait: *Ptolemensium Colonia, quae inter Phoenicem, & Palaestinam sita est, nihil, praeter Coloniae nomen, habet*. Extant Nummi Claudii, ac Neronis, in aversa parte inscripti, COL. PTOL. *Colonia Ptolemais*, cum colono boves agente, ac quatuor signis militaribus: unde militum Coloniam illuc a Claudio deductam intelligimus. Antequam Paulus Ptolemaidem se contulisset, aliquos intellexit ibidem esse, qui Christianam Religionem profiterentur, ut legitur in *Actibus Apost*. cap. 21.

ver. 7.

ver. 7. Sed a quonam instituti fuissent, S. Lucas scriptum non reliquit. Clarus, qui Sæculo II. floruit, primus Ptolemaidensium Episcopus fuit, ut nos docet Eusebius lib. 5. *Hist. Eccl.* cap. 25. pag. 250. Edit. Cantabr. Quibus vero usi fuerint ante eum Episcopis Ptolemaidenses, non facile est asseverare. Vide Cl. Mamachium To. 2. *Origin. & Antiq. Christian.* lib. 2. cap. 2. §. 1. pag. 73., & 76. Urbem Ptolemaidem Christiani anno Salutis 1104. a Saracenorum tyrannide liberarunt, ac per annos 187. tenuerunt; donec Barbari cum maximis copiis eandem obsidentes, anno Domini 1291, die 18. Maji, Feria 6, vi expugnatam, everterunt; cujus nuntio perterriti qui cum praesidio Tyrum tenebant, Urbem eodem die deserentes, Christianorum in Syria Regno, tot Regum, Principum, ac Nationum impendiis, ac sanguine parto, finem nobis semper luctuosum imposuerunt, ut animadvertit Emin. Norisius *de Epochis Syromacedonum* Differt. IV. cap. V. §. 2.

208. SEBASTE. Nummus Juliæ Domnæ cum epigraphe in antica, ΙΟΥΛΙΑ ΔΟΜΝΑ CEB. *Caput Juliae Domnae*: in postica vero, quae heic exhibetur, ΚΟΛΩ. CEBACTE. *Colonia Sebaste*, vel *Sebastena*. Tres figurae

rae ſtantes in Templo tetraſtylo. Sebaſte Urbs Syriae in prima Palaeſtina, aliquot dierum itinere procul ab Auguſtopoli, in monte ſita, fuit Colonia a Septimio Severo Juliae Domnae marito conſtituta; ut ſcribit Ulpianus lib. 50. Dig. Tit. 15. *de Cenſibus* Leg. 1. *In Palaeſtina* (inquit) *duae fuerunt Coloniae, Caeſarienſis, & Aelia Capitolina; ſed neutra Jus Italicum habet. Divus quoque Severus in Sebaſtenam Civitatem Coloniam deduxit.* En ergo cur Sebaſteni Nummos Juliae Domnae Severi conjugi dedicarunt. In Indice Theſauri Mauroceni p. 129. a Patino recitatur alius Juliae Domnae Nummus, cum poſtica inſcripta, CEBACTHNΩN CYP. L. CK. *Sebaſtenorum Syriae. Anno* 220, qui annus coepit ab Autumno U. C. 948, ac tertio Imperii Septimii Severi ejus Viri. Plinius lib. 5. cap. 13. deſcribens Palaeſtinam, ait, *intus Samariae Oppida Neapolis, quod antea Mamortha dicebatur, Sebaſte, & in monte altiore Gamala.* Sebaſte, cum primum condita fuit, Samariae nomen tulit ab Amri, ſive, ut legunt LXX Interpretes, Omri Iſraelitarum Rege, ut eruitur ex lib. III. Regum cap. 16. ver. 24. Hinc S. Hieronymus in lib. *de Locis Hebraicis*, ſcribit: *Samaria Civitas Regalis in Iſrael, quae nunc Sebaſte dicitur.*

citur. Herodes (cui post Actiacam victoriam Augustus Regnum ratum habuit) novam Urbem in ruinis veteris Samariae condens, eandem de Augusti, a quo tot beneficiis ornatus fuerat, nomine, *Sebasten* nuncupavit. Eam Josephus describit lib. 1. *de Bello Judaico* cap. 16. Cum plures Civitates a Regibus in honorem imperantium Augustorum *Sebastes* nomen acceperint, hoc unum tantum in Syria Oppidum ab Herode Rege extructum, id nomen tulit. Sebaste S. Joannis Baptistae Praecursoris Domini ossa ante Juliani Augusti tempora servabantur, testibus S. Hieronymo in cap. 1. *Oseae* Tom. III Operum ejus, pag. 1241. Edit. Martianei, & Theodoreto *Hist. Eccl.* lib. 3. cap. 7. Hic vero scribens de S. Cyrillo, qui cum aliis Martyribus sub Juliani Persecutione passus est, ait: *Ea porro, quae homines simulacrorum errore obstricti per id tempus perpetrarunt, sunt quidem numero plurima, & peculiare opus desiderant: pauca tamen ex multis narrabo. Etenim Ascalonae, & Gazae, quae Urbes sunt Palaestinae, virorum Sacerdotii honore praeditorum, & mulierum, quae perpetuam virginitatem professae fuerant, ventres dissecuerunt, & hordeo postea completos, porcis vorandos praebuerunt. Sebastes vero, quae*

ipsa

ipsa Urbs est ejusdem Provinciae, Joannis Baptistae arcam aperuerunt, &c, ossibus igne consumtis, cineres hac & illac dispersrunt. Ejus incolae permulti baptizati a Philippo Diacono, confirmatique a Petro, & Joanne Apostolo fuerunt, ut legitur *in Actibus Apostolorum* cap.8. ver.5. & seq. Qui vero illius Urbis Episcopi fuerint, a nemine, ex certis Tabulis, quod sciamus, proditum est.

209. SEGOBRIGA. Nummus Caji Caligulae cum epigraphe in antica, C. CAESAR. AVG. GERMANICVS. P. P. *Caput Caligulae laureatum*: in postica vero, quam heic exhibemus, SEGOBRIGA intra Coronam querceam. Vaillantius *de Coloniis* Tom.1. pag.116, *Segobriga*, inquit, Urbs gemina Hispaniae Tarraconensis, altera in Valentino Regno ad Turulim fluvium, altera in Regno Castellae ad montis Orospedae radices, & Duratonam fluvium: haec, *Sepulveda* quibusdam; illa, *Cabezza del Griego*, aliis *Segorue*. Plinius lib. 3. sect. 4. scribit, *Caput Celtiberiae Segrobigenses*. Hos Numantiae proximos facit in Celtiberia Ptolemaeus lib. 2. cap.6, & Strabo lib. 3. pag. 162. De utriusque Segobrigae situ adhuc ambigitur, & non parva inter recentiores contentio est. Vide Harduinum *de Nummis Antiquis Populorum*

lorum pag. 446; Patinum pag. 71; & Museum Theupolum Tom. 1. pag. 662, & 667. Segobrigenses Caligulae (ut antea Tiberio) coronam quernam in Nummis procuderunt; ut assentarentur illi Imperatori; Romanos imitati, qui eidem Caligulae Nummos inscripserunt cum epigraphe, S. P. Q. R. OB CIVES SERVATOS; item in corona quernâ.

210. NISIBIS. Nummus Juliae Corneliae Paulae Imp. Elagabali uxoris cum epigraphe in antica, ΙΟΥΛΙΑ. ΚΟΡ. ΠΑΥΛΑ. CEB. *Caput Juliae Corneliae Paulae*: in postica vero, quam heic exhibemus, CEΠ. ΚΟΛΩ. ΝΕCΙΒΙ. Σεπτιμίας Κολωνίας Νισίβις. *Septimiae Coloniae Nisibis*. Caput muliebre velatum, & turritum, supra quod aries. Deducta est haec Colonia a Septimio Severo, ut Septimiae Gentis nomen indicat, utque innuit Dio lib. 75. pag. 849. scribens: *Severus Nisibi magnam dignitatem dedit, eamque urbem commisit Equiti Romano: & dicere solebat, se magnam Regionem adjunxisse Imperio, eamque propugnaculum Syriae effecisse.* Vide Plinium lib. VI. sect. 16, & Stephanum verbo Νίσιβις. Hodie quoque, vetusto nomine servato, *Nisibin*, & *Nesbin* vocant, insignis olim Oppidi tenue modo vestigium,

14 F ut

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

ut scribit Tavernerius lib. 2. Itinerarii pag. 172. Nisibenses beneficiorum memores, Elagabalo Severi nepoti credito gratulantes; Nummum hunc uxori ejus Augustae percusserunt. Caput turritum, Urbis genius est; Aries, anni initium a Vere a Nisibensibus dinumeratum indicat, ut animadvertit Cl. Vaillantius Tom. 2. *de Coloniis* pag. 140. Eusebius lib. 4. *de Vita Constantini* cap. 13. ejusdem Imp. Epistolam refert ad Saporem Persarum Regem, qua Christianos ipsi commendat, *quorum multitudine, nobilissima quaeque Persidis loca longe lateque esse decorata*, asseverat. Ea de re fortassis certior factus fuerat a Magno Jacobo Nisibis in Mesopotamia Episcopo, quem *de Regno Persarum, & de Persecutione Christianorum* scripsisse, testis est Gennadius in Catalogo *Scriptorum Ecclesiasticorum* cap. 1.

211. EDESSA. Nummus Caracallae, cum epigraphe in postica, quam heic exhibemus, ΚΟΛΩ. ΜΑΡ. ΕΔΕϹϹΑ. *Colonia Marcia Edessa*. Edessa, quae heic de more aliarum Urbium capite turrito repraesentatur, fuit Metropolis Osrhoenae. Post ruinam Regni Seleucidarum per aliquot Saecula Sedes Principum fuit, qui in Mesopotamia ad Euphratem angustius imperantes, Phylarchi,

chi, Dynastae, Toparchae, ac Reges passim nuncupabantur. Cujusdam Abgari Edessae Regis, imperante Tiberio, nomen in *Ecclesiastica Historia* celebratur ab Eusebio lib. I. cap. ultimo, ac a D. Hieronymo in cap. 10 Matthaei. Scriptas ad eum literas a Christo Domino, ex Archivis Edessenae Ecclesiae idem Eusebius recitat. Fuerunt olim, suntque Scriptores, qui anno circiter 36 Aerae Christianae Thaddaeum, qui unus e LXXII Discipulis Christi fuisse traditur, Edessam ad hunc Abgarum Regem pervenisse defendunt: & Thomam Apostolum instinctu divino permotum, constituisse, in eam Syriae Urbem Thaddaeum prædicatum Euangelium mittere: rem a Thaddaeo bene gestam fuisse; & curato Abgaro, ipsi, Edessenisque persuasisse, ut suam Christo fidem obstringerent. Etsi autem nonnullos intelligo, qui verentur, ne falsa sint, quae de hisce primordiis Christianæ Religionis in ea Urbe traduntur ab eodem Eusebio *Hist.* lib. citato cap. 13, & a Beatissimo Ephraemo Syro in suo Testamento Tom. II. pag. 235; tamen, vetustissimam esse Edessenam Ecclesiam, revocari in dubium nullo modo potest. Proditum namque a Majoribus nostris est (ut animadvertit P. Mamachius Tom. 2. *Origin.* & *An-*

& Antiq. Christian. lib. 2. cap. 4. pag. 94. & seqq.),ossa S.Thomae in eo servata fuisse, ut scribunt S.Jo.Chrysostomus Homil.26. *in Epist. ad Hebraeos*, & Rufinus lib. 2. *Hist. Eccl.* cap. 5. Quin etiam Episcoporum quorundam, qui eandem Ecclesiam primis Ecclesiae Saeculis gubernarunt, Scriptores magni & nobiles meminerunt, relati a Lequienio *Oriens Christian.* To.2.pag.655,& seqq. De S. Barsimaeo Episc. & Martyre Edesseno vide nostrum Indiculum hujus Tab.III. Saec. II. num. 42, & 43. Sed ad alios Abgaros Reges *in Hist. Eccl.* post Christum natum celebriores regrediamur. Tacitus lib. 12. *Annalium* U.C. anno 802, imperante Claudio, meminit alterius Abgari Edessae Regis. Dio quoque in excerptis a Leunclavio publicatis narrat, Trajanum, cum in Orientem transmisisset, Regnum Abgaro servasse. Capitolinus in Vita Antonini Pii cap. 9 ait: *Abgarum Regem ex Orientis partibus sola auctoritate deduxit*. Hunc, uti Christianae Religionis cultorem, S. Epiphanius commendat *ad Haeresim 56.* Patinus pag. 128 Indicis Thesauri Mauroceni refert Nummum Septimii Severi retrorsus inscriptum, ΑΒΓΑΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ *Abgarus Rex*. De hoc Rege scribit Herodianus lib. 3. in Gestis ejusdem Impera-

peratoris Severi, *sed & Rex Osrhoenorum Abgarus ad eundem transfugit, ac liberos obsides tradens, fidem suam auctoravit*. Verum Severi filius ac successor Caracalla (cujus Nummum heic illustramus) eundem Abgarum, nullum non genus crudelitatis in principes Gentis exercentem (quasi eos ad mores Populi Romani transire cogeret, ut ait Dio in excerptis Valesii pag. 747) ; ad ipsum, tanquam ad amicum Imperatorem venientem, *in vincula conjecit, & Osrhoenem Rege destitutam coepit*. Paria habet Spartianus in ejus Vita, *Edessam in Osrhaena in Provinciae formam redegit, amico Rege Abgaro non victo, sed vincto perfidissime*. Quo vero Edessenos Regia Sede, vetustaque suorum Principum familia privatos sibi conciliaret, Edessam Coloniam fecit, ut intelligimus ex hoc Nummo, relato etiam ab Harduino pag. 144 *de Nummis Antiquis*. Immo Caracalla apud Edessam anno postremo vitae ac Imperii hiemavit. Laudatus Spartianus cap. 6. in ejus Vita, *deinde*, inquit, *cum iterum vellet Parthis bellum inferre, atque hibernaret Edessae &c.* quo anno Carrhis est interfectus, haud procul Edessa. Quamvis autem eidem Abgaro, sive ejus filiis avitum postea Regnum restitutum fuerit, Edessa ta-

tamen, utpote Romanorum Colonia, eorundem jurisdictioni exempta est. Christianis Augustis imperantibus, Edessa evasit Metropolis Civilis atque Ecclesiastica Provinciae Osthoenae. Vide Eminentissimum Norisium in Dissert. II. *de Epochis Syromacedonum* cap. 3, Patinum *de Num. Imp. Rom.* pag. 77, & 305, Vaillantium *de Coloniis*, Tom. 2. pag. 49, & Pancirolum *in Notitia Dignitatum Imp. Orient.* apud Graevium Vol. VII. pag. 1634. cap. cxv. In Synodo Nicaena Aetholaus Edessenus primus inter Episcopos Mesopotamiae subscribitur. Et in Synodo Antiochena an. Chr. 341 legitur; *Provinciae Mesopotamiae. Aetherius Edessenus.* Edessa ob Christianae Religionis cultum maxime celebratur. Theodoreto (qui non longius inde apud Cyrrhum floruit) in lib. *de Vitis Patrum* in Aphrate, dicitur *Civitas maxima, & populo frequentissima, & quae pietate insigniter exornatur.* Idemque lib. 4. *Historiae Eccles.* pluribus describit invictam Edessenorum constantiam adversus Valentem Arianum Imp. ubi Barsam, & Eulogium ejus Urbis Episcopos eximie commendat. Tavernerius Tom. I. *Itiner.* lin. 2. pag. 150, & seqq. scribit, Edessam nunc *Ourfam* appellari, quae primaria

-61 Urbs

Urbs est Mesopotamiae, & a Turcis dicitur *Diarbek*.

212. CREMNA. Nummus Elagabali cum epigraphe in antica, IMP. CAES. M. AVR. ANTONINVS. *Caput Elagabali laureatum*: in postica vero, quam heic exhibemus, COL. IVL. AVG. CREMNA. *Colonia Julia Augusta Cremna*. Aquila Legionaria, inter duo signa. Cremna Urbs Pisidiae, in Pamphiliae confinio, Colonia Romana fuit, ut scribit Strabo lib. 12. pag. 569. *Cremnam Coloniam Romanorum occupavit*. *Julia* dicta est a Julio Caesare, qui eam deduxit, *Augusta* vero, quoniam ab Augusto Veteranis frequentata: quod indicat Aquila Legionaria, cum signis militaribus. Cremna Elagabalo obsequii, & felicitatis suae perhibens testimonium, signa militaria (ad originem Coloniae conflatae ex Veteranis indicandam.) in hoc Nummo caelavit.

213. COMANA. Nummus Caracallae cum epigraphe in antica, IMP. CAES. M. AV. ANTONINVS. *Caput Caracallae laureatum*: in postica vero, quae haeic exhibetur, COL. IVL. AVG. F. COMANORVM. *Colonia Julia Augusta Felix Comanorum*. Mulier tunicata in Templo distylo, manibus extensis. Hic Nummus, qui *Juliae*, & *Augu-*

stae

stae Coloniae nomina praefert, ad Comana Pontica pertinere videtur Vaillantio, aut ad Cappadocica, ut existimat Harduinus *in Nummis Antiquis* pag. 120, ubi & alium Caracallae profert Nummum cum epigraphe, COL. IVL. AVG. C. I. F. COMANORVM. *Colonia Julia Augusta. Colonia Julia Felix Comanorum* vel, ut alii legunt, *Colonia Julia Augusta Concordia Invicta Felix Comanorum*. Plinius Libro VI. Sectione III. haec scribit, in Cappadocia: *Oppida: Comana, quod Sarus praefluit*. Porro *Julia Felix* in duobus allatis Nummis Comana Colonia vocitatur, quo nomine & Sinopensis quoque in eo tractu Colonia appellata est in alio Gordiani Junioris apud Tristanum pag. 508. Utraque Comana Urbs ab Augusto Veteranis frequentata, atque beneficiis insignita, dicta est *Augusta*. Caracalla tamen videtur Cappadociae Provinciae immunitatem aliquam contulisse: quare eidem Imperatori Nummos dedicarunt; imo ipsi Urbem suam Aureliam in accepti beneficii monimentum appellarunt. In Templo cernitur Bellona Dea, cui a Comanis Sacra fiebant, e Scythica Taurica ab Oreste, ejusque sorore Iphigenia eo delata. In hac autem Urbe Iphigeniam lugubrem deposuisse comam, tradunt: unde Comana Urbs dicta est, teste

teste Strabone lib. 12. pag. 557: *Super Phanaream sunt Comana Ponti, ejusque nominis cum his, quae in magna sunt Cappadocia, eidemque consecrata, atque adeo inde imitata, sed & iisdem fere utuntur ritibus sacrorum, divinorum instinctuum, & honoribus Sacerdotum*. Comanae quamplurimi ante Saeculum IV. viguerunt Christiani, quorum non pauci ab inimicis exagitati, ac interfecti fuerunt; propterea quod, neglecta superstitione, se Jesu Christo devovissent. Vide Lequienium *Orient. Christian.* Tom. 1. pag. 425. In Actis S. Luciani Presbyteri, qui simul cum Petro Alexandrino, & aliis compluribus Aegyptiorum Episcopis Nicomediae passus, & capite truncatus fuit, legitur, ibidem Martyrio consumptum fuisse etiam Basiliscum Comanae Episcopum. Palladius in Dialogo *de Vita S. Jo. Chrysostomi* cap. 11. habet: *Cum autem Comanis appropinquasset, pontis instar ea praetergressi, extra muros in Martyrio quinque aut sex millibus dissito manserunt. Eadem ipsa nocte apparuit ei loci illius Martyr, nomine Basiliscus, qui Episcopus Comanorum cum esset, Martyrium passus est Nicomediae in Bithynia sub Maximiano* (lege *Maximino*), *una cum Luciano Presbytero Antiocheno*. Vide

Ruinartium *in Actis Mart. sinc.* pag. 561.

214. APAMEA. Nummus Juliae Domnae, Septimii Severi uxoris, cum epigraphe in antica, IVL. DOMNA. AVGVSTA. *Caput Juliae Domnae*: in postica vero, quae heic exhibetur, COL. IVL. CONC. AVG. APAM. *Colonia Julia Concordia Augusta Apamea*, vel *Apamena*. Figura muliebris tunicata, insidens Delphino, quae dextra victoriolam, laevaque acrostolium tenet. Multiplices sunt Apameae nominis Urbes, de quibus eruditam vide Octavii Falconerii *de Nummo Apamensi* Dissertationem: sed ea, quae in Bithynia est, ad ostia Rhyndaci Fluminis sita, sola Coloniae Romanae dignitatem accepit, de qua scribit Plinius lib. v. sect. 43. *intus in Bithynia, Colonia Apamena.* Meminit hujus Coloniae etiam Ulpianus lib. 1. ff. *de Censibus*, scribens, *Est & in Bithynia Colonia Apamena*: item Strabo lib. 12. pag. 564. *Apameam* (inquit) *Colonia deducta est*. Eam deduxisse Severum Juliae Domnae virum, laudatus Jureconsultus videtur innuere, jure Italico ipsi concesso. Cur Apameam a Myrlea diversam faciat Constantinus Porphyrogenitus lib. 1. them. 4. pag. 24, haud satis liquet; cum Strabo loco citato pag. 563, hanc ipsam Apameam, quo dedu-

deducta Colonia Romanorum est, Myrleam esse ipsam asseveret. Vaillantius *de Coloniis* Tom.2. pag.24. scribit: „ Nomen *Juliae*, a Julio Caesare conditam arguit. Prusienses, & Apameni Bithyniae, cum pro Julio contra Pompejum stetissent; illi libertatem sunt consequuti; hi Coloni ab eo facti sunt: utramque eorum Urbem Prusias Zielae F. Bithyniae Rex, e ruderibus excitatam, Cium, de nomine suo Prusiadem, Myrleam vero ab uxore, Apameam appellavit: quas ob causas *Concordia* in Nummo Apamea dicta videtur. *Augustae* cognomen, quando *Julium* non sequitur, non ab Augusto inditum, sed aliam ob causam, ut in plurimis Coloniis observatur, adjectum est. Mulier Delphino insidens, ad veterem aliquam Urbis historiam spectat. Et fortasse illa Myrlea est Amazona, quae Urbem condidit, ut alicubi legimus, *Alii autem ab Amazone Myrlea*: Quod confirmat Strabo lib. xii. pag. 550. „ Et ajunt, Urbes quasdam Amazonum esse cognomines, Ephesum, Smyrnam, Cumam, Myrleam &c. „

215. PELLA. Nummus Juliæ Mamaeae. Legitur in antica, IVLIA MAMAEA AVG. *Caput Juliae Mamaeae*: in postica vero, quae heic exhibetur, COL. IVL. AVG.

PELLA. *Colonia Julia Augusta Pella*. Mulier tutullata sedens, quae dextra caput sustentat, sinistra demissa. Strabo *Geogr*. lib. 16, *Pellam Macedoniae Metropolim*; Plinius vero lib. 4. sect. 17. *Coloniam* nominat. Fuit ipsa olim vetus Macedonum Regia, Alexandri Magni, ac Philippi Patris Natalibus insignis; ut scribit Mela lib. 2. c. 1. Quando autem, & a quibus deducta fuerit, non satis constat. Forte tamen *Juliae* nomen, a Julio Caesare conditam arguit; & *Augustae*, ab Augusto Veteranis militibus frequentatam. Nummos Juliæ Mamaeae, uti etiam Alexandro filio, Pella percussit, utrumque veneratura. Atque, ut Imperium Matris consiliis securum esse probaret, Securitatis imaginem, prout a Romanis depingitur, in ejusdem Augustae Nummis Pella caelari curavit. In alio Alexandri Severi Nummo apud Harduinum *de Num. Antiq*. p. 388. dicitur, COL. AVG. PELLA. Hodie τὰ Παλατίσια, hoc est *parva Palatia*, appellatur. Forte tamen Securitas in typo, Coloniae Genius est, ob ejus situm, natura & arte munitum ad Provinciae tuitionem. Lucanus,

Exiguae secura fuit Provincia Pellae.

216. DIUM. Nummus Septimii Severi cum epigraphe in antica, IMP. L. SEP. SEVERVS AVG. *Caput Severi laureatum*: in po-

postica vero, quae heic exhibetur, COL. IVL. AVG. DIENSIS. D. D. *Colonia Julia Diensis Decreto Decurionum*. Minerva galeata ſtans, quae dextra pateram, & laeva haſtam gerit. Plinius lib.4. ſect.17, *Colonia Dienſis &c.* Urbs Macedoniae littoralis, inter Halicmonis, & Baphyri oſtia ſita, percelebris, & armis potens, a qua Minervae Deae pro ſalute & incolumitate Severi litatum eſt. Vide Ptolemaeum *Geograph.* lib.3. cap. 13. Julius Caeſar eam, Coloniam conſtituit, ut nomen *Juliae* denotat; quam deinde Auguſtum Colonis iterum frequentaſſe, *Auguſtae* appellatio arguit: unde *Colonia Julia Auguſta Dienſis* dicta eſt etiam in Nummis Antonini Pii. In illis vero Caracallae COL. tantum IVLIA DIENSIS appellatur.

217. SINGARA. Nummus Gordiani III. cum epigraphe in antica, AYTOK. K. M. ANT. ΓΟΡΔΙΑΝΟC. *Caput Gordiani laureatum*: in poſtica vero, quam heic exhibemus, AYP. CEΠ. KOΛ. CINΓAPA. Caput velatum, & turritum, in cujus vertice Sagittarius. Vaillantius *de Colon.* Tom. II. pag.213. „ Singara (*inquit*) Urbs Meſopotamiae gemina, una juxta Edeſſam ſita, in ea parte, quam habitant Arabes Rhetavi, de

qua

qua Plinius lib. v. sect. 21. *Arabes, qui Rhetavi vocantur. Horum caput Singara*. Stephanus, Σίγγαρα, πόλις Ἀραβίας πρὸς τῇ Ἐδέσσῃ. Ibi Singarensis pugna Constantii Imperatoris adversus Chosroen Persarum Regem: altera versus Tigrim, ex Ptolemaeo, & Ammiano. Seguinus pag. 178, & P. Harduinus pag. 455, ad priorem Singaram Nummum hunc revocant; qui tamen Vaillantio, posteriori videtur ascribendus. Singareni suos Gordiano Mesopotamiae liberatori Nummos dedicarunt. Capitolinus enim de hoc Imperatore tradit in ejus Vita, *effectum denique est, ut Persae, qui jam in Italia timebantur, in Regnum suum, pugnante Gordiano, redirent, totumque Orientem Romana Respub. detineret.* Caput turritum, Genius est Urbis, solemne Urbium praecipuarum symbolum. Sagittarium in Nummi vertice, Parthorum, & Persarum militiam designare, refert Seguinus: sed ad Singarenos spectat; vel quod optimi essent Sagittarii, vel ad posteris indicandum eos ab hoc Signo annos dinumerare. Haec Colonia, videtur potius sub M. Aurelio & L. Vero, quam sub Severo deducta, ob nomen Aureliae, ante Septimiae Gentis appellationem, etiam positum in Alexandri Severi Nummo; quidquid proferat Seguinus edit. 2. pag. 178.

2.pag.178. *Septimiae* nomen, *Aureliae* additum, quoddam beneficium a Severo acceptum, vel Urbem Colonis iterum frequentatam indicat. Verus enim Mesopotamiam recuperaverat ante Severum; & Divi fratres in ea Provincia Carrhas, & Singaram Colonias condiderant; Severus vero Nisibin, & Rhesaenam constituit.

218. RHESAENA. Nummus Alexandri Severi, cum epigraphe in antica, ATT. K. M. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC. CE. Alexander laureatus medio corpore tenus, qui dextra spiculum, laevaque clypeum gerit: in postica vero, quam heic exhibemus, legitur, ΡΗCΑΙΝΗCΙΩΝ. LEG. III. GAL. *Rhesaenesiorum Legio Tertia Gallica*, vel *Legionis Tertiae Gallicae*. Mulier turrita & velata, insidens rupibus, quibus laeva innititur: dextra, Aquilam tenet: ad pedes habet Fluvium. Rhesaena Colonia in Mesopotamia sita erat, in qua tamen Ptolemaeus lib. y. *Geograph.* cap. 18. duo ejusdem fere nominis Oppida recenset, quorum unum Ῥίσινα *Rhisina*, alterum Ῥάισινα, vel, ut e Mss. Codicibus emendat Holstenius pag. 271, Ῥέσαινα *Rhesaena* nuncupabatur. Stephano una tantum memoratur Ῥέσινα πόλις περὶ τὸν Ἀβόῤῥαν ποταμόν *Rhesina Urbs prope Aborum fluvium.* In Concilio Arianorum Antiocheno, anno Chr.

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Chr. 341 coacto, inter Mesopotamiae Episcopos, legitur *Antiochus Rhesinatis*. Ammianus Marcellinus lib. 23, Juliani Apostatae Orationem militarem referens, haec, inter cetera, ejusdem verba recitat: *Redissetque pari splendore junior Gordianus, cujus monumentum nunc vidimus honorate, apud Rhesainam, superato fugatoque Rege Persarum.* Addit his doctissimus Spanhemius Abul Pharagium, qui in Dynastia VIII. pag. 96. scribit: *Persis Rasainum oppugnantibus, contra ipsos misit Tiberius Patriciorum suorum praecipuum, nomine Mauritium*, qui postea eidem Tiberio in Principatu successit. Et antea in Dynastia VII. pag. 94. ait: *Hoc tempore claruit Sergius Rasainensis Philosophus, qui libros e lingua Graeca in Syriacam transtulit*, quique Severi haeretici Sectam, ut ipse scribit, sequutus est. Plura vide de hac Urbe ad Aboram fluvium sita apud Norisium *de Epoc. Syromaced.* Dissert. III. cap. 10, ex quo heic tantum perpauca ad rem nostram delibo. In vetustis Nummorum Cimeliis plura Rhesaenae Urbis Numismata servantur, quae Deciorum praesertim Principum Imaginibus obsignata sunt. Horum tria exhibuit Tristanus Tom. I. pag. 588, & seqq. Ego bina heic expendo cum laudato Norisio, quae

Co-

Coloniae Rhesaenae originem detegunt. Prioris in antica, est inscriptio, quæ sic Latine redditur, *Imperator Caesar Cajus Messius Quintus Trajanus Decius Augustus*: in postica vero, *Septimiorum Rhesaenesiorum*. Alterius autem Nummi epigraphe est, *Septimia Colonia Rhesaenesiorum*. Ex utroque ergo discimus, Rhesaenam a Septimio Severo Coloniam deductam; unde & *Septimia* nuncupatur. Fluvius, qui visitur in typo ad pedes Mulieris insidentis rupibus, Rhesaenam Coloniam, non ad Euphratem, uti Harduinus, nec ad Tigrim, ut Eques Patinus putarunt, sed ad Aboram flumen sitam exprimit: quod Stephanus *Aborum*, Strabo lib. 16. pag. 514 *Aborram*, Ptolemaeus vero *Chaboram* nuncupant. Legatur Bochartus lib. 2. Phaleg. in fine cap. 17. Extat & alius rarissimus Nummus in Cimeliis Regis Christianissimi, cum imagine viri ex undis emergentis (quod Rhesaenae Coloniae symbolum est), inscriptus AYT. K. Γ. MEC. TPA. ΔEKIOC. CEB. EPEN. ETPOYC KIΛΛA. CEB. *Imperator Caesar Cajus Messius Trajanus Decius Augustus. Herennia Etruscilla Augusta*. CEΠ. KOΛ. PHCAINHCIΩN. L. HIP. *Septimia Colonia Rhesaenesiorum. Anno* cxviii; ex quo præclaro Numismate discimus, & Rhesaenam *Septi-*

 miam

miam appellatam, &, quod pluris faciendum est, Herenniam Etruscillam fuisse uxorem Decii Augusti; quod plerique ignoravere, arbitrantes, Sallustiam Barbiam Orbianam ejusdem Principis uxorem extitisse. Sed adhuc dicendum de typo Nummi, quem heic illustramus, atque exhibemus in nostra Tabula. Imperatores, qui aliquam belli expeditionem suscipiebant, medio corpore cum hasta & clypeo in Nummis quandoque exprimebantur: talis Alexander a Rhesaeinesiis, cum contra Persas Mesopotamiam ingressus est, exhibetur. Mulier turrita, Genius est Urbis; quam in clivo conditam, indicant monticuli, quibus insidet: Fluvius, Aborus est (ut diximus), qui ejus muros alluit, vel circa illam decurrit. Aquila, quam gerit Urbis Genius, Romanae ditionis insigne est. Vide Vaillantium *de Coloniis* To. 2. pag. 176. Rhesaeinesii Nummos Alexandro Imp. dedicarunt, in grati animi monumentum; quod illos a Persarum vastationibus liberaverit. De eodem namque Imperatore narrat Eutropius lib. 9, *Susceptoque adversus Persas bello, Artaxerxem eorum Regem gloriosissime vicit*.

219. HELIOPOLIS SYRIAE. Nummus Septimii Severi. Legitur in antica, IMP. L. SEPT. SEVERVS. AVG. *Caput Severi lau-*

laureatum: In postica vero, quae heic exhibetur, COL. HEL. *Colonia Heliopolis*, vel *Heliopolitana*. Caput muliebre velatum, & turritum, pone quod lauri ramus. Hunc Nummum Patinus pag. 281 de Colonia Helvia perperam interpretatur, cum ad Heliopolim spectet. Tristanus Tom. II. pag. 105, Coloniam a Severo Principe deductam putat in Heliopolitanam Aegypti Civitatem: ac suffragatorem habere se sententiae suae Ulpianum arbitratur, cujus alia longe mens est. Is enim (ut animadvertit Harduinus *de Nummis Antiquis* pag. 191, & in *Antirrhetico* pag. 101.), cum Heliopolitanam Coloniam, una cum Tyria, Berytensi, Laodicena, & Emisena laudat, annon ejusdem tractus omnes fuisse liquido prodit?, ac loqui se de Heliopolitana Syriae Coeles, seu Libani appellata; de qua Plinius lib. v. sect. 18. *Sciendum est*, inquit Ulpianus lib. 1. *Dig. de Censibus*, Lege I. *esse quasdam Colonias juris Italici: ut est in Syria Phoenice splendidissima Tyriorum Colonia, unde mihi origo est*.... *Sed & Berytensis Colonia in eadem Provincia*...... *Est & Heliopolitana, quae a Divo Severo per belli civilis occasionem Italicae Coloniae Rempublicam accepit*. Ubi nemo non videt, eas modo Colonias ab ipso re-

censeri, quae in Patriae suae Tyri prope confinio positae essent. Heliopolitani ergo, Septimii Severi beneficiorum memores, hunc Nummum ipsi dedicarunt. Caput turritum, solemne est Urbium symbolum. Ramus autem in area Nummi, vel monetarii nota, vel laurus dicata Soli, qui idem est cum Apolline; cujus Simulacrum Heliopolis Syriae, ab Heliopoli Aegypti sive Arabiæ accepit, teste Macrobio. Sertorius Ursatus *de Notis Romanorum* apud Graevium Tom. xi. pag. 631. scribit: Heliopolis, hoc est Solis Civitas, Urbs Aegypti quondam clara, utpote quae Regioni nomen dedit. Strabo *Geograph.* lib. 17. haec de eadem: *Est Regio Heliopolitana, ubi Solis Urbs est, aggeri magno imposita. Solis Templum habet, & Mnevis bovem, qui in septo quodam nutritur, & ab Heliopolitanis pro Deo habetur, quemadmodum & Apis a Memphitis.* Forte etiam lauri ramus in typo, respicit ad certamina, de quibus legitur in quodam Gallieni Nummo, CERT. SACR. CAP. OEC. ISEL. HEL. *Certamina Sacra Capitolina Occumenica Iselastica Heliopolitana.* Capitolina dicebantur, quod in honorem Capitolini Jovis ederentur; qui Heliopoli, Fano ibi edito, colebatur, ut constat ex duobus Nummis Heliopolitanis

Phi-

Philippi Patris, & Otaciliae apud Harduinum *de Nummis Antiquis* pag. 192: *Oecumenica*, ad quae certatores non ex aliqua Civitate, sed ex Orbe universo admittebantur. *Iselastica*, quorum victoribus, ut Plinii verbis utar, lib. 16. sect. v. *Muros Patria gaudens rumpit.* Disjicere moenia certo quodam loco Veteres solebant, qua transvectio Victorum, & Triumphalis in Urbem ingressus curru foret super disjecta moenia. Vide Plutarchum lib. 2. Sympos. quaest. 5. p. 639, & Xiphilinum in Nerone pag. 723. In Patriam suam quadrigis sic invehi solemni pompa cum lauru, Graeci Εἰσελαύνειν dicebant. Hinc certamina dicta *Iselastica*. Vide Vaillantium *de Coloniis* Tom. 2. pag. 15, 16, & 54. qui tamen falso eodem Tomo pag. 95, 238, 239, 240, 261, & 346 Heliopolitanae Coloniae septem alios Nummos attribuit, qui sunt Berytensis. Porro nulli Heliopolitanae Coloniae nomine inscripti Nummi ante Severum occurrunt, ut ostendit laudatus Harduinus adversus eundem in Antirrhetico loco citato. Theodoretus lib. 3. *Hist. Eccl.* cap. 7. scribens de S. Cyrillo, aliisque, qui sub Juliani Persecutione passi sunt anno Christi 362, ait: *Heliopoli, quae est ad Libanum, quidam erat Diaconus* CYRIL-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

RILLUS *nomine. Is Constantini temporibus divini amoris aestu inflammatus, multa Simulacra, quae illic religiose colebantur, contriverat. Cujus facinoris memores nefarii homines, non solum eum interfecerunt, sed, ventre ejus dissecto, jecur quoque illius degustarunt. Sed tamen justitiae oculum universa contuentem latere minime potuerunt: immo poenas dederunt dignas tanto facinore. Quotquot enim hujus piaculi participes fuerant, primum quidem spoliati sunt dentibus, qui universi simul ipsis exciderunt: postea vero linguas quoque amisere; quae putredine consumtae, ipsae quoque difluxerunt. Postremo oculis etiam orbati sunt; & quanta vis esset Religionis, calamitatibus suis praedicarunt.*

220. Protome Marci Aurelii Bassiani Antonini Caracallae, ex Marmore Farnesiano. Hic in pueritia optimae indolis fuit: sed mox in pessimum mutatus, rapax, crudelis, & immanis evasit. Fratrem Getam occidit in matris gremio: deinde ejus domesticos, & amicos; nec infantium aetati pepercit. Romam, Senatum, Terrarum Orbem caedibus replevit, contra jus, fasque. Nativa lineamenta ejus saevitiei leguntur etiam in hoc muto marmore, de quo vide Cl. Bottarium Tomo II. *Musei Capitolini*. Tab. LVIII.

221. In-

221. Inſcriptio baſis marmoreae, in honorem M. Aurelii Antonini Caracallae dedicata a Collegio Tibicinum Romanorum, qui *Sacris Publicis* praeſto erant (de quibus vide Merul. *de Sacrif.* cap. 1. §. v, Struvium *Antiq. Rom.* cap. 9. pag. 381, & Gyraldum *Synt. Deor.* lib. 17. pag. 483). Extat Romae, ex Aedibus Collotianis in Vineam Cardinalis Carpenſis translata, Grutero teſte. Dicitur dedicata pridie Nonas Aprilis, Ti. Claudio Severo & C. Aufidio Victorino Conſulibus, nempe anno Aerae Chr. Vulgaris 200. Vide Chronicum ad eundem annum, & Clar. Georgii *Adnotationes ad Criticam Pagii*. Severus anno Chr. 198. ante Kal. Apr. Tribuniciam Poteſtatem contulit M. Antonino Caracallae filio natu majori: quare Prid. Non. April. ejuſdem anni 200 expreſſi in noſtro Marmore, dicitur TRIB. POTEST. III. Lege Indiculum Tab. I. Saec. II. num. 42, & Tab. III. Saec. II. num. 201: item Card. Noriſium in Differt. Chronolog. *de Votis Decennalibus* Tom. 2. pag. 1205. In anaglyphis quoque Columnae Trajani exquiſitiſſimis, Camilli, Tibicineſque, & Sacrificantes deſignantur. De Tibicinibus Romanis, qui Sacris Publicis inſerviebant, extat alius vetus Lapis editus a Guthero *de*

Ve-

Veteri jure Pontificio lib. 2. apud Graevium Tom. v. pag. 107, qui habet,

IMP. CAES.
M. AVRELIO . Φ . ANTONINO
PIO . Φ . FELICI . Φ . AVG
TIBICINES . Φ . ROMANI
QVI . SACRIS
PVBLICIS. Φ. PRAESTO. Φ. SVNT.

Tibicinum vero opera ita visa est ad Religionem pertinere, ut, cum Tybur omnes illi abiissent, ejus disceptatio tenuerit Senatum, juxta *Liv. lib. 9.* & Senatus Consulto his restitutum in Aede jus vescendi, a quo prohibiti erant a Censoribus. Hinc proverbium αὐλητοῦ βίον ζῆν de his, qui alieno vivunt, & immunes degunt: ita Suidas. Onuphrius Panvinius *de Civitate Romana*, apud eundem Graevium Tom. I. *Thes. Rom. Antiq.* cap. XLIII. pag. 339 *de Tibicinibus* scribit: Tibicinum Romanorum frequens apud Veteres Auctores mentio est. Hi tibias concinentes, Sacris Populi Romani interesse solebant. De his sic scribit M. Varro lib. IV. de lingua Latina: *Quinquatrus minusculae dictae Juniae Idus, ab similitudine majorum; quod Tibicines tum feria-*

feriati per Vrbem vagantur, & conveniunt ad Aedem Minervae. Et Sex. Pompejus: *Minusculae* (inquit) *quinquatrus appellantur Idus Junii; quod is dies Festus est Tibicinum, qui colunt Minervam, cujus Deae Festus est proprie dies quinquatrus Mense Martio.* Aliter minusculae quinquatrus appellantur Idus Juniae. Ovidius IV. Fastorum:

Et jam quinquatrus jubeor narrare minores:
Nunc ades o coeptis flava Minerva meis.
Cur vagus incedit tota Tibicen in Vrbe?
Quid sibi personae, quid toga longa volunt? &c.

Valerius Maximus lib. 2. cap. de Institutis Antiquis ait: *Tibicinum quoque Collegium solebat in Foro vulgi oculos in se convertere, quum inter publicas privatasque ferias, actiones, personis tecto capite, variaque veste velatis, concentusque edit. Inde tracta licentia. Quondam vetiti in Aede Jovis vesci, quod prisco more factitaverant, Tibur irati se contulerunt: quorum ministerio Senatus deserta Sacra non aequo animo ferens, per Legatos a Tiburtinis petiit, ut eos gratia sua Romanis Templis restituerent: quos illi in proposito perseverantes, interposita Festae epulationis si-*

mulatione, mero somnoque sopitos plaustris in Urbem devehendos curaverunt: quibus & honos pristinus restitutus, & hujusce lusus jus est datum. Personarum usus pudorem circumventoe temulentiae causam habet. Idem propemodum in Problematibus a Plutarcho refertur. Tibicines quoque Sacris Publicis interesse consuevisse, refertur in hac (de qua loquimur) antiqua & eleganti Inscriptione, quae eadem mihi videtur, ac illa a Grutero edita,

IMP. CAESARI
M. AVRELIO . ANTONINO
PIO . FELICI . AVGVSTO
TIBICINES . ROMANI
QVI . SACRIS
PVBLIC. PRAEST. SVNT

Item;

DIANAE. LVCINAE . INVICTAE
CN. POMPEIVS. CN. LIB. BARBVS
PROCVRAT . TIBICIN. ROM
VOTO . SVSCEPTO . L. M.

Idem Panvinius Civis meus etiam *de Ludis Circensibus* lib. 2. apud Grevium To. 9. p. 349. „ post

Indiculus Tabulae III Saeculi II.

„ post Satyricos, inquit, Choros, VII Pompam ducebant Tibicines, inflantes antiquo more breves Tibicinulas, quarum diu usus apud Romanos fuit, quum in Graecia exolevissent, Citharaedique, lyras septicordes eburneas, quae etiam *barbita* dicuntur, plectentes. Hi in omnibus fere Sacrificiis, & praesertim antiquis, praesto erant. Tybias in Sacrificiis, Sacrisque peragendis, forte ad iratos Deorum animos demulcendos (ut loquitur Arnobius lib. VII. *adverſ. Gent.*) usurpatas fuisse, patet ex antiquis Nummis, & toreumatibus Sacrificia exhibentibus, nec non ex relatis Inscriptionibus apud Gruterum pag. 175, & 269; in quibus de Tibicinibus Romanis, eorumque, & Fidicinum Collegio, qui S. P. P. S., idest *qui Sacris Publicis praesto sunt*, mentio reperitur. Tybiae cantum in curatione morborum introductum fuisse, testantur multi Auctores: sic Democritus (apud Gellium in Lib. cui titulus est, *de pestibus*) refert, *plurimis hominum mortis medicinam fuisse incentiones Tibiarum*. Tibicinibus vesci in Capitolio permissum fuisse, jam diximus; idque declarat etiã Censorinus *de die Nat.* c. XII. ubi de Musica loquitur.

222. Opus anaglypticum, quod extat Romae in Arcu Septimii Severi prope Dia-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

coniam S. Georgii in Velabro, ab Argentariis,& Negotiantibus Fori Boarii constructo anno Chr. 203, quo, ut constat ex Nummis ejusdem Imp., & Caracallae, utque Herodianus scribit lib.3. cap.10, Severus, filiós jam puberes secum adducens, Romam triumphans invectus est, Parthis devictis. Arcum ingressis, a dextris sese offerunt Severus, & Julia, Sacra peragentes ad Tripodem. A sinistris, conspicitur Antoninus pariter sacrificans ad Tripodem,abraso(ut quidam putant) Geta fratre. In basibus,ex ordine sculpta sunt Sacrorum instrumenta;hinc lituus,præfericulum, patera, pileus flaminicus, aspergillum, cultri: inde acerra, securis, patera, calvaria victimae, praefericulum, malleus, amula: infra Victimarii, Popa taurum feriens, Tibicen, Camillus, Sacerdos. Occidentale Arcus latus, Parthos captivos, atque catenis vinctos exhibet; ut in iconismo nostrae Tab. hoc num. visitur. Orientale, muro Ecclesiae S. Georgii conclusum latet: sub captivis, spolia, atque infra bubulcus baculo boves agens, Boarii Fori index. Vide Inscriptionem hujus Arcus in nostro Indiculo Tabulae III. num. 186, & in *Topographia Urbis Romae* Bartholomaei Marliani, apud Graevium Tom. 3. pag. 181.

223.In-

223. Inscriptio, quae extat Romae in Arcu Septimii Severi prope Diaconiam Sancti Georgii in Velabro. In Marmore, sex continuis versibus constat; licet non ita partita exhibeatur in nostro Indiculo hujus Tabulae num. 186. Dicata fuit ab *Argentariis* & *Negotiantibus* L. Septimio Severo, M. Aurelio Antonino Caracallae, & Juliae Matri ejusdem Augusti & Castrorum anno post Arcum erectum, nempe Aerae Chr. 204, quo Sept. Severus gerebat TRIBVNIC. POTEST. XII, & Caracalla VII. In postremo versu charactere ceteris minutiori sunt haec tria verba peregrinum in modum ibi disposita LOCI. QVI. INVEHENT. Nardinus suspicatur, aliquot ex iis Argentariis, & Negotiatoribus, qui anno praecedenti 203 Arcum erexerant, ad solvendas ejus impensas, conferre pecunias recusasse; ideoque ea verba ceteris addita post decretum illud jam factum; ne illi, qui recusaverant, ad vendendas illic merces suas ante conlatam pecuniam admitterentur. Vide Cl. Fontaninium *de Antiquitatibus Hortae* lib. I. cap. 3; & Gruterum pag. 265. numero 2.

224. Symbolum Tiberis fluvii, ex Marmore, quod extat Romae in Palatio Vaticano, in Atrio nuncupato *della Cleopatra*.

Ita

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Ita describitur a Cl. Montfauconio, *Antiq. Expliq.* To.3.Par.1.p.186. Tiberis, inquit, ut senex repraesentatus, cornu copiae tenet, & innititur lupae, juxta quam duo pueruli sunt, Remus, atque Romulus: in oris, repraesentantur scaphae remo utentes, & aliae a viris in terra incedentibus tractae. Heic etiam comparent oves, equus, & alia quaedam animalia. Augustus, ut scribit Suetonius in ejus Vita cap.30, *ad coercendas inundationes, alveum Tiberis laxavit, ac repurgavit, completum olim ruderibus, & aedificiorum prolapsionibus coarctatum*. Trajanus, ut inundationum pericula amoliretur, stagnantem fossa in campos abduxit, teste Plinio Epist. VIII. 17. 2, exiguo tamen in subita inundatione emolumento. In Itinerario Anonymi per Urbem, & circa Urbem, cum Indicationibus observabilium Aedificiorum ibidem superstitum, circa octavum Christi Saeculum scripto, legitur Sect.2. *Tiberis*. Quo loci Franciscus Blanchinus Patruus meus *in Prolegomenis ad Vitas Romanorum Pontificum* Tom. 2. pag. CXXX. haec adnotavit: „Statua insignis, fortasse Tiberinum Fluvium repraesentans (quae nunc in Capitolium translata est ex Corneliorum vico), sita circa S. Agathae in Suburra (supra Collem hodie dictum *Mon-*

MonteBagnanapoli ad Balnea Pauli Aemilii), uti Nardinus observat ex Rufo,& Victore lib. 4.cap.6.p.188. Simulacrum quoque aeneum, ex cujus uberibus pendent Romulus, ac Remus, fuit in Capitolii Porticu interiori, prope Aulam.CiceroCatil.III.8:*tactus est*,inquit, *etiam ille, qui hanc Urbem condidit, Romulus; quem inauratum in Capitolio, parvum, & lactentem uberibus inhiantem fuisse,meministis*. Obsequens,*de Prodigiis* cap.122.scribit: *inter alia relatum, biennio ante, lupam Remi & Romuli fulmine ictam*. Adhuc in Aedibus Capitolinis Excellentissimorum DD. Conservatorum, ab omni Veterum impuritate,ac superstitione purgatis, aeneum inauratum*Lupae* infantium nutricis spectatur Simulacrum, fulminis πληγὴν in crure hiulcam ostendens. Ego tamen affirmare non ausim, hoc illud ipsum esse, quod olim extabat inTemplo Romuli ad Lupercal,inOctavaRegione,ficuiRuminali vicino.De ficuRuminali Livius lib.x. c.23.scribit,*ad ficumRuminalem Simulacra infantium Conditorum Urbis sub uberibus Lupae posuerunt*. De Templo vero Romuli Dionysius lib.1.pag.65, *Ostenditur*, inquit, *secundum Viam, qua itur ad Circum, Templum ei proximum, in quo est Lupa praebens pueris duobus ubera*.

225. Effi-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

225. Effigies S. Pii Papae ex picturis Leonianis in parietinis Basilicae S. Pauli Via Ostiensi, cum epigraphe, PIVS SED. ANN. VIII. M.III. D.III. Vide Chronicum ab anno Christi 143. ad 150. Cl. Marangonius *in Chronologia Romanorum Pontificum* iisdem picturis Leonianis subnexa, pag. 8. scribit: „ *Ancipitem hujus S. Pontificis Epocham Sedis tradunt antiqui Scriptores, & Catalogi plures; quod nonnulli Anicetum, alii Pium anteponant: ex qua transpositione factum est, ut Epocha Sedis unius, alteri fuerit assignata. Ita Anastasius Bibliothecarius Aniceto, quem Pio praeponit, annos Pii tribuit; Pio vero annos Aniceti; quamvis utrobique corrupte. Sed, quoad ordinem Chronologiae, Baronius probat ad an.* 158, *Pium esse anteponendum: quod etiam apparet in hac Serie Leoniana in parietibus S. Pauli, ubi residuae notae numerales distincte exhibent, eum sedisse* ANNOS VIII. M. III. D. III; *quamvis Catalogi Vaticani apud Vignolium, & alii Colbertini diversimode assignent. Nam Liber Pontificalis Damaso adscriptus, & Anastasius, Pio attribuunt* ANNOS XIX. M. IV. D. III. *Eusebius* ANNOS XV. „ Porro nonnulli vestigiis insistentes Eusebii, qui in *Hist. Eccl.* totum Pii tempus XV. annis definit, hujus

Pon-

Pontificis initium an. Chr. 146, finem vero an. 161, consignant, nempe a *Consulatu Clari & Severi, usque duobus Augustis*. Festivitas S. Pii die xi. Jul. celebratur. Ordo successionis deposcit, ut S. Pius Papa Aniceto praeponatur, prout praeponunt Irenaeus, & Hegesippus Synchroni testes, & Romae versati per illa tempora. Catalogus ergo, quo Optatus Milevitanus lib. 2. de Schismate Donatistarum cap. 3 usus est, heic mendosus reperitur; cum Hygino Anicetum, atque Aniceto Pium, Pio vero Soterem successisse tradat. Vulgatam Catalogi Optati lectionem (qui Opus suum circa annum Domini 370 perfecit) sequutus videtur S. Augustinus Epist. 53, alias 165, ubi eadem habet, quae Optatus, nempe *Hygino Anicetus, Aniceto Pius, Pio Soter*. Emin. Baronius ad an. 158. §. 3, hunc ordinem fulciri putavit etiam a S. Hieronymo in *Catalogo* cap. 22, ubi *decimus post Petrum Episcopus Anicetus vocatur*: qui numerus, *a Petro* ductus, *Pium* Aniceti non *decessorem*, sed *successorem* facit. Verum, ut animadvertit Cl. Praesul Justus Fontaninius *in Historia Literaria Aquilejensi* lib. 1. cap. 3, nihil vetat, quin Anicetus & *decimus* post Petrum, & etiam Pii *successor*, non *decessor* exstiterit: nam Hieronymus non solum

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

in Catalogo, sed etiam in Chronico Eusebiano a se Latine expresso, & aucto sub Olympiade ccxxx, *decimum* post Petrum Episcopum Anicetum constituit, ubi ei *Pium* praeponit, quem *Romae nonum Episcopum* vocat, excluso nempe *Anacleto*, vel cum *Cleto* confuso: non enim Hieronymus numerum init a Petro, sed ab ejus successore Lino, de quo ait in Chronico, *post Petrum primus Romanam Ecclesiam tenuit Linus*: unde Soter Aniceti successor ab eodem Hieronymo Pontifex *undecimus* appellatur: & in eodemCatalogo cap. 15 Clemens, qui postLinum Petri successorem, Cleto, vel Anacleto succedit, vocatur a Hieronymo *tertius post Petrum Romae Episcopus*, quod perinde est. Ut clarius res pateat, Auctores synchronos proferamus. Irenaeus lib. 3. cap. 4 Pontifices Romanos recensens, Hieronymianum Ordinem his verbis tuetur: *Valentinus enim venit Romam sub Hygino, increvit vero sub* PIO, *& prorogavit tempus usque ad Anicetum. Cerdon, qui ante Marcionem fuit, sub Hygino, qui fuit octavus Episcopus*. Et paulo post, *Marcion autem illi succedens, invaluit sub Aniceto, decimum locum Episcopatus tenente*. Ergo *nono* loco fuit Pius, & *decimo* Anicetus secundum Irenaeum, & Hieronymum.

mum. Eadem habet Eusebius *in Historia* lib. 4. cap. xi; ubi tamen Hyginum *nonum* Episcopum, non *octavum* appellat: ita pariter Cyprianus Epist.74; quia uterque non a Lino, ut Hieronymus, sed a Petro numerum iniit. Hunc posteriorem ordinem sequutus videtur Irenaeus lib. I. cap. 27, alias 28: sed Renatus Massuetus, qui Irenaeum ab se egregie illustratum vulgavit, Hyginum semper *octavum*, PIUM vero *nonum* ab Apostolico Patre dictos contendit. Sane in duplici Indiculo Mabilloniano, utroque antiquissimo, in *Analectis* Tom. III. p. 426. si numerus ducatur a *Lino*, qui in altero *primus* occurrit, Anicetus *decimus* erit, Piique Successor; quia Anacletus, statim post Clementem poni solitus, omnino abest. Adstipulatur allatis Indiculis & alius, item vetustissimus, utpote ad S. Silvestrum usque perductus; qui extat inter Opera Sancti Athanasii Tom. I. pag. xc. His non animadversis, nonnulli Eusebium, tanquam sibi non constantem, arguunt; quasi in Historia Pio Anicetum; deinde Aniceto Pium praeposuisset in Chronico. Sed ipsi egregie falluntur. Hieronymianum vero ordinem testes Pii aequales confirmant. Hegesippus temporibus Apostolicis proximus, apud Eusebium lib. 4.

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

cap. 22, de se ita loquitur: *Romae vero cum essem, successionem composui usque ad Anicetum, cujus Diaconus erat Eleutherus, & Aniceto successit Soter, post quem Eleutherus*, ut vertit Eusebii verba Pearsonius in Operibus posthumis pag. 25. Pius ergo praecessit, non successit Aniceto. Eusebius ipse eodem lib. 4. cap. XI, ex Irenaeo, haec de Valentino Haeretico protulerat, secundum interpretationem Rufini: *Valentinus venit Romam sub Hygino. Invaluit autem temporibus Pii, & ad Anicetum usque duravit*. Et post alia: *Pius vero in Urbe Roma quindecim annis in Sacerdotio expletis, Aniceto post tradidit Sedem. Cujus temporibus* (scilicet *Pii*) *Hegesippus refert, semetipsum Romam venisse, & permansisse inibi usque ad Eleutherum*. Rursus lib. V. cap. 6, *tum Hyginus, deinde* PIUS, *post Anicetus illo munere potiebatur*. Ex his, Hyginum inter & Anicetum, in Cathedra Pontificali sedisse Pium, conspicimus. Idem quoque satis constat ex subsequentibus verbis Irenaei lib. 3. c. 3: *deinceps Hyginus, post* PIUS, *post quem Anicetus*; atque etiam ex fine libri 3. Poematis in Marcionem, quod plerique non ambigunt, quin sit foetus Tertulliani. Hanc demum sententiam fulcit quoque auctoritas Epiphanii libro I. Haeresi 26. Quare

PII,

PII, Aniceti, & Soteris successio, tot testium auctoritate firmata (quorum plerique eorundem Pontificum aequales sub Eleuthero scripserunt), certissima haberi debet. Vide laudatum Fontaninium loco superius allegato, ubi hunc laterculum exhibet, ut clarius pateat, *Sanctum Pium in Cathedra Romana sedisse statim ab Hygino, ante, & non post Anicetum.*

I. Pontificum Series ex Hieronymo.	II. Pontificum Series vulgata.
Petrus.	1 *Petrus.*
1 Linus.	2 Linus.
2 Cletus, *alias* Anacletus	3 Cletus.
3 Clemens.	4 Clemens.
4 Evaristus.	5 *Anacletus.*
5 Alexander.	6 Evaristus.
6 Sixtus.	7 Alexander.
7 Telesphorus.	8 Sixtus.
8 Hyginus.	9 Telesphorus.
9 Pius.	10 Hyginus.
10 Anicetus.	11 Pius.
11 Soter.	12 Anicetus.
	13 Soter.

Annos VIII. menses III. & dies totidem Pontificatus Romani Pio esse tribuendos post electionem, qua successor processit Hygini, compro-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

probare nititur Franciscus Blanchinus Patruus meus in Notis Anastasianis ad ejus Vitam Tom. II. pag. 119, & sequentibus, ex Catalogis vetustioribus Romanorum Pontificum, in Italia praesertim exaratis, ex quibus illud consequi ait, ut octo paria Consulum, quae supersunt ex Severo & Priscino (anno 141 claudentibus Hygini Pontificatum), ad Consules Gallicanum & Veterem anno 150 aperientes Sedem Aniceti, pertineant ad Pium, cui propterea Pontificatus annos VIII. menses III. diesque totidem assignant memorati Catalogi, olim descripti ex picturis Basilicarum Urbis, praesertim Leonianis. Eusebius tamen, qui res Christianas, & praesertim Romanae Ecclesiae, centum & quinquaginta annis post Pium, literis consignavit, atque ob oculos habuit Scripta Hegesippi ejusdem Pontificis aequalis, de ipso ita scribit lib. 4. cap. XI Historiae suae: *Romae quum Pius anno Episcopatus sui quintodecimo vitam cum morte commutasset, Anicetus Ecclesiae illius Antistes factus est*. Quem numerum servat Eusebii Interpres Rufinus, & exscriptor Joannes Zonaras *Annalium* lib. 12. cap. 1. pag. 594. Edit. Cangii. Item plerique omnes Eusebianae Historiae Codices editi, & Mss. melioris notae, Chronicon etiam

etiam Eusebianum a Scaligero, & Auberto Miraeo vulgatum, sub Olympiade ccxxx, Nicephorus in Chronographia p. 411, Prosper in Chronico Labbeano pag. 32, & Chronographus Saxo Leibnitii pag. 26. Beda in Chronico Tom. II. pag. 185. scribit, *sub Pio Romae Episcopo, Hermes scripsit librum, qui dicitur* PASTORIS, *in quo praeceptum Angeli continetur, ut Pascha die Dominico celebraretur*. Quatuor Pio adscribuntur Epistolae, quarum duae prodiisse dicuntur e Viennensis Ecclesiae Archivo. Sed cum de illarum veritate nobis non constet, eas P. Coustantius in Collectione *Epistolarum Romanorum Pontificum* in Appendicem Tomi rejecit col. 19, & 20. Ipsae Card. Baronio, Fontaninio, aliisque genuinae; nonnullis dubiae; pluribus supposititiae visae sunt. Suppositionis notas, quas praeferunt, videbis in Monito praevio apud eundem Coustantium col. 17, & 18, quas velim, ut conferas cum Fontaninianis Vindiciis *in Hist. Liter. Aquil.* p. 82, & seqq. Duas alias quoque literas Isidorus Mercator supposuit Pio: quibus literis, in Editionibus Conciliorum novem subjiciuntur Decreta, e variis Canonum compilatoribus collecta. Singula eorum, vel auctoribus suis, vel suae saltem aetati heic restituere, supervacaneum

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

neum duco, addita censurae ratione; quoniam id actum a Constantio, Tillemontio, Pagio seniore, ac Fleuryo. PIUS ab Eutychio Alexandrino *Marcus*, & in pervetusto Codice Corbejensi *Osus* appellatur.

226. Effigies S. Aniceti Papae ex picturis Leonianis in parietinis Basilicae S. Pauli Via Ostiensi, cum epigraphe, ANICETVS SED. ANN. XI. M. IIII. D. XX. Vide *Chronicum* ab anno Christi 151. ad 161. Cl. Marangonius in suo Opere inscripto, *Chronologia Romanorum Pontificum &c.* p. 8 haec de Sancto Aniceto literis consignavit: „ in Serie nostra Leoniana, seu S. Pauli, Epocha Sedis S. Aniceti clare conspiciebatur ANN. XI. M. IIII. D. XX. Catalogi plures Vaticani, apud Vignolium, assignant annos XI. M. IV. dies vero III. Totidem annos Aniceto tribuunt Damasus, & Beda: totidemque annos, & menses Catalogi a Blanchinio seniore relati; dies vero habent XX. Pagius autem junior annos X. Baronius ad an. 175 Sedi Aniceti annos assignat octo, minus mensibus tribus, ac diebus septem; licet (ait) *alii decem, & undecim alii, eidem tribuant annos; &, quam in multis sequimur, Cresconiana Series, octo annos & menses tres*,„ Haec Marangonius. Hegesippus, Irenaeus, Eusebius, Hieronymus, & alii

alii, ut diximus num. 225, Pium proxime post Hyginum, ac deinde Anicetum Romanae Ecclesiae regimen suscepisse tradunt. Hic vero, nempe Anicetus, in pervetusto Catalogo Corbejensi apud Coustantium in Collectione *Epistolarum Romanorum Pontificum* annos XI. menses IV. dies III. sedisse dicitur. Cui (ut animadvertit Franciscus Blanchinus Patruus meus) concinit etiam Liber Pontificalis sub Damasi nomine vulgatus: sed is addit, *fuit temporibus Veri, & Marci, a Consulatu Gallicani & Veteris, usque Praesente & Rufino*, hoc est ab anno Chr. 150. usque ad 153. Qua autem ratione cum hoc calculo componi possint undecim anni, quos Liber Pontificalis, Picturae Leonianae, aliaque vetera monumenta attribuunt Aniceto, ostendere conatur in Notis ad *Anast. Bibliothecar.* laudatus Patruus meus Tom. II. pag. 113. Eusebius lib. 4. *Hist. Eccl.* cap. 22. scribit, Hegesippum ad Aniceti usque tempora in Urbe mansisse. Et Irenaeus, apud eundem Eusebium lib. 5. cap. 24. ait, Romam Polycarpum quoque se contulisse: *Cum Beatissimus Polycarpus Aniceti temporibus Romam venisset, atque inter illos* cum de quaestione Paschae, tum *de quibusdam aliis modica esset controversia, statim, hac sedata,*

 pacem

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

pacem incunt; *de hoc capite* (quod ad Paschae celebrationem attinet) *non magnopere inter se contendentes*. *Quae cum ita se haberent, communicarunt sibi invicem, & Anicetus in Ecclesia consecrandi munus honoris causa Polycarpo concessit: & cum pace a se invicem discesserunt*. Polycarpi in Urbem adventus non sine fructu fuit. Scribit enim idem Eusebius in Chronico: *Anicetus annis XI. Sub quo Polycarpus Romam veniens, multos ab haeretico errore correxit*. Non ambigendum tamen est, quin Anicetus ipse Polycarpo tam praeclaro in opere adjutor, & adhortator fuerit. Tunc autem contigit, ut Valentinus, quem Hygino Pontifice Romam venisse, ibique ad Aniceti tempora permansisse Irenaeus docet lib. 3. cap. 27, plurimis eorum, quos seduxerat, conversis, ex Urbe fugere compelleretur. Ex dictis autem (ut prosequitur fusiori calamo adnotare Cl. P. Coustantius) manifesta fit falsitas Synodi, quae, in Synodico libello apud Labbeum Tom. 1. pag. 583, dicitur *Romae congregata a Beatissimo Aniceto ejusdem Urbis Papa, & Polycarpo Sancto Martyre Smyrnae Episcopo, aliisque Episcopis decem, contra eos, qui Judaico more Luna decima quarta Divinum celebrabant Pascha, aliisque ritibus & ty-*

& typis id ipsum perficiebant, in qua definitum sit, *tremendam & salutarem Domini nostri Jesu Christi & Dei Passionem, in Sancta Parasceve mystice celebrandam, Resurrectionem autem vitae auctricem, ipsa celebri & magna Dominica omni modo esse peragendam*. Ipsum enim Polycarpum ex iis fuisse, qui Pascha Luna XIV celebrandum esse contendebant; eumque, post modicam controversiam, in eadem sententia cum bona Aniceti venia, & pace perstitisse, ex Irenaei verbis palam fit. Isidorus Mercator Sancti Aniceti nomine confinxit Epistolam, in qua sancitur, *ut Clerici, juxta Apostolum, comam non nutriant; sed desuper caput in modum sphaerae radant*. Idem legitur in libro Pontificali in ejus Vita, ubi dicitur, *ut clericus comam non nutriret*: cui Decreto in aliquot Exemplaribus additur, *secundum praeceptum Apostoli*. Clericis quidem, ne comam nutriant, ab Apostolicis temporibus interdictum fuisse, fatendum est. Et S. Damasus Ep. 8, Ordinationes culpans cujusdam Maximi Cynici, qui comatus ordinatus fuerat, scribit: „ *Non legerant Apostolum scribentem*, Vir autem si comam nutriat, ignominia est illi „. Ubi generale ad omnes viros praeceptum, specialiter ad clericos videtur referre. Subinde

 idem

idem Pontifex ibidem, hunc eorum, qui ordinarentur, capillos detondendi morem ita receptum fuisse indicat, ut Maximi Ordinatores, quia illum neglexissent, omnino ludibrio fuerint, atque id postmodum supplere coacti sint. Audiant verba hujus Sanctissimi Maximique Pontificis illi Ecclesiastici Viri, qui comam nutrire student moribus feminarum: *Notati*, inquit, *ab omnibus discesserunt, errorem suum condemnantes, ut, amputatis ejus postea capillis, qui non recte fuerat ordinatus, & jacturam capitis sustineret, & quod ambiebat, esse non posset*. Primus Romanorum Pontificum, (ut animadvertit Franciscus Blanchinus Patruus meus in Notis ad *Anast. Biblioth.* Tomo II. pag. 115) in Coemeterio Callisti sepultus (quod paulo post ab amplificatore Callisto nomen accepit) legitur hic Anicetus. Inde autem extractas ejusdem Reliquias, Henschenius memorat in Appendice ad Tomum tertium Aprilis pag. 982, signatumque id publicis Tabulis anno 1590. Indict. 3. die XVI. Aprilis, Sixti Papae V. anno V. Caput S. Aniceti dono datum refert Serenifs. Duci Bavariae: Corpus autem ejusdem Pontificis ac Martyris a Clemente VIII. impetravit Dux Angelus ab Altaemps die 18. Octobris, an. 1604,

an. 1604, ut memorat laudatus Henschenius Tom. 2. Aprilis pag. 478, idque a Rev. Praesule D. Angelo Rocca Episcopo Tagastensi, & Sacrarii Apostolici Praefecto illatum fuisse in Sacellum praefati Ducis, in Aedibus magnificenter extructum (ubi quotannis totius Urbis frequentia, ac veneratione colitur), declarat epigraphe insculpta, quam retulit piissimus Canonicus Boldetti *in Observationibus ad Coemeteria SS. Martyrum* lib. 3. cap. 14. pag. 715.

☧

MARTYRIS OSSA ANICETI PAPAE
AB ARENARIO QVOD POSTEA CALLISTI
COEMETERIVM APPELLATVM EST
AVCTORITATE CLEMENTIS VIII.
TRANSLATA.
IOANNES ANGELVS AB ALTAEMPS DVX
SACELLVM OBTVLIT.
CORPVS EIVSDEM MARTYRIS
IN LABRVM QVOD ALEXANDRI SEVERI IMP.
SEPVLCHRVM FVIT COLLOCAVIT
ANNO DOMINI MDCXVII.

227, & 230. Symbolum Occidentis, & Orientis, ex anaglyptico opere Arcus Trajani, in Arcum Constantini translato. Visitur hoc numero 227 mulier in bigis equorum stans, Genio vel Hespero praeunte,

te, qui occidit: occidunt item equi, quibus OCCIDENS significatur. Mulier bicornem Lunam capite gestat, amplumque velum extensum. Sic pingitur etiam Diana, Luna, vel Luna simpliciter, quae heic bigis equorum vehitur, Sol vero (num. 230) quadrigis incedit. Nox in veteribus monumentis velo totum caput obnubit; sed in hac Imagine, quam illustramus, velum mulieris, similiterque Genii, vel Hesperi, retrorsum agitur; quia nox accedens, nondum advenisse dicitur. Solis ac Lunae currus, Imperium Romanum ab Ortu ad Occasum patens aeternumque designant. Aeternitatis enim symbolum, Sol & Luna est. Franciscus Blanchinus Patruus meus in Notis ad *Anast. Bibl.* Tom. 2. Sect. XIV. ad Vitam S. Eleutheri PP. pag. 140. scribit: „ Operae pretium me facturum judico, si occasione prosequendi extensionem Christiani nominis in Britannicae Insulae partibus, Romanae Dominationi non omnimode subjectis (ita flagitante atque adnitente Lucio Rege, & Papa Eleuthero adlaborante, & annuente piis votis), delibem summa capita constitutionis illius Provinciae Britanniae, quae potiorem Insulae partem per tria priora Saecula complexa est; deinde sub Constantino

tino in plures divisa fuit. Decerpam ergo nonnulla ex adversariis, quae aliquando seposueram, ad illustrandam Notitiam Provinciarum Ecclesiasticarum, huic Secundo Saeculo respondentem. Haec enim nonnihil lucis affundere fortasse poterunt universis Sectionibus Libri Pontificalis, ubi legimus fere per singulas earum, *Episcopos per diversa loca* ab eo Pontifice constitutos, & ordinatos. Observaveram igitur cum B. Leone Magno, Divinae Providentiae consilio suaviter ac fortiter singula disponente, paratam fuisse, quasi vehiculum Euangelio in Orbem Universum perferendo, magnitudinem atque unitatem Romani Imperii, & foedera cum remotissimis Terrarum tractibus a Romanis Principibus inita. *Disposito namque Divinitus operi* (ait S. Leo Serm. 1. in Nat. Apostolorum) *maxime congruebat, ut cito pervios haberet Populos Praedicatio generalis, quos unius teneret regimen Civitatis*. Nascente Domino, juxta vaticinia Prophetarum, dum Terrarum Orbis esset in pace compositus, & per eos Augusti annos, quibus Edictum vulgatum fuerat ab eodem Caesare, *ut describeretur universus Orbis*, ordinatio Provinciarum sub uno Principe non modo facilem aditum pa-

parabat designatis Praeconibus Euangelii; verum etiam ordiebatur in Civili dispositione Regionum, nexuque oppidatim per eas contexto, quoddam specimen ordinati sanctiorisque Regiminis, paulo post contradendi a Pacis Principe CHRISTO DOMINO suis Apostolis, eorumque Successoribus in Episcopatus Christiani Hierarchia; quam erat proxime fundaturus. Hanc artem Divini consilii, cum, ante Leonem Magnum, probe cognosceret Princeps Apostolici Coetus, & primus Ecclesiae suae Hierarcha electus A CHRISTO DOMINO Simon Petrus; ORIENTIS, & OCCIDENTIS praecipuis Sedibus constitutis, adjecit tertiam in Aegypto; unde Meridionalium Regionum tractus amplissimi Legatos CHRISTI reciperent, ad Indos usque, ac Aethyopas potestatis suae terminos prolaturos: quibus tamen omnibus, ut intelligerent Cathedrae illius auctoritatem esse praelatam, quam ipse vivens, ac moriens donasset privilegio suae successionis in amplissima potestate, quanta fuerat sibi a REDEMPTORE Humani Generis collata supra universos Fidelium Coetus; hanc in Urbe Roma figere voluit, caput Orbis & Imperii pridem effecta, per Europam, Asiam, & Africam pro-

propagati : unde facilius possent tum ipse, tum Successores, in quaecumque Terrarum spatia suas Leges perinde, ac Legationes transmittere. Famulabantur consilio Divini operis non modo pax, & ordinatio Provinciarum, ac census Civium, & foedera Augusti cum remotissimis Regibus; verum etiam bella, & victoriae, itinera, & partitiones Provinciarum, militares expeditiones, Coloniarum deductio, Legionum transvectio, Praesidum sortitio, ac universa propemodum gesta Reipublicae, & Caesarum consequentium. Sive in Britanniam moverent Cajus Caligula, & Claudius; sive in Armeniam Nero; sive in Judaeam Vespasianus; sive Trajanus in Daciam, Parthiam, & Mesopotamiam; sive Hadrianus Barbaris restitueret ea, quae Trajanus ademerat; sive lustraret ipse, ejusque exemplo Antoninus Provincias, & crebris itineribus totum Imperium redderet pervium; sive Romanis Legionibus communiret; sive etiam Maria, & Insulas continenti conjungeret, instructis in Italia Classibus superi Maris & inferi, Ravennati, ac Misenati; sive limites Imperii firmaret, collocatis Exercitibus Britannico, Cappadocico, Dacico, Germanico, Hispanico,

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Illyrico, Mauretanico, Moesiaco, Rhetico, Sarmatico, Syriaco, spectandis in Nummis Hadriani; universa haec, Euangelii perferendi apparatus, & comitatus erant, & adjumenta; non hominum vano consilio, ad temporariae tantum vitae usus haec dirigente, comparata; sed Sapientiae Divinae nutu, ac potestate disposita, & ministrata Christi gloriae, & Electorum saluti: cui omnem praesto esse creaturam, & servire nec cogitantem, atque etiam contra stimulum calcitrantem, jubet. Quantum enim facilitatis conciliaret Missionibus Apostolicis, ex Urbe dirigendis a Summo Ecclesiae Hierarcha in dissitas quascumque Regiones frequens Legionum transvectio, Magistratuum majorum minorumque profectio ferme quotidiana ad Provincias & Copias regendas, satis attigit idem Franciscus Blanchinus Patruus meus p. 11, & 13. ejusdem Tomi II. *Anastasii Bibliothecarii* ad Sectionem primam Vitae Sancti Petri; cum perpenderet Divinae Providentiae vim plane admirabilem, quae, infirma Mundi eligens, ut fortia quaeque confundat, exigit Sapientiae suae consiliis servitium praestari, & compendia, etiam ab insanis & ludicris hominum cogitationibus: quemadmodum obser-

ſervatum fuit in Cajo Caligula, quando Legiones undique accitas ad Britannicam expeditionem eduxit, *& directa acie in Littore Oceani* (ut ſcribit Suetonius cap.46.illius Vitae),*ac balliſtis, machiniſque diſpoſitis,nemine gnaro, ac opinante quid coepturus eſſet, repente, ut conchas legerent, galeaſque, & ſinus replerent , imperavit : Spolia Oceani vocans, Capitolio, Palatioque debita*. Inſani Principis vanitatem , *& Cajanarum expeditionum ludibrium* , ut appellat Tacitus *Hiſt.* lib. 4. cap. 15 , ita ſerio ſibi famulari adegit Dei Sapientia, ut hoc uno levitatis humanae joco adduxerit e Syria ad Britannos complura Romanorum Civium millia, adſcripta Legionibus Quartae , Sextae , ac Decimae , inde tranſvectis ad hanc expeditionem : quorum militum plerique veterani ante annos quatuordecim interfuerant CHRISTI DOMINI Praedicationi , & Miraculis , Morti , ac Reſurrectioni , vel ejuſdem Diſcipulorum geſtis adeſſe potuerant multo recentius , teſtes oculati mirabilium, ac magnalium DEI . Sive cum Cornelio Centurione Cohortis Italicae meruiſſent ; ſive cum alio Centurione Euangelico , cujus Fidei parem ſe in Iſrahele non inveniſſe Salvator dixit ; ſive cum militibus in morte

Domini converſis, & exclamantibus *vere Filius Dei erat iſte*; ſive cum Paulo ex Perſecutore in Apoſtolum repente converſo; ſive cum Equitibus Caeſarianis memoratis a Clemente Alexandrino, alioque Scriptore; aut cum iis, qui de Domo Caeſaris erant, & in fine Epiſtolae S. Pauli ad Philippenſes ab Urbe datae recenſentur, Roma profecti ſint in Britanniam; poterant tum annunciare de CHRISTO DOMINO, ejuſque Eccleſia, quae viderant: tum Diſcipulos Domini, aut Apoſtolorum ſecum tranſvehere in eaſdem Provincias. Verum de Britannia Euangelii luce illuſtrata paulo poſt agam diſtinctius. Nunc generatim proſequor facilitatem perferendae Chriſtianae Fidei in quaslibet Provincias Romanas, & in Regiones Romanis limitibus proximas, earumque Regionum, ac Provinciarum Eccleſias nectendi cum Capite univerſarum, conſtituto in Sede Romana a Principe Apoſtolorum. Nam ubi ſemel CHRISTO nomen dediſſent Romani Cives, praeſertim eo loco nati Equeſtris, aut Patriciae nobilitatis, quorum de numero Praetores, Proconſules, Legati ab Urbe in Provincias mittendi forent, vel quotannis, vel per triennia, & quinquennia; Romanus quoque

que Pontifex uti poterat parata occasione, & comitem illis dare Presbyterum, aut etiam Episcopum a se ordinatum; ut ejusdem Provinciae, Praefecturae, ac vicinarum Gentium oppidanis, & incolis Sacra administraret; vetustos errores, ac novos, eorumque Sectas detegeret, atque expurgaret; Fidem, ac disciplinam Catholicam ibidem constabiliret, ac promoveret; &, ut verbo universa complectar, par illi copia dabatur cognoscendi per triennia singula Ecclesiarum illarum statum, & Religionis incrementa, ac hodie detur per triennales Visitationes Sacrorum Liminum Apostolicorum, Episcopis indictas in eorumdem Consecratione; dum student Romanum Pontificem, Pastorem universi Gregis Dominici, certiorem reddere de Fidelium progressu; eundemque consulere de rebus ad Divinum cultum pertinentibus, & ad aeternam salutem Populi eadem in Provincia sibi concrediti. Hac vero opportunitate usos fuisse Petri Successores, comprobari potest ex primis Episcoporum Sedibus, ibi plerumque constitutis, ubi Coloniae Civium Romanorum splendide fuerant deductae, aut Romanorum Exercituum sedes, & castra Praesidiorum posita ab Hadriano, & Antonino,

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

no, sive etiam a superioribus Principibus, aut Successoribus. Hadrianum tamen, & Antoninum praecipue nomino; quod hi compleverint hoc Secundo, de quo nunc agimus, Saeculo Provinciarum Romanarum ordinationem primam ab Augusto editam, eamque perfecerint post accessiones sub Claudio, Nerone, Vespasiano, ac Trajano celebratas. I. De Fraisse Canonicus Carnotensis Auctor Opusculi de Origine Ecclesiarum Galliae cap. v. decernit, Treviros, Lugdunum, Viennam, inter Galliarum Civitates haberi primas, quae Episcopos obtinuerint. In Tabula Chronologica, quam construxit, cap. 10 ad annum Christi 68. refert, Sanctum Eucharium Trevirensibus datum fuisse Episcopum eodem anno, quo etiam putat Apostolorum Principem Martyrio coronatum. Anno autem proximo censet, Sanctum Crescentem Moguntinis Episcopum a Beato Lino constitutum. Anno 140. figit Epocham Episcopatus Lugdunensis, tunc erecti per Thelesphorum, qui & ablegavit Pothinum Episcopum Sancti Polycarpi Discipulum. Anno 167 Viennensibus infert Beatum Severum Episcopum, qui ex Perside vocatur ad annunciandum in Galliis Euangelium. In his autem illustribus,

bus, qua Coloniis, qua Legionum hybernis castris, quae Metropoles plerumque fuerunt Provinciarum, aut Emporia, solebant Romani Pontifices constituere Episcopos, qui Vicarii quoque Apostolici auctoritate pollerent, ex causa, quam attulit Caelestinus I Epistola 13. inter Holstenianas, a Schelestrate producta in Dissertat. de Auctorit. Patriarchali cap. 3. pag. 41: *Sunt culpae aliquantae non leves, quae illis innatae Provinciis* (per Illyricum), *ad nos, cum simus longius, non possunt pervenire; aut jam semotis omnibus, non ita, ut sunt acta, interposito temporis spatio perferuntur: quas omnes vos intercessione Fratris ac Coepiscopi nostri Rufi* (is erat Thessalonicensium Episcopus), *cujus experimentum comprobatum esse in causis omnibus, & vitae actibus liquet, volumus reservari. Cui vicem nostram per vestram Provinciam noveritis esse commissam; itaut ad eum Fratres charissimi, quidquid de causis agitur, referatur; sine ejus consilio nullus ordinetur; nullus usurpet eadem inscio commissam illi Provinciam; colligere nisi cum ejus voluntate Episcopos non praesumat: per eum etiam ad nos, si quid est, referatur.* Neque id primum Caelestinus constituit; sed ante illum Damasus jam per-

perfecerat, ea de causa, quam idem Schelestratius refert pag. 49, ut obsisteret Episcopi Constantinopolitani usurpationibus, & Romae Veteris ea esset praerogativa, quae ex prisca Apostolica disciplina (ut verbis Theodosii probat Schelestratius pagina 53.) semper effecit, ut omnibus Ecclesiis praeesset, *utque per hos Provinciarum Episcopos in majoribus Urbibus constitutos, ad Petri Sedem universalis Ecclesiae cura confluere, & nihil usquam a suo capite dissideret*; quemadmodum & Leo Magnus affirmat Epistola 54. ad Anastasium Thessalonicensem. Vide Schelestratii laudatam Dissertationem pagina 55. Has igitur ad Colonias illustres, aut Metropoles Provinciarum, vel Emporia, & Oppida constituta prope Castra stativa Legionum, & Civium Romanorum, licet facilis esset accessus praeconibus Euangelii illuc directis; non tamen eisdem assignabantur facile Sedes Episcopales, nisi constaret de o rdinatione Provinciae temporibus ita pacatis, ut mutatio repentina timeri minime posset, quae statum Provinciae subverteret. Quare in Provincias nondum liberas ab excursibus Barbarorum, aut ab intestinis indigenarum motibus, ante pacata Hadriani tempora, & Antoninorum, Episcopi saepe

pe mittebantur Vicariorum Apostolicorum more ad eam Nationem directi, in qua possent excurrere, quocumque necessitas advocaret. Ubi autem pax Regionis videbatur spondere durabilem Provinciae constitutionem, & opportunitas daretur ultro citroque commeandi Romam ex Provincia, & ad Provinciam ex Urbe, &, quod inde consequebatur, conferendi de statu illarum Ecclesiarum cum Romano Pontifice; ibi Episcopos Romanus Pontifex constituebat; ut Sedis certae, ac successionis ordine in Coloniis, Metropolibus, Emporiis concreditum sibi Populum regerent ac docerent. Quocirca Innocentius I. Epistola I. ad Decentium per Occidentalem Imperii tractum Regiones enumerans Romanis subditas, ratum id, & manifestum asseruit: *Cum sit manifestum*, inquit, *in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, Siciliam, Insulasque interjacentes nullum hominum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Petrus Apostolus, aut ejus Successores constituerunt Sacerdotes*. Quod si tractus Regionis, Euangelica Doctrina excolendae, partim Romanis pareret, partim amicis, aut foederatis Romanorum Regibus, aut Populis; pertinebat ad providentiam Romani Pontificis, antequam certam

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Epiſcopatus Sedem in ea deſignaret, curare, ut ex utriſque fiduciam caperet paratae facilitatis conſervandae communicationis, & obedientiae earumdem Eccleſiarum, & Sedium erga communem omnium Matrem Romanam: itaut inconcuſſum maneret in diſcretis etiam temporalium Principum Romanorum, & Exterorum Ditionibus Irenaei axioma: *ut ſcilicet ad hanc Romanam Eccleſiam propter ejus principalitatem oporteret* OMNEM ECCLESIAM (& conſequenter illam, ſeu illas, quae ibi fundarentur) *convenire*. Mirandum propterea non eſt, ſi, Euangelii luce, Orbem Univerſum ſatis celeriter pervadente, non tamen illico inveniantur Sedes Epiſcopales primo Saeculo ubique conſtitutae. Ubi opportunitas data nondum erat, certam Sedem Epiſcopatus deligendi; hanc diſciplinam viguiſſe ordinandi Epiſcopum Gentis illius, cujus ſaluti proſpiciebatur, notavit ex Photii Bibliotheca Cod. 48 Thomaſſinus de Vet. & Nov. Eccl. Diſciplina Parte I. lib. 1. cap. 54. num. VIII. „ *Refert* (inquit) *in Bibliotheca Photius, Cajum doctiſſimum clariſſimumque Romanae Eccleſiae Presbyterum, Pontificibus Victore, & Zephyrino, Gentium Epiſcopum ordinatum eſſe*, χειροτονηθῆναι ἐθνῶν

ἐπι-

intrinsecus: & veluti Regem inunctum, & coronatum esse ei Regno, quod vi, & consilio esset adepturus. Eo fere modo Pontifices Romani consecravere Episcoporum partem longe maximam, quos deinde immitterent ad debellandas, fideique jugo subjiciendas Provincias illas, quas in Epistola sua enumerat Innocentius Primus. Et pag. 11. ejusdem Tom.II.*Anast.Bibliotb.* laudatus Blanchinus Patruus meus scribit: „ Constat ex Actibus Apostolorum, Divina visione praemonitum Petrum, ut Gentes reciperet, inchoasse a Cornelio Centurione Cohortis Italicae, unius scilicet ex quatuor Legionibus, quae tum temporis in Syria erant collocatae. Ex Tacito, ac Dione easdem numerat Panvinius noster, Legionem IIII, Scythicam: Leg. VI, Victricem: Leg. X, Geminam, Piam, Fidelem: & Leg. XII, Fulminatricem. Legionem VI prope Laodiceam in Syria sub Tiberio hyberna habuisse, Tacitus refert Annal.II. num.79. Sextam Ferratam in Judaea sitam, Dio nominat lib. 55; & in Hispania Galbam Imperatorem Panvinius observavit ab eadem Legione creatum &c. Expeditio illa subitanea, ad quam *Legiones* undique *accivit Cajus*, in Britanniam dirigebatur: unde Adminium Cinobellini Britan-

norum Regis filium a patre pulsum in deditionem recepit; licet ad legenda conchilia in Oceani littore se converterit. Promovit attamen illud bellum Claudius Imperii initio: a quo etiam Legiones tum II. & XX. ex Germania, tum IIII. & VI. ac X. ex Syria in Occidentem, aliquae etiam in Britanniam translatae leguntur; quarum Nummi aliquot, & Inscriptiones in Britannia repertae, legi possunt apud Thomam Gale Comment. ad Iter Britannicum Antonini: prout *Sextam* quoque *Victricem* (quae erat ex quatuor ab Augusto relictis in Syria) paulo post in Italiam, & Germaniam concessisse, Panvinius colligit; eandemque Britanniae praesidio additam, docent Inscriptiones a Gale memoratae. Sive igitur rapido accitu Caji, sive Claudio Imperium assumente, excita Legio fuerit, in qua Cornelius Centurio, & Cohors Italica militabat; sive ipse Cornelius, confectis justis stipendiis Honestam Missionem obtinuerit, aut gradum militarem in alia Legione, Occidentales tractus Imperii tuente (ut saepe evenit, & in antiquis Inscriptionibus observatur); ostium magnum aperiebatur Apostolorum Principi, & parata facilitas cum Fideli Centurione in Italiam navigandi, & apud ipsius Agna-

tos

tos e Cornelia Gente, vel amicos hoſpitandi &c. Expeditiones vero Claudii, ac Neronis in Britanniam, quibus effectum eſt, ut eaedem Legiones, quae militaverant in Syria, transferrentur in Britanniam, aeque facilem acceſſum Euangelii praeconibus in eamdem Inſulam aperiebant; cum ſemel perducto ad Fidem CHRISTI Centurione, vel aliquo ex militibus Legionariis praeſtantiore, ſive etiam ad alterius Legionis honores gradatim promoto, vel Honeſtam Miſſionem conſecuto poſt legitima ſtipendia, poſſet expedite ſe comitem illi dare tum Petrus, tum quiſquis ad Apoſtolicum munus inferendi illuc Euangelium deligebatur. An Cohors Italica Cornelii, cum ſua Legione, in Britanniam tranſmittere juſſa ſit a Cajo, vel a Claudio, affirmare non auſim. Scio tamen viſum a me Londini fragmentum Inſcriptionis antiquae, plures Centurias militum, eorumque nomina, ac Patriam, uti aſſolet, indicantis, *in Cimeliarchio D. Kemps* prope Viam Palle Mall: ubi quotquot expreſſa ſunt nomina Civitatum, jura Coloniae iiſdem militibus tribuentium, ad ſtipendia in Legione facienda, totidem oſtendunt, eoſdem milites Italos fuiſſe. En

La-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Lapidis fragmentum, in quo Coloniae Italicae Legionariorum Patriae recensentur:

			7	SEMPRON	I
		NEC	A	FVLCINI	S
		MAXIMV	S	MANTV	A
		NIGE	R	FLORENTI	A
	S	IVSTV	S	TICIN	O
	S	FLORV	S	PETAV	I
	S	IVSTV	S	CLVSI	O
	II.			CO	S
HYPSIACV	S	FERO	X	ATRI	A
AEBVTIV	S	MAXIMV	S	TICIN	O
VENNONIV	S	SVPE	R	LEPIDRE	G
APRONIV	S	FESTV	S	ATEST	E
RINARIV	S	EXORATV	S	EPODREDI	A
FAIPONIV	S	SABINV	S	PAVSVLI	S
RCIV	S	OPTATV	S	BENEVEN	TN
RIV	S	SVPE	R	CREMO	N
V	S	RESTITVTV	S	IADER	A
V	S	PEREGRINV	S	VERON	A
			7	SABINI	
	III.			COS	
	S	IVSTV	S	AQVIN	O
	S	GAVIANV	S	VERON	A
		VIBIANV	S	BRVN	D
		MARCELLINVS		VRV	
		FELI	X	PR	
		VERV	S		
		TIMIV	S		

Fulcinium; *Mantua*, *Florentia*, *Ticinum*, *Patavium*, *Clusiam*, *Adria*, *Lepidi Regium*,

gium, *Ateste*, *Eporedia*, *Pausulae*, *Beneventum*, *Cremona*, *Verona*, *Aquinum*, *Brundusium*, *istorum Militum patriae*, *Coloniae Romanae sunt intra Italiam constitutae*. Dolendum est, non superesse reliquas partes Epigraphis huic Lapidi incisae, unde instruamur, an ad Titum, seu ad Vespasianum referantur Consulatus II. & III. heic memorati, quibus Honesta Missio emeritis hisce militibus fortasse concessa est; & an Centurio ille *Sabinus*, commune quidpiam habeat cum cognomine per Suetonium indicato in Vita Titi cap. 1. Accederet propius conjectura nostra ad decernendum, num Sextae Legionis Milites habendi forent, aut Decimae; quarum utraque meruit sub Augusto, ac Tiberio in Syria, & in Armenia, ex Tacito Annal. II. 79. & XIII. 40. deinde in Britanniam translata est, ex documentis a Gale productis: nec longe distaret a proponendo, num Cohorti Italicae utraque ista Centuria, ex nostrae Nationis viris collecta, accenseri posset. Verum sistamus in limine, contenti indicasse Divinae Providentiae consilio, suaviter universa disponente, & sexennio ante adventum Petri in Urbem caelesti visione advocante Italicae Cohortis Centurionem ad Baptisma, & Apostolo-

stolorum Principem ad salutem Gentibus annunciandam, tam Corneliae Gentis hospitium in Urbe, quam facilem viam ad toto divisos Orbe Britannos aperiri potuisse unius per Cornelii conversionem, & per unius Cohortis, seu Ducis, evocationem in Italiam; sive Cajus Caligula undique acciret Legiones; sive Claudius Britannicae expeditioni eas destinaret, quae militabant in Syria, & proximis Provinciis, ac testes fuerant mirabilium operum, & virtutum nascentis Ecclesiae CHRISTI. Neque aliter sentiendum est de expeditione Euangelica B. Marci in Aegyptum, ad annum alterum Claudii Principatus in Eusebii Chronico revocata. Legatio Philonis ad Urbem sub extrema Caji tempora, tum Herodis Agrippae adventus ei ferme suppar, tum apud Claudium aucta benevolentia, Nationi Judaeorum aequiores reddebat Principes, facilitatem conciliabat in Urbe ipsa necessitudinis contrahendae inter Marcum, & Philonem, occasione frequentandae Sinagogae, ac itineris socium se adjungendi, dum Philo rediret Alexandriam, ubi *disertissimus ille Judaeorum* (ut verbis Hieronymi utar) *videns Alexandriae primam Ecclesiam adhuc Judaizantem, quasi in laudem Gentis suae, li-*

brum

brum de eorum conversatione scripsit. Commentarii loco adhibendum est integrum Philonis elogium, a B. Hieronymo ita perscriptum in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis. *Philo Judaeus, Natione Alexandrinus, de genere Sacerdotum, idcirco a nobis inter Scriptores Ecclesiasticos ponitur, quia librum de prima Marci Euangelistae apud Alexandriam scribens Ecclesia, in nostrorum laude versatus est; non solum eos ibi, sed in multis quoque Provinciis esse memorans, & habitacula eorum dicens Monasteria. Ex quo apparet, talem primum* CHRISTO *credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi esse nituntur, & cupiunt; ut nihil cujusquam proprium sit; nullus inter eos dives, nullus pauper; patrimonia egentibus dividantur; orationi vacetur, & psalmis; doctrinae quoque, & continentiae, quales & Lucas refert primum Hierosolymae fuisse credentes. Ajunt, hunc sub Cajo Caligula Romae periclitatum, quod Legatus Gentis suae missus fuerat: cum secunda vice venisset ad Claudium, in eadem Urbe locutum esse cum Apostolo Petro, ejusque habuisse amicitias; & ob hanc causam etiam Marci Discipuli Petri apud Alexandriam sectatores ornasse laudibus*. His ita perspectis, cum cognoscamus Legiones integras ex

Syria in Italiam, Germaniam, Britanniam translatas per eosdem ferme annos, quibus ex Palaestina Herodi Antipae, seu Tetrarchae, & Herodi Agrippae Regi, tum etiam ex Aegypto Philoni Judaeorum Legato ultro citroque navigandum in Italiam fuit, ac redeundum in Patriam; mirari subit quorumdam ingeniorum difficultatem, quae Petro Apostolo, nullo apparatu, & commeatu indigenti, sed sine calceis, sine pera, ad impulsum Divini Spiritus expedito, verentur Italici itineris repetendi facultatem largiri: quem tamen constat, suam primam Epistolam dedisse Roma, Marco nondum directo in Aegyptum: quod Eusebius, & Hieronymus, aliique passim ad annum primum, aut alterum referunt imperantis Claudii. Liberalius agant necesse est cum CHRISTI Nunciis, quorum pedibus cum Discipuli palam sisterent pretia fundorum, & paternam gazam, ac patrimonia; multo facilius poterant cum Centurionis Cornelii Familia transvectionem in Italiam, & in Occidentis fines ultimos exhibere. In Notis, quas infra dat Patruus meus in Clemente, P. Philippus Labbe Tom.I. Conciliorum pag.190.profert ex Vendelino Graecum Codicem Scriptoris Anonymi de certaminibus, peregrinationibus,

bus,vita,& morte Petri,&Pauli Apoftolorum, quem Arundelliae Comitis Sacellanus e Graecia fecum advexit in Angliam; unde Patricius Junius illuftrem hunc locum Græce produxit, ita Latine redditum a Vendelino: *Moratus Petrus in Britannia dies aliquot, cum multos illuminaffet verbo gratiae, Ecclefiafque conftituiffet, poftquam Epifcopos quoque, Presbyteros, & Diaconos ordinaffet impofitis manibus, duodecimo Neronis anno iterum Romam rediit.* Subdit Vendelinus: *profectionem hanc Petri in Britanniam, aliunde vidit etiam Baronius: & eft luculenter adftructa non ita pridem &c.*

228. Effigies S. Soteris Papae ex picturis Leonianis in parietinis Bafilicae Sancti Pauli Via Oftienfi, cum Infcriptione SOTER SED. ANN. VIIII. M. III. D. XXI. Vide *Chronicum* ab anno Chr. 162. ad 171. *Epigraphes* (inquit P. Joannes Marangonius in fua *Chronol. Romanor. Pontif. &c.* pag. 9.) *una cum Imagine S. Soteris ita detrita apparuit Blanchinio* (in Bafilica S. Pauli), *ut ex ea nihil percipere potuerit: fed ex alia, a Nicolao Papa III. renovata in epiftylio fubjectae columnae, illam fupplevit. Nos vero, ulteriori adhibita diligentia, perfpicue deteximus, Epocham Sedis in Ann. VIIII. M. III. ac D.*

XXI. Cum ipsa, quoad annos, & menses; concordat Anastasius Bibliothecarius, nullo addito die. Damasus vero discordat in Mensibus VIII, necnon in diebus XXII. supra novennium. Catalogi Vaticani apud Vignolium primus, secundus, & septimus, eosdem referunt annos; quorum ultimus addit dies XXI. Tresdecim apud Blanchinum eosdem indicant annos; novem vero, Menses III; & quinque, dies XXI. Catalogi a Schelestratio adducti in lib. de Antiquit. Eccl. *in omnibus consentiunt. Pagius vero* in Breviario *habet annos IX, & aliquot menses, ac dies.* Quidam antiquus Catalogus Corbejensis, Soterem sedisse ait, *annos IX. menses II. dies XXI.* Bucherianus vero, *annos IX. menses III. dies II.* Tum subjicit: *fuit temporibus Antonini & Commodi, a Consulatu Veri* (lege *Severi*) *& Erenniani, usque Paterno & Bradua.* Ubi est librarius lapsus: praeteritis enim Notis Chronicis, quibus Soteris Pontificatus designabatur, ea, quae Successori ejus competebant, ipsi adscripsit. Unde contigit, ut deinde nullam Eleutheri mentionem faceret. Cl. Patri Coustantio videtur, Soterem an. 168 Romanae Urbis Episcopatum adeptum, nono Pontificatus sui anno, Marci Aurelii Imp. 17, Christi vero 177, ad caelestem vitam

mi-

migrasse; & quidem, ut Martyrologia docent, die 21, aut 22 Aprilis. Soter, Clementem imitatus, ad Corinthios Epistolam scripsit; quam ipsi tanti fecerunt, ut eam cum priore ejusdem Clementis perpetuo legendam esse suis in Conventibus constituerint; quo tanti Magistri praeceptis, ac documentis saluberrimis enutrirentur. Verum tempus edax nobis pretiosum hoc monumentum detrivit, atque consumpsit. Ejus tantum Epistolae, quam Dionysius Corinthiorum Episcopus Soteri rescripsit, hodie fragmenta supersunt apud Eusebium lib.4.c.23; qui de illis sic præloquitur: *Extat etiam Epistola ejusdem Dionysii ad Romanos, Soteri tunc temporis Episcopo nuncupata; ex qua pauca quaedam heic inferere non absurdum fuerit*. Vide Indiculum Tab. II. Saec. II. num. 48. Soteris adversus Cataphrygas, & Tertulliani adversus Soterem libros, quorum meminit *Praedestinatus* (assertor & aliarum fabularum) lib. 1. heresi 26, commentitios esse, ostendit laudatus Coustantius in Collect. *Epistolar. Romanor. Pontif.* col. 79, & seq. idque præsertim ex Hieronymi *de Script. Eccl.* libro c. 53. confirmat: ibi namque docet Hieronymus, Tertullianum, cum *usque ad mediam aetatem Presbyter Ecclesiae permansisset*, in Montani dogma dila-

dilapsum esse. Unde hunc aliquot annos post Soteris obitum ab Ecclesia deficere primum coepisse, adeoque ejus Aevo de Cataphrygibus defendendis nihil cogitasse conficitur. Deinde librorum, quos ille dogmati huic addictus composuit, Catalogum texens idem S. Doctor, nullum contra Soterem memorat. Eo autem majoris momenti est Hieronymi silentium, quo illi Operum Tertulliani lectio familiarior fuit. Duae circumferuntur Soteris Epistolae in Isidori Mercatoris officina cusae: quatuor vero Decreta, a Conciliorum Editoribus pariter evulgata nomine ejusdem Pontificis Summi; sed quae tamen certos septimi, ac noni Saeculi auctores habent. Idem dictum esto de illo Decreto, quod in Libro Pontificali habetur, *Hic* (Soter) *constituit, ut nulla Monacha pallam sacratam contingeret, nec incensum poneret intra Sanctam Ecclesiam*. In Epistola Pii Papae I, directa Justo Episcopo Viennensi (quam, ut diximus supra in Indiculo hujus Tabulae num. 225, Viri Docti suppositititiam vocant) legitur, *Salutant te Soter & Eleutherus digni Presbyteri*: quibus verbis a rerum veritate Auctor aberrat, cum Justo salutem dicit Soteris, & Eleutheri nomine, quos *dignos Presbyteros* praedicat. Nemo enim non vi-

videt, non alium heic Soterem, aut Eleutherum desiguari, nisi qui post Pium, & Anicetum Romanae Ecclesiae praefuerunt. Atqui is Eleutherus etiam temporibus Aniceti, qui Pio successit, ab Hegesippo teste oculato, apud Eusebium lib.4. cap. 22, ipsius *Aniceti Diaconus* nuncupatur. Nondum igitur Presbyteri dignitate temporibus Pii erat insignitus. Neque improbabilis conjectura est, opificem hujus Epistolae, Soteri & Eleuthero salutantibus ideo non adjunxisse Anicetum; quia hunc, secundum corruptos Catalogos Summorum Pontificum ab Optatō, & Augustino adhibitos (in quibus Pius Aniceti Successor, non Decessor ponitur), jam vita functum crediderit, ut adnotat laudatus Coustantius in Monito pàg.18. Utinam ergo Cl.Fontaninius *in Hist. Literaria Aquilejensi* lib. I. cap. 4. num.2. pag. 86, ubi allegatam Epistolam *ad Justum Episcopum Viennensem* vindicat Pio I. Pontifici Summo, hunc nodum solvere studuisset, qui, ut verum fatear, inextricabilis mihi videtur.

229. Effigies S. Eleutheri Papae, ex picturis Leonianis in parietinis Basilicae Sancti Pauli Via Ostiensi, cum epigraphe, ELEVTHERVS SED. ANN. XV. M. IIII. D. V. Vide *Chronicum* ab anno Chr. 172. ad 185.

Cl.

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

Cl. P. Marangonius *in Chronologia Romanorum Pontificum &c.* pag. 9. de hac pictura sic habet : „ Praeter nomen ELEVTHERVS , & M. IIII. D. V , nihil aliud apparebat in nostra epigraphe : quare supplenda fuit, sedit An. XV , ut antea fecit Blanchinus, & in quem annorum numerum concordant Anastasius Bibliothecarius, & Liber Pontificalis; quamvis primus addat M. III, ac D. II, alibi vero M. VI. D. V. Baronius ad an. 194 tradit, sedisse Annos XV. D. XXIII. *De cujus Sedis annis*, ait, *cum omnes consentiant tam Latini , quam Graeci ; quod apud Eusebium* in Hist. *tredecim tantum ei assignantur , aut errore numeri accidit , aut eo quod obiisse putat ante biennium* . Pagius in Breviario attribuit Ann. XV. & D. XXIV. Catalogi Vaticani a Vignolio relati, in annis omnes consentiunt; quamvis in mensibus, ac diebus discordent : sicut etiam alii adducti a Blanchino , ex quibus unus reddit M. IIII , & novem Dies V„. Huc usque Marangonius. Diaconus Aniceti erat S. Eleutherus, cum Hegesippus Romam venit. Exscriptor Catalogi Bucheriani , Soteris tempus describens , ubi ad istud pervenit *fuit temporibus*, saltu quodam ad tempus, quod Eleuthero competebat, transiit , ut diximus numero praecedenti . Unde con-

contigit, ut nullam nominis Eleutheri mentionem faceret. Eusebius in Prooemio lib. 5. *Hist. Eccl.* Eleutherum anno 17 Imperii Antonini Veri, hoc est Marci Aurelii, qui in annum Chr. 177 incidebat, ad Romanae Ecclesiae Pontificatum assumptum docet; exindeque Lugdunensium, & Viennensium insigne Martyrium narrat. Et in Hist. ejusdem libri 5. cap. 22, administrationem ejusdem EcclesiaeEleuthero 13. annis definit. Sed in Chronico quindecim annos eum in Petri Cathedra sedisse scribit; mortemque ejus, seu Successoris initium, post Commodi necem refert. Unde sequitur in ejus sententia, ut Eleutheri obitus an. Chr. 193 illigandus sit: siquidem Commodus ultimo anni 192 die strangulatus fuit. Tertullianus in lib. *de Praescript.* cap. 30 scribit, Valentinum, & Marcionem *in Catholicae primo doctrinam credidisse apud Ecclesiam Romanensem sub Episcopatu Eleutheri benedicti*. At, si Valentinus Aniceto Pontifice vivere desiit, ut Cl. Tillemontius pluribus probat Tom. 2. *Hist. Eccl.* pag. 603, Tertulliani narratio admitti prorsus nequit. Anno 17 Imperii Antonini Veri, Christi 177, Viennensis, & Lugdunensis Ecclesiae Martyres, pro pace Ecclesiarum Legatione fungentes, literas ad

Eleutherum ſcripſerunt, ut narrat Euſebius lib.5.*Hiſtor*.cap.3; quoniam pii illi Martyres conſultum volebant paci Eccleſiarum Aſiae,& Phrygiae,quae propter novas Montani Alcibiadis, ac Theodoti Prophetias turbabantur. Tunc Eleutherus (ut legitur apud eundem Euſebium loc.cit.) *literis,atque exortationibus Lugdunenſium Martyrum impulſus ad Eccleſias Aſiae, atque Phrygiae Epiſtolam ſcripſit, de recipiendis in Eccleſiam Montaniſtis: ſed ſtatim admonitus a Praxea quodam Aſiano* (qui Romam venerat, ipſique Pont. Montaniſtarum fraudes aperuerat) *pacificas, quas emiſerat,literas revocavit*. De qua re vide Doctiſſimum Couſtantium in Collectione *Epiſtolarum Romanorum Pontificum* col. 87. & 88. ubi num. 3. de Martyribus Lugdunenſibus haec addit: „ Certum eſt Gallicanos Fratres, una cum relatione eorum, quae Martyres Lugduni paſſi fuerant, privatum de Montano, Alcibiade, ac Theodoto judicium ſuum, *religioſum*, inquit Euſebius, *& cum orthodoxa Fide accuratiſſime conſentiens*, ad Aſiae, & Phrygiae Eccleſias miſiſſe. Idem judicium ſimul eos Eleuthero notum feciſſe, valde probabile eſt. Hoc certe, Euſebio ipſo teſte,confirmabant, *prolatis interfectorum apud ſe Martyrum variis Epiſtolis,*

lis, quas illi, dum in vinculis adhuc essent, partim ad Fratres in Phrygia degentes, partim ad Eleutherum Romanae Urbis Episcopum scripserant. Nec ambigendum videtur, quin literas illas conscripserint Martyres, postquam Alcibiadem, cujus austera vivendi ratio Montanistis favere videbatur, *non recte, neque ordine facere* Attalo revelatum fuit. Addit Eusebius cap. 4, eosdem Martyres, eo anno, quo passi sunt, Irenaeum, qui tunc temporis adhuc Presbyter Lugdunensis erat Ecclesiae, Eleuthero Papae commendasse per literas, e quibus insigne fragmentum nobis transmisit. Unicam tantum Eleuthero largitus est Isidorus Mercator Epistolam. Beda vero in Chronico ad annum Mundi 4145 quoddam etiam Decretum eidem attribuit de Paschate die Dominico post LunamXV primiMensis celebrando:& aliud Liber Pontificalis, quo constituisse dicitur, *ut nullus cibus repudiaretur a Christianis, maxime Fidelibus, quem Deus creavit, qui tamen rationabilis sit*.

INDICULUS TABULAE III. SAECULI II.

230, & 227. Symbolum Orientis,& Occidentis,ex anaglypticoOpereArcusTrajani,in Arcũ Constantini translato. Cl.Montfaucon. *Antiq.Expliq.* Tom.3.Par.I.p.183.Tab.105. hocORIENTIS Marmor illustrans,ait:InAr-

INDICULUS TABULAE III SAECULI II.

cuConſtantini inter anaglypha,adTrajaniVi-ctorias ſpectantia, ſymbola videmusOrientis, & Occidentis. Oriens ibi repraeſentatur per mulierem,in equorum quadriga incedentem, manuque tenentemGlobum,cui inſiſtitGenius, utraque manu facem geſtans,& velo caput obtegens,ita tamen,ut extra velum,caput paululum efferatur.Equi currentes,conſcendere videntur: Mulier , quae altera manu palmam tenet, Aurora eſſe putatur: Genius, qui facem tenet, ὄρθρος, ſeu Matutinus vocatur in Codice quodam Regio ; ſignificatque , ut puto , luciferum, ſive matutinam ſtellam : velum , tenebras ſignificat : extra velum , caput exoritur ; quia lux oritur . Vir barbatus decumbens, Euphratem , aut Tigrim ſignificat, ubi Trajanus Imperii fines propagavit . Extant Trajani Nummi , cum epigraphe EVFRATES , in quibus Pons Amni impoſitus, ad deducendas in Aſſyriam,Meſopotamiamque copias . Vide Occonem pag. 215 , & Xiphilinum . De Euphrate multa Plinius lib. v. ſect. 20. Extant item alii ejuſdem Imperatoris Nummi apud laudatum Occonem pag.205, in quibus legitur, NILVS. Luſtravit enim, vicitque Aſſyriam, quam Tigris alluit, Trajanus . De Tigri quoque agit prolixe laudatus Plinius lib.vi.ſect.31. Vide ſup.n.227. 231. Effi-

231. Effigies S. Victoris Papae, ex picturis Leonianis in parietinis Basilicae S. Pauli Via Ostiensi, cum epigraphe VICTOR SED. ANN. X. M. II. D. X. Vide *Chronicum* ab anno Christi 186. ad 197. P. Marangonius in sua *Chronologia Romanorum Pontificum &c.* pag. 10. *In nostra*, inquit, *epigraphe, praeter nomen, ac notas mensium, ac dierum, quibus sedit, nihil prorsus cernebatur: quare Annos X. oportuit supplere ex Libro Pontificali, & Anastasio, qui & menses, ac dies eosdem assignant: idque praestant Catalogi primus, ac tertius Vaticani a Vignolio relati, atque unicus Colbertinus apud Blanchinium seniorem, necnon duo Vallicellani penes Blanchinium juniorem, Tom.* v. *Anastasii. Baronius vero ad an.* 203 *habet, annos IX. M. I. D. XXVIII. Codex Reginae Sveciae corrupte tradit, Annos XI. M. II. D. X. Franciscus Pagius in Breviario habet, Annos XII. M. I. D. XVI. Placuit tamen sequi Epocham ex supradictis melioris notae Codicibus*. Victor, in sententia Francisci Blanchini Patrui mei, electus fuit die Dominica, 18. Julii, an. Chr. 185, & Martyrio coronatus an. Ch. 197; cum sedisset an. XII, & dies X. Ab Anonymo apud Eusebium *Hist. Eccl.* lib. 5. c. 28. *tertius decimus a Petro Romanae Urbis Epi-*

Episcopus nuncupatur, omisso Anacleto, per nos a Cleto distincto. Et in Chronico idem Eusebius eum in Petri Cathedra sedisse memorat, proxime post quam Pertinaci Imperium a Senatu delatum enarravit, & antequam Imperatoris hujus necem recenseret. Atqui Pertinax an. Ch. 193 Imperator renunciatus est, & eundem locum ipso anno 193, die 2. Junii, Severus occupavit: quare videtur, Victoris Pontificis initium ab eodem an. 193 juxta Eusebium repetendum. Ejus autem finis, si Scriptori eidem credamus, in an. 202 desinet. Ille enim Historiae loco citato, Victori, cum ipse annis X Pontificatum Maximum administrasset, *anno Principatus Severi circiter nono* Zephyrinum substitutum tradit: & in Chronico suo eundem Zephyrinum ut Victoris Successorem simpliciter anno Severi nono, qui Christi 202 fuit, collocat, ut animadvertit Doctissimus Coustantius in Collect. *Epistolarum Romanorum Pontificum* col. 91, ubi & fuso calamo scribit de Controversia circa Pascha, quo die celebrandum esset, ac de Literis ea occasione ad Victorem Pont. datis. Vide Epistolam Polycratis Ephesiorum Episc., & Irenaei ad eundem Victorem (de quibus egimus supra in Indiculo hujus Tabulae num. 192.), Eusebium *Hist. Eccl.* lib. 5.

lib. 5. cap. 23, 24, & 25, Bedam in Tractatu *de Aequinoctio Vernali*, Labbeum Tom. I. *Concil.* pag. 597, & Baluzium *Novae Collect. Concil.* pag. 13.

232. Effigies S. Zephyrini Papae, ex picturis Leonianis in parietinis Basilicae Sancti Pauli Via Ostiensi, cum epigraphe ZEPHYRINVS SED. ANN. XVII. M. II. D. X. Vide *Chronicum* ad annum Christi 198. Cl. Marangonius in suo Opere inscripto *Chronologia Romanor. Pontif. &c.* pag. 10 ad hanc Zephyrini Imaginem sic habet: *Integram Sedis epigraphem reperimus in Serie Basilicae S. Pauli, cui in totum consonant Anastasius Bibliothecarius, ac Liber Pontificalis, qui tantum differt in Mensibus, quos VII. apponit. Nostrae quoque respondent Catalogus primus a Vignolio relatus, ac duo alii apud Blanchinium seniorem, nempe Bergomensis, & Farfensis, necnon primus Vallicellanus apud Blanchinium juniorem.* Baronius ad an. 221 Zephyrinum sedisse, ait, ann. XVIII. totidemque dies. Eusebius vero lib. 5. *Hist. Eccl.* c. 28 S. Zephyrinum *Severi Imperatoris anno circiter nono*, hoc est Christi circiter 202, ordinatum scribit: tum lib. 6. cap. 21. eundem, *cum per annos octodecim Sacerdotium obtinuisset, primo Antonini Heliogabali Imp. anno*

no vita functum tradit. Unde sequitur in sententia Eusebii, ut mors Zephyrini anno Christi 219. aut 220, quo anno re ipsa idem Eusebius in Chronico Callistum ei successisse notat, illiganda sit. Sed in eodem Chronico primus Heliogabali Imp. annus ad annum Christi 218 refertur: & eum quidem 7. die Junii praedicti anni 218 Imperatorem renunciatum fuisse, aliunde notum est. Denique Zephyrini mors in Hieronymianis, aliisque antiquioribus Martyrologiis, Decembris 20 die, in ceteris 26 Augusti, quo nunc celebratur ipsius Festivitas, recolitur. Si igitur ipsum cum Eusebio Antonini Heliogabali Imp. primo anno, & cum vetustioribus Martyrologiis 20 Decembris die, obiisse ponamus, sub exitum anni 218 mors ejus consignanda erit. Nos ejus Electionem consignavimus anno Chr. 197. die Dominica, 25. Sept., qua ordinatus sedit annos XVIII. mens. X. usque ad diem 26 Junii anni 217, quo Martyrium consumavit. Vide Notas Francisci Blanchini Patrui mei ad ejus Vitam Tom. II. Anastasii Biblioth. pag. 112, 120, 157, & 169.

233. Symbolum Nili ex marmore, quod extat in Atrio Palatii Vaticani, nuncupato *della Cleopatra*. Cl. Montfauconius *Antiq. Expliq.*

plij. Tom. 3. par. 1, pag. 185 hoc anaglypticum opus ita describit: ,, Nilus senex est lauro coronatus, recumbens, & cubito nixus; cornu copiae tenens humeris: femori & tibiis insistentes & undique positos habet puerulos nudos sexdecim numero, qui sexdecim cubitos incrementi Niliaci significant; quae altitudinis mensura erat, cum Aegyptus aquis Nili admodum irrigabatur, fertilisque erat. Sub sene, aquae Niliacae, quae ex illo egredi videntur: in ora circumquaque visuntur Crocodili, Hippopotami multi, & Troglo ditae piscatores scaphis vecti ,,. Famianus Nardinus lib. III. *Rom. Vet.* apud Graevium To. IV. p. 1032. ,, Erat, *inquit*, in Templo Pacis ingens (*haec*) Nili statua, e marmore Aethiopico, coloris ferruginei, Basalte dicto, cum sexdecim puerulis circa eum ludentibus. Plinius l. 36. c. 7. scribit: *Invenit eadem Aegyptus, quem vocant Basaltem ferrei coloris, atque duritiei. Numquam hic major repertus est, quam in Templo Pacis, ab Imperatore Vespasiano Augusto dicatus, argumento Nili, sexdecim Liberis circa ludentibus, per quos totidem cubiti summi incrementi augentis se Amnis ejus intelliguntur* ,,. Visitur quoque in Nummis Trajani, Hadriani, & M. Aurelii Impp. Nili fluminis typus, cum Crocodilo, & Hip-

Indiculus Tabulae III Saeculi II.

Hippopotamo, de quibus consulatur Philostratus Lib. I. Iconum. Item cum cornu copiae, ob ubertatem, qua fecundat Aegyptum. Plura lege in Indiculo hujus Tab. num. 185.

LAUS DEO
ET S. PHILIPPO NERIO.

EXPLICIT

INDICULUS RERUM

QUAE CONTINENTUR IN TRIBUS TABULIS

SECUNDI SAECULI

DEMONSTRATIONIS

HISTORIAE ECCLESIASTICAE QUADRIPARTITAE

COMPROBATAE MONUMENTIS PERTINENTIBUS

AD FIDEM TEMPORUM ET GESTORUM.

ER-

			ERRATA.	CORRIGE.
Pag. 2008	lin.	24.	Galesinum :	Galesinum .
2012	lin.	9.	Doxopatriis :	Doxopatrii .
2016	lin.	15.	Saecuti:	Saeculi .
2026	lin.	12.	*baereses* . :	*baereses* ; .
	lin.	13.	*Saluatoris* ; :	*Saluatoris* .
	lin.	23.	*voeat* :	*vocat* .
2027	lin.	27.	seecula :	saecula .
2030	lin.	11.	in omnibus latere :	in latere .
	lin.	12.	ut ab facilius :	ut ab omnibus facilius .
2063	lin.	17.	Antiquitabus;	Antiquitatibus .
2093	lin.	ult.	Elenchum :	Indiculum .
2103	lin.	27.	dictur infra num :	dicitur infra iisdem num.
2108	lin.	6.	Adnotatione :	Admonitione .
2118	lin.	27.	dicitur :	dele .
2124	lin.	9.	quos ergo :	quos ego .
2145	lin.	20.	manimus :	manibus .
2164	lin.	13.	celabrabatur :	celebrabatur .
2172	lin.	6.	Barberinarum :	Barberinorum .
2181	lin.	9.	editum- :	editumque .
2190	lin.	18.	CASRTOR :	CASTROR .
2199	lin.	8.	*cgressa* :	*egressa* .
2206	lin.	22.	*Vispanio* :	*Vipsanio* .
2209	lin.	14.	atrocibusque :	atrocibusque .
2210	lin.	19.	105. Nummus :	105.BABBA.Nummus .
2213	lin.	5.	ab Lacum :	ad Lacum .
2228	lin.	7.	in partas duas :	in partes duas .
2237	lin.	2.	plurari numero :	plurali numero .
2262	lin.	16.	Eustachio.Martyrologium:	Eustachio Martyrologium.
2283	lin.	21.	Pescenii :	Pescennii .
2297.	lin.	16.	*Nummis.* :	*Numis.*
2329	lin.	20.	de qno :	de quo .
2337	lin.	25.	At qnod :	At quod .
2354	lin.	11.	Poteste III. :	Potestate III.
2396	lin.	21.	itelligetent :	intelligerent .
2442	lin.	27.	lin. 2. :	lib. 2.
2444	lin.	19.	Cappadociae :	Cappadocicae .
2451	lin.	ult.	praeunte :	praeeunte .

In

2520

IN Aedibus Domini Antonii Josephi Barbazzae Pictoris & Chalcographi Romani, cujus industria & labore Tabulae hujus *Demonstrationis Historiae Ecclesiasticae Quadripartitae Primi & Secundi Saeculi, comprobatae monumentis pertinentibus ad fidem Temporum & Gestorum*, ære sculpto quamdiligentissime expressae sunt, veneunt Opera quae sequuntur:

ISTORIA UNIVERSALE *provata con Monumenti, e figurata con Simboli degli Antichi*. Opera di Monsig. Francesco Bianchini Veronese, Prelato Domestico di Sua Santità, e Patrizio Romano, dedicata alla Sacra Real Maestà Cristianissima di Lodovico XV Re di Francia e di Navarra &c. da Antonio Giuseppe Barbazza, il quale l'ha ristampata, e di nuovo incisa,

Venit scutis Romanis tribus.

Insignis Corniola, D. Joannis Philippi Abbatis a Turre Romani, quam Sotrates scalpsit, & Antonius Joseph Barbazza Romanus delineavit, & incidit. Exhibet Pegasum volitantem in Helicona, qui ungula saxum ferit, & latices aperit Hippocrenaeos Apollini, ac Musis sacros,

Venit obulis Romanis quindecim.

Quinque Tabulae a Bloemartio æri incisae, quae totidem insignes Tabulas repraesentant, pictas a Raphaele Sanctio Urbinate in Palatio Pontificio Vaticano,

Veneunt juliis Romanis quatuor.

ROMAE EXCUDEBANT
HAEREDES IO: LAURENTII BARBIELLINI
BIBLIOPOLAE ET TYPOGRAPHI ROMANI
REGNANTE SUMMO PONTIFICE
BENEDICTO XIV.
ANNO PONTIFICATUS EIUS XIV.
REPARATAE VERO SALUTIS CIↃ IↃ CC LIV.